

วารสารวิชาการ
ศึกษิตาลัย
Sueksitalai Journal

P-ISSN : 2730-3330 ปีที่ 4 ฉบับที่ 1 (มกราคม-เมษายน 2566)

E-ISSN : 2822-1168 Vol.4 No.1 (January- April 2023)

กำหนดการเผยแพร่ ปีละ 3 ฉบับ

พิมพ์จำนวน 500 เล่ม

ฉบับที่ 1 มกราคม-เมษายน / ฉบับที่ 2 พฤษภาคม-สิงหาคม / ฉบับที่ 3 กันยายน-ธันวาคม

วัตถุประสงค์

วารสารศึกษิตาลัย เป็นวารสารวิชาการของวัดศรีสุ่มังคล์ ตำบลในเมือง อำเภอเมือง จังหวัดหนองคาย มีวัตถุประสงค์เพื่อส่งเสริมการศึกษาค้นคว้า และเผยแพร่ผลงานวิจัย ผลงานสร้างสรรค์ และผลงานวิชาการของนักวิชาการ ในมิติทางด้านพุทธศาสตร์ ศึกษาศาสตร์ และสหวิทยาการด้านมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์

บทความที่ตีพิมพ์เผยแพร่ในวารสาร ได้ผ่านการพิจารณาจากผู้ทรงคุณวุฒิ อย่างน้อย 2 ท่าน ในลักษณะปกปิดรายชื่อ (Double blind peer-reviewed) เปิดรับบทความทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ ผลงานที่ส่งมาจะต้องไม่เคยตีพิมพ์หรืออยู่ระหว่างการพิจารณาจากผู้ทรงคุณวุฒิเพื่อตีพิมพ์ในวารสารอื่น

ที่ปรึกษา

พระราชรัตนาลงกรณ์,รศ.ดร.	เจ้าคณะจังหวัดหนองคาย
พระศรีวิชิตโมลี	รองเจ้าคณะจังหวัดหนองคาย
พระครูภาวนาธรรมโฆษิต,ดร.	เจ้าคณะอำเภอเมืองหนองคาย
พระครูอนุกุลวรกิจ	เจ้าอาวาสวัดศรีสุมังค์

บรรณาธิการบริหาร

พระมหาสมเด็จ มหาสมิทธิ,ผศ.ดร.	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตหนองคาย
-------------------------------	--

หัวหน้ากองบรรณาธิการ

พระมหาประหยัด ปญญาโร,ดร.	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตหนองคาย
--------------------------	--

กองบรรณาธิการ

พระเดชขจร ขนฺติโร	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตหนองคาย
พระมหาจำนงค์ สิริวัฒนโณ,ดร.	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตหนองคาย
ดร.กัมพล นวะวัน	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตหนองคาย
พระธีระศักดิ์ ธมฺมวโร	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตหนองคาย
รศ.ดร.รักชนก แสงภักดีจิต	มหาวิทยาลัยขอนแก่น วิทยาเขตหนองคาย
รศ.ดร.ไพโรจน์ บัวสุข	มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตอีสาน
ผศ.ดร.ปาริชาติ ทุมนันท์	มหาวิทยาลัยขอนแก่น วิทยาเขตหนองคาย
ดร.สกุล อ้นมา	มหาวิทยาลัยบูรพา
ดร.จิตาภา เร่งมีศรีสุข	มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลสุวรรณภูมิ
ดร.จุฬารัตน์ วิชานาติ	มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร
ดร.เกษญา ผาทอง	มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย
นายแสงจ้อย อินทรจักร	มหาวิทยาลัยวังษ์ชวลิตกุล
นายขจรศักดิ์ วิเศษสุนทร	สถาบันการอาชีวศึกษาภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

ผู้ช่วยกองบรรณาธิการ

นายอภิวัฒน์ชัย พุทธจร

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตหนองคาย

นางอิงอร บุตรศรีผา

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตหนองคาย

พระมหาจยุทร กิตติยุตโต

วัดโพธิ์ชัย (พระอารามหลวง)

พระมหาชิษณุพงศ์ สุทธิวิสเมธี

วัดชัยพร

งานบันทึกข้อมูล

พระเกษงา จารุธมโม

วัดศรีสุ่มังคล์

นายกิตติศักดิ์ พรหมกุล

สถาบันการอาชีวศึกษาภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

ศิลปกรรม

นายเทวราช เจริญเวทย์

พิสูจน์อักษร

นายสุวิทย์ ขาวนอก

นักวิชาการอิสระ

ฝ่ายประสานงานและจัดการ

นายจันทวี ชัยสว่าง

ไวยาวัจกรวัดศรีสุ่มังคล์

นายชาญไชย พิมพ์คำ

ไวยาวัจกรวัดเนินพระเนา

สำนักงาน : 962 หมู่ 9 วัดศรีสุ่มังคล์ ตำบลในเมือง อำเภอเมือง จังหวัดหนองคาย 43000

โทรศัพท์ : 086 889 4578, 087 853 1097

พิมพ์ที่

โรงพิมพ์อักษรสัมพันธ์ ถนนประจักษ์ศิลปาคม ตำบลในเมือง อำเภอเมือง จังหวัดหนองคาย 43000

โทรศัพท์ : 0-4246-0082

บทบรรณาธิการ

วารสารศึกษิตาลัยฉบับนี้ เป็นปีที่ 4 ฉบับที่ 1 ประจำเดือนมกราคม-เมษายน 2566 วารสารศึกษิตาลัยได้รับการคัดเลือกเข้าสู่ฐานข้อมูลของศูนย์ดัชนีการอ้างอิงวารสารไทย (ศูนย์ TCI) ได้ถูกจัดกลุ่มคุณภาพวารสารประจำปี พ.ศ. 2565 ให้เป็นวารสารที่มีคุณภาพ กลุ่มที่ 2 (TCI ฐาน 2) และอยู่ในฐานข้อมูล TCI จนถึง 31 ธันวาคม 2567 ในการนี้วารสารศึกษิตาลัย ได้พยายามปรับปรุงทั้งรูปแบบและเนื้อหาให้มีคุณภาพและตรงตามข้อกำหนดที่ TCI กำหนดไว้ทุกประการ

วารสารศึกษิตาลัยตั้งแต่ปีที่ 1 ฉบับที่ 1 เป็นต้นมา จนถึงปีที่ 3 ฉบับที่ 3 ได้พิมพ์เผยแพร่บทความวิจัยและบทความวิชาการ ฉบับละ 5 บทความ แต่เนื่องจากมีบทความส่งเข้ามาและผ่านการคัดกรองจากกองบรรณาธิการและผู้ทรงคุณวุฒิแล้ว จำนวนมาก อีกทั้งเพื่อให้บทความในวารสารมีเนื้อหาหลากหลายจากสถาบันต่าง ๆ วารสารจึงได้ทำหนังสือแจ้งขอปรับเพิ่มบทความต่อศูนย์ดัชนีการอ้างอิงวารสารไทย (TCI) จากฉบับละ 5 บทความ เป็นฉบับละ 10 บทความ TCI รับทราบเมื่อวันที่ 12 เมษายน 2566 ที่ผ่าน ดังนั้น ตั้งแต่ปีที่ 4 ฉบับที่ 1 เป็นต้นไป วารสารศึกษิตาลัยจะเผยแพร่บทความในวารสาร ฉบับละ 10 บทความ

บทความในวารสารฉบับนี้ มีจำนวน 10 บทความ เป็นบทความวิจัยทั้ง 10 บทความ ประกอบด้วยบทความวิจัยด้านพระพุทธศาสนาประยุกต์ จำนวน 2 บทความ ได้แก่ บทความวิจัยเรื่อง “การประยุกต์ใช้หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงตามหลักพระพุทธศาสนาของสภาเครือข่ายประชาชนอิสาน (สอส.) สภาประชาชน 4 ภาค ตำบลเสมา อำเภอสูงเนิน จังหวัดนครราชสีมา” โดย พระปริชา ธิรปุณโญ (สีหะอำไพ) พระครูพิศาลสารบัณฑิต และสมเดช นามเกตุ บทความวิจัยเรื่อง “การศึกษาวิเคราะห์หลักจริยธรรมของเทวดาที่มีต่อประชาชนในอำเภอเมือง จังหวัดหนองคาย” โดย พระมหาอนุวัฒน์ อนุวฑฒโน พระครูจิรธรรมธัช และพระมหาไพฑูรย์ สิริธมโม บทความวิจัยด้านศึกษาศาสตร์ จำนวน 3 บทความ ได้แก่ บทความวิจัยเรื่อง “แนวทางการพัฒนาทักษะในศตวรรษที่ 21 สำหรับเด็กปฐมวัยในศูนย์พัฒนาเด็กเล็กสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดหนองคาย” โดย บรรพต นันทโพธิ์เดช และทนางศักดิ์ คุ่มไข่น้ำ บทความวิจัยเรื่อง “บทบาททางวิชาการของนักบริหารงานการศึกษาที่ส่งผลต่อประสิทธิผลการปฏิบัติงานของครูในศูนย์พัฒนาเด็กเล็กสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดหนองคาย” โดย ปริญญา วงษาเทพ และทนางศักดิ์ คุ่มไข่น้ำ บทความวิจัยเรื่อง “แนวทางการสร้างขวัญกำลังใจในการปฏิบัติงานของข้าราชการครูในจังหวัดนครปฐม” โดย รดา สังข์แก้ว พิษญาภา ยืนยาว และธีรวิฑู ธาดาตันติโชค บทความวิจัยด้านรัฐประศาสนศาสตร์และการบริหารจัดการ จำนวน 4 บทความ ได้แก่ บทความวิจัยเรื่อง “อิทธิพลที่ส่งผลต่อการตัดสินใจใช้บริการรับส่งพัสดุของลูกค้าจากร้านสะดวกซื้อ ในกรุงเทพมหานคร” โดย ปราณี แสงอุไรประเสริฐ และสายพิณ ปั่นทอง บทความวิจัยเรื่อง “ปัจจัยที่

ส่งผลต่อการจัดการขยะรีไซเคิลที่มีประสิทธิภาพของประชาชนในเขตเทศบาลเมืองหนองคาย” โดย ศรารัฐ ชูน้ำคำ และพัฒนพงษ์ โตภาคงาม บทความวิจัยเรื่อง “ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดที่มีผลต่อพฤติกรรมการตัดสินใจซื้อเครื่องสำอางผ่านช่องทางออนไลน์ในเขตกรุงเทพมหานคร” โดย นฤมล ทิมิลกุล และ กนิษฐา ฤทธิคำรพ บทความวิจัยเรื่อง “แนวทางการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านในพื้นที่อำเภอกุดจับ จังหวัดอุดรธานี” โดย ชลธิชา ชุมศรีแก้ว และเชมณัฐ ภูกองไชย และบทความวิจัยด้านนิติศาสตร์ จำนวน 1 บทความ ได้แก่ บทความวิจัยเรื่อง “การขึ้นทะเบียนตัวรูปพรรณสัตว์พาหนะ: ศึกษาในเชิงประวัติศาสตร์และพัฒนาการของกฎหมาย” โดย ณัฐพร นามหนองปรือ อัจฉราพร สีหวัฒน์นะ และภิญญา จงอุดมการณ์

ขอบคุณผู้สนับสนุนบทความทุกท่าน ที่ส่งบทความมาตีพิมพ์ ขอขอบคุณกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิที่ได้สละเวลากลับกรองบทความ ชี้แนะ แก้ไข ทำให้บทความมีความสมบูรณ์ ขอขอบคุณกองบรรณาธิการทุกท่าน ที่ได้สละเวลาในการตรวจทานต้นฉบับ ส่งบทความให้ผู้สนับสนุนแก้ไข ส่งบทความให้ผู้ทรงคุณวุฒิ จัดรูปเล่ม และเผยแพร่ จนวนวารสารฉบับนี้สำเร็จลุล่วงด้วยดี

(พระมหาสมเด็จ มหาสมิทธิ, ผศ.ดร.)

บรรณาธิการบริหาร

สารบัญ

เรื่อง	หน้า
กองบรรณาธิการ	ก-ค
บทบรรณาธิการ	ง-จ
สารบัญ	ฉ-ช
บทความวิจัย	
การประยุกต์ใช้หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงตามหลักพระพุทธศาสนาของสภาเครือข่ายประชาชนอีสาน (สอส.) สภาประชาชน 4 ภาค ตำบลเสมา อำเภอสูงเนิน จังหวัดนครราชสีมา	1-14
APPLICATION OF THE SUFFICIENCY ECONOMY PHILOSOPHY ACCORDING TO BUDDHISM OF THE ISAN PEOPLE'S NETWORK COUNCIL (PSC) PEOPLE'S COUNCILS OF THE 4 REGIONS, SEMA SUB-DISTRICT, SUNG NOEN DISTRICT, NAKHON RATCHASIMA PROVINCE	
พระปรีชา ถิรบุญโญ (สีหะอำไพ), พระครูพิศาลสารบัณฑิต, สมเดช นามเกต	
การศึกษาวิเคราะห์หลักจริยธรรมของเทวดาที่มีต่อประชาชนในอำเภอเมืองจังหวัดหนองคาย	15-28
AN ANALYTICAL STUDY OF THE ETHICAL PRINCIPLES OF ANGELS TOWARDS PEOPLE IN MUANG DISTRICT, NONG KHAI PROVINCE	
พระมหาอนุวัฒน์ อนุวฑฒโน, พระครูจิรธรรมธัช, พระมหาไพฑูรย์ สิริธมโม	
แนวทางการพัฒนาทักษะในศตวรรษที่ 21 สำหรับเด็กปฐมวัยในศูนย์พัฒนาเด็กเล็กสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดหนองคาย	29-40
21st CENTURY SKILLS DEVELOPMENT GUIDELINES FOR EARLY CHILDHOOD IN THE CHILD DEVELOPMENT CENTER UNDER THE LOCAL GOVERNMENT ORGANIZATION IN NONG KHAI PROVINCE	
บรรพต นันทโพธิ์เดช, ทนงศักดิ์ คุ่มไชนะ	

- บทบาททางวิชาการของนักบริหารงานการศึกษาที่ส่งผลต่อประสิทธิผลการปฏิบัติงานของครูในศูนย์พัฒนาเด็กเล็กสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดหนองคาย** 41-54
- ACADEMIC ROLES OF EDUCATIONAL OF SCHOOL ADMINISTRATORS AFFECTING TEACHER PERFORMANCE EFFECTIVENESS IN CHILD DEVELOPMENT CENTERS UNDER LOCAL ADMINISTRATIVE ORGANIZATIONS IN NONG KHAI PROVINCE
- ปริญญา วงษาเทพ, ทนงศักดิ์ คุ่มไชน้ำ
- แนวทางการสร้างขวัญกำลังใจในการปฏิบัติงานของข้าราชการครูในจังหวัดนครปฐม** 55-68
- GUIDELINES FOR ENHANCING WORK MORALE OF GOVERNMENT TEACHERS IN NAKHON PATHOM PROVINCE
- รดา สังข์แก้ว, พิษณุภา ยืนยาว, อีรุฐ ธาดาตันติโชค
- ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจใช้บริการรับส่งพัสดุของลูกค้าจากร้านสะดวกซื้อในกรุงเทพมหานคร** 69-82
- FACTORS AFFECTING THE DECISION TO USE THE PARCEL DELIVERY SERVICE FROM THE CONVENIENCE STORES IN BANGKOK
- ปราณี แสงอุไรประเสริฐ, สายพิณ ปั่นทอง
- แนวทางการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านในพื้นที่อำเภอกุดจับ จังหวัดอุดรธานี** 83-96
- GUIDELINES FOR VILLAGE FUND MANAGEMENT IN KUT CHAP DISTRICT UDON THANI PROVINCE
- ชลธิชา ชุมศรีแก้ว, เขมณัฐ ภูกองไชย
- ปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิผลในการจัดการขยะรีไซเคิลของประชาชนในเทศบาลเมืองหนองคาย** 97-110
- FACTORS' AFFECTING THE EFFECTIVENESS OF PEOPLE'S RECYCLING WASTE MANAGEMENT IN NONG KHAI MUNICIPALITY
- ศรารุท ชูน้ำคำ, พัฒนพงษ์ โตภาคงาม

ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดที่มีผลต่อพฤติกรรมการตัดสินใจซื้อเครื่องสำอางผ่านช้อปปี้ ในเขตกรุงเทพมหานคร	111-124
MARKETING MIX FACTORS AFFECTING COSMETIC PURCHASING DECISION VIA SHOPEE IN BANGKOK	
นฤมล ทิมิลกุล, กนิษฐา ฤทธิ์คำรพ	
การขึ้นทะเบียนตัวรูปพรรณสัตว์พาหนะ: ศึกษาในเชิงประวัติศาสตร์และพัฒนากฎหมาย	125-138
THE REGISTRATION TICKET IDENTITY OF BEATS OF BURDEN: A HISTORICAL STUDY AND DEVELOPMENT OF LAW	
ณัฐพร นามหนองปรือ, อัจฉราพร สีหวัฒน์นะ, ภิชญา จงอุดมการณ์	
ขั้นตอนการดำเนินงานวารสารศึกษิตาลัย	139-139
คำแนะนำสำหรับผู้นิพนธ์บทความ	140-152

การประยุกต์ใช้หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงตามหลักพระพุทธศาสนาของสภา
เครือข่ายประชาชนอีสาน (สอส.) สภาประชาชน 4 ภาค
ตำบลเสมา อำเภอสูงเนิน จังหวัดนครราชสีมา*

APPLICATION OF THE SUFFICIENCY ECONOMY PHILOSOPHY ACCORDING
TO BUDDHISM OF THE ISAN PEOPLE'S NETWORK COUNCIL (PSC) PEOPLE'S
COUNCILS OF THE 4 REGIONS, SEMA SUB-DISTRICT,
SUNG NOEN DISTRICT, NAKHON RATCHASIMA PROVINCE

พระปรีชา ธิรปุณโญ (สีหะอำไพ)

PhraPreecha Thirapuyo (Seehaamphai)

พระครูพิศาลสารบັນฑิต

PhrakruPhisalsarabunthit

สมเดช นามเกต

Somdet Namket

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตหนองคาย

Mahachulalongkornrajavidyalaya University Nong Khai Campus, Thailand.

E-mail: 6402205007@mcu.ac.th

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ คือ 1) เพื่อศึกษาแนวคิดและวิถีชีวิตเศรษฐกิจพอเพียงกับหลักพระพุทธศาสนา 2) เพื่อศึกษาสภาเครือข่ายประชาชนอีสาน (สอส.) สภาประชาชน 4 ภาค ตำบลเสมา อำเภอสูงเนิน จังหวัดนครราชสีมา 3) เพื่อศึกษาการประยุกต์ใช้หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงตามหลักพระพุทธศาสนาของสภาเครือข่ายประชาชนอีสาน (สอส.) สภาประชาชน 4 ภาค ตำบลเสมา อำเภอสูงเนิน จังหวัดนครราชสีมา การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพและสัมภาษณ์เชิงลึก โดยใช้เครื่องมือการวิจัย คือ วิเคราะห์เอกสารเกี่ยวกับแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงกับหลักพระพุทธศาสนา แบบสัมภาษณ์และแบบสังเกต กลุ่มเป้าหมายของการวิจัย ประกอบด้วย พระสงฆ์ ผู้นำโครงการ และประชาชนที่เป็นสมาชิกสภาเครือข่ายประชาชนอีสาน (สอส.) สภาประชาชน 4 ภาค จำนวน 25 คน

ผลการวิจัย พบว่า สภาเครือข่ายประชาชนอีสาน (สอส.) สภาประชาชน 4 ภาค ตำบลเสมา อำเภอสูงเนิน จังหวัดนครราชสีมา เป็นการรวมกลุ่มเพื่อการแก้ไขปัญหาความยากจนและการสร้างภูมิคุ้มกันให้เกิดความเข้มแข็งและยั่งยืนตามแนวทฤษฎีเศรษฐกิจพอเพียงของรัชกาลที่ 9 แก่สมาชิกภายในกลุ่มและได้ขับเคลื่อนกิจกรรมสำหรับปลดปล่อยห่วงโซ่แห่งนี้ สภาเครือข่ายประชาชนอีสาน (สอส.) สภาประชาชน 4 ภาคได้ดำเนินการตามนโยบายให้สัมฤทธิ์ผล โดยอาศัยการบริหารจัดการตาม

*Received: 11 February 2023; Revised: 21 April 2023; Accepted: 24 April 2023

ธรรมนูญของสภาเครือข่ายประชาชนอีสาน (สอส.) สภาประชาชน 4 ภาค เพื่อสร้างความเข้มแข็ง และแก้ปัญหาแบบยั่งยืนตามแนวพระราชดำรัส รวมถึงการประยุกต์ใช้หลักพุทธธรรมในการดำเนินวิถีชีวิต เศรษฐกิจพอเพียง ประกอบด้วยหลักสันโดษ หลักโมควิภาคธรรม หลักโมคอาทियธรรม หลักกามโมคีสุข สุขของคฤหัสถ์หรือคหิสุข หลักพรหมวิหาร 4 และหลักฆราวาสธรรม ด้วยวิธีการเรียนรู้ ความเข้าใจและวางแผน เพื่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตให้มั่นคงและยั่งยืน

คำสำคัญ: ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง, พระพุทธศาสนา, สภาเครือข่ายประชาชนอีสาน

Abstract

This research article aims to 1) to study the concept and way of life of sufficiency economy according to Buddhism principles, 2) to study the Isan People's Network Council (PNC) People's Council of 4 Regions, Sema Sub-district, Sung Noen District, Nakhon Ratchasima Province, 3) to study the application of sufficiency economy philosophy according to Buddhist principles of the Isan People's Network Council (PNC) People's Council of 4 Regions, Sema Sub-district, Sung Noen District, Nakhon Ratchasima Province. This research was qualitative research and in-depth interview. The research tools were interview form, observation form and document examination. The target group of the research consisted of 25 persons including monks, project leaders and people who are members of the Isan People's Network Council (PNC) People's Council of 4 Regions.

The research results showed that the Isan People's Network Council (PNC) People's Council of 4 Regions, Sema Sub-district, Sung Noen District, Nakhon Ratchasima Province was a group for solving poverty problems and building immunity to be strong and sustainable according to the sufficiency economy theory of King Rama IX for members within the group. In addition, the Isan People's Network Council (PNC) People's Council of 4 Regions had also driven the activities to loosen the chain of debt and had implemented the policy to achieve success by relying on management according to the statute of the Isan People's Network Council (PNC) People's Council of 4 Regions to strengthen and solving problems in a sustainable manner according to His Majesty's advice. The Isan People's Network Council (PNC) People's Council of 4 Regions had applied the philosophy of sufficiency economy according to Buddhist principles in self-improvement and using in daily life, consisted of the seclusion principles, the Bhokhavibhadhamma (fourfold division of money), the Bhokha Adhiyadhamma (5 uses of possessions), the 4 house-life happiness; deserved bliss of a layman, the 4 Brahma

Viharas, and the Garāvāsa Dhamma (virtues of secularism), by way of learning, understanding and planning for the development of stable and sustainable quality of life.

Keywords: Philosophy of Sufficiency Economy, Buddhism, Isan People’s Network Council (PNC)

บทนำ

สภาพสังคมไทยในอดีตเป็นสังคมที่พึ่งตนเองและมีความเป็นอยู่แบบพอเพียง โดยอาศัยระบบเศรษฐกิจแบบยังชีพ ซึ่งมีความสัมพันธ์แบบพึ่งพาอาศัยกับธรรมชาติ ในระบบเครือญาติที่เกื้อหนุนจนเจือกัน มีการแบ่งปันผลผลิตที่ได้มา มีการประกอบอาชีพเพื่อการอยู่รอด ทำให้ชุมชนในอดีตเป็นชุมชนที่เข้มแข็งและพึ่งตนเองได้ แต่ในปัจจุบันประเทศไทยมีการเปลี่ยนแปลงของระบบเศรษฐกิจ สังคม และการเมืองอย่างรวดเร็ว จึงทำให้สังคมตกอยู่ภายใต้กระแสวัตถุนิยมขาดความรับผิดชอบ และจิตสำนึกสาธารณะ (ประเวศ วะสี, 2542)

นอกจากนี้ ในช่วงระยะ 3 ทศวรรษที่ผ่านมา การพัฒนาประเทศได้มุ่งพัฒนาภาคอุตสาหกรรมขนาดกลางและขนาดใหญ่ จนลืมนึกถึงประชาชนส่วนใหญ่ซึ่งอยู่ในภาคอุตสาหกรรมที่เคยทำให้ประเทศอยู่เย็นเป็นสุข เพราะว่าเศรษฐกิจในภาคอุตสาหกรรมนั้น มุ่งระดมทุนจากต่างประเทศเป็นสำคัญที่เรียกว่า “เศรษฐกิจกระแสหลัก” เนื่องจากเน้นการเป็นสังคมภาคเกษตรกรรม และต่อมาก็พัฒนาภาคอุตสาหกรรมและเทคโนโลยีที่ก้าวหน้าตามยุคสมัย ก็คือพัฒนาภาคอุตสาหกรรมนั่นเอง จึงทำให้ประเทศไทยได้รับผลกระทบอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ เพราะการดำเนินเศรษฐกิจกระแสหลักนี้ ทำให้คนส่วนน้อยที่อยู่ในภาคอุตสาหกรรมได้รับประโยชน์ ผู้คนส่วนใหญ่ไม่ได้รับ คนในสังคมมุ่งแสวงหาวัตถุเงินทองมาเพื่อตนและพวกพ้อง มากกว่าจะเน้นเรื่องศีลธรรม วัฒนธรรม สังคม และจิตใจ ตลอดจนสิ่งแวดล้อมก็ถูกแย่งชิงกันมากยิ่งขึ้น (กัลยาณี ปฎิมาพรเทพ, 2543)

ปัญหาจากการพัฒนาดังกล่าว ทำให้วิถีชีวิตดั้งเดิมของสังคมไทยเปลี่ยนแปลงไป จึงเกิดความไม่สมดุลทางชีวิต สังคม ตลอดถึงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม โดยเฉพาะชุมชนชนบทในประเทศไทยนั้น “...มีพื้นฐานเป็นสังคมเกษตร ส่วนใหญ่ประกอบอาชีพเกษตรกรรมเป็นหลัก ได้แก่ การทำไร่ทำนา และทำสวน” (สุจินต์ ชูลักษณ์, 2544) ได้รับผลกระทบจากวิกฤตการณ์นี้ ปัญหาทางเศรษฐกิจทำให้เกิดวงจรของความยากจนการมีหนี้สิน ขาดสภาพคล่องทางการใช้จ่ายเงินทองทั้งส่วนบุคคลและระดับประเทศ ก็ตกอยู่ในสภาพเป็นหนี้สินเช่นกัน

ในสถานการณ์ปัจจุบัน พบว่า มีหลายองค์กรได้หันมาให้ความสนใจในหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของในหลวงรัชกาลที่ 9 เพราะเศรษฐกิจพอเพียงยืนอยู่บนรากฐานของความเป็นจริงและยังยืนสามารถนำไปปฏิบัติได้ในทุกหน่วยงานและองค์กร เพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดแก่องค์กรและหน่วยงาน ตลอดจนประชาชนทุกระดับก็สามารถนำไปใช้ในการดำเนินชีวิตประจำวัน เพื่อความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น

เพราะความพอประมาณจะทำให้ดำรงชีพได้อย่างมีความสุขตามอัตภาพของตนเอง ปัญหาสังคมต่าง ๆ ก็ลดน้อยลง สังคมก็อยู่กันอย่างมีความสุข

เหตุนี้ สภาเครือข่ายประชาชนอีสาน (สอส.) สภาประชาชน 4 ภาค ตำบลเสมา อำเภอสูงเนิน จังหวัดนครราชสีมา เป็นเครือข่ายหนึ่งที่สนใจการนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ในการดำเนินชีวิตของเครือข่าย ดังนั้น ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาเกี่ยวกับแนวคิดและวิถีชีวิตเศรษฐกิจพอเพียงตามหลักพระพุทธศาสนา และประยุกต์ใช้หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงตามหลักพระพุทธศาสนาของสภาเครือข่ายประชาชนอีสาน (สอส.) สภาประชาชน 4 ภาค ตำบลเสมา อำเภอสูงเนิน จังหวัดนครราชสีมา เพื่อเป็นประโยชน์ต่อเครือข่ายอื่น ๆ ต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาแนวคิดและวิถีชีวิตเศรษฐกิจพอเพียงกับหลักพุทธศาสนา
2. เพื่อศึกษาสภาเครือข่ายประชาชนอีสาน (สอส.) สภาประชาชน 4 ภาค ตำบลเสมา อำเภอสูงเนิน จังหวัดนครราชสีมา
3. เพื่อประยุกต์ใช้หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงตามหลักพระพุทธศาสนาของสภาเครือข่ายประชาชนอีสาน (สอส.) สภาประชาชน 4 ภาค ตำบลเสมา อำเภอสูงเนิน จังหวัดนครราชสีมา

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยใช้วิธีการสัมภาษณ์ การสังเกต และการตรวจสอบเอกสาร เป็นเทคนิคหลักในการเก็บข้อมูล

1. รูปแบบการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยศึกษาวิจัยการวิเคราะห์เอกสาร วิเคราะห์แนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงกับหลักพุทธศาสนา และการวิจัยภาคสนาม (Field Research) โดยอาศัยข้อมูลการสัมภาษณ์เชิงลึกกับพระสงฆ์ ผู้นำโครงการและประชาชนที่อยู่ในกลุ่ม

2. กลุ่มเป้าหมาย/ผู้ให้ข้อมูลหลัก (Key Informants)

2.1 กลุ่มเป้าหมาย

สภาเครือข่ายประชาชนอีสาน (สอส.) สภาประชาชน 4 ภาค ตำบลเสมา อำเภอสูงเนิน จังหวัดนครราชสีมา

2.2 ผู้ให้ข้อมูล

งานวิจัยนี้เป็นงานวิจัยเชิงคุณภาพ โดยใช้วิธีการสัมภาษณ์ การสังเกต และการตรวจสอบเอกสาร บุคคลผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants) จำนวน 25 รูป/คน ประกอบด้วยพระสงฆ์ 5 รูป ผู้นำโครงการ 10 คนและประชาชนที่อยู่ในกลุ่ม 10 คน

3. เครื่องมือการวิจัย

เครื่องมือในการวิจัย มี 3 ชนิดคือ แบบสัมภาษณ์ แบบสังเกตและแบบบันทึกภาคสนาม

- 1) แบบสัมภาษณ์ เป็นแบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง
- 2) แบบสังเกตมี 2 แบบคือ แบบมีส่วนร่วมและไม่มีส่วนร่วม
- 3) ผู้วิจัยใช้แบบบันทึกภาคสนาม

4. การหาและตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ

- ผู้วิจัยได้ดำเนินการ ดังนี้ 1) ศึกษาเอกสาร แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
- 2) ดำเนินการสร้างเครื่องมือวิจัยฉบับร่างแล้ว เสนอร่างเครื่องมือวิจัยต่ออาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์
  - 3) นำเครื่องมือการวิจัยเสนอผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 ท่าน เพื่อตรวจสอบความตรงตามเนื้อหาและการใช้ภาษา
  - 4) ปรับปรุงแก้ไขเครื่องมือการวิจัยตามข้อเสนอแนะจากผู้เชี่ยวชาญและอาจารย์ที่ปรึกษา
  - 5) จัดทำเครื่องมือฉบับสมบูรณ์เสนออาจารย์ที่ปรึกษาเพื่อใช้ในการเก็บข้อมูลจริง

5. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลแบบสอบถามตามขั้นตอนดังต่อไปนี้ 1) ผู้วิจัยขอหนังสือจากมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตหนองคาย ถึงสภาเครือข่ายประชาชนอีสาน (สอส.) สภาประชาชน 4 ภาค ตำบลเสมา อำเภอสูงเนิน จังหวัดนครราชสีมา 2) ศึกษาเอกสารที่เกี่ยวกับการดำเนินงานของสภาเครือข่ายประชาชนอีสาน (สอส.) สภาประชาชน 4 ภาค ตำบลเสมา อำเภอสูงเนิน จังหวัดนครราชสีมา 3) จัดทำตารางปฏิบัติงานเพื่อดำเนินการเก็บข้อมูลภาคสนาม และ 4) ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล

6. การวิเคราะห์และแปรผลข้อมูล

หลังจากได้รวบรวมข้อมูลจากวิธีการสัมภาษณ์ การสังเกต และการตรวจสอบเอกสาร ผู้วิจัยนำข้อมูลที่ได้นำมาวิเคราะห์ โดยได้ดำเนินการ ดังต่อไปนี้

6.1 ผู้วิจัยนำข้อมูลภาคสนามทั้งหมด การสัมภาษณ์ การสังเกตและการตรวจสอบเอกสารต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับการประยุกต์ใช้หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงตามหลักพระพุทธศาสนาของสภาเครือข่ายประชาชนอีสาน (สอส.) สภาประชาชน 4 ภาค ตำบลเสมา อำเภอสูงเนิน จังหวัดนครราชสีมา โดยการตีความหมายข้อมูล โดยผู้วิจัยทำการวิเคราะห์ข้อมูล โดยกระทำพร้อม ๆ กับการเก็บรวบรวมข้อมูลไปพร้อม ๆ กัน

6.2 นำข้อมูลภาคสนามทั้งหมดและข้อมูลจากการสัมภาษณ์มาสังเคราะห์ตามกรอบในการดำเนินการวิจัย และนำเสนอผลการวิจัยโดยใช้วิธีพรรณนาวิเคราะห์ เพื่อตอบวัตถุประสงค์ของการวิจัย

ผลการวิจัย

จากการวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ของกลุ่มเป้าหมาย สามารถสรุปผลการวิจัยได้ดังนี้

1. แนวคิดและวิถีชีวิตเศรษฐกิจพอเพียงตามหลักพระพุทธศาสนา

แนวคิดและวิถีชีวิตเศรษฐกิจพอเพียงตามหลักพระพุทธศาสนา คำว่า “เศรษฐกิจพอเพียง” หมายถึง เศรษฐกิจที่พึ่งตนเองได้ เน้นการผลิตและการบริโภคแบบพออยู่พอกินเป็นหลัก ซึ่งไม่ได้เน้นกำไรหรือความร่ำรวย เป็นระบบเศรษฐกิจที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว รัชกาล 9 ทรงดำริขึ้นมา เพื่อแสวงหาทางออกจากวิกฤตเศรษฐกิจให้กับสังคมไทย โดยมุ่งเน้นให้คนในชุมชนพัฒนาขีดความสามารถในการผลิตและบริโภคอย่างพอเพียง ไปจนถึงขั้นการแปรรูปอุตสาหกรรมครัวเรือน สร้างอาชีพและเสริมทักษะทางวิชาการที่หลากหลาย ใช้ชุมชนดำรงอยู่ได้ด้วยการยึดหลักแห่งความถูกต้องดีงาม มีความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ และช่วยเหลือซึ่งกันและกัน เป็นต้น

เป้าหมายหลักของเศรษฐกิจพอเพียง คือ ความสงบสุขของผู้คนในสังคม ประชาชนมีกินมีใช้อย่างเพียงพอแก่ความต้องการ ที่สำคัญต้องไม่ทำตนและผู้อื่นเดือดร้อน ซึ่งสอดคล้องกับหลักธรรมคำสอนทางพระพุทธศาสนาหลายประการ ดังนี้

1. หลักธรรมการพึ่งพาตนเอง (อดตา หิ อดตโน นาโถ)
2. หลักธรรมความรู้จักพอประมาณ (อดตถนุญตา)
3. หลักธรรมเรื่องราวความสันโดษ (สนตฺถุญฺญิ ปรมฺ ๓นิ)
4. หลักธรรมความเป็นผู้รู้จักใช้เหตุผลในการดำเนินชีวิต (ชมมถนุญตา อดถนุญตา)
5. หลักธรรมเรื่องทางสายกลาง หรือ ความพอดี (มชฌิมปฏิปทา)
6. หลักธรรมเรื่องความไม่โลภมาก (อโลภ)

ดังนั้น เศรษฐกิจพอเพียง จึงเป็นหลักเศรษฐกิจที่สอดคล้องหลักธรรมในพระพุทธศาสนา ที่มุ่งให้มนุษย์จำกัดความอยาก หรือความต้องการของตนเอง แนวทางในการปฏิบัติตนตามหลักเศรษฐกิจพอเพียง จึงต้องหันมาแก้ไขที่ตนเองก่อน จำกัดความอยากหรือความต้องการ ให้รู้จักพอดี ไม่บริโภคเกินความพอดี หรือตกเป็นทาสของวัตถุ โดยอาศัยหลักธรรมทางพุทธศาสนาบูรณาการทางเศรษฐกิจ คือหลักเศรษฐกิจสายกลาง หรือเศรษฐกิจมัชฌิมา หรือเป็นหลักคำสอนที่เป็นหัวใจที่สำคัญ หรือคุณค่าทางจริยธรรมอยู่ตรงที่การดำรงชีวิต ด้านการหาเลี้ยงชีพอย่างถูกต้องเรียกว่า สัมมาอาชีพะ หรือสัมมาเศรษฐกิจ

2. สภาพเครือข่ายประชาชนอีสาน (สอส.) สภาประชาชน 4 ภาค ตำบลเสมา อำเภอสูงเนิน จังหวัดนครราชสีมา

สภาเครือข่ายประชาชนอีสาน (สอส.) สภาประชาชน 4 ภาค ตำบลเสมา อำเภอสูงเนิน จังหวัดนครราชสีมา เป็นการรวมกลุ่มเพื่อการแก้ไขปัญหาความยากจนที่แท้จริง ที่ต้องเกิดขึ้นจากรากฐานภูมิปัญญาท้องถิ่นที่รู้จัก รู้จริงต้นเหตุแห่งปัญหา และได้กำหนดแนวทางการแก้ไขด้วยตนเองโดยรัฐ คือผู้ร่วมอุดหนุนส่งเสริมตามแนวนโยบาย เพื่อรักษาอาการป่วยการฟื้นฟู และการสร้างภูมิคุ้มกันให้เกิด

ความเข้มแข็ง และยั่งยืนตามแนวทฤษฎีเศรษฐกิจพอเพียง ของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ซึ่งสภาประชาชน 4 ภาค ได้ยึดมั่นเจตนารมณ์ในการขับเคลื่อน เพื่อจะปลดปล่อยพันธนาการบ่วงโซ่แห่งหนี้ที่ระบบทุนนิยมพยายามยึดเยียด เพียงหวังให้ได้มาซึ่งผลประโยชน์และอำนาจ จนทำลายวัฒนธรรมและวิถีชีวิตที่ดีงามแบบดั้งเดิมให้สูญหาย นำไปสู่ความเสื่อมแห่งคุณธรรมและศีลธรรมอันดีของสังคมสภาประชาชน 4 ภาค จะดำเนินการให้แนวทางและนโยบายสัมฤทธิ์ผลปรากฏเป็นจริงขึ้นได้ จะต้องอาศัยการบริหารจัดการตามยุทธศาสตร์ จึงจำเป็นจะต้องอาศัยธรรมาภิบาลเป็นแผนที่นำทางสร้างความเข้มแข็ง และแก้ปัญหาแบบยั่งยืน มุ่งสู่และเข้าถึงตามแนวพระราชดำริของพ่อหลวงของเราต่อไป

ปัจจุบัน ความคืบหน้าการแก้ไขปัญหาสภาเครือข่ายประชาชนอีสาน สภาประชาชน 4 ภาค กำชับเร่งรัดกระบวนการทำงานให้รวดเร็ว ย้ำรัฐบาลทำงานอย่างจริงจัง จริงใจ รองนายกฯ พลเอกประวิตร วงษ์สุวรรณ ติดตามความคืบหน้าการแก้ไขปัญหาสภาเครือข่ายประชาชนอีสาน สภาประชาชน 4 ภาค กำชับเร่งรัดกระบวนการทำงานให้รวดเร็ว ย้ำรัฐบาลทำงานอย่างจริงจัง จริงใจ เกิดประโยชน์สูงสุดแก่ประชาชน เมื่อวันที่ 25 เมษายน 2565 พลเอกประวิตร วงษ์สุวรรณ รองนายกรัฐมนตรี เป็นประธานการประชุมคณะกรรมการแก้ไขปัญหาของสภาเครือข่ายประชาชนอีสาน (สอ.ส.) และสภาประชาชน 4 ภาค ครั้งที่ 1/2565 ผ่านระบบ Video Conference ร่วมกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง สรุปลงสาระสำคัญ ดังนี้

ที่ประชุมรับทราบความคืบหน้าการแก้ไขปัญหาตามข้อเรียกร้องของประชาชน และเกษตรกรทั่วประเทศที่ได้รับความเดือดร้อน ประกอบด้วย 4 คณะอนุกรรมการ ดังนี้

1. คณะอนุกรรมการแก้ไขปัญหาที่ดินและป่าไม้ การแก้ไขปัญหาหนี้สินเกษตรกรที่เกิดจากการเช่าซื้อที่ดินโครงการแก้ไขปัญหาที่ดินทำกิน ซึ่ง ส.ป.ก. ได้มีการปรับปรุงข้อกำหนดเพื่อสามารถเปลี่ยนสัญญาเช่าซื้อเป็นสัญญาเช่าแล้ว พร้อมมอบหมายหน่วยงานในพื้นที่ 18 จังหวัด สืบสวนตรวจสอบประสังข์ของเกษตรกรให้แล้วเสร็จภายในเดือนเมษายนนี้ ความคืบหน้ากรณีการจัดหา หรือจัดซื้อที่ดินเพื่อนำมาจัดสรรให้กับสมาชิกสภาเครือข่ายฯ และการจัดที่ดินให้แก่สมาชิกเครือข่ายในพื้นที่แปลงว่าง 1,747 ไร่

2. คณะอนุกรรมการแก้ไขปัญหาหนี้สินของเกษตรกร ในการขอความร่วมมือสถาบันเจ้าหนี้เพื่อชะลอการดำเนินคดี อาทิ ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร (ธ.ก.ส.) ธนาคารพัฒนาวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมแห่งประเทศไทย (ธพว.) สมาคมธนาคารไทย อัยการคุ้มครองสิทธิและช่วยเหลือทางกฎหมายแก่ประชาชน และกองทุนเงินให้กู้ยืมเพื่อการศึกษา (ก.ย.ศ) รวมทั้งการแก้ไขปัญหาหนี้ของสภาเครือข่ายฯ ทั้งในระบบและนอกระบบ โดยกองทุนฟื้นฟูและพัฒนาเกษตรกรได้เสนอโครงการแก้ไขปัญหาหนี้สินของเกษตรกรสมาชิกกองทุนฯ ซึ่งเป็นการซื้อหนี้ของเกษตรกรสมาชิกตามหลักเกณฑ์และเงื่อนไข และการเสนอโครงการแก้ไขปัญหาหนี้สินของสภาเครือข่ายประชาชนอีสาน (สอ.ส.) และสภาประชาชน 4 ภาค โดยจัดตั้งเป็นกองทุนซื้อหนี้ให้แก่สมาชิกเครือข่ายฯ

3. คณะอนุกรรมการส่งเสริมและฟื้นฟูอาชีพภาคเกษตร มีความคืบหน้าการปรับปรุงโครงการและแนวทางการส่งเสริมและฟื้นฟูอาชีพภาคเกษตรในภาพรวมแก่สภาเครือข่าย โดยนำร่อง 3

ศูนย์ ในพื้นที่จังหวัดเพชรบุรี ลพบุรี และนครราชสีมา จังหวัดละ 1 ศูนย์ จะพิจารณาจัดเข้าแผนงานปกติของหน่วยงานเพื่อดำเนินการในแต่ละปีตามความเหมาะสม

4. คณะอนุกรรมการแก้ไขปัญหาแหล่งน้ำทั้งระบบ ในโครงการจัดการจัดหาแหล่งน้ำผิวดินในพื้นที่นาร่อง 3 จังหวัด รวม 9 โครงการ ประกอบด้วยพื้นที่จังหวัดลพบุรี 2 โครงการ จังหวัดนครราชสีมา 3 โครงการ และจังหวัดเพชรบุรี จำนวน 4 โครงการ โดยคณะรัฐมนตรีได้พิจารณาอนุมัติงบกลางฯ เพื่อดำเนินงานจำนวน 3 โครงการในพื้นที่จังหวัดนครราชสีมา ส่วนในพื้นที่จังหวัดลพบุรี และเพชรบุรี ได้ประสานกรมชลประทานเร่งรัดดำเนินการ เพื่อขอรับการสนับสนุนงบประมาณเพื่อดำเนินการต่อไป

3. การประยุกต์ใช้หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงตามหลักพระพุทธศาสนาของสภาเครือข่ายประชาชนอีสาน(สอส.) สภาประชาชน 4 ภาค ตำบลเสมา อำเภอสูงเนิน จังหวัดนครราชสีมา

สภาเครือข่ายประชาชนอีสาน (สอส.) สภาประชาชน 4 ภาค ตำบลเสมา อำเภอสูงเนิน จังหวัดนครราชสีมา ได้นำหลักพุทธธรรมพระพุทธศาสนามาประยุกต์ใช้ตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ดังนี้

วิถีชีวิตเศรษฐกิจพอเพียงกับหลักสันโดษ

สภาเครือข่ายประชาชนอีสาน (สอส.) สภาประชาชน 4 ภาค ตำบลเสมา อำเภอสูงเนิน จังหวัดนครราชสีมา ได้ดำเนินชีวิตที่มีความสัมพันธ์กับสันโดษ เป็นความพอใจด้วยของของตนที่มีอยู่ ยังมีธรรมอันเป็นเครื่องขัดเกลาจิตใจให้เบากายเบาใจได้ดี และเป็นหลักธรรมที่สามารถสร้างความสุขความสงบให้แก่ตนและสังคม ความสันโดษจึงเป็นหลักธรรมที่มีความสำคัญและจำเป็นสำหรับทุกคน ไม่ว่าจะยุคสมัยใดโลก ปัจจุบันที่มีการพัฒนาทางด้านวัตถุมากอย่างน่าเป็นห่วง ในขณะเดียวกันพลเมืองของโลกก็เพิ่มขึ้นเป็นจำนวนมาก ความต้องการด้านวัตถุเพิ่มขึ้น ส่งผลกระทบต่อสภาพแวดล้อม สิ่งจำเป็นสำหรับชีวิตหรือปัจจัย อาหาร ที่อยู่อาศัย เครื่องนุ่งห่ม ยารักษาโรค ขาดแคลน ไม่เพียงพอต่อปริมาณพลเมือง ทำให้วิถีชีวิตกลายเป็นเวทีแห่งการแข่งขัน ส่งผลให้เกิดปัญหาซับซ้อนขึ้นมากในสังคม เศรษฐกิจ การเมืองการศึกษา ยาเสพติด อาชญากรรม ทำให้คนปรับตัวให้เข้ากับการเปลี่ยนแปลงและการพัฒนาไม่ทัน เกิดความเดือดร้อน โดยเฉพาะเมืองใหญ่ของโลก ความสันโดษจะเป็นภูมิคุ้มกันที่ดี พัฒนาการทางด้านจิตใจจึงจำเป็นสำหรับทุกคน ไม่ว่าจะยากจนหรือร่ำรวย ปราชญ์ชาวบ้านจึงมีความยินดีพอใจด้วยตนเองที่มีอยู่และที่ได้มา สิ่งที่เป็นสิ่งของของเราที่มีอยู่น้อยหรือมากสักปานใดก็ตาม ก็พอใจยินดี จะมีเพิ่มอีกมากหรือน้อยก็พลอยยินดีทั้งนั้น ลักษณะนี้เรียกว่า ผู้มีสันโดษ

วิถีชีวิตเศรษฐกิจพอเพียงกับหลักโภควิภาค

สภาเครือข่ายประชาชนอีสาน (สอส.) สภาประชาชน 4 ภาค ตำบลเสมา อำเภอสูงเนิน จังหวัดนครราชสีมา ได้มีการดำเนินชีวิตที่มีความสัมพันธ์กับหลักโภควิภาค 4 เป็นวิธีการจัดการทรัพย์สินใน

การใช้จ่าย โดยการจัดทรัพย์สินที่หามาได้ออกเป็น 4 ส่วน ส่วนแรกสำหรับไว้ใช้สอย 1 ส่วน ใช้สำหรับเลี้ยงตนเองและบุคคลในครอบครัว ส่วนที่ 2 สำหรับการลงทุนประกอบกิจการอาชีพ 2 ส่วน ส่วนที่ 3 สำหรับเงินออมเก็บไว้ใช้คราวจำเป็นหนึ่งส่วน เรื่องการเงินถือว่าเป็นเรื่องสำคัญ หากไม่จัดสรรให้ดีจะเกิดปัญหาแน่นอน ยิ่งเป็นเรื่องของเงินที่ใช้ในครอบครัว เงินที่ใช้ประกอบอาชีพให้มีทรัพย์สินเพิ่มขึ้น หรือมีรายได้เพิ่มมากขึ้น ต้องมีการวางแผนการใช้จ่ายเงิน ต้องรู้จักจัดเก็บข้อมูลเพิ่มให้ทราบและสังเกตค่าใช้จ่ายของแต่ละบุคคลในครอบครัว การรู้จักกำลังทุนทรัพย์หรือกำลังเงิน ซึ่งถือเป็นสุขภาพการเงินของครอบครัว การกำหนดค่าใช้จ่ายแต่ละส่วน วิธีการลดค่าใช้จ่ายประจำ การลดเงินออมและการเพิ่มรายได้ อีกทั้งการประเมินทางการเงิน ต้องควบคุมตนเองหรือควบคุมสถานะทางการเงินให้อยู่ได้ในรายเดือนรายปี เพื่อให้ครอบครัวมีความมั่นคงมีความสุขไปตามวิถีชีวิตเศรษฐกิจพอเพียง

วิถีชีวิตเศรษฐกิจพอเพียงกับโภคาอาทิธรรม

สภาเครือข่ายประชาชนอีสาน (สอส.) สภาประชาชน 4 ภาค ตำบลเสมา อำเภอสองเนิน จังหวัดนครราชสีมา ได้มีการดำเนินชีวิตที่มีความสัมพันธ์กับหลักโภคาอาทิยะ 5 คือ การใช้ทรัพย์สินเพื่อให้เกิดประโยชน์ในการดำเนินชีวิต พระพุทธศาสนาสอนเปลี่ยนแปลงให้เลิกสังเวชชีวิตบูชาบุญ หันมาบริจาคทานและบำเพ็ญกุศลกรรมต่าง ๆ อุทิศไปให้แทน มุ่งวิธีการอันจะให้สำเร็จประโยชน์ก่อน ส่วนการเปลี่ยนแปลงความเชื่อถือเป็นเรื่องการแก้ไขทางสติปัญญา ซึ่งประณีตขึ้นไปอีก การปฏิบัติตามหลักโภคาอาทิยะของปราชญ์ชาวบ้านช่วยให้คำนึงถึงว่า การแสวงหาทรัพย์ต้องได้มาโดยชอบธรรม มีการเก็บออม มีการใช้จ่ายเพื่อมิตรภาพ การอยู่ร่วมกันด้วยเป็นสมาชิกของสังคม พัฒนาศักยภาพ อารมณ์จิตใจ พัฒนาปัญญาให้เจริญยิ่งขึ้นไป

วิถีชีวิตเศรษฐกิจพอเพียงกับกามโมคีสุข/สุขของคฤหัสถ์/คหิสุข

สภาเครือข่ายประชาชนอีสาน (สอส.) สภาประชาชน 4 ภาค ตำบลเสมา อำเภอสองเนิน จังหวัดนครราชสีมา ได้มีการดำเนินชีวิตที่มีความสัมพันธ์กับหลักกามโมคีสุข สุขของคฤหัสถ์หรือคหิสุข มีแนวทางปฏิบัติที่คล้าย ๆ กัน อาทิ การแสวงหาทรัพย์และการมีทรัพย์ การเลี้ยงตนจากทรัพย์ที่หามาได้ กับการใช้จ่ายทรัพย์ การทำบุญบริจาคและการไม่เป็นหนี้ มีความเป็นไท ความประพฤตินี้ไม่มีโทษ และไม่มีปัญหา การบริโภคาทรัพย์ ทำให้ผู้ทรงคุณวุฒิหลายท่านถือว่ากามโมคีสุข/สุขของคฤหัสถ์/คหิสุข ถือเป็นเรื่องเดียวกัน ใช้แทนกันได้ ดังนั้น สุขของผู้ครองเรือนจึงสรุปได้สั้น ๆ 4 อย่าง คือ สุขเกิดแต่ความมีทรัพย์ สุขเกิดแต่การใช้ทรัพย์ สุขเกิดจากความไม่เป็นหนี้ และสุขเกิดจากความประพฤตินี้ไม่มีโทษ ผู้มี 4 อย่างนี้ ถือเป็นบุคคลที่มีความภาคภูมิใจ เอบอิมใจในการประพฤตินองตน ซึ่งเป็นเรื่องที่ปราชญ์ชาวบ้านได้ถือปฏิบัติมาตั้งแต่นำปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ เพียงแต่ไม่ทราบว่าหลักธรรมดังกล่าวเรียกว่าอะไร เมื่อนำมาใช้ทำให้มีความสุขตามอัตภาพของแต่ละคน

วิถีชีวิตเศรษฐกิจพอเพียงกับพรหมวิหาร 4

สภาเครือข่ายประชาชนอีสาน (สอส.) สภาประชาชน 4 ภาค ตำบลเสมา อำเภอสูงเนิน จังหวัดนครราชสีมา ได้มีการดำเนินชีวิตที่มีความสัมพันธ์กับหลักพรหมวิหาร 4 เป็นธรรมของผู้ปกครอง ซึ่งปราชญ์ชาวบ้านควรวัดถือพุทธธรรมส่วนนี้ในการครองตน นำมาใช้ในการดำเนินงาน เพื่อให้ผู้อื่นมองว่าเราเองเป็นผู้ประเสริฐ เป็นคนดีของชุมชน พรหมวิหาร 4 มีหลักที่สำคัญ คือ เมตตา หมายถึง ความปรารถนาให้ผู้อื่นได้รับสุข กรุณา หมายถึง ความปรารถนาให้ผู้อื่นพ้นทุกข์ มุทิตา หมายถึง ความยินดีเมื่อผู้อื่นได้ดี อุเบกขา หมายถึง การรู้จักวางเฉย พรหมวิหาร 4 มีความสัมพันธ์กับหลักเศรษฐกิจพอเพียง คือ มีความสอดคล้องกับหลักเศรษฐกิจพอเพียงได้อย่างชัดเจน ทั้งเรื่องหลักธรรมที่ช่วยในการอยู่ร่วมกันในสังคม หลักธรรมที่เกี่ยวข้องกับการงาน ที่มุ่งเน้นให้ผู้ปฏิบัติยึดมั่นในทางสายกลาง มีความพอเพียง มีความรับรู้ มีความตั้งใจ ปฏิบัติทุกสิ่งเหมาะสมตามอัตภาพของตน ช่วยให้พบกับความสุขได้ สังคมจะมีแต่ความสุข ปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในสังคมก็จะลดน้อยลงไป

วิถีชีวิตเศรษฐกิจพอเพียงกับฆราวาสธรรม 4

สภาเครือข่ายประชาชนอีสาน (สอส.) สภาประชาชน 4 ภาค ตำบลเสมา อำเภอสูงเนิน จังหวัดนครราชสีมา ได้มีการดำเนินชีวิตที่มีความสัมพันธ์กับหลักฆราวาสธรรม ซึ่งเป็นธรรมสำหรับผู้ครองเรือน มาใช้ในการใช้ชีวิตตามเศรษฐกิจพอเพียงจะมีผลดี ดังนี้

(1) การมีสัจจะ ซื่อสัตย์ เป็นผู้มีความรับผิดชอบในหน้าที่ของตน เป็นผู้มีความหนักแน่น มั่นคง มีความเจริญในหน้าที่การงาน ผู้อื่นเคารพยกย่องเชื่อถือยำเกรง องค์กรที่สังกัดหรือครอบครัวมีความสุข มีความมั่นคง และได้รับเกียรติ มีชื่อเสียงจนเป็นที่ยอมรับ

(2) การมีหมะ ช่มใจ เป็นผู้รับการฝึกฝนตนสม่ำเสมอ หรือเป็นผู้มีสมาธิ มีความรอบคอบ ไม่มีความบาดหมางกับผู้ใด ไม่มีศัตรู เป็นผู้มีความสามารถในการทำงาน มีสติคิดไตร่ตรองรอบคอบ ไม่มีโทษง่าย เข้ากับคนอื่นหรือสังคมได้ดี ไม่มีความโกรธและโมโหง่าย

(3) การมีขันติ ออดทน เป็นผู้รู้จักให้ความอดทนและมีความอดทนต่ออุปสรรคและปัญหาต่าง ๆ ทำงานได้สำเร็จมีประสิทธิภาพ สามารถปกครองบริหารได้ดี มีจิตใจเข้มแข็ง ไม่มีศัตรู มีผู้คนนับถือ มีความอดทนต่อความยากลำบากของสภาพธรรมชาติ ทั้งร้อน หนาว กระจาย ความเหนื่อย ออดทนต่อความทุกข์เวทนาทางกาย อาทิ เจ็บ ป่วย ออดทนอดกลั้น ออดทนต่อความเสียใจอันเกิดขึ้นทางสภาพจิต อาทิ ทนต่อวาจาพูดส่อเสียด ถ้อยคำหยาบคาย กล่าวล่วงเกิน ออดทนต่อการบีบคั้นของราคะ โทสะ โมหะ ออดทนต่อกิเลสทั้งปวง

(4) การมีจาคะ การเสียสละ เป็นผู้มีความใจเมตตา รู้จักการให้ การเสียสละ ได้รับสิ่งตอบแทนจากผู้อื่นได้ง่าย ผู้อื่นให้ความเคารพนับถือ ปกครองบริหารได้ง่าย คนรอบข้าง คนในองค์กร คนในครอบครัวมีความสุข จาคะเป็นผู้รู้จักให้ ไม่เอารัดเอาเปรียบ เกิดความสามัคคี ไม่ชิงดีชิงเด่นกัน ทุกคนเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ อยู่ร่วมกันอย่างสมานฉันท์ สังคมมีความสุข การเสียสละสิ่งของที่เป็นของตนเพื่อประโยชน์แก่ผู้อื่น โดยไม่เกินกำลังความสามารถของตน อีกทั้งการเสียสละ การไม่เห็นแก่ตัวนั้นคือ

ฆราวาสธรรม จะเกิดกับคฤหัสถ์หรือผู้ปฏิบัติตาม โดยมีความซื่อตรงต่อกัน ไม่ให้ตนประพฤตชั่ว อดทนต่อความยากลำบาก และแบ่งปันสิ่งของให้แก่ผู้อื่นจะทำให้สังคมเกิดความสงบสุข

อภิปรายผล

การประยุกต์ใช้หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงตามหลักพระพุทธศาสนาของสภาเครือข่ายประชาชนอีสาน (สอส.) สภาประชาชน 4 ภาค ตำบลเสมา อำเภอสูงเนิน จังหวัดนครราชสีมา จากการศึกษาด้วยกระบวนการวิจัยเชิงคุณภาพ ผู้วิจัยสามารถอภิปรายผลการวิจัยได้ ดังนี้

แนวคิดและวิถีชีวิตตามหลักเศรษฐกิจพอเพียง ผู้ที่นำแนวคิดพออยู่พอกินมาใช้ในวิถีชีวิต จะทำให้ชีวิตมีความสุข ด้วยเหตุตนเองไม่มีหนี้สิน ซึ่งพุทธศาสนากล่าวว่า การไม่มีโรคเป็นลาภอันประเสริฐ เช่นเดียวกับการไม่มีหนี้ จะไม่มีความทุกข์ เมื่อยึดหลักเศรษฐกิจพอเพียง มุ่งเน้นให้บุคคลประกอบอาชีพได้อย่างยั่งยืน ใช้จ่ายเงินอย่างพอเพียง ประหยัดตามกำลังของตน ไม่กู้หนี้ยืมสิน ลดความฟุ่มเฟือย ลดรายจ่ายเพิ่มรายได้ จัดทำบัญชีรายรับรายจ่าย เพื่อให้รู้จักตนเอง ประมาณตนเอง สอดคล้องกับพระครูอาหารประชาสรรค์ (บุญชัด चनाสโภ) ได้ทำการวิจัยเรื่อง ศึกษาการประยุกต์หลักธรรมเพื่อสนับสนุนหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงตามพระบรมราโชวาทของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 9 ผลการวิจัยพบว่า หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวรัชกาลที่ 9 เป็นหลักเศรษฐกิจที่สามารถพึ่งตัวเองให้มีปัจจัยพื้นฐานของชีวิตอย่างพอเพียงโดยไม่เดือดร้อน มีหลัก 3 ชั้น คือ 1) มีความพอเพียงเลี้ยงตัวเอง 2) รวมพลังเป็นกลุ่มเพื่อการผลิตรายได้ การจัดการ 3) สร้างเครือข่ายกลุ่มอาชีพและขยายกิจการที่หลากหลาย โดยมีปรัชญาคือ การพอประมาณ มีเหตุผลและภูมิคุ้มกันตัวเอง หลักการดังกล่าว สามารถนำมาประยุกต์ใช้กับการปฏิบัติได้ในทุกระดับ โดยเน้นการปฏิบัติทางสายกลางและการพัฒนามีขั้นตอนเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตให้ดีขึ้น หลักธรรมที่สนับสนุนหลักเศรษฐกิจพอเพียง คือ หลักทฤษฎีธัมมิกัตถะ 4 ประกอบด้วย 1) อุฏฐานสัมปทา ขยันหมั่นเพียร ในการปฏิบัติหน้าที่ การงานและการประกอบอาชีพสุจริต 2) อารักขสัมปทา คือ รู้จักคุ้มครองเก็บรักษาโภคทรัพย์ไว้ 3) กัลยาณมิตตตา คบหากัลยาณมิตร ไม่เอาอย่างผู้ที่ซุกงูไปในทางชั่ว 4) สมชีวิตา รู้จักกำหนดรายได้และรายจ่ายให้พอดีกับรายได้ในการดำเนินชีวิตให้พอเหมาะพอดี (พระครูอาหารประชาสรรค์ (บุญชัด चनाสโภ), 2560)

วิถีชีวิตเศรษฐกิจพอเพียงของสภาเครือข่ายประชาชนอีสาน (สอส.) สภาประชาชน 4 ภาค ตำบลเสมา อำเภอสูงเนิน จังหวัดนครราชสีมา ตามหลักพระพุทธศาสนา ส่วนมากไม่รู้จักรหัสหลักธรรม แต่สามารถนำข้อปฏิบัติมาใช้กับวิถีชีวิตได้ เช่น การใช้หลักพึ่งพาตนเองในการประกอบอาชีพ นอกจากนี้ยังพบว่า สภาเครือข่ายประชาชนอีสาน (สอส.) สภาประชาชน 4 ภาค ตำบลเสมา อำเภอสูงเนิน จังหวัดนครราชสีมา ได้นำหลักพุทธธรรมมาประยุกต์ใช้กับวิถีชีวิตเศรษฐกิจพอเพียง คือ ตนเป็นที่พึ่งแห่งตน ทางสายกลาง สัปปุริสธรรม 7 (คุณสมบัติของคนดี) ทฤษฎีธัมมิกัตถะ (อุ อา กะ สะ) มรรค 8 (ทางพ้นทุกข์) หิริโอตตปปะ อิทธิบาท 4 (สิ่งนำไปสู่ความสำเร็จ) สังคหะวัตถุ 4 สอดคล้องกับอานนตรี ประสมสุข ได้ทำการวิจัยเรื่อง การประยุกต์ใช้หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงตามหลักพระพุทธศาสนาของปราชญ์

ชาวบ้าน ตำบลขวาว อำเภอเสลภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด ผลการวิจัยพบว่า แนวคิดและวิถีชีวิตเศรษฐกิจพอเพียงของปราชญ์ชาวบ้าน ยึดหลักมัชฌิมาปฏิปทา (ทางสายกลาง) สัมปยุตธรรม (คุณสมบัติของคนดี) ทฤษฎีธัมมิกัตถะ (อุ อา กะ สะ) มรรคมงคล 8 ทางพันทุกซ์หิริโอตตปปะ อตตะตา หิ อตตโน นาโถ (ตนเป็นที่พึ่งแห่งตน) อิทธิบาท 4 สังคหัตถ์ 4 วิถีชีวิตของปราชญ์ชาวบ้าน ใช้ฐานหลักพุทธธรรมในการพัฒนาบุคคลและนำไปใช้ในชีวิตประจำวัน พอมี พอกิน พออยู่ พอใช้ พอออกพอใจ พอแบ่งไว้ใช้จ่าย และประหยัด การประยุกต์ใช้หลักพุทธธรรมในปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของปราชญ์ชาวบ้าน ได้แก่ หลักสันโดษ โภควิภาคธรรม โภคอาทิตยธรรม คิหิสุข กามโมคิสุข สุขของคฤหัสถ์ พรหมวิหาร 4 และฆราวาสธรรม (อานนตรี ประสมสุข, 2563)

วิถีชีวิตของสภาเครือข่ายประชาชนอีสาน (สอส.) สภาประชาชน 4 ภาค ตำบลเสมา อำเภอสูงเนิน จังหวัดนครราชสีมา พบว่า วิถีชีวิตของสภาเครือข่ายประชาชนอีสาน (สอส.) สภาประชาชน 4 ภาค ตำบลเสมา อำเภอสูงเนิน จังหวัดนครราชสีมา ที่ดำรงตนอยู่ได้ แม้สภาพต่าง ๆ จะเกิดการเปลี่ยนแปลงในมิติของชีวิต สามารถสร้างงานสร้างรายได้ ชีวิตหลุดพ้นจากความทุกข์ยาก ประกอบอาชีพด้วยความซื่อสัตย์สุจริต จากการศึกษาและวิเคราะห์ปรัชญาที่ปราชญ์ชาวบ้านนำมาใช้ (1) หลักสันโดษ (2) หลัก โภควิภาคธรรม (3) หลักโภคอาทิตยธรรม (4) หลักคิหิสุข (5) หลักพรหมวิหาร 4 และ (6) หลักฆราวาส สอดคล้องกับพระครูนิมิตวรธรรม (พรม ธมฺวโร – หมั่นนึก) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การวิเคราะห์หลัก เศรษฐกิจพอเพียงของนายผาย สร้อยสระกลาง กับเศรษฐกิจพอเพียงตามหลักพุทธธรรม ผลการวิจัย พบว่า หลักเศรษฐกิจพอเพียงตามหลักพุทธธรรม คือ การเป็นผู้รู้จักประมาณ รู้จักความพอเหมาะพอดี ไม่มากหรือน้อยเกินไปในทุกเรื่อง ซึ่งตั้งอยู่บนพื้นฐานของทางสายกลางในการดำเนินชีวิต เรื่องการรู้จัก พอประมาณ การใช้จ่ายนี้เกี่ยวเนื่องสัมพันธ์กับการ “พอเพียง” เป็นเรื่องของจิตใจและการยับยั้งใจมิให้ ตกเป็นทาสของวัตถุ และสิ่งยั่วยุเข้าความกระหายและความต้องการต่าง ๆ (พระครูนิมิตวรธรรม (พรม ธมฺวโร – หมั่นนึก), 2560)

สรุป/ข้อเสนอแนะ

จากการศึกษาวิจัยเรื่อง การประยุกต์ใช้หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงตามหลักพระพุทธศาสนา ของสภาเครือข่ายประชาชนอีสาน (สอส.) สภาประชาชน 4 ภาค ตำบลเสมา อำเภอสูงเนิน จังหวัด นครราชสีมา สรุปได้ว่า สภาเครือข่ายประชาชนอีสาน (สอส.) สภาประชาชน 4 ภาค ตำบลเสมา อำเภอ สูงเนิน จังหวัดนครราชสีมา ใช้ฐานหลักพุทธธรรมในการพัฒนาบุคคล และนำไปใช้ในชีวิตประจำวัน คือ การบูรณาการความพอมี พอกิน พออยู่ พอใช้ พอออกพอใจ พอแบ่งไว้ใช้จ่าย และประหยัด ตามหลัก พุทธธรรม ได้แก่ หลักสันโดษ โภควิภาคธรรม โภคอาทิตยธรรม คิหิสุข กามโมคิสุข สุขของคฤหัสถ์ พรหม วิหาร ๔ และฆราวาสธรรม เพื่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตของกลุ่มให้เกิดการปรับปรุงและพัฒนาอย่างต่อเนื่อง

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลวิจัยไปใช้

1) หน่วยงานท้องถิ่นส่งเสริมให้โรงเรียนเป็นศูนย์การจัดการเรียนรู้ด้านเศรษฐกิจพอเพียง เพื่อสร้างความรู้ความเข้าใจให้กับกลุ่มคนรุ่นใหม่

2) หน่วยงานท้องถิ่นส่งเสริมการใช้หลักพุทธธรรมในชีวิตประจำวันของคนในชุมชน เป็นการเรียนรู้ร่วมกันกับหน่วยงานของรัฐในพื้นที่ เพื่อที่จะเป็นกระบวนการร่วมคิด ร่วมทำ ร่วมวางแผน พัฒนาชุมชนให้มีคุณธรรม และจริยธรรมที่ยั่งยืน

3) หน่วยงานท้องถิ่นส่งเสริมด้านเศรษฐกิจพอเพียงตามหลักพุทธธรรมในชุมชน ที่เป็นการอธิบายชุดองค์ความรู้ ความเป็นมา ความสำคัญ และประโยชน์ ทั้งต่อตนเอง ต่อส่วนรวม มีผลดีอย่างไร

4) ผู้นำชุมชนศึกษาสภาพปัญหาเพื่อวางแผนแก้ไข โดยยึดกลุ่มพุทธเศรษฐกิจพอเพียงสภาเครือข่ายประชาชนอีสาน (สอส.) สภาประชาชน 4 ภาค ตำบลเสมา อำเภอสูงเนิน จังหวัดนครราชสีมา เป็นแกนหลักในการพัฒนา และสร้างเป็นความเข้มแข็งให้กับประชาชนกลุ่มฐานราก

5) ผู้นำชุมชนในพื้นที่การวิจัยจัดตั้งกลุ่มพุทธเศรษฐกิจพอเพียง ที่เป็นเครือข่าย สภาเครือข่ายประชาชนอีสาน (สอส.) สภาประชาชน 4 ภาค ตำบลเสมา อำเภอสูงเนิน จังหวัดนครราชสีมา

2. ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

1) ควรมีการทำวิจัยเกี่ยวกับการพัฒนาเศรษฐกิจพอเพียง หรือโคกหนองนาโมเดลไปสู่สังคมยุค 4.0

2) ควรมีการทำวิจัยเกี่ยวกับการนำหลักพุทธธรรมมาปรับใช้ในการพัฒนาคุณภาพชีวิตที่เป็นรูปธรรม

3) ควรมีการทำวิจัยเกี่ยวกับเศรษฐกิจพอเพียงกับการแก้ปัญหาความยากจน

4) ควรมีการทำวิจัยเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเพื่อส่งเสริมเศรษฐกิจพอเพียงในชุมชนที่ส่งผลต่อการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนอย่างยั่งยืน

5) ควรมีการทำวิจัยเกี่ยวกับการส่งเสริมวัดเพื่อเป็นศูนย์การเรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียงและการสร้างเครือข่ายความร่วมมือระหว่างกลุ่มเพื่อสร้างพลังในการพัฒนาการเกษตรฐานราก

เอกสารอ้างอิง

- กัลยานี ปฏิมาพรเทพ. (2543). *ครูชบา ยอดดั่งแก้ว ครูภูมิปัญญาไทย : นักเศรษฐศาสตร์ชุมชน*. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์ต้นอ่อน.
- ประเวศ วะสี. (2542). *เศรษฐกิจพอเพียงและประชาสังคม แนวทางพลิกฟื้นเศรษฐกิจสังคม*. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์หมอชาวบ้าน.
- พระครูนิมิตวราธรรม (พรหม ธมมาโร – หมั่นนึก). (2560). การวิเคราะห์หลักเศรษฐกิจพอเพียงของนายผาย สร้อยสระกลาง กับเศรษฐกิจพอเพียงตามหลักพุทธธรรม. ใน *วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต*. บัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระครูอาทรประชาสรรค์ (บุญชาติ ชนาสโภ). (2560). ศึกษาการประยุกต์หลักธรรมเพื่อสนับสนุนหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงตามพระบรมราโชวาทของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 9. ใน *วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต*. บัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- สุจินต์ ชูลักษณะ. (2544). การประเมินผลการฝึกอบรมหลักสูตรเกษตรผสมผสานตามแนวทฤษฎีใหม่. ใน *ภาคนิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาพัฒนาสังคม*. สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.
- อานนตรี ประสมสุข. (2563). การประยุกต์ใช้หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงตามหลักพระพุทธศาสนาของปราชญ์ชาวบ้าน ตำบลขวาว อำเภอเสลภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด. ใน *วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต*. บัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

การศึกษาวิเคราะห์หลักจริยธรรมของเทวดาที่มีต่อประชาชน
ในอำเภอเมือง จังหวัดหนองคาย*

AN ANALYTICAL STUDY OF THE ETHICAL PRINCIPLES OF ANGELS
TOWARDS PEOPLE IN MUANG DISTRICT, NONG KHAI PROVINCE

พระมหาอนุวัฒน์ อนุวตฺตโน

Phramaha Anouwat Anouwatthāno

พระครูจิรัฏฐมธัช

Phrakru Jiradhammathat

พระมหาไพฑูรย์ สิริธมฺโม

Phramaha Paitoolchaikung siridhammo

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตหนองคาย

Mahachulalongkornrajavidyalaya University Nongkhai Campas, Thailand.

E-mail: 6402205015@mcu.ac.th

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาความมีอยู่ของเทวดาและจริยธรรมของเทวดาในพระพุทธศาสนา 2) ศึกษาความเชื่อเรื่องเทวดาที่มีต่อประชาชนในอำเภอเมือง จังหวัดหนองคาย และ 3) วิเคราะห์หลักจริยธรรมของเทวดาที่มีต่อประชาชนในอำเภอเมือง จังหวัดหนองคาย การวิจัยนี้เป็น การวิจัยเชิงคุณภาพ โดยการสัมภาษณ์เชิงลึก

ผลการวิจัยพบว่า ความมีอยู่ของเทวดาและจริยธรรมของเทวดาในพระพุทธศาสนา คือสัตว์ผู้ที่อาศัยอยู่ในเทวโลกในชั้นสวรรค์ มี 6 ชั้น เรียกว่า ฉกามาพจร หมายถึง ภพภูมิที่ยังติดอยู่ในช่วง กามตัณหา มีการจุติ เกิด ตับ ในคัมภีร์พระพุทธศาสนา แบ่งเป็น 3 จำพวก คือ สมมุติเทพ อุบัติเทพ และวิสุทธิเทพ การอุบัติขึ้นมาจากเทวดานั้น เกิดมาจากผลบุญที่เพียรสั่งสมและมีคุณธรรม เช่น หิริ โอตตปปะ หากหมดอายุขัยแล้วก็จุติตกลงจากภพสวรรค์ได้เช่นกัน ความเชื่อเรื่องเทวดาที่มีต่อประชาชนในอำเภอเมือง จังหวัดหนองคาย ได้รับอิทธิพลจากคติความเชื่อจากบรรพบุรุษและทางจิต วิญญาณ ก่อให้เกิดคติความเชื่อในการนับถือพญานาค เจ้าแม่สองนาง ผีสง นางไม้ ความเชื่อในเรื่อง เทวดามีอิทธิพลต่อวรรณกรรมและศิลปกรรมด้านต่าง ๆ ของจังหวัดหนองคาย ซึ่งได้ถูกผสมผสานไป ตามยุคสมัยมาถึงปัจจุบัน เมื่อวิเคราะห์หลักจริยธรรมของเทวดาที่มีต่อประชาชนในอำเภอเมือง จังหวัด หนองคาย และรูปแบบพิธีกรรมซึ่งเป็นเอกลักษณ์และคุณค่าทางประเพณี พบว่า มีความสัมพันธ์กับ พระพุทธศาสนาทุกกิจกรรม ทั้งด้านเศรษฐกิจ การท่องเที่ยวที่มีผลต่อค่านิยมของคนรุ่นใหม่ในการทำ

*Received: 13 January 2023; Revised: 24 April 2023; Accepted: 26 April 2023

ความดี ละเว้นความชั่ว อันเป็นพลังศรัทธา ความเชื่อ ให้เข้าถึงหลัก คำสอนทางพระพุทธศาสนาอย่างเป็นรูปธรรม

คำสำคัญ: จริยธรรมของเทวดา, ประชาชน, จังหวัดหนองคาย

Abstract

The purposes of this research are: 1) to study the divines' existence and morality in Buddhism 2) to study the belief in the angles towards people in Maung District, Nongkhai Province and 3) to analyze the divines' morality towards people in Maung District, Nongkhai Province. This research is the qualitative research by using the in-depth interview. The results of the research are found that:

The divines' existence and morality in Buddhism are the creatures in the divines' world in the six heavens of sphere called the six heavens of sense-sphere meaning the realm in attachment to the circle of defilements consisting of decease, birth and death. In the Buddhist scripture, they can be divided into three groups, that is, the conventional divines, occurred divines and pure divines. The divines' occurrence results from the accumulated merits and having the virtue, that is, moral shame, moral dread. If the life span is end, the decease will be ended in the same from the heavens. The belief in the divines towards people in Maung District, Nongkhai Province inherits from the ancient people and the consciousness. It results in the faith in Phraya Nagga, Choawmae Songnang, ghosts, wood nymph and divine in agreeable to the ancient cult and Hinduism such as the influence on the literature and various arts in Nongkhai Province that are accumulated in the past to the present periods. The analysis of the divines' morality towards people in Maung District, Nongkhai Province is found that the formats of the rituals have the special entity and traditional value that is associated with Buddhism in every activity in the new offspring in doing good and avoiding an evil that are the faith forces to reach the Buddhist teaching as concrete object.

Keywords: Moral principle devine being, people, Nongkhai Province

บทนำ

เทวดาหรือเทพ มีเรื่องราวที่ปรากฏอยู่ในคัมภีร์พระพุทธศาสนา ซึ่งมีบทบาทต่าง ๆ มากมาย เห็นได้ชัดจากภายหลังที่พระพุทธเจ้าแสดงปฐมเทศนาจบลง บรรดาเทพต่างชื่นชมยินดีพากันกล่าวแซ่ซ้องสาธุการสรรเสริญ ดังกระหึ่มกึกก้องไปทั่วโลกธาตุ ความว่า เทพในสวรรค์แซ่ซ้องสรรเสริญกระจายข่าวว่า นั้นพระธรรมจักรอันยอดเยี่ยมพระผู้มีพระภาคทรงประกาศแล้ว ณ ป่าอิสิปตน

มฤคทายวัน เขตกรุงพาราณสี อันสมณะ พรหมณ์ เทพ มาร พรหม หรือใคร ๆ ในโลกให้หมุนกลับไม่ได้ เพียงครู่เดียวเท่านั้น เสียงป่าวประกาศได้กระจายขึ้นไปถึงพรหมโลก ด้วยประการฉะนี้ ทั้งหมื่นโลกธาตุนี้ก็สั่นสะเทือนเลื่อนลั่น ทั้งแสงสว่างอันเจิดจ้าหาประมาณมิได้ก็ปรากฏในโลก ล่วงเลยอาณาภาพของเทพทั้งหลาย (ส.ม. (ไทย), 19/1081/596)

เทวดานั้นมีหลายประเภท ซึ่งอยู่ในการปกครองของท้าวจตุโลกบาลทั้งสี่ และอาศัยอยู่ในมิติระหว่างโลกมนุษย์กับสวรรค์ชั้นจาตุมหาราชิกา วิมานของเทวดาเหล่านี้จะอยู่ใกล้กับโลกมนุษย์ แต่ไม่สามารถมองเห็นด้วยตาเนื้อ ยกเว้นผู้มีตาทิพย์ แม้แต่เทวดาเป็นผู้ที่ประกอบกุศลมามากระดับหนึ่ง แต่ก็ยังต้องเวียนว่ายตายเกิดตามกำลังบุญและบาปของตน และมีความเป็นสัมมาทิฐิและมีจิตวิเศษเคล้ากันไป ซึ่งเทวดาในชั้นนี้จะคอยพิทักษ์ปกป้องพระพุทธศาสนาในฐานะทวารบาล ดังมีคำกล่าวไว้ในอรรถาธิบายโลกपालสูตรว่า เมื่อถึงวันพระท้าวจตุโลกบาลทั้งสี่ จะลงมาตรวจตราว่า ใครทำความดี ท่านก็จะเขียนชื่อไว้ในแผ่นทองคำ ส่งให้องค์มาตุลีและพุลถวายแก่พระอินทร์ หากมีชื่อในแผ่นทองคำมาก เทวดาทั้งหลายก็จะอนุโมทนาด้วยความยินดีว่า จะมีผู้มาเกิดบนสวรรค์มากขึ้น (แก้ววรา (นามแฝง), 2556) เทวดามีที่มาอย่างไร ถ้าว่าตามกำเนิดของเทพแล้ว จะเห็นได้จากคัมภีร์ขุททกนิกาย จุฬนิทเทส ที่จำแนกเทวดาหรือเทพเป็น 3 จำพวก คือ 1. สมมติเทพ 2. อุบัติเทพ 3. วิสุทธิเทพ (ขุ.จ. (ไทย), 30/119/387) ซึ่งตามความเชื่อในทางพระพุทธศาสนานั้น เทวดา สมมติเทพ คือเป็นเทวดาโดยสมมติ ได้แก่ พระราชา พระราชกุมาร พระราชเทวี สมมติเทพนี้ว่าโดยคุณธรรม จริยธรรมแล้ว ก็คือผู้ปฏิบัติดีทั้งเทพ และมนุษย์ยกท่านไว้ในฐานะเทพ เพราะท่านปฏิบัติในราชธรรม 10 ประการ อุบัติเทพหรืออุบัติดีเทพ คือ เทวดาชนิดโอปปาติกะผู้อุบัติบนสวรรค์ชั้นต่ำบ้าง สูงบ้าง ตามบุญกุศลที่ตนได้บำเพ็ญมา เทวดาเหล่านี้ได้เคยสร้างสมบุญกุศลเอาไว้เมื่อครั้งเป็นมนุษย์หรือสัตว์ บุญกุศลนั้นจึงนำส่งให้อุบัติเป็นเทพ คือเทพโดยกำเนิด ได้แก่ เทพชั้นจาตุมหาราช เทพชั้นดาวดึงส์ เทพชั้นยามา เทพชั้นดุสิต เทพชั้นนิมมานรดี และเทพชั้นปรนิมมิตวสวัตดี เทพผู้นับเนื่องในหมู่พรหม และเทพชั้นสูงกว่านั้น เป็นต้น และวิสุทธิเทพ คือเทพโดยความบริสุทธิ์จากการปฏิบัติในธรรม ผู้บรรลุมรรคผลสมบุรณ์ ได้แก่ พระตถาคต พระอรหันต์ ซีณาสพ พระปัจเจกพุทธเจ้า หรือพระอรหันต์ผู้มีจิตปราศจากเครื่องร้อยรัดทั้งปวง มีจิตใจผ่องใส เบิกบาน มีสติสัมปชัญญะสมบูรณ์อยู่เสมอ และเป็นที่พักอันประเสริฐของสรรพสัตว์ทั้งหลาย วิสุทธิเทพนี้มีจิตใจที่สูงกว่าพวกสมมติเทพและอุบัติเทพ เพราะท่านมีคุณธรรมสูงกว่า ดังนั้นเทวดาจึงหมายถึงผู้ที่มีชีวิตและภาวะเป็นทิพย์ มีกายเป็นแสงสว่าง เปล่งรัศมีและเสวยสุขในสวรรค์ชั้นต่าง ๆ ไม่มีอาการเจ็บไข้ แต่จะมีรูปโฉมงดงาม สามารถคงความเป็นหนุ่มสาวอยู่เช่นนั้น ตลอดอายุขัยของเทวดาทั้งหลาย (พระอริการประทุม จารูวิโส (ปรางมาศ), 2554) และมีอาหารทิพย์หรือสุทธาโภชนที่มีรสชาติยอดเยี่ยม (ขุ.ชา.อสีติ. (ไทย), 28/229/122) อันเกิดจากทานที่ให้แล้วด้วยดี มีทานวัตถุทั้งหมด 10 ประการ คือ ข้าว น้ำ เครื่องนุ่งห่ม ยานพาหนะ ดอกไม้ ของหอมเครื่องลูบไล้ เครื่องทัดทรงอาสนะ และโคมประทีป (ที.ปา. (ไทย), 11/337/227-229)

ในคัมภีร์พระไตรปิฎก พระพุทธเจ้าถามว่า เทวดามีรูปร่างลักษณะอย่างไร ตอบได้ว่า มีรูปร่างสวยงาม มีเครื่องอสังการ สวมขฎก ต่างจากเทวดาของโลกตะวันตกที่ติดปีกบินได้ ซึ่งเป็นการยืนยันถึง

การมีอยู่ของเทวดา และบทบาทของเทวดาในพระพุทธศาสนาที่ชื่นชมยินดีกับความสำเร็จในการเทศนาธรรมของพระพุทธเจ้า และบทบาทอื่น ๆ จากนี้ก็มีอีกมากมาย ทั้งแก่บุคคลผู้ประพடுத்தปฏิบัติชอบและต่อธรรมชาติอีกด้วย ซึ่งเห็นได้ชัดเจนจากการที่มีเทวดาธรรมชาติในชื่อต่าง ๆ (วิ.มหา. (ไทย), 1/36/25; ขุ.จ. (ไทย), 30/119/387) กล่าวคือ เทวดาสถิตประจำน้ำ เรียกว่า พระแม่คงคา เทวดาสถิตประจำฝน เรียกว่า พระวรุณเทพ เทวดาสถิตประจำลม เรียกว่า วายุเทพ เทวดาสถิตประจำดวงจันทร์ เรียกว่า จันทรเทพ เทวดาสถิตประจำดวงอาทิตย์ เรียกว่า พระสุริยเทพ เทวดาสถิตประจำต้นไม้ เรียกว่า รุกขเทวดา เทวดาสถิตประจำภูเขา เรียกว่า สิขรเทพ เทวดาสถิตประจำเรือน เรียกว่า ขรเทพ (เทวดาประจำบ้านเรือน) เทวดาสถิตประจำแผ่นดิน เรียกว่า ภูมิเทพ (พระเสาร์คำ ธมฺมวโร (อิหฺล้า), 2560) ซึ่งเทวดาเหล่านี้ จัดอยู่ในกลุ่มของเทวดาที่อยู่ในสวรรค์ชั้นจาตุมหาราชนั่นเอง ในคัมภีร์พระไตรปิฎกกล่าวถึงโลกของเทวดาว่า เทวโลกคือโลกของหมู่เทวดาในสวรรค์ เป็นภพที่มีอารมณ์เลิศ โลกที่มีแต่ความสุข แต่ยังคงเกี่ยวข้องกับกามอยู่ ได้แก่ เทวดาที่สถิตอยู่ในภพภูมิชนิดกามาวจรภูมิ 6 ชั้น คือ 1. สวรรค์ชั้นจาตุมหาราช (จตุโลกบาล) 2. สวรรค์ชั้นดาวดึงส์ 3. สวรรค์ชั้นยามา 4. สวรรค์ชั้นดุสิต 5. สวรรค์ชั้นนิมมานรดี 6. สวรรค์ชั้นปรนิมิตตสวรรค์ (วิ.มหา. (ไทย), 1/36/25) ดังมีคำกล่าวไว้ในเรื่องเหนือสามัญวิสัย อิทธิปาฏิหาริย์เทวดาว่า คำว่า เทวดา หรือเทพ ใช้คลุมถึงพรหมทั้งหลายด้วย โดยแบ่งเป็นเทวดาชั้นกามาวจรหรือสวรรค์ชั้นที่ยังเกี่ยวข้องกับกาม 6 ชั้น คือ จาตุมหาราชิกา ดาวดึงส์ ยามา ดุสิต นิมมานรดี และปรนิมิตตสวรรค์ ต่อจากนั้นก็มิเทพชั้นรูปาวจร (รูปพรหม) 6 ชั้น และสูงสุดมีเทพชั้นอรุปาจร (อรุปรหม) 4 ชั้น (พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ.ปยุตฺโต), 2548)

เมื่อมองถึงความเป็นมาและความสำคัญของเทวดาดังกล่าวมานี้ ทำให้ผู้วิจัยสนใจว่า เทวดาหรือเทพนี้มีคุณค่าที่เกิดจากการปฏิบัติในธรรมอย่างไร เมื่อศึกษาแล้วจะทำให้ได้ความรู้ใหม่เกิดขึ้น ซึ่งเป็นเรื่องที่จำเป็นในฐานะเป็นชาวพุทธที่ศึกษาเรียนรู้พระพุทธศาสนา ย่อมต้องเรียนรู้บริบทของพระพุทธศาสนา ประวัติศาสตร์ ชาดก เทวดานิยายต่าง ๆ เกี่ยวกับพระพุทธศาสนาที่ตนนับถือด้วย ในการศึกษาเรียนรู้เรื่องเทวดานี้ ในระยะยาวแล้วสมควรสร้างเป็นองค์ความรู้ที่เป็นระบบเพื่อเรียนรู้คุณค่าบทบาทคุณธรรม จริยธรรมของเทวดาต่อไป

ดังนั้น ผู้วิจัยจึงสนใจทำวิจัยเรื่อง “การศึกษาวิเคราะห์หลักจริยธรรมของเทวดาที่มีต่อประชาชนในอำเภอเมือง จังหวัดหนองคาย” เพื่อศึกษาเทวดาในพระพุทธศาสนา ความเชื่อ และการปฏิบัติต่อเทวดาของประชาชน โดยเฉพาะอย่างยิ่งในปัจจุบันมีการกราบไหว้บูชาและหวังพึ่งเทวดาหรือสิ่งศักดิ์สิทธิ์กันหลากหลายรูปแบบในสังคมไทย ผลจากการศึกษาวิเคราะห์หลักจริยธรรมของเทวดาในคัมภีร์พระพุทธศาสนา จะเป็นประโยชน์ต่อประชาชนที่สามารถจะนำหลักจริยธรรมไปปรับใช้ในการดำเนินชีวิตประจำวันได้ไม่มากนัก

วัตถุประสงค์ในการวิจัย

1. เพื่อศึกษาความมื่ออยู่ของเทวดาและจริยธรรมของเทวดาในพระพุทธศาสนา
2. เพื่อศึกษาความเชื่อเรื่องเทวดาที่มีต่อประชาชนในอำเภอเมือง จังหวัดหนองคาย
3. เพื่อวิเคราะห์หลักจริยธรรมของเทวดาที่มีต่อประชาชนในอำเภอเมือง จังหวัดหนองคาย

วิธีดำเนินการวิจัย

1. รูปแบบการวิจัย การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยใช้ระเบียบวิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ภาคสนาม โดยผู้วิจัยได้กำหนดวิธีการวิจัยไว้ ดังนี้

1.1 การศึกษาในเชิงเอกสาร (Documentary Sources) ทำการศึกษาและรวบรวมข้อมูลจากเอกสาร หลักฐานที่เกี่ยวข้อง พระไตรปิฎก อรรถกถา ฎีกา อนุฎีกา หนังสือ รายงานการวิจัย และเอกสารที่เกี่ยวข้องกับงานวิจัยนี้

1.2 ข้อมูลจากการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) กลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลัก ได้แก่ พระสังฆาธิการระดับผู้ปกครอง และพระภิกษุที่ต้นแบบในการประกอบพิธีกรรมที่มีความเกี่ยวข้องกับเทวดา ในทางพระพุทธศาสนา และประชาชนที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการวิเคราะห์หลักจริยธรรมของเทวดาที่มีต่อประชาชนในอำเภอเมือง จังหวัดหนองคาย ในรูปแบบต่าง ๆ ในจังหวัดหนองคาย

2. ผู้ให้ข้อมูลหลัก ผู้วิจัยได้กำหนดกลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลัก (Key Informants) ที่สามารถให้ข้อมูลได้ในอำเภอเมือง จังหวัดหนองคาย โดยการสัมภาษณ์เชิงลึก มี 2 กลุ่ม คือ (1) พระสังฆาธิการระดับผู้ปกครอง และพระภิกษุที่เป็นต้นแบบในการประกอบพิธีกรรมความเชื่อเรื่องเทวดา (2) ประชาชนที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการวิเคราะห์หลักจริยธรรมของเทวดา และวัตถุมงคลในรูปแบบต่าง ๆ ในจังหวัดหนองคาย รวมทั้งสิ้น จำนวน 20 รูป/คน

3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

3.1 แบบสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยได้แบ่งแบบสัมภาษณ์เป็น 3 ส่วน ดังนี้ ส่วนที่ 1 คือ ข้อคำถามข้อมูลทั่วไปผู้ให้สัมภาษณ์ ส่วนที่ 2 คือ ข้อคำถามเกี่ยวกับความเชื่อเรื่องเทวดาที่มีต่อประชาชนในอำเภอเมือง จังหวัดหนองคาย จำนวน 5 ข้อ ส่วนที่ 3 คือ ข้อคำถามเกี่ยวกับหลักจริยธรรมของเทวดาที่มีต่อประชาชนในอำเภอเมือง จังหวัดหนองคาย จำนวน 6 ข้อ

3.2 การสร้างเครื่องมือในการวิจัย สร้างแบบสัมภาษณ์ จากกรอบเนื้อหาของวัตถุประสงค์ และนิยามศัพท์ที่ใช้ในการวิจัยเพื่อตอบโจทย์การวิจัย เสนอร่างแบบสัมภาษณ์ต่ออาจารย์ที่ปรึกษาแล้ว นำแบบสัมภาษณ์มาปรับปรุงแก้ไขตามที่อาจารย์ที่ปรึกษาแนะนำ และนำข้อมูลที่ปรับปรุงแก้ไขเสนอผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 4 ท่าน ตรวจสอบความเที่ยงตรงของเนื้อหา (Content Validity) เพื่อความถูกต้องของแบบสัมภาษณ์

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

4.1 รวบรวมข้อมูลชั้นปฐมภูมิ (Primary Source) ได้แก่ พระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย พุทธศักราช 2539 อรรถกถา ฎีกา อนุฎีกา

4.2 รวบรวมข้อมูลชั้นทุติยภูมิ (Secondary Source) ได้แก่ เอกสารวิชาการทางพระพุทธศาสนาทั้งที่เป็นหนังสือ ตำรา เอกสารทางวิชาการอื่น ๆ และข้อมูลทางสื่อออนไลน์ที่เกี่ยวข้องกับงานวิจัยนี้

4.3 ผู้วิจัยติดต่อบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย เพื่อขอหนังสือความร่วมมือในการทำวิจัยไปยังกลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลัก จำนวน 20 รูป/คน และนำแบบสัมภาษณ์ไปสัมภาษณ์เชิงลึกกลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลัก จำนวน 20 รูป/คน จำนวน 20 ฉบับ และรับคืนมาด้วยตนเองทั้งหมดแล้ว ตรวจสอบความถูกต้องแล้ว นำไปวิเคราะห์ข้อมูลตามวัตถุประสงค์ในการวิจัย

5. การวิเคราะห์ข้อมูล

วิธีวิเคราะห์ข้อมูล ใช้ประเด็นปัญหาของการวิจัยเป็นตัวตั้ง แล้วหาคำตอบจากข้อมูลที่เก็บและรวบรวมไว้ เพื่อให้เป็นไปตามกรอบแนวคิดในการศึกษาวิจัยที่ได้ตั้งไว้แล้ว ส่วนข้อมูลสัมภาษณ์ที่เกี่ยวข้อง วิเคราะห์ด้วยวิธีการเชิงพรรณนา วิธีการนำเสนอเป็นการนำเสนอผลการวิจัยแบบเชิงพรรณนา (Descriptive) โดยมีขั้นตอนดังนี้

1. นำแบบสัมภาษณ์ที่ได้รับคืนมาทั้งหมดแล้ว ตรวจสอบความถูกต้องสมบูรณ์
2. นำแบบสัมภาษณ์ ไปวิเคราะห์ข้อมูลตามหัวข้อที่ได้สัมภาษณ์มาตามลำดับ
3. สรุปประเด็นของแต่ละหัวข้อ
4. การวิเคราะห์หลักจริยธรรมของเทวดาที่มีต่อประชาชนในอำเภอเมือง จังหวัดหนองคาย
5. นำผลการวิเคราะห์ไปสังเคราะห์โดยวิธีการพรรณนา
6. สรุปผลการวิจัยและข้อเสนอแนะ ในการทำวิจัยในครั้งต่อไป

ผลการวิจัย

ผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 1 ความมีอยู่ของเทวดาและจริยธรรมของเทวดาในพระพุทธศาสนา เทวดาตามความหมายในทางพระพุทธศาสนาคือ ผู้ที่อาศัยอยู่ในเทวโลก เทวดาผู้ชายคือ เทพบุตร เทวดาผู้หญิงคือ เทพธิดา อาศัยอยู่ในชั้นสวรรค์มี 6 ชั้น จึงมีชื่อเรียกว่า ฉกามาพจร ซึ่งมีความหมายถึงภพภูมิที่ยังติดอยู่ในบ่วงกามตัณหา ยังมีความอยาก ความใคร่ มีการจุติ เกิด ดับ คล้ายบุคคลเหมือนดังโลกมนุษย์ แบ่งออกได้เป็นชั้นจตุมหาราชิกา ดาวดึงส์ ยามา ดุสิต นิมมานรดี และปรนิมมิตวสวัตดี ดังที่มีปรากฏยืนยันในคัมภีร์พระพุทธศาสนา คือ พระวินัยปิฎก พระสุตตันตปิฎก และพระอภิธรรมปิฎก และนอกจากนั้น ในทางพระพุทธศาสนายังสามารถแบ่งแยกย่อยลงไปเป็นอีก 3 ประเภทคือ สมมุติเทพ คือเทพโดยสมมุติ เช่น พระราชา พระมหากษัตริย์ อุบัติเทพ คือเทพที่เกิดโดยการอุบัติขึ้นและวิสุทธิเทพ คือผู้ที่ชำระกิเลสให้ผ่องใสแล้ว เช่น พระอริยสงฆ์ โดยการอุบัติขึ้นมาของเทวดานั้น เกิดมาจากผลบุญที่ได้เพียรกระทำสั่งสมเอาไว้ จนเกิดเป็นเหตุปัจจัยของกุศลกรรม ทั้งทางกาย วาจา และ

จิตใจ และอาศัยคุณธรรมเบื้องต้น คือ หิริ โอตตัปปะ นำพาให้ไปเกิดบนสรวงสวรรค์ชั้นต่าง ๆ ได้เสวยทิพย์สมบัติของเทวดา เช่น มีกายทิพย์ รัศมีทิพย์ อำนาจทิพย์ และเสวยอาหารที่เป็นทิพย์ แต่กระนั้น เทวดาก็สามารถจุดดับลงจากภพสวรรค์ได้เช่นกัน หากหมกมุ่นหรือหมกมุ่นในเวทโลกงแล้ว หรือเกิดความโกรธทะเลาะวิวาทต่อกัน ดังนั้น จึงมีธรรมเนียมการปฏิบัติบูชาต่อเทวดาเพื่อการยกย่องในคุณงามความดีที่ได้กระทำตนเป็นแบบอย่าง อีกทั้งยังใช้เพื่อระลึกเป็นสติ เรียกว่า เทวานุสติ เพราะด้วยคุณธรรมที่มีอยู่ในเทวดา คือ สัปปริสธรรม 7 ประการ เพื่อให้จิตใจบังเกิดกุศลธรรมนำไปสู่ความเบิกบานและผ่อนคลาย รวมไปถึงการได้สละอุทิศบุญให้แก่เทวดาในการทำพิธีกรรม คือเทวดาพิธี เช่น การสงเคราะห์ บวงสรวง น้อมให้แก่เทวดา เพื่อเป็นการแสดงออกถึงความเคารพยำเกรง และเป็นที่รักของเทวดา ซึ่งเทวดานั้นมีคำสอนรองรับในคัมภีร์พระไตรปิฎกว่ามีอยู่จริง และเป็นสิ่งที่อยู่ร่วมกับมนุษย์ ในฐานะของสัตว์ในสังสารวัฏ ที่ต้องเวียนว่าย ตาย เกิด เช่นกันกับมนุษย์ ดังนั้น ผู้ใดที่ได้สั่งสมกระทำคุณงามความดีเอาไว้ในครั้งสมัยเป็นมนุษย์ ก็จะสามารถอุบัติเป็นเทวดา และผู้ที่ได้เป็นเทวดาแล้วก็มีโอกาสที่จะต้องกลับมาเกิดเป็นมนุษย์หรือสัตว์ในภพภูมิอื่น ๆ ตามเหตุตามปัจจัยของผลบุญแลคุณธรรมของตน

ผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 2 ความเชื่อเรื่องเทวดาที่มีต่อประชาชนในอำเภอเมืองจังหวัดหนองคาย ได้รับอิทธิพลจากคติทางความเชื่อจากบรรพบุรุษตั้งแต่สมัยโบราณมา จากวิวัฒนาการของความเชื่อทางจิตวิญญาณในธรรมชาติ ก่อให้เกิดคติความเชื่อในการนับถือภูยานาค เจ้าแม่สองนาง ผีसाง นางไม้ เทวดาที่สอดคล้องกับหลักการปฏิบัติในทางลัทธิความเชื่อดั้งเดิม และศาสนาพราหมณ์ฮินดู อีกทั้งจากหลักฐานที่เป็นจารึกลายลักษณ์อักษร สะท้อนถึงศิลปะแขนงต่างๆ และสรรค์สร้างก่อเกิดเป็นความเชื่อ ความศรัทธา นำมาซึ่งประเพณี วัฒนธรรม และพิธีกรรมจารีต ที่ขีดเขียนเป็นภูมิปัญญาของชาวจังหวัดหนองคายมาตั้งแต่อดีต ซึ่งอัตลักษณ์ในความเป็นจังหวัดหนองคายที่สร้างรูปแบบ และแบบแผนเพื่อให้ชนรุ่นหลังได้สืบทอดมานั้น ทุกความสัมพันธ์ ล้วนแต่มาจากแนวความคิดความเชื่อเรื่องเทวดาทั้งสิ้น แม้ว่าความเชื่อและพิธีกรรมบางอย่าง อาจจะดูปรัมปราและไม่สมเหตุสมผลต่อคนในยุคปัจจุบัน แต่นั่นก็แสดงถึงรากเหง้าของความเชื่อที่เมื่อลองมองย้อนกลับไปที่ทำให้เห็นว่า วิถีชีวิตของคนจังหวัดหนองคาย ได้นำแนวความคิดความเชื่อมาสร้างให้เกิดความสัมพันธ์ที่สามารถส่งเสริมความเป็นน้ำหนึ่งอันเดียวกัน โดยอาศัยหลักความเชื่อทางพุทธศาสนา และศรัทธาในความมีอยู่ของเทวดา ทำให้จารีตและพิธีกรรมบางอย่าง สามารถดำรงอยู่ได้มาหลายร้อยปี โดยที่ไม่มีใครปฏิเสธว่า เทวดาเป็นเรื่องไร้สาระและหาประโยชน์ไม่ได้ รูปแบบที่แสดงผ่านรูปธรรมก็ทำให้ชนรุ่นหลังสามารถรับรู้ถึงแนวความคิดนี้ได้อย่างไม่มีข้อสงสัย ค่านิยมที่ถูกปลูกฝังนี้เอง จึงทำให้สังคมจังหวัดหนองคายเกิดความสงบ เรียบร้อย และถ้อยทีถ้อยอาศัย เพราะมีศูนย์รวมใจในความเชื่อความศรัทธาอันหนึ่งอันเดียวกันนั่นเอง ถึงแม้ว่ากาลเวลาที่เปลี่ยนไป ก็อาจมีการปรับเปลี่ยนแนวความคิดความเชื่อไปบ้างตามยุคตามสมัย แต่ก็ยังคงไว้ซึ่งความสัมพันธ์อันดี ที่มีคุณค่าต่อจิตใจของชาวจังหวัดหนองคาย และยังคงสะท้อนให้เห็นความสำคัญว่า ความเชื่อและพิธีกรรมย่อมนำมาซึ่งอิทธิพลต่อความสัมพันธ์ของคนในสังคมจังหวัดหนองคาย เกิดเป็นความศรัทธาทั้งในรูปแบบนามธรรม ซึ่งได้สร้างความสัมพันธ์ให้เกิดขึ้นในสังคมแต่ละด้าน เช่น อิทธิพลต่อวรรณกรรม

ของจังหวัดหนองคาย ศิลปกรรมด้านต่าง ๆ ของจังหวัดหนองคาย อาทิ จิตรกรรม ประติมากรรม และ ได้ถูกผสมผสานแลกเปลี่ยนไปตามกาลเวลาและยุคสมัยมาถึงปัจจุบัน

ผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 3 วิเคราะห์หลักจริยธรรมของเทวดาที่มีต่อประชาชนใน อำเภอมือเมือง จังหวัดหนองคาย รูปแบบด้านประเพณี พิธีกรรม ที่มีความสัมพันธ์กับพระพุทธศาสนา ที่ก่อเกิดมาจากแนวคิดความเชื่อและความศรัทธาเรื่องเทวดานั้น มีทั้งที่เป็นแบบบุคลาธิษฐาน คือมีการนับถือเทวดาอย่างบุคคล หรือการมีตัวตน อันบ่งบอกถึงผู้ที่ปฏิบัติดี ปฏิบัติชอบ ประกอบการกุศลต่าง ๆ ย่อมเป็นผู้ที่มีพลังอำนาจสามารถบันดาลความสุข และความสมหวังได้ จึงเป็นที่มาของการร้องขอ อ้อนวอน และขอพรจากเทวดา ส่วนความศรัทธาแบบธรรมาธิษฐาน คือ เชื่อมั่นในคุณความดีที่เป็นนามธรรม จับต้องไม่ได้ แต่บังเกิดความสุขใจ ปิติใจ ในการสร้างความคิด ที่บ่งบอกว่าหากทำความดีแล้ว ความสุขในเทวโลกภายนอกหน้าจะมีแก่ตนได้ ดังนั้น ความศรัทธาในสังคมชาวจังหวัดหนองคายจึงถือว่าได้รับอิทธิพลเป็นอย่างมากจากความเชื่อเรื่องเทวดานั้นเอง แต่หากว่าคนในจังหวัดหนองคาย มีความเข้าใจอย่างลึกซึ้งถึงกัมมสัทธา คือเชื่อเรื่องของเหตุและผลของกรรม จะทำให้เกิดสัมมาทิฐิที่มองเห็นกลับมาพึ่งพาตนเองมากยิ่งขึ้น และอิทธิพลดังกล่าวยังมีผลต่อค่านิยมของคนรุ่นใหม่ที่มีความเชื่อเรื่องเทวดา เพียรทำความดี ละเว้นความชั่ว ไม่หลงมัวเมาไปกับการทำผิดบาปทั้งหลาย จึงเป็นสิ่งที่ดีที่มีเอกลักษณ์และคุณค่าทางประเพณี ที่มีความเชื่อเรื่องเทวดาอยู่ทุก ๆ กิจกรรมของจังหวัดหนองคาย เพื่อการพัฒนาตนเองและสังคม ด้วยการใช้เป็นศูนย์รวมแห่งความศรัทธา พลังความเชื่อ ที่ช่วยเหลือ เยียวยาจิตใจเมื่อขาดกำลังใจ หรือสูญเสียความเชื่อมั่นในตัวเอง ให้เข้าถึงหลักการปฏิบัติตามคำสอนทางพระพุทธศาสนาได้อย่างเป็นรูปธรรม

อภิปรายผล

1. ความมีอยู่ของเทวดาและจริยธรรมของเทวดาในพระพุทธศาสนา เทวดาตามความหมายในทางพระพุทธศาสนา ก็คือ ผู้ที่อาศัยอยู่ในเทวโลก เทวดาผู้ชายคือ เทพบุตร เทวดาผู้หญิงคือ เทพธิดา อาศัยอยู่ในชั้นสวรรค์มี 6 ชั้น จึงมีชื่อเรียกว่า ฉกามาพจร ซึ่งมีความหมายถึงภพภูมิที่ยังติดอยู่ในวงกามตัณหา ยังมีความอยาก ความใคร่ มีการจุติ เกิด ดับ คล้ายปุถุชนเหมือนดังโลกมนุษย์ แบ่งออกได้เป็นชั้นจตุมหาราชิกา ดาวดึงส์ ยามา ดุสิต นิมมานรดี และปรนิมมิตวสวัตตี ดังที่มีปรากฏยืนยันในคัมภีร์พระพุทธศาสนา คือ พระวินัยปิฎก พระสุตตันตปิฎก และพระอภิธรรมปิฎก และนอกจากนั้น ในทางพระพุทธศาสนายังสามารถแบ่งแยกย่อยลงไปเป็นอีก 3 ประเภทคือ สมมุติเทพ คือเทพโดยสมมุติ เช่น พระราชา พระมหากษัตริย์ อุบัติเทพ คือเทพที่เกิดโดยการอุบัติขึ้น และวิสุทธิเทพ คือผู้ที่ชำระกิเลสให้ผ่องใสแล้ว ได้แก่ พระตถาคต สวากของพระตถาคต พระอรหันตชีนาสพ และพระปัจเจกสัมพุทธเจ้า โดยการอุบัติขึ้นมาของเทวดานั้น เกิดมาจากผลบุญที่ได้เพียรกระทำสั่งสมเอาไว้ จนเกิดเป็นเหตุปัจจัยของกุศลกรรม ทั้งทางกาย วาจา และจิตใจ และอาศัยคุณธรรมเบื้องต้น คือ หิริ โอตตปปะ นำพาให้ไปเกิดบนสวรรค์ชั้นต่าง ๆ ได้เสวยทิพย์สมบัติของเทวดา เช่น มีกายทิพย์ รัศมีทิพย์ อำนาจทิพย์ และเสวยอาหารที่เป็นทิพย์ แต่กระนั้น เทวดาก็สามารถจุติดับลงจากภพสวรรค์ได้เช่นกัน หากหมดบุญหรือ

อายุชัยในเทวโลกงแล้ว หรือเกิดความโกรธทะเลาะวิวาทต่อกัน ดังนั้น จึงมีธรรมเนียมการปฏิบัติบูชาต่อเทวดาเพื่อการยกย่อง ในคุณงามความดีที่ได้กระทำตนเป็นแบบอย่าง อีกทั้งยังใช้เพื่อระลึกเป็นสติ เรียกว่า เทวานุสติ เพราะด้วยคุณธรรมที่มีอยู่ในเทวดา คือ สัปปุริสธรรม 7 ประการ เพื่อให้จิตใจบังเกิดกุศลธรรมนำไปสู่ความเบิกบานและผ่องใส รวมไปถึงการได้สละอุทิศบุญให้แก่เทวดาในการทำพิธีกรรมคือเทวดาพิธี เช่น การสงเคราะห์ บวงสรวง น้อมให้แก่เทวดา เพื่อเป็นการแสดงออกถึงความเคารพยำเกรง และเป็นที่รักของเทวดา ซึ่งเทวดานั้นมีคำสอนรองรับในคัมภีร์พระไตรปิฎกว่ามีอยู่จริง และเป็นสิ่งที่อยู่ร่วมกับมนุษย์ในฐานะของสัตว์ในสังสารวัฏ ที่ต้องเวียนว่าย ตาย เกิด เช่นกันกับมนุษย์ ดังนั้น ผู้ใดที่ได้สั่งสมกระทำคุณงามความดีเอาไว้ในครั้งสมัยเป็นมนุษย์ ก็จะสามารถอุบัติเป็นเทวดา และผู้ที่ได้เป็นเทวดาแล้วก็มีโอกาสที่จะต้องกลับมาเกิดเป็นมนุษย์หรือสัตว์ในภพภูมิอื่น ๆ ตามเหตุตามปัจจัยของผลบุญแลคุณธรรมของตน สอดคล้องกับงานวิจัยของพระมหานายม ญาณสิทธิ ได้ทำการวิจัยเรื่อง วิเคราะห์แนวทางการปฏิบัติเพื่อเป็นเทวดาในพระไตรปิฎก ผลการวิจัยพบว่า 1. ในพระไตรปิฎกกล่าวถึงเทวดาไว้ 3 ประเภท คือ 1) สมมติเทพ เป็นเทวดาโดยสมมติ 2) อุปัตติเทพ เป็นเทวดาโดยกำเนิด และ 3) วิสุทธิตเทพ คือ การเป็นเทวดาโดยความบริสุทธิ์ ภูมิของเทวดามีทั้งหมด 16 ชั้น แต่ละชั้นต่างก็ได้กำหนดช่วงอายุในการอาศัยต่างกัน โดยพิจารณาจากผลบุญที่ได้กระทำไว้เมื่อยังเป็นมนุษย์ ประกอบไปด้วยอรุปรหม 4 ชั้น เทวโลก คือ อาณาจักรของเทพ ได้แก่ สวรรค์ 6 ชั้น ส่วนมนุษย์ ได้แก่ ภูมิของมนุษย์อยู่ชั้นชนิดเดียวกับสวรรค์ 6 ชั้น เรียกว่า กามสุคติภูมิ 2. การเป็นเทวดาในสวรรค์ที่มีความอุดมสมบูรณ์ด้วยเครื่องอุปโภคบริโภคอันเป็นทิพย์มากมายนั้น ขึ้นอยู่กับบุญบารมีที่ได้สั่งสมไว้เมื่อครั้งเป็นมนุษย์ ได้ทำบุญให้ทาน รักษาศีล ทำอัญชลีกรรมต่อท่านผู้มีศีล ตามประทีปโคมไฟ ฟังธรรม ตั้งอยู่ในศีลธรรม เจริญภาวนา มีความสัตย์ ความไม่โกรธ ความซื่อสัตย์ต่อสามี บำรุงเลี้ยงดูบิดามารดา เป็นต้น ดังนั้น หลักการทำบุญกุศลที่ถูกต้องตามหลักของพระพุทธศาสนา มี 3 ประการ ได้แก่ (1) หลักทาน การให้ทานที่สมบูรณ์ครบถ้วนด้วยจิตเลื่อมใสศรัทธาจะมีผลมากมีอานิสงส์มาก (2) หลักศีล รักษาศีล 5 รักษาอุโบสถศีลเป็นประจำ ตั้งใจงดเว้นจากบาปอกุศลทั้งหลาย ย่อมส่งผลให้อยู่เป็นสุขในภพปัจจุบันและภพหน้า (3) หลักภาวนา ได้ฟังธรรม เจริญสมถกรรมฐาน วิปัสสนากรรมฐาน พิจารณาสภาวธรรมต่าง ๆ ให้เห็นแจ้งตามความเป็นจริงจนบรรลุธรรมขั้นสูงสุด คือ พระนิพพาน 3. แนวทางปฏิบัติเพื่อไปเกิดเป็นเทวดาในพระไตรปิฎกมี 3 แนวทาง คือ 1. การให้ทาน 2. การรักษาศีล และ 3. การเจริญจิตภาวนา เรียกว่า บุญกิริยาวัตถุ ได้แก่ ทานมัย การทำบุญด้วยวัตถุทาน การให้ทานด้วยข้าว น้ำ ผ้า ยาน ดอกไม้ ของหอม เครื่องลูบไล้ ที่นอน ตั่ง เตียง และเครื่องประทีป การให้ทานจึงเป็นได้ทั้งหลักการ และแนวทางปฏิบัติที่มีความสัมพันธ์นำบุคคลไปเกิดเป็นเทวดาในชั้นภูมิต่าง ๆ สีสัมย บุญสำเร็จด้วยการรักษาศีล เพราะศีลเป็นแนวทางปฏิบัติในการสร้างวินัยในการอยู่ร่วมกันระหว่างมนุษย์กับมนุษย์ มนุษย์กับสังคม และมนุษย์กับธรรมชาติ เพื่อนำมาซึ่งความผาสุกแก่ตนเองและสังคมให้เกิดความเรียบร้อยดีงาม ภาวนามัย เป็นการปฏิบัติหลักภาวนาโดยอาศัยเหตุ 4 ประการ คือ กายภาวนา สีสภาวนา จิตภาวนา และปัญญาภาวนา สามารถนำมาเป็นแนวทางปฏิบัติเพื่อละความชั่วทางกาย ทางวาจา ทางใจ ทำตนให้รุ่งเรืองภายนอก คือ มีข้าวของ เงินทอง ลาภ ยศ สรรเสริญ สุข และรุ่งเรืองภายใน คือ การตั้ง

ตนอยู่ในบุญกิริยาวัตถุ 3 สามารถยังมนุษย์สมบัติ สวรรค์สมบัติ นิพพานสมบัติ ให้สำเร็จด้วยอานาภาพ แห่งบุญกุศลที่ได้สั่งสมมา (พระมหานियม ญาณสิทธิ, 2564)

2. ความเชื่อเรื่องเทวดาที่มีต่อประชาชนในอำเภอเมือง จังหวัดหนองคาย ได้รับอิทธิพลจากคติทางความเชื่อจากบรรพบุรุษตั้งแต่สมัยโบราณมา จากวิวัฒนาการของความเชื่อทางจิตวิญญาณในธรรมชาติ ก่อให้เกิดคติความเชื่อในการนับถือ พญานาค เจ้าแม่สองนาง ผีसाง นางไม้ เทวดาที่สอดคล้องกับหลักการปฏิบัติในทางลัทธิความเชื่อดั้งเดิม และศาสนาพราหมณ์ฮินดู อีกทั้งจากหลักฐานที่เป็นจารึกลายลักษณ์อักษร สะท้อนถึงศิลปะแขนงต่าง ๆ และสรรค์สร้างก่อเกิดเป็นความเชื่อ ความศรัทธา นำมาซึ่งประเพณี วัฒนธรรม และพิธีกรรมจารีต ที่ขีดเขียนเป็นภูมิปัญญาของชาวจังหวัดหนองคายมาตั้งแต่อดีต ซึ่งอัตลักษณ์ในความเป็นจังหวัดหนองคายที่สร้างรูปแบบ และแบบแผนเพื่อให้ชนรุ่นหลังได้สืบทอดมานั้น ทุกความสัมพันธ์ ล้วนแต่มาจากแนวความคิดความเชื่อ เรื่องเทวดาทั้งสิ้น แม้ว่าความเชื่อ และพิธีกรรมบางอย่าง อาจจะถูกปรับปรนและไม่สมเหตุสมผลต่อคนในยุคปัจจุบัน แต่นั่นก็แสดงถึงรากเหง้าของความเชื่อที่เมื่อลองมองย้อนกลับไปที่ทำให้เห็นว่า วิถีชีวิตของคนจังหวัดหนองคาย ได้นำแนวคิดความเชื่อมาสร้างให้เกิดความสัมพันธ์ที่สามารถส่งเสริมความเป็นน้ำหนึ่งอันเดียวกัน โดยอาศัยหลักความเชื่อทางพุทธศาสนา และศรัทธาในความมีอยู่ของเทวดา ทำให้จารีตและพิธีกรรมบางอย่างสามารถดำรงอยู่ได้มาหลายร้อยปี โดยที่ไม่มีใครปฏิเสธว่า เทวดาเป็นเรื่องไร้สาระ และหาประโยชน์ไม่ได้ รูปแบบที่แสดงผ่านรูปธรรมก็ทำให้ชนรุ่นหลังสามารถรับรู้ถึงแนวความคิดนี้ได้อย่างไม่มีข้อสงสัย ค่านิยมที่ถูกปลูกฝังนี้เอง จึงทำให้สังคมจังหวัดหนองคายเกิดความสงบ เรียบร้อย และถ้อยทีถ้อยอาศัย เพราะมีศูนย์รวมใจในความเชื่อความศรัทธาอันหนึ่งอันเดียวกันนั่นเอง ถึงแม้ว่ากาลเวลาที่เปลี่ยนไป ก็อาจมีการปรับเปลี่ยนแนวคิดความเชื่อไปบ้างตามยุคตามสมัย แต่ก็ยังคงไว้ซึ่งความสัมพันธ์อันดีที่มีคุณค่าต่อจิตใจของชาวจังหวัดหนองคาย และยังคงสะท้อนให้เห็นความสำคัญว่า ความเชื่อและพิธีกรรมย่อมนำมาซึ่งอิทธิพลต่อความสัมพันธ์ของคนในสังคมจังหวัดหนองคาย เกิดเป็นความศรัทธาทั้งในรูปแบบนามธรรม ซึ่งได้สร้างความสัมพันธ์ให้เกิดขึ้นในสังคมแต่ละด้าน เช่น อิทธิพลต่อวรรณกรรมของจังหวัดหนองคาย ศิลปกรรมด้านต่าง ๆ ของจังหวัดหนองคาย อาทิ จิตรกรรม ประติมากรรม และได้ถูกผสมผสานแลกเปลี่ยนไปตามกาลเวลาและยุคสมัยมาถึงปัจจุบัน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของพระจักรกฤษณ์ ธีรธมโม ได้ทำการวิจัยเรื่อง ศึกษาวิเคราะห์แนวคิดเรื่องเทวดาในคัมภีร์จักกวาฬที่ปณี ผลการวิจัยพบว่า คัมภีร์จักกวาฬที่ปณีได้ระบุถึงแนวความคิดกับเทวดาในลักษณะพรรณนา และได้รับอิทธิพลอย่างมากจากคัมภีร์อรรถกถา ฎีกา และปกรณ์วิเสสบางเล่ม กล่าวถึงเทวดาตามนัยแห่งข้อเท็จจริงที่ปรากฏในคัมภีร์พระไตรปิฎก ผิดกันแต่ว่าในคัมภีร์จักกวาฬที่ปณีนั้น ค่อนข้างจะพิสดารมากกว่า ที่เป็นเช่นนี้เพราะผู้แต่งคือพระสิริมังคลาจารย์ มีจุดประสงค์เพื่อที่จะให้ผู้ที่ศึกษาตามรับรู้ความเพลิดเพลิน ความสลดใจของความ เป็นเทวดา คัมภีร์จักกวาฬที่ปณีได้กล่าวถึงเทวดาไว้เป็นลำดับ ๆ จำนวนมากมาย พระพุทธศาสนาให้การยอมรับว่า เทวดามีอยู่จริง เทวดาเป็นผู้วิเศษในตัว คือ มีกายทิพย์ มีรัศมีงดงาม มีอายุยืน มีอาหารทิพย์ และเป็นประชากรของสวรรค์ เล่นสนุกสนานด้วยกามคุณ 5 และด้วยคุณวิเศษด้วยฌาน และอภิญา เป็นต้น เทวดามาจากมนุษย์ คือ มนุษย์มีพฤติกรรมสุจริตทางกาย ทางวาจา และทางใจ ทำให้เกิดเป็น

เทวดาได้ โดยปฏิบัติในหลักบุญกิริยาวัตร 3 บุญกิริยาวัตร 10 สัมปทา 5 วัตตบท 7 และหลักเทวธรรม หลักปฏิบัติเหล่านี้ เป็นประโยชน์ต่อผู้ปฏิบัติตามและดำเนินชีวิตอยู่ด้วยความไม่ประมาท คือ ตายแล้วไปเกิดบนสวรรค์แต่ละชั้นตามบุญกุศลที่บำเพ็ญไว้ ในทางสังคมล้านนาไทย มีความเชื่อของเทวดามากทีเดียว มีอิทธิพลด้านวรรณกรรม สถาปัตยกรรม ประติมากรรม จิตรกรรม และพิธีกรรม ซึ่งแสดงออกให้เห็นว่ารูปแบบต่าง ๆ ทั้งที่เป็นเรื่องราว และสิ่งที่เกี่ยวข้องกับเทวดาที่ปรากฏตามสิ่งปลูกสร้าง ตราสัญลักษณ์ สถานที่ และโดยเฉพาะในเรื่องจิตใจของคนในสังคมที่มีความเชื่ออย่างแน่นแฟ้น มีความผูกพันกับพระพุทธศาสนาตลอดมา พร้อมกันนั้นก็คือ ความเชื่อเรื่องเทวดา บาปบุญคุณโทษ ประโยชน์และมิใช่ประโยชน์ จึงทำให้สังคมล้านนาและสังคมไทยในปัจจุบันมีวัฒนธรรมที่สืบทอดกันมาจนเป็นเอกลักษณ์เฉพาะตนเอง เพราะคติความเชื่อเรื่องเทวดาได้ก่อให้เกิดความเชื่อมโยงทางศีลธรรมระหว่างเทวดากับมนุษย์ได้อย่างผสมกลมกลืนอย่างเหนียวแน่น ฉะนั้น คติความเชื่อดังกล่าวอาจก่อให้เกิดวัฒนธรรม ขนบธรรมเนียมประเพณีและวิถีชีวิตที่งดงามของไทย ที่สืบมาจากเทวดาอีกมากมาย โดยเฉพาะการอาศัยทางคัมภีร์ทางพระพุทธศาสนาจักกวางพิพินี ที่กล่าวถึงเรื่องเทวดา อันเป็นสาเหตุหนึ่งซึ่งก่อให้เกิดพิธีกรรมที่ทรงคุณค่ายิ่งแก่สังคมไทยเราตลอดมา (พระจักรกฤษณ์ ธีระมโฆ, 2558)

3. วิเคราะห์หลักจริยธรรมของเทวดาที่มีต่อประชาชนในอำเภอเมือง จังหวัดหนองคาย

รูปแบบด้านประเพณี พิธีกรรมที่มีความสัมพันธ์กับพระพุทธศาสนา ที่ก่อเกิดมาจากแนวคิดความเชื่อและความศรัทธาเรื่องเทวดานั้น มีทั้งที่เป็นแบบบุคลาธิษฐาน คือมีการนับถือเทวดาอย่างบุคคล หรือการมีตัวตน อันบ่งบอกถึงผู้ที่ปฏิบัติดี ปฏิบัติชอบ ประกอบการกุศลต่าง ๆ ย่อมเป็นผู้ที่มีพลังอำนาจสามารถบันดาลความสุข และความสมหวังได้ จึงเป็นที่มาของการร้องขอ อ้อนวอน และขอพรจากเทวดา ส่วนความศรัทธาแบบธรรมาธิษฐาน คือ เชื่อมั่นในคุณความดีที่เป็นนามธรรม จับต้องไม่ได้ แต่บังเกิดความสุขใจ ปิติใจ ในการสร้างคุณความดี ที่บ่งบอกว่าหากทำความดีแล้ว ความสุขในเทวโลกภายนอกจะมีแก่ตนได้ ดังนั้น ความศรัทธาในสังคมชาวจังหวัดหนองคาย จึงถือว่าได้รับอิทธิพลเป็นอย่างมากจากความเชื่อเรื่องเทวดานั้นเอง แต่หากว่าคนในจังหวัดหนองคาย มีความเข้าใจอย่างลึกซึ้งถึงกัมมสัทธา คือ เชื่อเรื่องของเหตุและผลของกรรม จะทำให้เกิดสัมมาทิฐิที่มองหันกลับมาพึ่งพาตนเองมากยิ่งขึ้น และอิทธิพลดังกล่าวยังมีผลต่อค่านิยมของคนรุ่นใหม่ที่มีความเชื่อเรื่องเทวดา เพียรทำความดีละเว้นความชั่วไม่หลงมัวเมาไปกับการทำผิดบาปทั้งหลาย จึงเป็นสังคมที่มีเอกลักษณ์และคุณค่าทางประเพณี ที่มีความเชื่อเรื่องเทวดาอยู่ทุก ๆ กิจกรรมของจังหวัดหนองคาย เพื่อการพัฒนาตนเองและสังคม ด้วยการใช้เป็นศูนย์รวมแห่งความศรัทธา พลังความเชื่อ ที่ช่วยเหลือเยียวยาจิตใจเมื่อขาดกำลังใจ หรือสูญเสียความเชื่อมั่นในตัวเอง ให้เข้าถึงหลักการปฏิบัติตามคำสอนทางพระพุทธศาสนาได้อย่างเป็นรูปธรรม ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของพระครูวินัยธรสุเทพ อภิญาโน ได้ทำการวิจัยเรื่อง เทพในพระพุทธศาสนา เถรบาท ผลการวิจัยพบว่า เทพกับมนุษย์เกี่ยวข้องกันด้วยหลักธรรมคือกฎแห่งกรรม มนุษย์ภูมิเป็นเกณฑ์ หรือเป็นแดนแห่งพฤติกรรมที่จะชักนำหมู่สัตว์ไปสู่ภพภูมิต่าง ๆ กัน แม้เทพก็คือผู้ที่เคยสร้างคุณความดีไว้ เมื่อครั้งยังเป็นมนุษย์นั่นเอง ด้วยผลแห่งกรรมดีจึงได้ไปเสวยสุขในสวรรค์ชั้นต่าง ๆ ตามระดับของคุณธรรมที่ได้บำเพ็ญไว้ ส่วนประเด็นด้านความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์กับเทพนั้น พระพุทธศาสนาได้

แสดงแนวทางไว้ว่า มนุษย์ควรมีท่าทีต่อเทพด้วยการมีเมตตา มีไมตรีจิตอยู่ร่วมกันฉันมิตร และให้ความเคารพนับถือซึ่งกันและกันในฐานะที่เป็นเพื่อนร่วมเกิด แก่ เจ็บ ตาย และร่วมเวียนว่ายในสังสารวัฏ เนื่องจากมนุษย์กับเทพต่างก็ยังคงเวียนว่ายตายเกิดเช่นนี้ พระพุทธศาสนาจึงได้เน้นหลักธรรมสำหรับมนุษย์ เพื่อให้บรรลุประโยชน์ทั้งหลาย ด้วยความไม่ประมาท ไม่ประพฤติในทางเสื่อมเสีย (อกุศล) และมุ่งบำเพ็ญบุญกุศลอันจะเป็นเหตุให้เกิดในภพภูมิที่ดี (สุคติภูมิ) ส่วนผู้ที่บำเพ็ญบุญกุศลจนถึงความสิ้นอาสวะกิเลสแล้ว ย่อมไม่มีการเวียนว่ายตายเกิดอีกต่อไป ส่วนผู้ที่ยังไม่ได้บรรลุภาวะเช่นนี้ ยังเป็นปุถุชนก็ต้องเวียนว่ายตายเกิดในภพภูมิต่าง ๆ คือ อบายภูมิ มนุษย์ภูมิ และเทวภูมิ ตามอำนาจแห่งผลกรรมที่ตนได้ทำไว้ (พระครูวินัยธรสุเทพ อภิญโญ, 2539)

สรุป/ข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่อง การศึกษาวิเคราะห์หลักจริยธรรมของเทวดาที่มีต่อประชาชนในอำเภอเมือง จังหวัดหนองคาย สรุปได้ว่า ความมีอยู่ของเทวดาและจริยธรรมของเทวดาในพระพุทธศาสนา คือสัตว์ผู้ที่อาศัยอยู่ในเทวโลกในชั้นสวรรค์ มี 6 ชั้น เรียกว่า ฉกามาพจร หมายถึง ภูมิที่ยังติดอยู่ในวงกามตัณหา มีการจุติ เกิด ตับ ในคัมภีร์พระพุทธศาสนา แบ่งเป็น 3 จำพวก คือ สมมุติเทพ อุบัติเทพ และวิสุทธิเทพ การอุบัติขึ้นมาจากเทวดานั้น เกิดมาจากผลบุญที่เพียรสั่งสมและมีคุณธรรม เช่น หิริ โอตตปปะ หากหมดอายุขัยแล้วก็จุติตกลงจากภพสวรรค์ได้เช่นกัน ความเชื่อเรื่องเทวดาของประชาชนในอำเภอเมือง จังหวัดหนองคาย ได้รับอิทธิพลคติทางความเชื่อจากบรรพบุรุษและทางจิตวิญญาณ ก่อให้เกิดคติความเชื่อในการนับถือพญานาค เจ้าแม่สองนาง ผีสาว นางไม้ เทวดาที่สอดคล้องกับลัทธิความเชื่อดั้งเดิมและศาสนาพราหมณ์ฮินดู ความเชื่อและพิธีกรรมย่อนำมาซึ่งอิทธิพลต่อความสัมพันธ์ของคนในสังคมจังหวัดหนองคาย เกิดเป็นความศรัทธาทั้งในรูปแบบ นามธรรม คือ วัฒนธรรม ประเพณี พิธีกรรม ความเชื่อ และรูปธรรม ซึ่งมีอิทธิพลต่อวรรณกรรม และศิลปกรรมด้านต่าง ๆ ของจังหวัดหนองคาย ได้ถูกผสมผสานไปตามยุคสมัยมาถึงปัจจุบัน ส่วนจริยธรรมของเทวดาที่มีต่อประชาชนในอำเภอเมือง จังหวัดหนองคายนั้น รูปแบบพิธีกรรมจากความเชื่อเรื่องเทวดาในจังหวัดหนองคาย ซึ่งเป็นเอกลักษณ์และคุณค่าทางประเพณีที่มีความสัมพันธ์กับพระพุทธศาสนาทุกกิจกรรม มีอิทธิพลต่อค่านิยมของคนรุ่นใหม่ในการทำมาหากิน ละเว้นความชั่ว ทำให้เกิดองค์ความรู้ที่ดั่งงามที่ถูกถ่ายทอดจากรุ่นสู่รุ่น สู่อารยปฏิบัติและนำไปสู่การพัฒนาสังคมอย่างเป็นรูปธรรม

ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะ ดังนี้

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

จากการวิจัยสามารถที่จะนำเอาผลการวิจัยไปกำหนดเป็นนโยบาย ดังนี้

- (1) หน่วยงานภาครัฐในจังหวัดหนองคาย หรือมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตหนองคาย ควรเปิดสอนการเรียนรู้หลักธรรมของการเป็นเทวดาอย่างเป็นรูปธรรม

(2) มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตหนองคาย ควรบูรณาการหลักธรรมต่าง ๆ ของการมาเป็นเทวดาตามหลักพระพุทธศาสนาสู่การปฏิบัติ ในการสร้างรูปแบบจริยธรรมของเทวดาในการดำเนินชีวิต เพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนอย่างมีประสิทธิภาพ

ข้อเสนอแนะในการนำผลวิจัยไปใช้

จากการวิจัย สามารถนำผลการวิจัยไปใช้ได้ คือ

(1) ส่งเสริมด้านความรู้ทางด้านแนวคิดความเชื่อเรื่องเทวดาให้ครอบคลุมทุกอำเภอ ในจังหวัดหนองคาย เพื่อให้ประชาชนมีความรู้ ความเข้าใจที่ถูกต้องในหลักธรรมของการเป็นเทวดา เรื่องเทวดาจะเป็นความเชื่อส่วนบุคคลที่มีเรื่องราวและความเป็นมาอย่างชัดเจนในพระไตรปิฎก แต่ก็ยังมีความเคลือบแคลงสงสัยในหมู่คนทั่วไปว่าเทวดามีจริงหรือไม่ เพราะเป็นเรื่องที่พิสูจน์ได้ยาก ทำให้ความเข้าใจเกี่ยวกับเทวดาไขว้เขวและถูกนำไปใช้ในทางที่ไม่เหมาะสม เช่น เกิดร่างทรงขึ้นมาเป็นจำนวนมาก โดยอ้างเป็นเทวดานำเรื่องราวเกี่ยวกับเทวดาไปสร้างช่องทางทำมาหากินที่ผิดศีลธรรม เป็นต้น สังคมไทยจึงควรที่จะมีการจัดระเบียบเรื่องเกี่ยวกับเทวดาอย่างเหมาะสมเพื่อไม่ให้งมงายและให้เกิดการบูชาตามทิศทางที่ควรเป็น คือ การบูชาในคุณงามความดี และแนวทางปฏิบัติต่อเทวดาอย่างถูกต้อง

(2) ควรศึกษาเพิ่มเติมในส่วนของแนวคิดความเชื่อเรื่องเทวดาที่ปรากฏในสังคมไทยร่วมด้วย เพื่อให้เกิดการศึกษาเปรียบเทียบและถ่วงดุลเป็นองค์ความรู้ที่สมบูรณ์มากยิ่งขึ้น สามารถนำไปประยุกต์ใช้ในการดำเนินชีวิตที่ตรงตามหลักธรรมคำสอน เพื่อแก้ไขวิกฤตศรัทธาที่ไม่ถูกต้องให้กลับกลายเป็น สัมมาทิฐิ และสัมมาปฏิบัติต่อไป

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป ดังนี้

(1) ควรศึกษาความเชื่อเทวดากับพระพุทธศาสนาในศาลาแก้วกู่จังหวัดหนองคาย เพื่อศึกษาและสร้างองค์ความรู้ และเป็นการพัฒนาสถานที่ท่องเที่ยวเชิงพุทธ

(2) ควรศึกษาจริยธรรมจากความเชื่อเรื่องพญานาคในจังหวัดหนองคาย

(3) ควรศึกษาการพัฒนาองค์ความรู้จริยธรรมของเทวดาเพื่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตประชาชน

(4) ควรศึกษาความเชื่อเรื่องเทวดาและความเชื่อในจังหวัดหนองคายจากคัมภีร์อื่น ๆ ทางพระพุทธศาสนาหายาน

(5) ควรศึกษาเปรียบเทียบความเชื่อเรื่องเทวดาในจังหวัดหนองคาย และภาคอื่น ๆ ในประเทศไทย

(6) ควรศึกษาวิเคราะห์ผลกระทบการบูชาเทวดาในจังหวัดหนองคายที่มีต่อหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา

เอกสารอ้างอิง

- แก้วธารา (นามแฝง). (2556). *ภามยักษ์*. กรุงเทพมหานคร : พี เอ็น เค แอนด์ สกายพริ้นตังส์.
- พระครูวินัยธรสุเทพ อภิณฺจน. (2539). การศึกษาเชิงวิเคราะห์เรื่องเทพในพระพุทธศาสนาเถรวาท. ใน *วิทยานิพนธ์ปริญญาพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพระพุทธศาสนา*. มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระจักรกฤษณ์ ธีรธมฺโม. (2558). ศึกษาวิเคราะห์แนวคิดเรื่องเทวดาในคัมภีร์จักกกวาททีปนี. ใน *วิทยานิพนธ์ปริญญาพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพระพุทธศาสนา*. มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ.ปยุตฺโต). (2548). *เรื่องเหนือสามัญวิสัยอิทธิปาฏิหาริย์เทวดา*. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์ธรรมดา.
- พระมหานิยม ญาณสิทธิ. (2564). วิเคราะห์แนวทางการปฏิบัติเพื่อเป็นเทวดาในพระไตรปิฎก. ใน *วิทยานิพนธ์ปริญญาพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพระพุทธศาสนา*. มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระเสาร์คำ ธมฺมวโร (อิหล้า). (2560). การศึกษาวิเคราะห์หลักจริยธรรมของเทวดาที่มีต่อสังคมไทย. ใน *วิทยานิพนธ์ปริญญาพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพระพุทธศาสนา*. มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระอธิการประทุม จารูว์โส (ปรางมาศ). (2554). การศึกษาเปรียบเทียบเทวดาในทัศนะของพระพุทธศาสนาเถรวาทกับเทพในทัศนะของศาสนาพราหมณ์ที่ปรากฏในคัมภีร์พระพุทธศาสนาเถรวาท. ใน *วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพระพุทธศาสนา*. มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. (2539). *พระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย*. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

แนวทางการพัฒนาทักษะในศตวรรษที่ 21 สำหรับเด็กปฐมวัย
ในศูนย์พัฒนาเด็กเล็กสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดหนองคาย*
21st CENTURY SKILLS DEVELOPMENT GUIDELINES FOR EARLY
CHILDHOOD IN THE CHILD DEVELOPMENT CENTER UNDER THE
LOCAL GOVERNMENT ORGANIZATION IN NONG KHAI PROVINCE

บรรพต นันทิโพธิ์เดช

Banphot nanphodade

ทงศักดิ์ คุ่มไข่น้ำ

Tanongsak Koomkhainam

มหาวิทยาลัยขอนแก่น วิทยาเขตหนองคาย

Khon Kean University, Nong Khai Campus, Thailand.

E-mail: Banphot@kkumail.com

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของทักษะในศตวรรษที่ 21 และ 2) เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาครูให้มีความสามารถในการส่งเสริมทักษะในศตวรรษที่ 21 สำหรับเด็กปฐมวัยในศูนย์พัฒนาเด็กเล็กสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดหนองคาย การวิจัยนี้เป็นการวิจัยแบบผสมผสาน แบ่งเป็น 2 ระยะ โดยระยะที่ 1 เป็นการเก็บข้อมูลเชิงปริมาณ ประชากร คือ ผู้บริหารและครูในศูนย์พัฒนาเด็กเล็กสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดหนองคาย 501 คน ได้กลุ่มตัวอย่าง 217 คน เครื่องมือในการวิจัย คือ แบบสอบถามความคิดเห็น ระยะที่ 2 เก็บข้อมูลเชิงคุณภาพ โดยนำเอาข้อมูลจากระยะที่ 1 มากำหนดประเด็นคำถามสำหรับสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ เพื่อหาแนวทางการพัฒนาครู

ผลการศึกษาพบว่า สภาพปัจจุบันมีค่าเฉลี่ยต่ำกว่าสภาพที่พึงประสงค์เป็นรายด้านทุกด้าน โดยด้านความต้องการจำเป็นภาพรวม เรียงจากมากไปหาน้อย 4 ด้าน โดยด้านที่มีความต้องการจำเป็นมากที่สุด คือ ทักษะความร่วมมือและการทำงานเป็นทีม สำหรับแนวทางการพัฒนาครูให้สามารถส่งเสริม

---

*Received: 11 February 2023; Revised: 23 April 2023; Accepted: 24 April 2023

ทักษะในศตวรรษที่ 21 สำหรับเด็กปฐมวัย มีแนวทางดังนี้ 1. สร้างทัศนคติที่ดีและส่งเสริมองค์ความรู้ให้กับครูในเรื่องที่เกี่ยวกับทักษะในศตวรรษที่ 21 สำหรับเด็กปฐมวัยด้านทักษะด้านความร่วมมือและการทำงานเป็นทีม 2. วางแผนเกี่ยวกับการพัฒนาครูให้มีความรู้ เทคนิค วิธีการ ในการจัดประสบการณ์ให้กับเด็กปฐมวัย เพื่อให้เด็กปฐมวัยมีพื้นฐานในการพัฒนาทักษะนี้ 3. ส่งเสริมให้มีระบบการประเมินด้านทักษะด้านความร่วมมือและการทำงานเป็นทีม เพื่อนำผลการประเมินของเด็กปฐมวัยมาสร้างระบบพัฒนาการครูต่อไป

คำสำคัญ: ทักษะในศตวรรษที่ 21 สำหรับเด็กปฐมวัย, ครู, ผู้บริหาร, การพัฒนาครูปฐมวัย

Abstract

This research article aims to 1) To examine the current status of early childhood skills in child development centers in Nong Khai province under Local Administrative Organizations 2) to study guidelines for teacher development in order to achieve the ability to support and promote 21st century skills in child development centers in Nong Khai province under Local Administrative Organizations. It is a mixed method research that consists of two phases. The first phase involves the collection of the quantity of information from 501 administrators and teachers, 217 groups examined in child development centers in Nong Khai province under the Local Administrative Organizations. The research method was questionnaire. Second, to collect qualitative data, analyze the first phrase in order to form a question for an interview with a qualified person in order to obtain a solution for teacher development.

The study found that the current level does not meet desirable condition the most required skills are cooperative and teamwork skills. There are 3 guidelines for teacher development in order to achieve the ability to support and promote 21st century skills: 1) build a positive attitude and support teacher's knowledge in order to achieve 21st century skills, 2) plan for teacher's training in order to achieve the knowledge, technique, process to support early childhood and 3) support evaluating the cooperative and teamwork skills of early childhood for teacher development

Keyword: 21st century skills for early childhood, teachers, administrators

บทนำ

ปัจจุบันเป็นยุคที่โลกมีความเจริญก้าวหน้าอย่างรวดเร็ว อันสืบเนื่องมาจากกระแสการปรับเปลี่ยนทางสังคมที่เกิดขึ้นในศตวรรษที่ 21 ดังนั้น ทุกคนต้องมีทักษะในศตวรรษที่ 21 โดยการดำรงชีวิตที่คนในศตวรรษที่ 21 ทุกคนจะต้องเรียนรู้ตั้งแต่ชั้นอนุบาลไปจนถึงมหาวิทยาลัยและตลอดชีวิต เพื่อเผชิญกับการเปลี่ยนแปลงที่รวดเร็วรุนแรง พลิกผัน และคาดไม่ถึงได้อย่างมีประสิทธิภาพ วิจารณ์ พานิช กล่าวว่า ทักษะในศตวรรษที่ 21 นั้นคือทักษะทางการศึกษาที่ทำให้เด็กและเยาวชนสามารถใช้ชีวิตในสถานการณ์โลกแห่งศตวรรษที่ 21 ได้อย่างมีประสิทธิภาพ ท่ามกลางสังคมที่เจริญเติบโตทั้งโลกแห่งความเป็นจริงและโลกเสมือนในสังคมออนไลน์ (วิจารณ์ พานิช, 2555) สอดคล้องกับวิภาวี ศิริลักษณ์ กล่าวว่า ทักษะในศตวรรษที่ 21 เป็นความสามารถที่บุคคลพึงมีเพื่อเตรียมตัวสำหรับการดำรงชีวิตอย่างมีประสิทธิภาพภายใต้ความท้าทายของสภาวะการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วในศตวรรษที่ 21 (วิภาวี ศิริลักษณ์, 2557) สำหรับนักวิชาการในต่างประเทศก็ได้กล่าวถึงเรื่องนี้เหมือนกัน เช่น Pearson Education, Inc กล่าวว่า ทักษะในศตวรรษที่ 21 เป็นความสามารถพิเศษที่เด็กจะต้องพัฒนาเพื่อให้สามารถเตรียมตัวสำหรับความท้าทายในการทำงานและการดำรงชีวิตในศตวรรษที่ 21 (Pearson Education, Inc, 2565) ซึ่งสอดคล้องกับภาคีเพื่อทักษะแห่งศตวรรษที่ 21 Partnership for 21st Century Skills ได้อธิบายไว้ว่า ทักษะในศตวรรษที่ 21 เป็นทักษะที่สำคัญที่นักเรียนพึงมี เพื่อให้ประสบความสำเร็จในการเรียน การทำงาน และการดำรงชีวิต จะเห็นได้ว่า นักวิชาการหรือผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องได้มีความกังวลอย่างมากมายเกี่ยวกับโลกในศตวรรษที่ 21 ดังนั้น จึงได้หาแนวทางหรือกำหนดความสามารถและทักษะที่สำคัญที่บุคคลพึงมีเพื่อเตรียมตัวสำหรับการดำรงชีวิตในศตวรรษที่ 21 ที่ทุกคนจะต้องเรียนรู้เพื่อให้ประสบความสำเร็จในการเรียน การทำงาน และการดำรงชีวิต (The Partnership for 21st Century Skills 2011, 2565)

จารุทัศน์ วงษ์หลวง ได้กล่าวไว้ว่า การพัฒนาทักษะแห่งศตวรรษที่ 21 สำหรับเด็กปฐมวัยนั้น ต้องคำนึงถึงพัฒนาการและความแตกต่างของแต่ละช่วงวัยทักษะบางประการ เด็กปฐมวัยอาจไม่สามารถปฏิบัติได้ในทันทีและไม่สามารถทำได้เท่ากับผู้ใหญ่ แต่การปลูกฝังทักษะที่ถูกต้องตามลำดับพัฒนาการตั้งแต่ปฐมวัยนั้น ถือว่าเป็นการปูพื้นฐานเตรียมความพร้อมทักษะด้านต่าง ๆ เพื่อที่จะพัฒนาในระดับทักษะที่สูงขึ้นได้ (จารุทัศน์ วงษ์หลวง, 2565) สำหรับการจัดการเรียนสอนในปัจจุบันที่จะทำให้เด็กเติบโตไปมีทักษะแห่งศตวรรษที่ 21 นั้น เริ่มต้นได้ไม่ตึกมากนัก เพราะมีการเร่งให้เด็กเรียนจนเกินไป ทำให้เด็กขาดทักษะบางทักษะที่จำเป็นสำหรับช่วงวัยไป ซึ่งอาจเป็นเพราะความคาดหวังของผู้ปกครอง เด็กปฐมวัยที่มุ่งให้เด็กอ่านออกเขียนได้เร็วจนเกินไป เนื่องจากผู้ปกครองส่วนใหญ่ยังขาดความรู้ความ

เข้าใจที่ถูกต้องเกี่ยวกับการส่งเสริมพัฒนาการที่สำคัญตามช่วงวัยของเด็ก จึงมีความคาดหวังที่ต้องการให้เด็กอ่านออกเขียนได้ “เร่งเรียนเขียนอ่าน” นอกจากนี้ การใช้สื่อเทคโนโลยีในการเลี้ยงดูเด็ก เช่น ไอแพด โทรศัพท์มือถือ หรือโทรทัศน์ ก็มีผลสำคัญที่ทำให้เด็กมีความบกพร่องในทักษะเข้าสังคมมากยิ่งขึ้น ทำให้ขาดพื้นฐานทักษะที่ควรจะเป็นในช่วงวัยนั้นไป (สุริยา ฮ่องเสนาะ, 2565) โดยเฉพาะทักษะด้านความร่วมมือและการทำงานเป็นทีมโดย Smartsheet ได้อธิบายเกี่ยวกับทักษะความร่วมมือและการทำงานเป็นทีมว่า การทำงานเป็นทีมและการร่วมมือกันการทำงานเป็นทีม เป็นการกระทำร่วมกันของผู้คนให้งานบรรลุเป้าหมายเดียวกัน ซึ่งระดับปฐมวัยต้องได้รับการปูพื้นฐาน โดยผู้ที่มีส่วนสำคัญในการพัฒนาเด็ก ก็คงหนีไม่พ้นผู้ที่ทำหน้าที่ครูซึ่งต้องพัฒนาตนเองอยู่เสมอ เพื่อให้ตนเองมีความรู้ความสามารถ พร้อมทั้งจะพัฒนาเด็กให้มีทักษะด้านความร่วมมือและการทำงานเป็นทีม (Smartsheet, 2565) ฉัตรชัย หวังมีจงมี ที่ศึกษาสมรรถนะของครูไทยในศตวรรษที่ 21 พบว่า องค์ประกอบหนึ่งของสมรรถนะของครูไทยในศตวรรษที่ 21 คือ สมรรถนะด้านการทำงานเป็นทีมและการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกัน (ฉัตรชัย หวังมีจงมี, 2560) นันธิยา ไทยสมบูรณ์ ที่ได้ศึกษาการพัฒนาตัวบ่งชี้สมรรถนะการสอนของครูปฐมวัยในศตวรรษที่ 21 ด้านการร่วมมือรวมพลัง พบว่า ครูปฐมวัยต้องมีความสามารถในการเรียนรู้แบบร่วมมือกันกับผู้เรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ และจะต้องมีทัศนคติที่ดีต่อทักษะความร่วมมือและการทำงานเป็นทีม จากนั้นต้องมีความรู้ความเข้าใจในการทำงานเป็นทีม นอกจากนี้ ยังต้องมีความรู้ความสามารถในการออกแบบการจัดประสบการณ์ ที่เกี่ยวกับทักษะความร่วมมือและการทำงานเป็นทีมให้กับเด็กปฐมวัยอีกด้วย และต้องสามารถวัดและประเมินได้ว่าเด็กปฐมวัยมีพัฒนาการเกี่ยวกับทักษะความร่วมมือ และการทำงานเป็นทีมเป็นอย่างไร เพื่อนำผลการประเมินเด็กปฐมวัยมาวัดและประเมินการจัดประสบการณ์ของครู เพื่อพัฒนาครูต่อไป (นันธิยา ไทยสมบูรณ์, 2562) ฤทธพร เลหาจรัสแสง ได้อธิบายว่า ต้องปรับเปลี่ยนวิธีการสอน และต้องพัฒนาทักษะจำเป็นสำหรับการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ของตนเอง 8 ประการ คือ C-Teacher ในข้อ Collaboration ที่กล่าวว่า ผู้สอนมีบทบาทสำคัญในการจัดการเรียนรู้ในลักษณะการเรียนรู้แบบร่วมมือ ระหว่างผู้เรียนกับผู้เรียน และระหว่างผู้เรียนกับผู้สอน เพื่อฝึกทักษะการทำงานเป็นทีม การเรียนรู้ด้วยตนเอง การแลกเปลี่ยนความคิดเห็นและสารสนเทศระหว่างกัน ซึ่งจะส่งผลต่อการพัฒนาผู้เรียนในด้านทักษะอาชีพ และทักษะชีวิต (ฤทธพร เลหาจรัสแสง, 2565)

สำหรับสภาพการจัดการศึกษาปฐมวัยของจังหวัดหนองคายนั้น เนื่องด้วยภูมิศาสตร์ของจังหวัดหนองคายมีลักษณะทอดยาวตามลำน้ำโขง เป็นจังหวัดชายแดนทางภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน มีอาณาเขตติดกับกรุงเวียงจันทน์ ซึ่งเป็นเมืองหลวงของประเทศลาว โดยจังหวัดหนองคายมีจุดผ่านแดนไปประเทศลาว รวม 6 จุด เป็นจุดผ่านแดนถาวร 2 จุด และจุดผ่อนปรน 4 จุด จุดผ่านแดนที่สำคัญและ

เป็นสากล คือ ด้านสะพานมิตรภาพไทย – ลาว อีกทั้งยังมีทางรถไฟที่เชื่อมระหว่างสถานีรถไฟหนองคาย และสถานีรถไฟท่านาแล้งประเทศลาว ด้วยสภาพภูมิศาสตร์ของจังหวัดหนองคายและการคมนาคม จะเห็นได้ว่าการดำรงชีวิตในด้านระบบเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม การท่องเที่ยวหรือแม้แต่เรื่อง การศึกษา มีการติดต่อกันไปมาระหว่างกันอยู่เสมอ เกิดการผสมผสานด้านวัฒนธรรม จึงเป็นเงื่อนไข สำคัญที่ต้องมีการเตรียมความพร้อมของคนหนองคาย ให้มีการปรับตัวและดำรงอยู่ได้ในสภาวะที่เป็นอยู่ ของการเปลี่ยนแปลงที่รุนแรงในศตวรรษที่ 21 ดังจะเห็นได้จากโรคระบาดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ที่กำลังเป็นอยู่ในขณะนี้ ดังนั้น การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์จึงเป็นสิ่งสำคัญเป็นอย่างมาก การจัดการ การศึกษาปฐมวัยจึงต้องพัฒนาทักษะในศตวรรษที่ 21 สำหรับเด็กปฐมวัย ซึ่งประกอบด้วย 1) ทักษะด้าน การสื่อสาร 2) ทักษะด้านกระบวนการคิด 3) ทักษะความร่วมมือและการทำงานเป็นทีม 4) ทักษะด้าน เทคโนโลยี โดยทักษะดังกล่าวนี้ เป็นทักษะในระดับการเตรียมความพร้อมเพื่อปูพื้นฐานในการพัฒนา ทรัพยากรมนุษย์ ให้มีทักษะที่พร้อมเผชิญกับทุกสิ่งที่ผ่านมาตามลำดับ พัฒนาการตั้งแต่เด็กจนถึง ตลอดชีวิต ซึ่งเป็นเป้าหมายสำคัญของการจัดการศึกษาปฐมวัยและการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ให้มี คุณภาพต่อไป

จากเหตุผลดังกล่าวข้างต้น ผู้วิจัยในฐานะที่เป็นนักวิชาการศึกษาที่ปฏิบัติงานเกี่ยวกับการ ส่งเสริมการศึกษาปฐมวัย จึงสนใจที่จะศึกษาการพัฒนาทักษะในศตวรรษที่ 21 สำหรับเด็กปฐมวัยใน ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดหนองคาย โดยการศึกษาดังกล่าว จะทำ ให้ทราบถึงสภาพปัจจุบัน และสภาพที่พึงประสงค์ของทักษะในศตวรรษที่ 21 สำหรับเด็กปฐมวัย และทำ ให้มีแนวทางพัฒนาครูให้มีความสามารถในการส่งเสริมทักษะในศตวรรษที่ 21 สำหรับเด็กปฐมวัยใน ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดหนองคาย ซึ่งจะทำให้เกิดผลดีต่อการจัด การศึกษาปฐมวัยให้มีประสิทธิภาพและเกิดประสิทธิผลต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. ศึกษาสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของทักษะในศตวรรษที่ 21 สำหรับเด็กปฐมวัย ในศูนย์พัฒนาเด็กเล็กสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดหนองคาย
2. เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาครูให้มีความสามารถในการส่งเสริมทักษะในศตวรรษที่ 21 สำหรับเด็กปฐมวัยในศูนย์พัฒนาเด็กเล็กสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดหนองคาย

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยแบบผสมผสาน (Mixed Methods Research) มีวิธีการวิจัย ดังนี้

1. ประชากรที่ใช้ในการวิจัยในครั้งนี้ ได้แก่ ครูผู้สอนในศูนย์พัฒนาเด็กเล็กสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดหนองคาย จำนวน 122 แห่ง จำนวน 501 คน กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยศึกษาจากผู้บริหารและครูในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดหนองคาย ซึ่งกำหนดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้ตารางเครซี มอแกรน (Krejcie & Morgan, 1970) จากประชากร 501 คน ได้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 217 คน และใช้วิธีการสุ่มแบบแบ่งชั้น 2 ขั้นตอน โดยการสุ่มศูนย์พัฒนาเด็กเล็กตามอำเภอ และสุ่มผู้ให้ข้อมูลตามสถานภาพ

2. ตัวแปรที่ใช้ในการวิจัย ประกอบด้วย 1) ทักษะด้านการสื่อสาร 2) ทักษะด้านกระบวนการคิด 3) ทักษะความร่วมมือและการทำงานเป็นทีม 4) ทักษะด้านเทคโนโลยี

องค์ประกอบทักษะในศตวรรษที่ 21 สำหรับเด็กปฐมวัย
1) ทักษะด้านการสื่อสาร
2) ทักษะด้านกระบวนการคิด
3) ทักษะความร่วมมือและการทำงานเป็นทีม
4) ทักษะด้านเทคโนโลยีและการเรียนรู้

3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย เป็นแบบสอบถาม (Questionnaires) ตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) โดยหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (Item-Objective Congruence Index: IOC) จากการสอบถามความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญจำนวน 5 คน มีค่าระหว่าง 0.6 – 1.0 และตรวจสอบความเที่ยง (Reliability) ด้วยค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha coefficient: α) ของครอนบาค (Cronbach) มีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.886 โดยแบบสอบถามจำแนกเป็น 3 ตอน ได้แก่ ตอนที่ 1 แบบสอบถามสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ ตำแหน่ง เพศ อายุ ประสบการณ์ทำงาน ระดับการศึกษา มีลักษณะเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Check List) ตอนที่ 2 แบบสอบถามทักษะในศตวรรษที่ 21 มีลักษณะเป็นมาตราวัดประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ ในคำถามทุก ๆ ข้อ จะมีข้อมูลที่ต้องตอบ 2 แบบ คือ สภาพที่เป็นจริงและสภาพที่พึงประสงค์เป็นรายข้อ

4. การวิเคราะห์ข้อมูล เพื่อตอบวัตถุประสงค์การวิจัยข้อที่ 1 ใช้สถิติการวิเคราะห์ค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) สำหรับสถิติที่ใช้จัดเรียงลำดับความถี่ตามการจำเป็น จากความต้องการจำเป็นมากไปหาน้อย ใช้วิธี Priority Need Index (PNI Modified)

ซึ่งเป็นดัชนีการจัดการเรียงลำดับความสำคัญของความคาดหวังหาผลต่างของสภาพที่เป็นจริงและหารด้วยค่าสภาพที่เป็นจริงเพื่อถ่วงน้ำหนัก ก่อนจะนำมาจัดอันดับความสำคัญความคาดหวัง (สุวิมล ว่องวานิช, 2558) จากนั้นนำข้อมูลที่ได้จากการจัดลำดับความสำคัญความคาดหวังมาเป็นข้อมูลในการตอบวัตถุประสงค์ข้อที่ 2 โดยนำลำดับความสำคัญความคาดหวังที่มีความคาดหวังมากที่สุดมากำหนดประเด็นคำถามสำหรับสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ เพื่อหาแนวทางการพัฒนา

ผลการวิจัย

จากการศึกษาวิจัย สามารถสรุปผลการวิจัยตอบวัตถุประสงค์ ทั้ง 2 ข้อ ดังนี้

1. สภาพที่เป็นจริงและสภาพที่พึงประสงค์ของทักษะในศตวรรษที่ 21 สำหรับเด็กปฐมวัยในศูนย์พัฒนาเด็กเล็กสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในจังหวัดหนองคาย ในภาพรวม พบว่า ค่าเฉลี่ยของระดับสภาพที่เป็นจริง อยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.03$) ส่วนค่าเฉลี่ยระดับสภาพที่พึงประสงค์อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.73$) จากผลการวิเคราะห์ข้อมูลพบว่า ระดับสภาพที่เป็นจริงมีค่าเฉลี่ยต่ำกว่าระดับสภาพที่พึงประสงค์เป็นรายด้านทุกด้าน ผลการจัดลำดับความสำคัญทักษะในศตวรรษที่ 21 สำหรับเด็กปฐมวัยในศูนย์พัฒนาเด็กเล็กสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในจังหวัดหนองคาย ภาพรวมพบว่า ค่า PNIModified 0.395 ถึง 0.835 ด้านความต้องการที่พบว่า มีค่า PNIModified สูงสุดมีความสำคัญเป็นลำดับที่ 1 คือ ทักษะความร่วมมือและการทำงานเป็นทีม ลำดับที่ 2 คือ ทักษะด้านเทคโนโลยีและการแสวงหาความรู้ ลำดับที่ 3 คือ ทักษะด้านกระบวนการคิด และลำดับที่ 4 คือ ทักษะด้านการสื่อสาร ซึ่งมีรายละเอียดปรากฏตามตารางดังต่อไปนี้

ตารางที่ 1 แสดงสภาพที่เป็นจริงและสภาพที่พึงประสงค์ของทักษะในศตวรรษที่ 21 สำหรับเด็กปฐมวัยในศูนย์พัฒนาเด็กเล็กสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดหนองคาย ในภาพรวม

รายการปฏิบัติ	ระดับสภาพที่เป็นจริง			ระดับสภาพที่พึงประสงค์			PNI	ลำดับความต้องการจำเป็น
	$\bar{x}$	S.D.	แปลผล	$\bar{x}$	S.D.	แปลผล		
1. ทักษะด้านการสื่อสาร	3.37	0.49	ปานกลาง	4.70	0.54	มากที่สุด	0.395	4
2. ทักษะด้านกระบวนการคิด	3.17	0.43	ปานกลาง	4.60	0.53	มากที่สุด	0.451	3
3. ทักษะความร่วมมือและการทำงานเป็นทีม	2.67	0.55	ปานกลาง	4.90	0.23	มากที่สุด	0.835	1

4. ทักษะด้านเทคโนโลยีและการแสวงหาความรู้	2.93	0.43	ปานกลาง	4.71	0.62	มากที่สุด	0.608	2
รวม	3.03	0.30	ปานกลาง	4.73	0.28	มากที่สุด		

2. แนวทางการพัฒนาครูให้สามารถส่งเสริมเด็กปฐมวัยให้มีทักษะในศตวรรษที่ 21 สำหรับเด็กปฐมวัยของเด็กปฐมวัยในศูนย์พัฒนาเด็กเล็กสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดหนองคาย

1. สร้างทัศนคติที่ดีและส่งเสริมองค์ความรู้ให้กับครูในเรื่องที่เกี่ยวกับทักษะในศตวรรษที่ 21 สำหรับเด็กปฐมวัยด้านทักษะด้านความร่วมมือและการทำงานเป็นทีม
2. วางแผนเกี่ยวกับการพัฒนาครูให้มีความรู้ เทคนิค วิธีการ ในการจัดประสบการณ์ให้กับเด็กปฐมวัย เพื่อให้เด็กปฐมวัยมีพื้นฐานในการพัฒนาทักษะด้านความร่วมมือและการทำงานเป็นทีม
3. ส่งเสริมให้มีระบบการประเมินด้านทักษะด้านความร่วมมือและการทำงานเป็นทีมสำหรับเด็กปฐมวัย เพื่อนำผลการประเมินเด็กปฐมวัยมาสร้างระบบพัฒนาการจัดประสบการณ์ให้ครูต่อไป

อภิปรายผล

จากผลการศึกษาสภาพที่เป็นจริง ผู้วิจัยขออภิปรายผลตามข้อค้นพบ ดังนี้

1. ผลการวิจัยแนวทางการพัฒนาทักษะในศตวรรษที่ 21 สำหรับเด็กปฐมวัยในศูนย์พัฒนาเด็กเล็กสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดหนองคายทั้ง 4 ด้าน พบว่า โดยรวมมีค่าเฉลี่ยตามสภาพที่เป็นจริงอยู่ในระดับปานกลาง และค่าเฉลี่ยสภาพที่พึงประสงค์ อยู่ในระดับมากที่สุด จากผลการวิจัยพบว่า ค่าเฉลี่ยสภาพที่เป็นจริงของทักษะในศตวรรษที่ 21 สำหรับเด็กปฐมวัยในศูนย์พัฒนาเด็กเล็กสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดหนองคาย ต่ำกว่าค่าเฉลี่ยสภาพที่พึงประสงค์ในรายด้านทุกด้าน โดยเฉพาะด้านทักษะความร่วมมือและการทำงานเป็นทีม ที่มีค่าเฉลี่ยสภาพที่เป็นจริงต่ำที่สุด และมีค่าเฉลี่ยสภาพที่พึงประสงค์สูงที่สุด โดยมีระดับความต้องการจำเป็นในการพัฒนาสูงที่สุดเป็นอันดับ 1 ซึ่งอาจเป็นเพราะความคาดหวังของผู้ปกครองเด็กปฐมวัยที่มุ่งให้เด็กอ่านออกเขียนได้เร็วจนเกินไป การขาดความรู้ความเข้าใจของผู้ปกครองในการส่งเสริมการเรียนรู้ของเด็กปฐมวัย เนื่องจากผู้ปกครองส่วนใหญ่ยังขาดความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้องเกี่ยวกับการส่งเสริมพัฒนาการที่สำคัญตามช่วงวัยของเด็ก จึงมีความคาดหวังที่ต้องการให้เด็กอ่านออกเขียนได้ “เร่งเรียนเขียนอ่าน” นอกจากนี้ การใช้สื่อเทคโนโลยีในการเลี้ยงดูเด็ก เช่น ไอแพด โทรศพ์มือถือ หรือโทรทัศน์ ก็มีผลสำคัญที่ทำให้เด็กมีความบกพร่องในทักษะเข้าสังคมมากยิ่งขึ้น ทำให้ขาดพื้นฐานการร่วมมือกันทำงาน (สุรียา ษ์องเสนาะ, 2565) ประกอบกับการจัดประสบการณ์ให้กับเด็กปฐมวัยในช่วงที่ผ่านมา ด้านทักษะความร่วมมือและการทำงานเป็นทีม

ไม่สามารถจัดได้อย่างเต็มที่ ซึ่งสาเหตุเกิดมาจากการเกิดโรคระบาดไวรัสโคโรนา 2019 ที่ทำให้ไม่สามารถจัดประสบการณ์ให้กับเด็กปฐมวัยได้เท่าที่ควร ซึ่งสอดคล้องกับจารุทัศน์ วงษ์หลวง ที่ได้กล่าวว่า การระบาดของโรคโคโรนา 2019 ทำให้การเรียนรู้ทักษะความร่วมมือและการทำงานเป็นทีมของเด็กปฐมวัยเปลี่ยนไปอย่างสิ้นเชิง โดยการจัดประสบการณ์ให้เด็กปฐมวัยให้ได้ทำกิจกรรมร่วมกัน ไม่สามารถปฏิบัติได้เหมือนเดิม ทั้งนี้ ต้องได้คำนึงถึงการเว้นระยะห่างทางกายภาพ งดเว้นการจัดกิจกรรมกลุ่มที่ต้องรวมตัวกัน จึงทำให้ทักษะด้านความร่วมมือและการทำงานเป็นทีมของเด็กปฐมวัยไม่เป็นไปตามที่ต้องการ แต่ถึงอย่างไรก็ตาม เด็ก ๆ ก็ยังสามารถฝึกฝนทักษะนี้ให้กับเด็กปฐมวัยได้ จากการฝึกตามข้อตกลงในวิธีรูปแบบใหม่ตามความเข้าใจ โดยให้เด็กปฐมวัยทำงานเป็นรายบุคคลแล้วนำผลงานมาเชื่อมโยงสัมพันธ์กันเป็นผลงานกลุ่ม โดยที่เด็กไม่ต้องมาใกล้ชิดกัน แต่ต้องแสดงให้เด็กเห็นว่าเกิดจากการร่วมมือร่วมใจในการทำงานของเด็กทุกคน ซึ่งทุกคนต่างทำหน้าที่ของตนจึงทำให้เกิดผลงานนี้ขึ้นมา ซึ่งการจัดประสบการณ์ให้กับเด็กปฐมวัยในทักษะนี้ จำเป็นจะต้องทำให้เด็กเห็นความสำคัญของการร่วมมือร่วมใจกันทำงานถึงจะประสบผลสำเร็จ ซึ่งเป็นการปูพื้นฐานให้เด็กปฐมวัยได้พัฒนาทักษะความร่วมมือและการทำงานเป็นทีมในศตวรรษที่ 21 ในลำดับขั้นต่อไป (จารุทัศน์ วงษ์หลวง, 2565) ซึ่งมีความสำคัญมากในศตวรรษที่ 21 โดย Smartsheet ได้อธิบายเกี่ยวกับทักษะความร่วมมือและการทำงานเป็นทีมว่าเป็นการรวมพลังทำงานเป็นทีม (Teamwork and Collaboration: TC) มีความสำคัญที่เกี่ยวข้อง คือ การทำงานเป็นทีม (Teamwork) และการร่วมมือกัน (Collaboration) การทำงานเป็นทีม (Teamwork) เป็นการกระทำร่วมกันของผู้คนในทีมงานบรรลุเป้าหมายเดียวกัน และเป็นงานที่มาจากคนที่ทำร่วมกันอย่างมีประสิทธิภาพ จุดแข็งของทีม คือ การสนับสนุนซึ่งกันและกัน การสื่อสารที่ดี และการแบ่งปัน โดยมีการกำหนดบทบาท มีอำนาจหน้าที่ในการแก้ไขความแตกต่างและตัดสินใจ มีความเป็นผู้นำ ใช้ทรัพยากรเพื่อให้งานประสบความสำเร็จ กล่าวได้ว่า การทำงานเป็นทีม หัวหน้าทีมและคนในทีมจะได้รับมอบหมายงานแต่ละอย่างเพื่อให้บรรลุเป้าหมาย ส่วนการร่วมมือกัน (Collaboration) เป็นการทำงานที่สมาชิกมีทักษะความสามารถที่หลากหลายต่างกัน แม้ว่าจะมีความเชี่ยวชาญที่ต่างกัน แต่ก็มีเป้าหมายและความเป็นผู้นำร่วมกัน มีการแบ่งปันทรัพยากรที่จะนำไปสู่การแก้ปัญหาที่ท้าทายได้สำเร็จ มีการประสานข้อคิดเห็นสู่การตัดสินใจที่เห็นพ้องต้องกัน ซึ่งเป็นการทำงานร่วมกันอย่างเท่าเทียมกัน มักจะไม่มีผู้นำ แต่คิดหรือตัดสินใจร่วมกัน เพื่อให้เป้าหมายสำเร็จ ซึ่งถือว่าเป็นเรื่องท้าทายเป็นอย่างมากสำหรับผู้ที่ส่วนเกี่ยวข้องในการจัดการศึกษาปฐมวัย โดยครูในฐานะที่เป็นผู้ที่มีความใกล้ชิดเรื่องนี้ที่สุด จะต้องสามารถแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นเกี่ยวกับทักษะความร่วมมือและการทำงานเป็นทีมของเด็กปฐมวัยได้ ซึ่งควรที่จะพัฒนาครูให้มีความรู้ความสามารถ ในการจัดประสบการณ์ท่ามกลางปัญหาที่ได้กล่าวมาข้างต้น (Smartsheet, 2565)

2. แนวทางในการพัฒนาครูให้สามารถส่งเสริมเด็กปฐมวัยให้มีทักษะในศตวรรษที่ 21 สำหรับเด็กปฐมวัยของเด็กปฐมวัยในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดหนองคาย ควรมีการดำเนินการ ดังนี้ 1) ครอบสร้างและส่งเสริมทัศนคติที่ดีพร้อมทั้งส่งเสริมองค์ความรู้ที่ถูกต้องให้กับครูในเรื่องที่เกี่ยวกับทักษะในศตวรรษที่ 21 ในด้านทักษะด้านความร่วมมือและการทำงานเป็นทีม ทั้งในเรื่องของการปฏิบัติตนเป็นสมาชิกที่ดีขององค์กร พร้อมทั้งส่งเสริมการให้ความร่วมมือในการปฏิบัติกิจกรรมต่าง ๆ ขององค์กร การปฏิบัติตัวเป็นสมาชิกในกลุ่มทั้งการเป็นผู้นำและผู้ตาม การแก้ปัญหาเมื่อเกิดปัญหาในองค์กร 2) วางแผนเกี่ยวกับการพัฒนาครูอย่างเป็นระบบในเรื่องของความรู้ เทคนิค วิธีการในการจัดประสบการณ์ในเรื่องที่เกี่ยวกับทักษะในศตวรรษที่ 21 สำหรับเด็กปฐมวัยในด้านทักษะ ด้านความร่วมมือและการทำงานเป็นทีม เพื่อให้เด็กปฐมวัยมีทัศนคติที่ดีพร้อมทั้งองค์ความรู้พื้นฐานเกี่ยวกับทักษะนี้ และสามารถพัฒนาในลำดับขั้นต่อไป 3) จัดให้มีระบบการประเมินทักษะในศตวรรษที่ 21 ในด้านทักษะด้านความร่วมมือและการทำงานเป็นทีมอย่างรอบด้าน เพื่อนำผลการประเมินของเด็กปฐมวัยมาทำการพัฒนาการครูอย่างเป็นระบบต่อไป ซึ่งสอดคล้องกับฉัตรชัย หวังมีจงมี ที่ศึกษาสมรรถนะของครูไทยในศตวรรษที่ 21 พบว่า องค์ประกอบหนึ่งของสมรรถนะของครูไทยในศตวรรษที่ 21 คือ สมรรถนะด้านการงานเป็นทีมและการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกัน (ฉัตรชัย หวังมีจงมี, 2560) และสอดคล้องกับนันทิยา ไทยสมบูรณ์ ที่ได้ศึกษาการพัฒนาตัวบ่งชี้สมรรถนะการสอนของครูปฐมวัยในศตวรรษที่ 21 ในโรงเรียน 5 จังหวัดชายแดนใต้ ด้านการร่วมมือรวมพลังครูปฐมวัย ต้องมีความสามารถในการเรียนรู้แบบร่วมมือกันกับผู้เรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ มีทักษะในบทบาทของ การเป็นโค้ชหรือที่ปรึกษาที่ดีในการเรียนรู้ รวมทั้งการเป็นผู้เรียนเองในบางครั้ง ทั้งนี้ เพื่อให้ผู้เรียนเกิดฐานการเรียนรู้ที่เอื้ออำนวยในการต่อยอดการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมขึ้นได้ กล่าวคือ ครูต้องมีทัศนคติที่ดีต่อทักษะความร่วมมือและการทำงานเป็นทีม จากนั้นต้องมีความรู้ความเข้าใจในการทำงานเป็นทีม นอกจากนั้น ยังต้องมีความรู้ความสามารถในการออกแบบการจัดประสบการณ์ ที่เกี่ยวกับทักษะความร่วมมือและการทำงานเป็นทีมให้กับเด็กปฐมวัยอีกด้วย และต้องสามารถวัดและประเมินได้ว่าเด็กปฐมวัยมีพัฒนาการเกี่ยวกับทักษะความร่วมมือ และการทำงานเป็นทีมเป็นอย่างไร เพื่อนำผลการประเมินเด็กปฐมวัยมาวัดและประเมินการจัดประสบการณ์ของครู เพื่อพัฒนาครูต่อไป (นันทิยา ไทยสมบูรณ์, 2562)

สรุป/ข้อเสนอแนะ

แนวทางในการพัฒนาครูให้สามารถส่งเสริมเด็กปฐมวัยให้มีทักษะในศตวรรษที่ 21 สำหรับเด็กปฐมวัยของเด็กปฐมวัยในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดหนองคาย

มีแนวทางการดำเนินการ 3 ข้อ ดังนี้ 1. สร้างทัศนคติที่ดีและส่งเสริมองค์ความรู้ให้กับครูในเรื่องที่เกี่ยวกับทักษะในศตวรรษที่ 21 สำหรับเด็กปฐมวัยด้านทักษะด้านความร่วมมือและการทำงานเป็นทีม 2. วางแผนเกี่ยวกับการพัฒนาครูให้มีความรู้ เทคนิค วิธีการ ในการจัดประสบการณ์ให้กับเด็กปฐมวัย เพื่อให้เด็กปฐมวัยมีพื้นฐานในการพัฒนาทักษะด้านความร่วมมือและการทำงานเป็นทีม 3. ส่งเสริมให้มีระบบการประเมินด้านทักษะด้านความร่วมมือและการทำงานเป็นทีมสำหรับเด็กปฐมวัย เพื่อนำผลการประเมินเด็กปฐมวัยมาสร้างระบบพัฒนาการจัดประสบการณ์ให้ครูต่อไป

ข้อเสนอแนะจากการวิจัย

จากผลการวิจัยแนวทางการพัฒนาทักษะในศตวรรษที่ 21 สำหรับเด็กปฐมวัยในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดหนองคาย ในภาพรวม พบว่า ด้านทักษะความร่วมมือและการทำงานเป็นทีมมีสภาพเป็นจริงต่ำที่สุด และมีสภาพที่มีความต้องการจำเป็นมีค่ามาเป็นอันดับ 1 ดังนั้น ผู้บริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดหนองคาย ควรส่งเสริมครูให้ได้รับความรู้ผ่านการเข้าร่วมอบรมเกี่ยวกับการจัดประสบการณ์ในด้านทักษะความร่วมมือและการทำงานเป็นทีม เพื่อให้ครูได้มีความรู้ในการจัดประสบการณ์ให้กับเด็กปฐมวัย รวมไปถึงส่งเสริมในเรื่องของการสร้างวัฒนธรรมการทำงานให้เป็นรูปแบบการทำงานเป็นทีมของครูในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ซึ่งจะส่งผลต่อการพัฒนาครูในทักษะนี้เป็นอย่างดีและเป็นองค์รวม และลงสู่การจัดประสบการณ์ให้กับเด็กปฐมวัยต่อไป

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

ควรมีการนำเอาทักษะในศตวรรษที่ 21 สำหรับเด็กปฐมวัยที่เหลืออีก 3 ด้าน ได้แก่ ทักษะด้านการสื่อสาร ทักษะด้านกระบวนการคิด และทักษะด้านเทคโนโลยีและการแสวงหาความรู้ ไปหาแนวทางในการพัฒนาครูให้มีความสามารถในการส่งเสริมทักษะในศตวรรษที่ 21 สำหรับเด็กปฐมวัยในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ต่อไป

เอกสารอ้างอิง

- จารุทัศน์ วงข้าหลวง. (2563). *Covid 19 กับศตวรรษที่ 21 สำหรับเด็ก*. เรียกใช้เมื่อ 6 พฤษภาคม 2565 จาก <https://www.jarutus.com>.
- ฉัตรชัย หวังมีจมี. (2560). สมรรถนะของครูไทยในศตวรรษที่ 21. *วารสาร Journal of HR intelligence*, 12(2), 47-63

- ถนอมพร เลาทจรัสแสง. (2556). *การเรียนรู้ในยุคสมัยหน้า : ตอนอนาคตครูพันธุ์ C*. เรียกใช้เมื่อ 7 พฤษภาคม 2565 จาก <http://www.thanompo.edu.cmu.ac.th/load/journal>
- นันทิยา ไทยสมบูรณ์. (2562). การพัฒนาตัวบ่งชี้สมรรถนะการสอนของครูปฐมวัยในศตวรรษที่ 21. ใน *คุณวุฒิพนธ์สาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์*. มหาวิทยาลัยบูรพา.
- วิจารณ์ พานิช. (2555). *องค์แห่งการเรียนรู้และการจัดการความรู้*. (พิมพ์ครั้งที่2). กรุงเทพมหานคร : ตาตาพับบลิคชั่น.
- วิภาวี ศิริลักษณ์. (2557). การพัฒนาตัวชี้วัดของนักเรียนในศตวรรษที่ 21. *วารสารศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร*, 16(4), 155-165.
- สุริยา ช้องเสนาะ. (2558). *การศึกษาของเด็กปฐมวัย หัวใจสำคัญของการศึกษา*. เรียกใช้เมื่อ 7 พฤษภาคม 2565 จาก <https://dl.parliament.go.th/handle/lirt/520902>.
- สุวิมล ว่องวานิช. (2558). *การประเมินความต้องการจำเป็น*. (พิมพ์ครั้งที่3). กรุงเทพมหานคร : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- Krejcie & Morgan. (1970). Determining Sample Size for Research Activities. *Educational and Psychological Measurement*, 30(3), pp. 608-609.
- Pearson Education ,Inc. (2009). *Empowering 21st century learners*. เรียกใช้เมื่อ 3 พฤษภาคม 2565 จาก <http://www.pearsonschool.com/index.cfm?locator=PSZjZc>.
- Smartsheet. (2020). *A Winning Combination: Collaborative Teamwork Equals Teamwork and Collaboration*. เรียกใช้เมื่อ 7 พฤษภาคม 2565 จาก <https://www.smartsheet.com/collaborative-teamwork>.
- The Partnership for 21st Century Skills 2011. *Framework for 21st Century Learning*. เรียกใช้เมื่อ 7 พฤษภาคม 2565 จาก <http://www.P.21.org>.

บทบาททางวิชาการของนักบริหารงานการศึกษาที่ส่งผลต่อประสิทธิผลการ
ปฏิบัติงานของครูในศูนย์พัฒนาเด็กเล็กสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น
ในจังหวัดหนองคาย*

ACADEMIC ROLES OF EDUCATIONAL OF SCHOOL ADMINISTRATORS
AFFECTING TEACHER PERFORMANCE EFFECTIVENESSIN CHILD
DEVELOPMENT CENTERS UNDERS LOCAL ADMINISTRATIVE
ORGANIZATIONS IN NONG KHAI PROVINCE

ปริญญา วงษาเทพ

Parinya Vongsatep

ทองศักดิ์ คุ้มไชน้ำ

Thanongsak Khumkainam

มหาวิทยาลัยขอนแก่น วิทยาเขตหนองคาย

Khon Kean University, Nong Khai Campus, Thailand.

E-mail: Parinya_Vong@kkumail.com

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาบทบาททางวิชาการของนักบริหารงานการศึกษา สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดหนองคาย 2) เพื่อศึกษาประสิทธิผลการปฏิบัติงานของครู สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดหนองคาย 3) เพื่อศึกษาบทบาททางวิชาการของนักบริหารงานการศึกษาที่ส่งผลต่อประสิทธิผลการปฏิบัติงานของครูในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดหนองคาย กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ นักบริหารงานการศึกษา และครูในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก จำนวน 217 คน ซึ่งได้จากการสุ่มแบบแบ่งชั้น เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย เป็นแบบสอบถาม มีค่าความเชื่อมั่น 0.991 วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป เพื่อหาค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณแบบขั้นต้น

ผลการวิจัยพบว่า 1) บทบาททางวิชาการของนักบริหารงานการศึกษา โดยภาพรวมมีการปฏิบัติ อยู่ในระดับมาก โดยด้านที่มีการปฏิบัติมากที่สุด คือ ด้านการจัดสภาพแวดล้อมที่ส่งเสริมการเรียนรู้ 2) ประสิทธิผลการปฏิบัติงานของครูในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก โดยภาพรวมมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก โดยด้านที่มีการปฏิบัติมากที่สุดคือ คือ ด้านการบริหารจัดการชั้นเรียน 3) บทบาททางวิชาการของนักบริหารงานการศึกษาที่ส่งผลต่อประสิทธิผลการปฏิบัติงานของครูในศูนย์พัฒนาเด็กเล็กสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดหนองคาย ได้แก่ ด้านการประกันคุณภาพการศึกษา(X₅) ด้านการพัฒนา

---

*Received: 11 February 2023; Revised: 24 April 2023; Accepted: 25 April 2023

ครู(X_4) และด้านการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา(X_1) สามารถร่วมกันพยากรณ์ประสิทธิผลการปฏิบัติงานของครูในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ได้ร้อยละ 59.9 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยแสดงสมการถดถอยในรูปแบบคะแนนมาตรฐาน ดังนี้

$$Zy' = 0.384 (X_5) + 0.256 (X_4) + 0.216 (X_1)$$

คำสำคัญ: บทบาททางวิชาการ, นักบริหารงานการศึกษา, ประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของครู

Abstract

This research article intended for 1) study the academic roles of educational administrators. under the local administrative organization in Nong Khai Province 2) study the effectiveness of teachers' performance 3) study the academic role of educational administrators affecting the effectiveness of teachers in child development centers. Under the local government organization in Nong Khai Province the sample group used in this research consisted of 217 education administrators and teachers in child development centers, which were obtained by stratified random sampling. The research tool was a questionnaire. The confidence value was 0.991. The data were analyzed using a packaged program. to find the mean standard deviation and stepwise multiple regression analysis.

The results of the research were as follows: 1) Academic roles of educational administrators Overall, the practice was at a high level. The aspect that was most practiced was the aspect of setting up an environment that promotes learning. 2) The effectiveness of the teacher's performance. Overall, the practice was at a high level. The aspect that was most practiced was the aspect of classroom management. 3) Academic Roles of Educational Administrators Affecting Teacher Performance Effectiveness in Child Development Centers Under the Local Administrative Organization in Nong Khai Province For example, educational quality assurance (X_5), teacher development (X_4), and educational institution curriculum development (X_1) were able to jointly predict the effectiveness of teachers in child development centers by 59.9% significantly. statistical at the .05 level by showing the regression equation in standard score format as follows:

$$Zy' = 0.384 (X_5) + 0.256 (X_4) + 0.216 (X_1)$$

Keywords: Academic Roles, Education Administrator, Teacher Performance Effectiveness

บทนำ

ประเทศไทยประกาศใช้ยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี (พ.ศ. 2561-2580) เป็นยุทธศาสตร์ชาติฉบับแรก ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560 ซึ่งจะต้องนำไปสู่การปฏิบัติเพื่อให้ประเทศไทยบรรลุวิสัยทัศน์ “ประเทศไทยมีความมั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน เป็นประเทศพัฒนาแล้ว ด้วยการพัฒนาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง” ภายในช่วงเวลาดังกล่าว เพื่อความสุขของคนไทยทุกคน ซึ่งตามแผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ และแผนการศึกษาแห่งชาติ (2560-2579) มีเป้าหมายคือเด็กทุกคนได้รับการศึกษาเรียนรู้ตลอดชีวิตอย่างมีคุณภาพ ดำรงชีวิตอย่างเป็นสุข สอดคล้องกับหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง และการเปลี่ยนแปลงของโลกในศตวรรษที่ 21 โดยให้เด็กแรกเกิด - 5 ปี มีพัฒนาการสมวัย ครูผู้ดูแลเด็กมีความรู้และมีทักษะการดูแลและจัดการเรียนรู้ที่หลากหลาย สอดคล้องกับการพัฒนาการเด็กและสถานศึกษาจัดการเรียนการสอน จัดกิจกรรมการเรียนรู้ให้มีคุณภาพ อีกทั้งแผนปฏิรูปประเทศด้านการศึกษา กำหนดให้มีการพัฒนาเด็กเล็กตั้งแต่ระดับปฐมวัยให้มีสมรรถนะและคุณลักษณะที่ดี สมวัยทุกด้าน โดยการปฏิรูปกระบวนการเรียนรู้ที่ตอบสนองต่อการเปลี่ยนแปลงในศตวรรษที่ 21 ครอบคลุมถึงพหุปัญญาของมนุษย์ที่หลากหลาย มีเป้าหมายให้ผู้เรียนทุกกลุ่มวัยได้รับการศึกษาที่มีคุณภาพตามมาตรฐาน (ประกาศสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน นโยบายปีงบประมาณ พ.ศ. 2564-2565)

ครูปฐมวัย เป็นผู้ทำหน้าที่สำคัญในการส่งเสริมให้เด็กเรียนรู้เกี่ยวกับความหลากหลายทางวัฒนธรรม โดยการขัดเกลามารยาททางสังคม และทัศนคติเชิงบวกของเด็กที่มีต่อตนเองและผู้อื่น (ภัสราณีภูษ โปธิอาสน์ และปณัฐธรรณ์ จารุชัยนิวัฒน์, 2563) ซึ่งสอดคล้องกับคู่มือหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2560 ที่ระบุว่า บริบททางสังคมและวัฒนธรรมที่เด็กอาศัยอยู่หรือแวดล้อมรอบตัวเด็กมีอิทธิพลต่อพัฒนาการและการเรียนรู้ ดังนั้น ผู้สอนควรจะต้องเรียนรู้บริบททางสังคมและวัฒนธรรมของเด็กที่ตนเองรับผิดชอบ เพื่อช่วยให้เด็กได้รับการพัฒนา เกิดการเรียนรู้และดำเนินชีวิตอยู่ในกลุ่มคนที่มาจากพื้นฐานเหมือนหรือต่างจากตนได้อย่างราบรื่นมีความสุข เป็นการเตรียมการเด็กไปสู่สังคมในอนาคตกับการอยู่ร่วมกับผู้อื่น ที่มีความหลากหลายทางความคิด ความเชื่อ และวัฒนธรรม

ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสาร พบว่า ปัญหาการบริหารงานทางวิชาการศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก มีปัญหาที่พบอีกอย่าง คือ บุคลากรขาดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับหลักสูตร ขาดการนิเทศ กำกับติดตาม และผลการประเมินมาตรฐานการศึกษาของศูนย์อย่างต่อเนื่อง ด้านที่มีการปัญหาสูงสุด คือ ด้านวิชาการและกิจกรรมตามหลักสูตร เนื่องจากบุคลากรในศูนย์พัฒนาเด็กเล็กยังขาดทักษะ ขาดความรู้ ความเข้าใจ และประสบการณ์ในงานด้านวิชาการ การจัดทำแผนการจัดประสบการณ์ การจัดทำหลักสูตร (ธนภุต ทัตถิรัตน์ และคณะ, 2564) องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในฐานะหน่วยงานของรัฐ ซึ่งมีภารกิจหน้าที่รับผิดชอบด้านการพัฒนาเด็ก และมีบทบาทที่สำคัญในการบริหารจัดการเกี่ยวกับศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก รับผิดชอบในการส่งเสริมและพัฒนาศูนย์เด็กเล็กในทุก ๆ ด้าน เพื่อให้เด็กได้รับการพัฒนาอย่างเต็มตามศักยภาพตามประกาศมาตรฐานสถานพัฒนาเด็กปฐมวัยแห่งชาติ ปี 2562 ของกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น (สายสมร ชื่อทัศนประสิทธิ์, 2559)

ปัญหาดังกล่าว ผู้วิจัย จึงมีความสนใจที่จะศึกษาบทบาททางวิชาการของนักบริหารงาน การศึกษาที่ส่งผลต่อประสิทธิผลการปฏิบัติงานของครู ในศูนย์พัฒนาเด็กเล็กสังกัดองค์กรปกครองส่วน ท้องถิ่นในจังหวัดหนองคาย ซึ่งผลการวิจัยครั้งนี้จะเป็นแนวทางในการพัฒนาบทบาทผู้นำทางวิชาการ ที่ จะนำพาองค์กรไปสู่ความเป็นเลิศทางด้านวิชาการ และเป็นแนวทางในการบริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ทางด้านวิชาการได้อย่างมีประสิทธิภาพ และเกิดประสิทธิผลมากที่สุด สอดคล้องกับความต้องการของ ครูผู้สอน เพื่อให้บรรลุจุดมุ่งหมายในการบริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็กต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาบทบาททางวิชาการของนักบริหารงานการศึกษา สังกัดองค์กรปกครองส่วน ท้องถิ่นในจังหวัดหนองคาย
2. เพื่อศึกษาประสิทธิผลการปฏิบัติงานของครูในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดองค์กรปกครองส่วน ท้องถิ่นในจังหวัดหนองคาย
3. เพื่อศึกษาบทบาททางวิชาการของนักบริหารงานการศึกษา ที่ส่งผลต่อประสิทธิผลการ ปฏิบัติงานของครูในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดหนองคาย

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงสาเหตุ (Causal Research) มีวิธีการวิจัย ดังนี้

1. ประชากรที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้า ได้แก่ นักบริหารงานการศึกษาและครูศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดหนองคาย ปีการศึกษา 2564 จำนวน 66 แห่ง จำนวน 504 คน แยกเป็นนักบริหารงานการศึกษา จำนวน 66 คน และครูในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก จำนวน 438 คน โดยกำหนดกลุ่มตัวอย่างด้วยตารางของเครซีและมอร์แกน ได้กลุ่มตัวอย่างนักบริหารงานการศึกษา จำนวน 28 คน และครูในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก จำนวน 189 คน รวมทั้งหมดจำนวน 217 คน ใช้วิธีการสุ่ม ตัวอย่างแบบแบ่งชั้น และใช้ประเภทขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นเกณฑ์ในการแบ่งชั้น

2. ตัวแปรที่ใช้ในการวิจัย ประกอบด้วย 1) ตัวแปรต้น คือ บทบาททางวิชาการของนัก บริหารงานการศึกษา ได้แก่ (1) การพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา (2) การนิเทศการศึกษา (3) การจัด สภาพแวดล้อมที่ส่งเสริมการเรียนรู้ (4) การพัฒนาครู และ(5) การประกันคุณภาพการศึกษา 2) ตัวแปร ตาม คือ ประสิทธิผลการปฏิบัติงานของครูในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก

3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย เป็นแบบสอบถาม ตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา โดยหาค่าดัชนี ความสอดคล้อง (IOC) จากการสอบถามความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญจำนวน 5 คน มีค่าระหว่าง 0.8 – 1.0 และตรวจสอบความเที่ยงด้วยค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (α) ของครอนบาค มีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.991 โดยแบบสอบถามจำแนกเป็น 3 ตอน ได้แก่ ตอนที่ 1 แบบสอบถามสภาพของผู้ตอบ แบบสอบถาม ได้แก่ ตำแหน่ง เพศ อายุ ระดับการศึกษา ประสบการณ์ทำงาน หน่วยงานต้นสังกัด มีลักษณะเป็นแบบตรวจสอบรายการ ตอนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับบทบาททางวิชาการของนัก

บริหารงานการศึกษา มีลักษณะเป็นมาตรวัดประมาณค่า 5 ระดับ และตอนที่ 3 แบบสอบถามเกี่ยวกับประสิทธิผลการปฏิบัติงานของครูในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก มีลักษณะเป็นมาตรวัดประมาณค่า 5 ระดับ

4. การวิเคราะห์ข้อมูล เพื่อตอบวัตถุประสงค์การวิจัย โดยใช้สถิติที่เหมาะสม ดังนี้ 1) การศึกษาบทบาททางวิชาการของนักบริหารงานการศึกษา และ 2) การศึกษาประสิทธิผลการปฏิบัติงานของครู ใช้การวิเคราะห์ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 3) การศึกษาบทบาททางวิชาการของนักบริหารงานการศึกษาที่ส่งผลต่อประสิทธิผลการปฏิบัติงานของครู ใช้การวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณแบบขั้นต้น

ผลการวิจัย

1. ผลการวิเคราะห์ระดับบทบาททางวิชาการของนักบริหารงานการศึกษา โดยภาพรวมมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยรวมเท่ากับ 4.46 โดยด้านการจัดสภาพแวดล้อมที่ส่งเสริมการเรียนรู้ มีค่าเฉลี่ยสูงสุดเท่ากับ 4.53 รองลงมาเท่ากันสองด้านคือ ด้านการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา และด้านการนิเทศการศึกษา มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.46 และด้านการประกันคุณภาพการศึกษา มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดเท่ากับ 4.39 ดังแสดงในตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของบทบาททางวิชาการของนักบริหารงานการศึกษา

ด้าน	องค์ประกอบบทบาททางวิชาการ ของนักบริหารงานการศึกษา	ระดับปฏิบัติ		
		ค่าเฉลี่ย	ส่วนเบี่ยงเบน มาตรฐาน	การแปลผล
1.	การพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา	4.46	0.45	มาก
2.	การนิเทศการศึกษา	4.46	0.50	มาก
3.	การจัดสภาพแวดล้อมที่ส่งเสริมการเรียนรู้	4.53	0.42	มากที่สุด
4.	การพัฒนาครู	4.45	0.49	มาก
5.	การประกันคุณภาพการศึกษา	4.39	0.48	มาก
	ภาพรวม	4.46	0.42	มาก

2. ผลการวิเคราะห์ระดับประสิทธิผลการปฏิบัติงานของครูในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก โดยภาพรวมมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยรวมเท่ากับ 4.47 โดยด้านการบริหารจัดการชั้นเรียน ค่าเฉลี่ยสูงสุดเท่ากับ 4.51 รองลงมาเท่ากันสองด้าน คือ ด้านการจัดการเรียนการสอนเด็กปฐมวัย และด้านการพัฒนาความรู้ทางวิชาการและวิชาชีพ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.45 ดังแสดงในตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของประสิทธิผลการปฏิบัติงานของครู

ด้าน	องค์ประกอบประสิทธิผลการปฏิบัติงานของครู	ระดับปฏิบัติ		
		ค่าเฉลี่ย	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน	การแปลผล
1.	การจัดการเรียนการสอนเด็กปฐมวัย	4.45	0.41	มาก
2.	การบริหารจัดการชั้นเรียน	4.51	0.41	มากที่สุด
3.	การพัฒนาความรู้ทางวิชาการและวิชาชีพ	4.45	0.35	มาก
ภาพรวม		4.47	0.34	มาก

3. การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบ Pearson Product Moment Coefficient ระหว่างบทบาททางวิชาการของนักบริหารงานการศึกษา สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในจังหวัดหนองคาย เมื่อพิจารณาความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรพยากรณ์ด้วยกัน มีความสัมพันธ์ทางบวก อยู่ในระดับปานกลางถึงระดับสูง มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์อยู่ระหว่าง 0.670 – 0.831 และเมื่อพิจารณาความสัมพันธ์ระหว่างบทบาททางวิชาการของนักบริหารงานการศึกษา กับประสิทธิผลการปฏิบัติงานของครู ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์อยู่ระหว่าง 0.648 – 0.726 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ดังแสดงในตารางที่ 3

ตารางที่ 3 ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ (r) ระหว่างบทบาททางวิชาการของนักบริหารงานการศึกษา (X) กับประสิทธิผลการปฏิบัติงานของครู (Y)

ตัวแปรพยากรณ์	(X ₁)	(X ₂)	(X ₃)	(X ₄)	(X ₅)	(Y)
การพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา (X ₁)	1					
การนิเทศการศึกษา (X ₂)	0.767*	1				
การจัดสภาพแวดล้อมที่ส่งเสริมการเรียนรู้ (X ₃)	0.709*	0.793*	1			
การพัฒนาครู (X ₄)	0.696*	0.747*	0.831*	1		
การประกันคุณภาพการศึกษา (X ₅)	0.670*	0.747*	0.692*	0.770*	1	
ประสิทธิผลการปฏิบัติงานของครู (Y)	0.652*	0.661*	0.648*	0.702*	0.726*	1

**p < .01

4. บทบาททางวิชาการของนักบริหารงานการศึกษาที่ส่งผลต่อประสิทธิผลการปฏิบัติงานของครู ในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดหนองคาย พบว่า บทบาททางวิชาการของนักบริหารงานการศึกษา 3 ด้าน ได้แก่ การประกันคุณภาพการศึกษา (X₅) การพัฒนาครู (X₄) และการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา (X₁) สามารถร่วมกันพยากรณ์ประสิทธิผลการปฏิบัติงานของครูได้ร้อยละ 59.5 โดยมีค่าสัมประสิทธิ์การพยากรณ์หรืออำนาจพยากรณ์ $R^2 = 0.599$ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ดังแสดงในตารางที่ 4

เมื่อพิจารณาค่าสัมประสิทธิ์การถดถอยของบทบาททางวิชาการของนักบริหารงานการศึกษาที่ส่งผลกระทบต่อประสิทธิผลการปฏิบัติงานของครู สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดหนองคาย พบว่าบทบาททางวิชาการของนักบริหารงานการศึกษา ด้านการประกันคุณภาพการศึกษา (X_5) ด้านการพัฒนาครู (X_4) และด้านการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา (X_1) ส่งผลกระทบต่อประสิทธิผลการปฏิบัติงานของครูอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ($p = 0.001$) โดยมีค่าสัมประสิทธิ์การถดถอยในรูปแบบคะแนนดิบ (b) เท่ากับ 0.273, 0.181 และ 0.165 ตามลำดับ แสดงสมการถดถอยในรูปแบบคะแนนดิบ ดังนี้

$$Y = 1.730 + 0.273 (X_5) + 0.181 (X_4) + 0.165 (X_1)$$

เมื่อเปรียบเทียบค่าสัมประสิทธิ์การถดถอยในรูปแบบคะแนนมาตรฐาน (Beta) พบว่า บทบาททางวิชาการของนักบริหารงานการศึกษาที่มีความสำคัญมากที่สุด ได้แก่ การประกันคุณภาพการศึกษา (X_5) มีค่าสัมประสิทธิ์การถดถอยในรูปแบบของคะแนนมาตรฐาน (Beta) เท่ากับ 0.384 รองลงมาคือ การพัฒนาครู (X_4) และการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา (X_1) โดยค่าสัมประสิทธิ์การถดถอยในรูปแบบของคะแนนมาตรฐาน (Beta) เท่ากับ 0.256, 0.216 ตามลำดับ แสดงสมการถดถอยในรูปแบบคะแนนมาตรฐาน ดังนี้

$$Z_y = 0.384 (X_5) + 0.256 (X_4) + 0.216 (X_1)$$

ตารางที่ 4 ค่าสัมประสิทธิ์การถดถอยของบทบาททางวิชาการของนักบริหารงานการศึกษาที่ส่งผลกระทบต่อประสิทธิผลการปฏิบัติงานของครูในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก

บทบาททางวิชาการของ นักบริหารงานการศึกษา	คะแนนดิบ		คะแนนมาตรฐาน	t	p-values
	b	S.E.	β		
ค่าคงที่	1.730	0.158	-	10.934	0.001*
ด้านการประกันคุณภาพการศึกษา (X_5)	0.273	0.051	0.384	5.396	0.001*
ด้านการพัฒนาครู (X_4)	0.181	0.052	0.256	3.477	0.001*
ด้านการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา (X_1)	0.165	0.048	0.216	3.424	0.001*
$R = 0.774, R^2 = 0.599, \text{Adjusted } R^2 = 0.593, \text{S.E.} = 0.022, F = 11.723$					

** $p < .05$

อภิปรายผล

ผู้วิจัยได้พบข้อประเด็นที่น่าสนใจ และนำมาอภิปรายผล ได้ดังนี้

2.1 บทบาททางวิชาการของนักบริหารงานการศึกษา สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดหนองคาย

ผลการวิจัยพบว่า บทบาททางวิชาการของนักบริหารงานการศึกษา สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดหนองคาย โดยภาพรวมมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมากทุกด้าน โดยด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด

คือ ด้านการจัดสภาพแวดล้อมที่ส่งเสริมการเรียนรู้ และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ด้านการประกันคุณภาพการศึกษา ซึ่งผู้วิจัยจะอภิปราย ดังรายละเอียดดังต่อไปนี้

ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านการจัดสภาพแวดล้อมที่ส่งเสริมการเรียนรู้ ที่เป็นเช่นนี้เนื่องจาก กรมส่งเสริมการปกครองส่วนท้องถิ่น ได้กำหนดให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดหนองคาย มียุทธศาสตร์ในการพัฒนาการบริหารจัดการศึกษา โดยใช้ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กเป็นฐานในการพัฒนาท้องถิ่น องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีนโยบายชัดเจนในการส่งเสริม สนับสนุน จัดหาและพัฒนาแหล่งเรียนรู้ภายในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ให้มีความเหมาะสมกับพัฒนาการของเด็ก (แผนพัฒนาการศึกษา 4 ปี พ.ศ.2561-2565) สอดคล้องกับงานวิจัยของสุภาวดี ทองสำฤทธิ์ ที่ศึกษาเรื่อง การศึกษาการจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ในสถานศึกษา ตามความคิดเห็นของครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 1 กล่าวไว้ว่า การจัดสภาพแวดล้อมในสถานศึกษาเป็นการจัด สิ่งต่าง ๆ ภายในสถานศึกษา ที่อยู่รอบตัวนักเรียน ทั้งสภาพแวดล้อมภายในและสภาพแวดล้อมภายนอก ห้องเรียน เช่น สภาพแวดล้อมของอาคารสถานที่ส่งเสริมการเรียนรู้ จะทำให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้และ เกิดจินตนาการที่ดี เป็นต้น ดังนั้น การจัดสภาพแวดล้อมทั้งภายในและภายนอกห้องเรียนที่เหมาะสม จะส่งผลให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลในการเรียนรู้ของนักเรียน (สุภาวดี ทองสำฤทธิ์, 2561)

ด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ด้านการประกันคุณภาพการศึกษา แต่เมื่อวิเคราะห์ผลแล้วยังอยู่ใน ระดับมาก ที่เป็นเช่นนี้เพราะนักบริหารงานการศึกษา ยังมีการประชุมวางแผนออกแบบการเรียนการสอน วิเคราะห์หลักสูตรสถานศึกษา กำหนดจุดมุ่งหมายให้สอดคล้องกับความต้องการของท้องถิ่น (แผนปฏิบัติการประจำปีการศึกษา พ.ศ.2564) ทั้งนี้ การประกันคุณภาพการศึกษา ที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด เนื่องจากสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 โควิด-19 ในจังหวัดหนองคาย ประกอบกับคำสั่งคณะกรรมการโรคติดต่อจังหวัดหนองคาย ที่สั่งให้ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กปิดทำการเรียน การสอน เพื่อควบคุมป้องกันการแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ทำให้ทั้งครูและนักเรียน ได้ปรับเปลี่ยนการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กในสังกัด เป็นแบบ ON Hand เรียนที่บ้าน โดยใช้ใบความรู้และใบงาน นักบริหารงานการศึกษา ตระหนักถึงปัญหาดังกล่าว แต่ด้วย สถานการณ์ที่ตรงรี่เครียดของการควบคุมโรค ทำให้บทบาททางวิชาการของนักบริหารงานการศึกษา ด้าน การประกันคุณภาพการศึกษา มีระดับการปฏิบัติต่ำสุด (กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น, 2559)

2.2 ประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของครูในศูนย์พัฒนาเด็กเล็กสังกัดองค์กรปกครองส่วน ท้องถิ่นในจังหวัดหนองคาย

ผลการวิจัย พบว่า ประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของครูในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก โดยภาพรวมมีการ ปฏิบัติอยู่ในระดับมาก โดยด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านการบริหารจัดการชั้นเรียน และด้านที่มี ค่าเฉลี่ยรองลงมาเท่ากันสองด้าน คือ ด้านการจัดการเรียนการสอนเด็กปฐมวัย และการพัฒนาความรู้ ทางวิชาการและวิชาชีพ ซึ่งผู้วิจัยจะอภิปราย ดังรายละเอียดดังต่อไปนี้

ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านการบริหารจัดการชั้นเรียน ที่เป็นเช่นนี้เพราะกรมส่งเสริมการ ปกครองส่วนท้องถิ่น กำหนดให้มีมาตรฐานสถานพัฒนาเด็กปฐมวัยแห่งชาติ ตามมติคณะรัฐมนตรี

เห็นชอบ เมื่อวันที่ 2 มกราคม พ.ศ. 2562 มาตรฐานด้านที่ 1 การบริหารจัดการสถานพัฒนาเด็กปฐมวัย และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดหนองคาย มียุทธศาสตร์ด้านการบริหารจัดการสถานศึกษา เป็นไปตามมาตรฐาน จัดสภาพแวดล้อมภายในอาคาร ครุภัณฑ์ อุปกรณ์ เครื่องใช้ให้ปลอดภัย เหมาะสม กับการใช้งานและเพียงพอ จัดให้มีของเล่นที่ปลอดภัยได้มาตรฐาน มีจำนวนเพียงพอ สะอาด เหมาะสมกับระดับพัฒนาการของเด็ก (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ, 2562) สอดคล้องกับงานวิจัยของพนิดา ขาดยาภา ที่ได้ทำวิจัยเรื่อง การจัดการชั้นเรียนเด็กปฐมวัยในศตวรรษที่ 21 ผลวิจัยพบว่า การจัดการชั้นเรียนสำหรับเด็กปฐมวัย เป็นกระบวนการต่าง ๆ ที่ครูวางแผนและเตรียมการล่วงหน้าแล้วนำมาใช้ปฏิบัติตามความจำเป็น ไม่ว่าจะเกี่ยวข้องกับสภาพห้องเรียน พฤติกรรมนักเรียนหรือการสอนของครู โดยคำนึงถึงความเหมาะสม สอดคล้องกับพัฒนาการรอบด้านของเด็ก ทั้งนี้ เพื่อให้ห้องเรียนหรือชั้นเรียนบรรลุเป้าหมายทางการเรียน ประกอบด้วย 1) การจัดการชั้นเรียนทางกายภาพสภาพแวดล้อมภายในห้องเรียน 2) ปฏิสัมพันธ์ระหว่างเด็กกับสื่อการเรียนรู้ 3) การจัดสภาพแวดล้อมทางจิตภาพ 4) การจัดข้อมูลสารสนเทศ (พนิดา ขาดยาภา, 2563)

ด้านที่มีค่าเฉลี่ยรองลงเท่ากันสองด้าน คือ ด้านการจัดการเรียนการสอนเด็กปฐมวัย แต่เมื่อวิเคราะห์ผลแล้วยังอยู่ในระดับมาก ที่เป็นเช่นนี้เป็นเพราะองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดหนองคาย มีมาตรฐานการดำเนินงานของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ด้านวิชาการ และกิจกรรมตามหลักสูตร มีมาตรฐานคุณภาพตามหลักวิชาการ เพื่อให้ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กสามารถส่งเสริมและพัฒนาให้เด็กปฐมวัยในท้องถิ่นมีพัฒนาการสมบูรณ์ตามวัย ครบทั้ง 4 ด้าน ได้แก่ ด้านร่างกาย ด้านอารมณ์ ด้านสังคม และด้านสติปัญญา และมีความพร้อมในการเข้าศึกษาต่อในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน (กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น, 2559) สอดคล้องกับงานวิจัยของรวี ศิริปริชยากร และขวัญใจ จริญญาทัศน์กร ได้ศึกษาเกี่ยวกับปัจจัยที่ส่งผลต่อพัฒนาการของเด็กปฐมวัยในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก จังหวัดนครนายก ตามการปฏิบัติที่เหมาะสมกับพัฒนาการ ผลการวิจัยพบว่า พัฒนาการของเด็กปฐมวัยตามการปฏิบัติที่เหมาะสมกับพัฒนาการในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ด้านจัดการเรียนการสอน คือ 1) การจัดการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ 2) การสร้างความสัมพันธ์ระหว่าง บ้าน โรงเรียนและชุมชน 3) การจัดสภาพแวดล้อมภายในและภายนอก (รวี ศิริปริชยากร และขวัญใจ จริญญาทัศน์กร, 2562)

ด้านที่มีค่าเฉลี่ยรองลงมาเท่ากันอีกหนึ่งด้าน คือ การพัฒนาความรู้ทางวิชาการและวิชาชีพ แต่เมื่อวิเคราะห์ผลแล้วยังอยู่ในระดับมาก ที่เป็นเช่นนี้เป็นเพราะกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น กำหนดให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดหนองคาย ได้นำมาตรฐานการดำเนินงานของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ตามมาตรฐานที่ 6 ด้านส่งเสริมเครือข่ายการพัฒนาเด็กปฐมวัย องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นกำหนดให้ครูเข้าร่วม ชมรม สมาคม ภาควิชาเครือข่ายระดับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ระดับอำเภอ และระดับจังหวัด หรือหน่วยงานอื่นที่เกี่ยวข้อง ที่มีการช่วยเหลือสนับสนุนดำเนินกิจกรรมทางด้านวิชาการ ครูในศูนย์พัฒนาเด็กเล็กสร้างนวัตกรรมใหม่ ๆ โดยใช้วิจัยเป็นฐาน เพื่อยกระดับสถานศึกษาและพัฒนาคุณภาพเด็กปฐมวัย และภายในองค์กรครูดำเนินการสื่อสารแลกเปลี่ยนความรู้หรือทักษะ ระหว่างครูด้วยกันและผู้บริหารอย่างสม่ำเสมอ ทั้งกลุ่มใหญ่และกลุ่มย่อยเพื่อสร้างชุมชนแห่ง

การเรียนรู้ (PLC) เพื่อให้ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นสถานพัฒนาเด็กปฐมวัยที่มีคุณภาพและได้มาตรฐานในการอบรมเลี้ยงดู จัดประสบการณ์และส่งเสริมพัฒนาการเรียนรู้แก่เด็กปฐมวัยอย่างครอบคลุม (กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น, 2559)

2.3 บทบาททางวิชาการของนักบริหารงานการศึกษาที่ส่งผลต่อประสิทธิผลการปฏิบัติงานของครูในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดหนองคาย

จากผลการวิจัยบทบาททางวิชาการของนักบริหารงานการศึกษาที่ส่งผลต่อประสิทธิผลการปฏิบัติงานของครูในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดหนองคาย พบว่า ด้านการประกันคุณภาพการศึกษา (X_5) ด้านการพัฒนาครู (X_4) และด้านการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา (X_1) ทุกด้านสามารถร่วมกันพยากรณ์ประสิทธิผลการปฏิบัติงานของครูในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดหนองคาย ซึ่งผู้วิจัยจะอภิปรายเป็นรายด้าน ดังนี้

ด้านการประกันคุณภาพการศึกษา (X_5) เป็นตัวแปรแรกที่จะเข้าสมการในการพยากรณ์ประสิทธิผลการปฏิบัติงานของครูในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก โดยมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณเท่ากับ 0.726 ($R = 0.726$) และมีอำนาจพยากรณ์ประสิทธิผลการปฏิบัติงานของครูในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ร้อยละ 52.60 ($R^2 = 0.526$) ที่เป็นเช่นนี้ เนื่องจากจากองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น มีแผนปฏิบัติการประจำปี การศึกษาของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กในสังกัด กำหนดเป้าประสงค์ (Goals) การบริหารจัดการสถานศึกษา เป็นไปตามมาตรฐาน ตัวชี้วัด (KPIs) มีการกำหนดเกณฑ์มาตรฐานการประกันคุณภาพการศึกษาในทุกปี การศึกษา มีการติดตามประเมินผล และปรับปรุงแนวทางการจัดการเรียนการสอนให้สอดคล้องกับบริบทของพื้นที่อยู่เสมอ (ธนภฤต หัตถิรัตน์ และคณะ, 2564) สอดคล้องกับงานวิจัยของอุทัยวรรณ นรินรัตน์ วีระยุทธ ชาตะกาญจน์ และธีระพงษ์ สมเขาใหญ่ วิจัยเรื่อง บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครศรีธรรมราช เขต 4 สรุปผลการวิจัยไว้ว่า การประกันคุณภาพภายใน เป็นการสร้างระบบ กลไกในการควบคุม ตรวจสอบ และประเมินการดำเนินงานของสถานศึกษาให้เป็นไปตามนโยบาย เป้าหมาย และระดับคุณภาพตามมาตรฐานที่กำหนดโดยสถานศึกษาและหน่วยงานต้นสังกัด ประกอบด้วย 1) การวางแผนการประกันคุณภาพการศึกษา 2) การดำเนินงานการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา 3) การตรวจสอบและทบทวนการประกันคุณภาพการศึกษา 4) การติดตามผลการดำเนินการ และจัดทำรายงานผลการประเมินตนเอง (อุทัยวรรณ นรินรัตน์ และคณะ, 2561)

เมื่อเพิ่มด้านการพัฒนาครู (X_4) เข้าไปในสมการจะมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณเท่ากับ 0.759 ($R = 0.759$) และมีอำนาจพยากรณ์ประสิทธิผลการปฏิบัติงานของครูในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ร้อยละ 57.70 ($R^2 = 0.577$) เนื่องจากจากตามแผนปฏิบัติการประจำปีงบประมาณในทุก ๆ ปี ของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก จะมีการตั้งงบประมาณสนับสนุนให้ครูและบุคลากรทางการศึกษาเข้ารับการอบรมสัมมนาเพื่อพัฒนาวิชาชีพอย่างสม่ำเสมอ และครูต้องเข้ารับการอบรมสัมมนา ประชุมเชิงปฏิบัติการ โครงการที่กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่นกำหนด เพื่อให้ผ่านตามตัวชี้วัด หลักเกณฑ์และวิธีการประเมินผลการปฏิบัติงานของครูในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ตามหลักเกณฑ์และวิธีการประเมินผลการ

ปฏิบัติงานของข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา (หนังสือสำนักงาน ก.ค.ศ. ที่ ศธ. 0206.7/ว 23 ลงวันที่ 3 กันยายน 2564) สอดคล้องกับงานวิจัยของศิริกาญจน์ ไกรบำรุง ที่ได้ทำวิจัยเรื่อง บทบาทของผู้บริหารในการพัฒนาครูผู้สอนโรงเรียนเสิงสาง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 31 นครราชสีมา กล่าวว่าการพัฒนาครู คือ กระบวนการเพิ่มพูนความรู้ ทักษะและประสบการณ์ การจัดกระบวนการเรียน เพื่อให้ครูสามารถจัดกิจกรรม และสามารถปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพและเป็นประโยชน์ต่อสถานศึกษา มีทั้งหมด 5 ด้าน ดังนี้ 1) ด้านการฝึกอบรม 2) ด้านการศึกษาดูงาน 3) ด้านการส่งเสริม สนับสนุนการวิจัยและพัฒนา 4) การเป็นผู้นำทางวิชาการ 5) การสนับสนุนทางเทคโนโลยีสารสนเทศและดิจิทัล (ศิริกาญจน์ ไกรบำรุง, 2559)

เมื่อเพิ่มด้านการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา (X_1) เข้าไปในสมการจะมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณเท่ากับ 0.774 ($R = 0.774$) และมีอำนาจพยากรณ์ประสิทธิผลการปฏิบัติงานของครูในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ร้อยละ 59.90 ($R^2 = 0.599$) เนื่องมาจากคณะรัฐมนตรีมีมติเห็นชอบ วันที่ 2 มกราคม 2562 กำหนดให้ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กต้องปฏิบัติตามมาตรฐานสถานพัฒนาเด็กปฐมวัยแห่งชาติ 2562 มาตรฐานด้านที่ 1 การบริหารจัดการสถานพัฒนาเด็กปฐมวัย ตัวบ่งชี้ที่ 1 บริหารหลักสูตรสถานพัฒนาเด็กปฐมวัย ให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นดำเนินการ ดังนี้ 1. จัดทำหลักสูตรสถานพัฒนาเด็กปฐมวัยสอดคล้องกับหลักสูตรการศึกษาปฐมวัยของกระทรวง ศึกษาธิการ 2. นำหลักสูตรสถานพัฒนาเด็กปฐมวัยไปใช้อบรม เลี้ยงดูเด็กตามวิถีชีวิตประจำวันและจัดประสบการณ์การเรียนรู้ 3. ประเมินผลการนำหลักสูตรสถานพัฒนาเด็กปฐมวัยไปใช้ 4. นำผลการประเมินไปพัฒนาและปรับปรุงหลักสูตรสถานพัฒนาเด็กปฐมวัย (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ, 2562) สอดคล้องกับวิจัยของณรงค์ พิมสาร บังอร โกศลปริญญาพันธ์ และพงษ์ศักดิ์ พัวพรพงษ์ ได้กล่าวถึงการพัฒนาหลักสูตร คือ กระบวนการของการเปลี่ยนแปลง แนวทางการปฏิบัติในการจัดการเรียนการสอนในสถานศึกษาให้บรรลุจุดมุ่งหมายที่ได้มีการวางแผนไว้แล้ว มี 4 ด้าน ดังนี้ 1) การวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐาน 2) การกำหนดจุดมุ่งหมายของหลักสูตร 3) การกำหนดเนื้อหาและประสบการณ์การเรียนรู้ 4) การนำหลักสูตรไปใช้และบทบาทในการพัฒนาการเรียนการสอน (ณรงค์ พิมสาร และคณะ, 2563)

สำหรับด้านที่ถูกคัดออกจากสมการ และไม่ส่งผลต่อประสิทธิผลการปฏิบัติงานของครูในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก มี 2 ด้าน คือด้านกรณีพิเศษการศึกษา ถึงแม้จะสอดคล้องกับงานวิจัยของอลงกรณ์ ไกรสินธุ์ สถาพร สังข์ชาวสุทธิรักษ์ และบรรจง เจริญสุข กล่าวว่า การนิเทศการศึกษา คือกระบวนการทำงานร่วมกันระหว่างผู้นิเทศการสอนและผู้รับการนิเทศ ซึ่งผลลัพธ์อยู่ที่คุณภาพการศึกษาและคุณภาพผู้เรียน เพื่อให้บรรลุตามวัตถุประสงค์ของการจัดกระบวนการเรียนการสอน (อลงกรณ์ ไกรสินธุ์ และคณะ, 2564) แต่ในครั้งนี้นพบว่า การนิเทศการศึกษา ไม่สามารถพยากรณ์การส่งผลกระทบต่อประสิทธิผลการปฏิบัติงานของครูในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ทั้งนี้ ตามแผนปฏิบัติการประจำปีการศึกษา 2564 ของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กในสังกัด จะกำหนดแผนการนิเทศการศึกษาไว้ปีการศึกษาละ 2 ครั้ง แต่เนื่องจากผลกระทบจากสถานการณ์การระบาดของโควิด-19 ในช่วงปีการศึกษาที่ผ่านมา และป้องกันการแพร่กระจายไปยังเด็กในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ครู ผู้ปกครองและชุมชนอื่น องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจึง

มีคำสั่งปิดศูนย์พัฒนาเด็กเล็กในสังกัด ทำให้ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ต้องปรับเปลี่ยนระบบการจัดการเรียน การสอนเป็นแบบ ON Hand เรียนที่บ้านโดยใช้ใบความรู้และใบงาน ทำให้วัฒนธรรมการทำงานของนัก บริหารงานการศึกษาที่ต้องออกนิเทศ ตามศูนย์พัฒนาเด็กเล็กเปลี่ยนแปลงไปจากเดิม (คำสั่ง คณะกรรมการโรคติดต่อจังหวัดหนองคาย ที่ 19/2564 ลงวันที่ 22 มิถุนายน 2564)

ด้านการจัดสภาพแวดล้อมที่ส่งเสริมการเรียนรู้ เป็นอีกด้านที่ไม่ส่งผลต่อการเป็น ประสิทธิภาพ การปฏิบัติงานของครูในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ถึงแม้ผลการวิจัยของประวีณา โภควณิช และต้องลักษณะ บัญชธรรม ทำวิจัยเรื่อง ความต้องการจำเป็นของการจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้สำหรับ สถานศึกษาเรียนรวมระดับประถมศึกษาจังหวัดปทุมธานี สรุปผลการวิจัยไว้ว่า การจัดสภาพแวดล้อมที่ เอื้อต่อการเรียนรู้ ประกอบด้วย 6 ด้าน 1) ด้านภูมิทัศน์ 2) ด้านอาคารสถานที่ 3) ด้านความปลอดภัย 4) ด้านการบริหารจัดการ 5) ด้านการเรียนการสอน 6) ด้านการปฏิสัมพันธ์ของบุคคล (ประวีณา โภควณิช และต้องลักษณะ บัญชธรรม, 2560) แต่เนื่องจากผลกระทบจากสถานการณ์การระบาดของโควิด-19 ทำให้ ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กปิดทำการเรียนการสอน ตามคำสั่งคณะกรรมการโรคติดต่อจังหวัดหนองคาย เพื่อ ควบคุมป้องกันการแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ทำให้การจัดสภาพแวดล้อมที่ส่งเสริม การเรียนรู้ ต้องหยุดตามสถานการณ์ในปัจจุบัน แต่ทั้งนี้ ทางองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นได้กำกับครูและ บุคลากรทางการศึกษาที่เกี่ยวข้อง ให้เตรียมความพร้อมของสถานศึกษาทั้งภายในและภายนอก ให้พร้อม ใช้งาน และเปิดทำการเรียนการสอนตลอดเวลา (คำสั่งคณะกรรมการโรคติดต่อจังหวัดหนองคาย ที่ 34/2564 ลงวันที่ 10 กันยายน 2564)

สรุป/ข้อเสนอแนะ

ผลการวิจัยสอดคล้องกับสมมติฐานที่กำหนดไว้ คือ บทบาททางวิชาการของนักบริหารงาน การศึกษาอย่างน้อยหนึ่งด้านที่ส่งผลต่อประสิทธิผลการปฏิบัติงานของครูในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ซึ่งใน วิจัยครั้งนี้ บทบาททางวิชาการของนักบริหารงานการศึกษา ประกอบด้วย ด้านการประกันคุณภาพ การศึกษา (X_5) ด้านการพัฒนาครู (X_4) ด้านการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา (X_1) สามารถส่งผลต่อ ประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของครูในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก โดยทุกด้านมีความสัมพันธ์ทางบวกกับ ประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของครูในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก และสามารถพยากรณ์ประสิทธิผลการ ปฏิบัติงานของครูในศูนย์พัฒนาเด็กเล็กได้ เรียงลำดับจากตัวพยากรณ์ที่ดีที่สุด คือ การประกันคุณภาพ การศึกษา (X_5) การพัฒนาครู (X_4) และการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา (X_1) ตามลำดับ

ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้ ดังนี้

1. จากการศึกษาพบว่า บทบาททางวิชาการของนักบริหารงานการศึกษา ด้านการประกัน คุณภาพการศึกษา มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด ดังนั้น นักบริหารงานการศึกษา ควรให้ความสำคัญต่อ กระบวนการประกันคุณภาพการศึกษา ที่ได้มีการวางแผนไว้ ให้ตรงตามสภาพจริง สามารถนำผล การประกันคุณภาพการศึกษา ไปกำหนดเป็นแนวปฏิบัติเพื่อพัฒนาสถานศึกษาต่อไป

2. จากการศึกษาพบว่า ประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของครูในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ด้านการจัดการเรียนการสอนเด็กปฐมวัย และการพัฒนาความรู้ทางวิชาการและวิชาชีพ มีค่าเฉลี่ยรองลงมาเท่ากัน ดังนั้น นักบริหารงานการศึกษาควรวางแผนพัฒนาแผนการจัดการเรียนการสอนอย่างต่อเนื่อง มีการทำวิจัยในชั้นเรียนให้สอดคล้องกับบริบทของสถานศึกษา และสนับสนุนเงินงบประมาณ ส่งเสริมให้ครูเข้าร่วมประชุมเชิงปฏิบัติการ เพื่อเพิ่มทักษะทางด้านวิชาการอย่างสม่ำเสมอ

3. บทบาททางวิชาการของนักบริหารงานการศึกษา พบว่ามี 3 ด้าน คือ ด้านการประกันคุณภาพการศึกษา ด้านการพัฒนาครู และด้านการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา ที่ส่งผลต่อประสิทธิผลการปฏิบัติงานของครู ดังนั้น องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดหนองคาย ควรให้ความสำคัญ พัฒนาด้านการนิเทศการศึกษา และด้านการจัดการสิ่งแวดล้อมที่ส่งเสริมการเรียนรู้ให้แก่นักบริหารงานการศึกษาอย่างต่อเนื่อง เพื่อนำไปเป็นแนวทางในการบริหารสถานศึกษาร่วมกับครู ให้สอดคล้องกับวิสัยทัศน์การเป็นศูนย์พัฒนาเด็กเล็กในศตวรรษที่ 21

เอกสารอ้างอิง

- กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น. (2559). *มาตรฐานการดำเนินงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น*. กรุงเทพมหานคร : กระทรวงมหาดไทย.
- ณรงค์ พิมสาร และคณะ. (2563). บทบาทผู้บริหารสถานศึกษาที่มีต่อการพัฒนาหลักสูตรและการเรียนการสอน. *วารสารครุศาสตร์ปริทรรศน์*, 7(2), 315-324.
- ธนกฤต หัตถ์ธีรัตน์ และคณะ. (2564). รูปแบบการบริหารงานวิชาการของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น. *วารสารสังคมศาสตร์และมานุษยวิทยาเชิงพุทธ*, 6(2), 35-49.
- ประวีณา โภควณิช และต้องลักษณะ บุญธรรม. (2560). ความต้องการจำเป็นของการจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้สำหรับสถานศึกษาเรียนรวมระดับประถมศึกษาจังหวัดปทุมธานี. ใน *วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตร์มหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา*. มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี.
- พนิดา ซาตยาภา. (2563). การจัดการชั้นเรียนเด็กปฐมวัยในศตวรรษที่ 21. *วารสารบัณฑิตศึกษา*, 14(3), 224-240.
- ภัสราณัฐ โปธิอาสน์ และปณัฐชนน จารุชัยนิวัฒน์. (2563). บทบาทครูอนุบาลในการจัดการเรียนรู้ในห้องเรียนที่มีความหลากหลายทางวัฒนธรรมในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองบัว เขต 2. *วารสารศิลปการศึกษาศาสตร์วิจัย*, 12(2), 474-490.
- รวี ศิริปริชยากร และขวัญใจ จรรย์ทัศน์กร. (2562). ปัจจัยที่ส่งผลต่อพัฒนาการของเด็กปฐมวัยในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก จังหวัดนครนายกตามการปฏิบัติที่เหมาะสมกับพัฒนาการ. ใน *วิทยานิพนธ์ครุศาสตร์มหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา*. มหาวิทยาลัยสวนดุสิต.
- ศิริกาญจน์ ไกรบำรุง. (2559). บทบาทของผู้บริหารในการพัฒนาครูผู้สอนโรงเรียนเสียงสูงสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 31 นครราชสีมา. *การประชุมวิชาการและเสนอ*

ผลงานวิจัยระดับชาติครั้งที่ 3 ก้าวสู่ทศวรรษที่ 2 : บูรณาการงานวิจัย ใช้องค์ความรู้สู่ความ
ยั่งยืน 17 มิถุนายน 2559 วิทยาลัยนครราชสีมา จังหวัดนครราชสีมา, 963-970.

สายสมร ชื้อทัศนประสิทธิ. (2559). ปัญหาการบริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็กสังกัดองค์กรปกครองส่วน
ท้องถิ่นในจังหวัดชลบุรี. ใน *ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา*.
มหาวิทยาลัยบูรพา.

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ. (2562). *มาตรฐานสถานพัฒนาเด็กปฐมวัย
แห่งชาติ*. กรุงเทพมหานคร : บริษัท พริกหวานกราฟฟิค จำกัด.

สุภาวดี ทองสำฤทธิ์. (2561). การศึกษาการจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ในสถานศึกษา ตาม
ความคิดเห็นของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 1. ใน
วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. มหาวิทยาลัยราชภัฏ
สุราษฎร์ธานี.

อลงกรณ์ ไกรสินธุ์ และคณะ. (2564). การพัฒนากระบวนการนิเทศภายในของโรงเรียนประถมศึกษา
ในอำเภอท่าฉาง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 2. *วารสาร
รัชต์ภาคย์*, 15(41), 296-309.

อุทัยวรรณ นรินรัตน์ และคณะ. (2561). บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการดำเนินงานประกัน
คุณภาพภายในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครศรีธรรมราช
เขต 4. ใน *วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา*. มหาวิทยาลัย
ราชภัฏนครศรีธรรมราช.

แนวทางการสร้างขวัญกำลังใจในการปฏิบัติงานของข้าราชการครู ในจังหวัดนครปฐม*

GUIDELINES FOR ENHANCING WORK MORALE OF GOVERNMENT TEACHERS IN NAKHON PATHOM PROVINCE

รดา สังข์แก้ว

Rada Sangkaew

พิชญภา ยืนยาว

Pitchayapa Yuenyaw

ธีรวุธ ธาดาทันติโชค

Theerawoot Thadatontichok

มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม

Nakhon Pathom Rajabhat University, Thailand.

E-mail: rada.som516@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาสภาพปัจจุบันเกี่ยวกับปัจจัยที่ส่งเสริมขวัญกำลังใจในการปฏิบัติงานของข้าราชการครู ในจังหวัดนครปฐม และ 2) พัฒนาแนวทางการสร้างขวัญกำลังใจในการปฏิบัติงานของข้าราชการครู ในจังหวัดนครปฐม การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ กลุ่มผู้ให้ข้อมูลประกอบด้วย กลุ่มที่ 1 ข้าราชการครู จำนวน 9 คน โดยใช้วิธีการสังเกตและสัมภาษณ์ กลุ่มที่ 2 ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 3 คน และข้าราชการครู จำนวน 3 คน โดยใช้วิธีการสัมภาษณ์เชิงลึก กลุ่มที่ 3 ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 6 คน และข้าราชการครู จำนวน 6 คน โดยใช้วิธีการสนทนากลุ่ม เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสังเกต แบบสัมภาษณ์แบบไม่มีโครงสร้าง และแบบบันทึกการสนทนากลุ่ม วิเคราะห์ข้อมูลโดยการจำแนกประเภทของข้อมูล การเปรียบเทียบข้อมูล การสร้างข้อสรุปแบบอุปนัย และการวิเคราะห์เนื้อหา

ผลการวิจัยพบว่า 1. สภาพปัจจุบันเกี่ยวกับปัจจัยที่ส่งเสริมขวัญกำลังใจในการปฏิบัติงานของข้าราชการครู ในจังหวัดนครปฐม ประกอบด้วย 1) ความสัมพันธ์ในหน่วยงาน 2) สภาพแวดล้อมการทำงาน 3) ความมั่นคงในงาน 4) การยอมรับ 5) การบังคับบัญชา 6) นโยบายและการบริหาร 7) ความสำเร็จในงาน 8) ความรับผิดชอบ 9) เงินเดือนและสวัสดิการ และ 10) ความก้าวหน้า 2. แนวทางการสร้างขวัญกำลังใจในการปฏิบัติงานของข้าราชการครู ในจังหวัดนครปฐม ได้แก่ 1) ด้านสภาพการทำงาน ประกอบด้วยความสัมพันธ์ในหน่วยงาน สภาพแวดล้อมการทำงาน ความมั่นคงในงาน และการยอมรับ 2) ด้านนโยบายและการบริหาร ประกอบด้วยคุณธรรมและนโยบาย และการบริหาร

*Received: 3 February 2023; Revised: 21 April 2023; Accepted: 24 April 2023

3) ด้านความสำเร็จในงาน ประกอบด้วยความสำเร็จในงาน และความรับผิดชอบ และ 4) สวัสดิการและผลตอบแทน ประกอบด้วยเงินเดือนและสวัสดิการ และความก้าวหน้า ซึ่งเป็นประโยชน์ในการนำไปใช้เป็นแนวทางในการสร้างขวัญกำลังใจในการปฏิบัติงานของข้าราชการครู

คำสำคัญ: ขวัญกำลังใจ, การปฏิบัติงาน, ข้าราชการครู

Abstract

This research aimed to: 1) identify the current condition of factors enhancing work morale of government teachers in Nakhon Pathom Province, and 2) develop the guidelines for enhancing work morale of government teachers in Nakhon Pathom Province. This research is qualitative research. The key informants, derived by purposive selection, consisted of Group 1: 9 teachers for an observation and interview, Group 2: 3 school administrators and 3 teachers for an in-depth interview method, and Group 3: 6 school administrators and 6 teachers for a focus group discussion. The research instruments used were an observation form, a non-structured interview form, and a focus group record form. Data were analyzed by data classification, data comparison, inductive conclusion, and content analysis.

This research article aims to 1. The current condition of factors enhancing work morale of government teachers in Nakhon Pathom Province consists of 1) departmental relations, 2) work environment, 3) job security, 4) acceptance, 5) command, 6) administration policy, 7) work achievements, 8) responsibility, 9) salary and welfare, and 10) progress. The conditions adhere to the elements of the guidelines for enhancing work morale of government teachers. 2. The guidelines for enhancing work morale of government teachers in Nakhon Pathom Province include 1) working conditions consisted of departmental relations, work environment, job security, and acceptance; 2) policy and administration consisted of moral and administration policy; 3) work achievements consisted of work achievements and responsibility; and 4) welfare benefits consisted of salary and welfare, and progress. which is useful to be guidelines for enhancing morale in work performance of government teachers.

Keywords: morale, work performance, government teacher

บทนำ

การบริหารงานนอกจากจะมีระเบียบวินัย คำสั่งหรือหน้าที่ เป็นตัวควบคุมให้พนักงานปฏิบัติงานตามเป้าหมายแล้ว สิ่งจำเป็นที่ผู้บริหารจะต้องเอาใจใส่ คือความสุขภาพสบายใจ ซึ่งความรู้สึกดังกล่าว จะเกิดขึ้นได้ต้องอาศัยปัจจัยเป็นตัวกำหนด หรือเป็นพลังผลักดันให้บุคคลเกิดความกระตือรือร้นในการปฏิบัติงาน ให้บรรลุตามเป้าหมายอย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล ซึ่งสอดคล้องกับยุทธศาสตร์ที่ 3 ที่มีจุดมุ่งหมายเพื่อพัฒนาศักยภาพคนทุกช่วงวัย ตั้งแต่แรกเกิดจนถึงผู้สูงวัยของแผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560-2579 โดยการจัดบริการการศึกษาและการเรียนรู้ที่ตอบสนองความต้องการของคนทุกช่วงวัย ด้วยหลักสูตรการศึกษาที่มีมาตรฐาน และพัฒนาครูที่มีคุณภาพและมาตรฐาน เพื่อสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้ที่ยั่งยืนมีทักษะความรู้ความสามารถ และสมรรถนะตามมาตรฐานการศึกษาและมาตรฐานวิชาชีพในโลกศตวรรษที่ 21 และพัฒนาคุณภาพชีวิตได้ตามศักยภาพ ซึ่งการจัดบริการการศึกษาของสถานศึกษาให้ตีมีคุณภาพนั้น ต้องอาศัยผู้บริหารที่เป็นคนดี มีทักษะความรู้ความสามารถ มีวินัยและมีคุณธรรมจริยธรรม เพื่อส่งเสริมให้ครูเกิดขวัญกำลังใจที่ดีในการทำงาน นำไปสู่ผลสำเร็จ ตามเป้าหมายขององค์กร และเป็นไปตามนโยบายของแผนการศึกษาแห่งชาติที่มุ่งพัฒนาการจัดบริการการศึกษา รวมถึงการส่งเสริมพัฒนาครูให้ไปสู่ครูแกนนำและครูมืออาชีพ ที่สะท้อนทักษะ ความรู้ ความสามารถและสมรรถนะของวิชาชีพครู (กระทรวงศึกษาธิการ, 2560)

การบริหารงานของผู้บังคับบัญชาที่ดีที่ทำให้บุคลากรรับรู้และตระหนักถึงคุณค่าและความสามารถในการปฏิบัติงานของตนเอง จะเห็นได้จากพฤติกรรมที่แสดงออกถึงความพึงพอใจในงาน ความผูกพันต่อองค์กร การทำงานเป็นทีม และนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงที่ดีขึ้นทั้งในระดับบุคคล ทีมงาน และองค์กร ดังที่ Kanter ได้กล่าวไว้ว่า บุคลากรได้รับโอกาสให้มีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้น และได้รับการส่งเสริมความเจริญก้าวหน้าในงาน ผู้บริหารให้โอกาสบุคลากรเข้าถึงอำนาจด้วยการให้ข้อมูลข่าวสาร การส่งเสริมและสนับสนุนทรัพยากร และให้บุคลากรได้ใช้ทักษะความรู้ความสามารถในการปฏิบัติงานอย่างเต็มศักยภาพ จะทำให้บุคลากร มีความซื่อสัตย์ มีความพร้อมที่จะร่วมพัฒนาองค์กร คุกรเกิดความเชื่อมั่นและรับรู้ถึงความสามารถของตนเอง สามารถปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ หากเกิดปัญหาบุคลากรขาดขวัญกำลังใจ ผู้บริหารต้องหาสาเหตุและแก้ไขปัญหามาให้ตรงจุด (ดารารัตน์ อ้นถาวร, 2562) สอดคล้องกับสมโชค ประยูรยวง ที่กล่าวว่า ผู้บริหารส่วนมากจะให้ความสำคัญกับปัจจัยสุขอนามัยหรือปัจจัยค้ำจุน เช่น เมื่อเกิดปัญหากับผู้ปฏิบัติงานจะแก้ไขด้วยวิธีการปรับปรุงด้านสภาพการทำงาน หรือการปรับเงินเดือนให้สูงขึ้น ถือเป็น การแก้ไขปัญหามาให้ปลายเหตุ ผู้บริหารควรเน้นถึงปัจจัยการกระตุ้น ที่ก่อให้เกิดแรงจูงใจในการปฏิบัติงาน เช่น ส่งเสริมความก้าวหน้าในหน้าที่การงานของผู้ปฏิบัติงาน เป็นการกระตุ้นให้บุคลากรสามารถปฏิบัติงานได้ดีกว่าการทำให้ตำแหน่งเดิมสูงขึ้นและเงินเดือนเพิ่มขึ้น ทั้งนี้ ต้องพยายามรักษาปัจจัยค้ำจุนให้อยู่ในระดับที่น่าพึงพอใจ เพื่อเป็นการสร้างขวัญกำลังใจในการปฏิบัติงานของบุคลากร (สมโชค ประยูรยวง, 2558)

การสร้างขวัญกำลังใจที่ดีให้กับบุคลากรจะก่อให้เกิดความผูกพันกับองค์กร จะช่วยลดปัญหาความขัดแย้งระหว่างผู้บริหารและครูผู้สอน ช่วยให้การควบคุมดำเนินไปด้วยความราบรื่น ความเกรงใจ

ทั้งก่อให้เกิดประโยชน์ต่อผู้ปฏิบัติงานหลายด้าน คือ ช่วยให้ครูมีขวัญกำลังใจในการทำงาน สามารถตอบสนองวัตถุประสงค์หรือเป้าหมายขององค์กรและตนเอง ช่วยเสริมสร้างความสามัคคีในหมู่คณะ ปัจจุบันจะพบเห็นข่าวเกี่ยวกับพฤติกรรมของผู้อำนวยการสถานศึกษามากขึ้น ที่แสดงให้เห็นถึงการบริหารงานอย่างไม่เป็นธรรม และสร้างความซับซ้อนใจให้กับบุคลากรในโรงเรียน ในช่วงต้นปี 2565 ที่ผ่านมานี้ มีข่าวเกี่ยวกับพฤติกรรมของผู้อำนวยการโรงเรียนตามสื่อโทรทัศน์ หรือข่าวสารออนไลน์มากขึ้น เช่น ข่าว “แฉพฤติกรรม ผอ.ใช้งานเยี่ยงทาส ด่าทอหยาบคาย” ที่เกิดขึ้นในเดือนกุมภาพันธ์ 2565 (พีพีทีวีออนไลน์, 2565) หรือข่าว “ครูหนุ่มร้องศูนย์ดำรงธรรม ถูก ผอ.ขับรถชน ชี้ ครูอีก 25 คน ขอย้ายโรงเรียน” ที่เกิดขึ้นเมื่อเดือนมีนาคม 2565 ที่ผ่านมา (ซีเอสสามพลัส, 2565) จากเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในข่าว แสดงให้เห็นถึงพฤติกรรมการบริหารงานของผู้อำนวยการสถานศึกษาที่ใช้อำนาจหน้าที่อย่างไม่ถูกต้องและไม่เป็นธรรมกับบุคลากรในองค์กร เป็นสิ่งที่ส่งผลกระทบต่อขวัญกำลังใจในการปฏิบัติงานเป็นอย่างมาก สร้างความซับซ้อนใจ ความอึดอัดใจ ทำให้อยากย้ายที่ทำงานและอยากลาออกในที่สุด (คมชัดลึกออนไลน์, 2565)

จากสภาพความเป็นมาและความสำคัญของการพัฒนาคนในองค์กรให้เกิดขวัญกำลังใจในการปฏิบัติงาน ที่นับว่าเป็นปัจจัยสำคัญที่ผู้บริหารและผู้เกี่ยวข้องทุกระดับ ควรเล็งเห็นและให้ความใส่ใจ ผู้วิจัยมีความสนใจที่จะศึกษาแนวทางการสร้างขวัญกำลังใจในการปฏิบัติงานของข้าราชการครู ในจังหวัดนครปฐม โดยผลการวิจัยที่ได้นั้นจะนำไปใช้เพื่อเป็นประโยชน์และเพื่อเป็นแนวทางการสร้างขวัญกำลังใจในการปฏิบัติงานของข้าราชการครู เพื่อโน้มน้าวจิตใจให้ข้าราชการครูและบุคลากรมีความรู้สึกผูกพันกับงานหรือกับองค์กร เกิดความรู้สึกที่ดีกับการทำงาน พุ่มเทและเสียสละเพื่อหน่วยงาน เกิดความร่วมมือร่วมใจและทำงานอย่างมีความสุข รวมทั้งส่งผลให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลของงานในองค์กร สอดคล้องกับความต้องการและบรรลุดุจดุมงหมายของสถานศึกษาที่จะนำไปสู่ความสำเร็จในการบริหารสถานศึกษาต่อไป

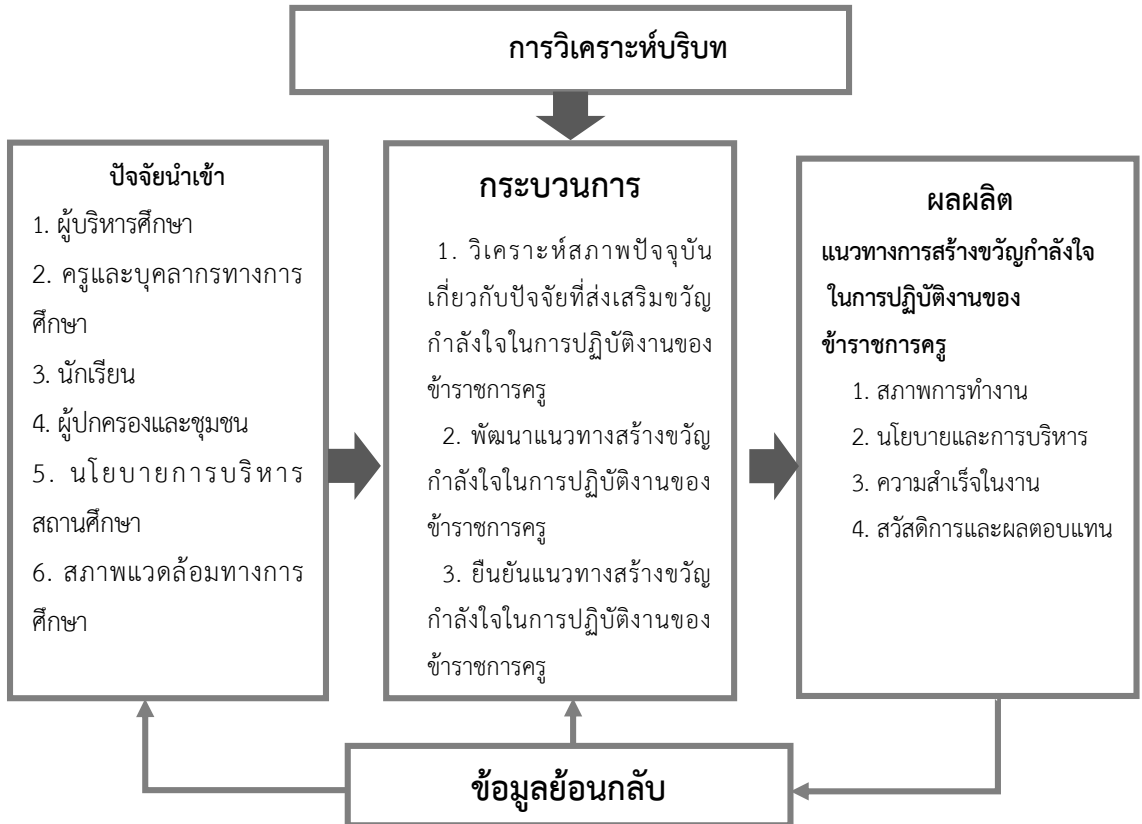
วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบันเกี่ยวกับปัจจัยที่ส่งเสริมขวัญกำลังใจในการปฏิบัติงานของข้าราชการครู ในจังหวัดนครปฐม
2. เพื่อพัฒนาแนวทางการสร้างขวัญกำลังใจในการปฏิบัติงานของข้าราชการครู ในจังหวัดนครปฐม

กรอบแนวคิดการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยต้องการศึกษาแนวทางการสร้างขวัญกำลังใจในการปฏิบัติงานของข้าราชการครู ในจังหวัดนครปฐม สำหรับแนวคิดการสร้างขวัญกำลังใจในการปฏิบัติงานของข้าราชการครูนั้น เนื่องจากสถานศึกษาถือเป็นหน่วยงานทางราชการที่มีหน้าที่รับผิดชอบในการจัดการศึกษาและพัฒนาเยาวชนของชาติให้มีคุณภาพ ข้าราชการครูและผู้เกี่ยวข้องในโรงเรียนควรต้องได้รับการสนับสนุน

ส่งเสริมความก้าวหน้าในงานให้สอดคล้องกับความต้องการของแต่ละบุคคล การมีส่วนร่วมของทุกคนในโรงเรียน ความจำเป็นในการพัฒนาคุณธรรม และเกิดผลดีต่อการสร้างขวัญกำลังใจในการปฏิบัติงานของข้าราชการครู ดังภาพที่ 1

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

ขอบเขตการวิจัย

1. **ขอบเขตด้านเนื้อหา** ในงานวิจัยนี้ได้แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับแนวทางการสร้างขวัญกำลังใจ ในการปฏิบัติงานของข้าราชการครู ในจังหวัดนครปฐม

2. **ขอบเขตด้านพื้นที่** ได้แก่ โรงเรียนในอำเภอเมืองนครปฐม และอำเภอดอนตูม จังหวัดนครปฐม ปีการศึกษา 2565 จำนวน 3 โรงเรียน ประกอบด้วย 1. โรงเรียนพระปฐมวิทยาลัย 2. หลวงพ่อเงินอนุสรณ์ เป็นโรงเรียนคุณภาพประจำตำบล ได้รับรางวัลระดับประเทศด้านกีฬาฟุตบอล 2. โรงเรียนวัดดอนยายหอม (หลวงพ่อกุศลอุปถัมภ์) มีผลงานทางวิชาการของนักเรียนที่ได้รับรางวัลระดับประเทศต่อเนื่องหลายปีการศึกษา 3. โรงเรียนวัดหนองกระพี้ มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน (O-NET) สูงกว่าค่าเฉลี่ยระดับประเทศ และอยู่ในอันดับที่ 1-10 ของเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครปฐม เขต 1 ต่อเนื่องหลายปีการศึกษา

วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ ผู้ศึกษาใช้วิธีการศึกษาเชิงคุณภาพ โดยใช้การสังเกต การสัมภาษณ์ และการสนทนากลุ่ม กลุ่มผู้ให้ข้อมูลประกอบด้วย กลุ่มที่ 1 ข้าราชการครู จำนวน 9 คน โดยใช้วิธีการสังเกตและสัมภาษณ์ กลุ่มที่ 2 ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 3 คน และข้าราชการครู จำนวน 3 คน โดยใช้วิธีการสัมภาษณ์เชิงลึก กลุ่มที่ 3 ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 6 คน และข้าราชการครู จำนวน 6 คน โดยใช้วิธีการสนทนากลุ่ม เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสังเกต แบบสัมภาษณ์ และแบบบันทึกการสนทนากลุ่ม วิเคราะห์ข้อมูลโดยการจำแนกประเภทข้อมูล การเปรียบเทียบข้อมูล การสร้างข้อสรุปแบบอุปนัย และการวิเคราะห์เนื้อหา

ผลการวิจัย

1. สภาพปัจจุบันเกี่ยวกับปัจจัยที่ส่งเสริมขวัญกำลังใจในการปฏิบัติงานของข้าราชการครู ในจังหวัดนครปฐม พบว่า จากการศึกษาข้อมูลที่ได้จากการสังเกต และการสัมภาษณ์ความคิดเห็นเกี่ยวกับปัจจัยที่ส่งเสริมขวัญกำลังใจในการปฏิบัติงานของข้าราชการครู ในจังหวัดนครปฐม เป็นไปตามองค์ประกอบของแนวทางการสร้างขวัญกำลังใจในการปฏิบัติงานของข้าราชการครู 4 ด้าน และมีองค์ประกอบรายด้าน 10 ข้อ ที่สามารถนำมาเป็นแนวทางในการสร้างขวัญกำลังใจในการปฏิบัติงานของข้าราชการครู ในจังหวัดนครปฐม ดังนี้

1.1 สภาพการทำงาน (working conditions) มีองค์ประกอบรายด้าน 4 ข้อ ประกอบด้วย 1) ความสัมพันธ์ในหน่วยงาน เป็นความสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน มีความสามัคคีทำงานเป็นทีม ให้ความร่วมมือกัน ช่วยเหลือซึ่งกันและกัน อยู่กันแบบครอบครัว แบบพี่น้อง 2) สภาพแวดล้อมการทำงานด้านกายภาพที่ดี เช่น ต้นไม้ อาคารหรือสิ่งปลูกสร้างที่มีความร่มรื่นมีบรรยากาศดี รวมทั้งมีสภาพแวดล้อมการทำงานด้านสังคมที่ดี เช่น บุคลากรเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน ช่วยเหลือซึ่งกันและกัน ไม่แก่งแย่งชิงดีกัน 3) ความมั่นคงในงาน คือ อาชีพข้าราชการเป็นอาชีพที่มีความมั่นคงในหน้าที่การงาน ส่งผลให้เกิดความสบายใจในการทำงาน ไม่เกิดความกังวลเกี่ยวกับการตกงานหรือไม่มีงานทำ และ 4) การยอมรับ ที่ครูได้รับการยอมรับและได้รับโอกาสจากเพื่อนร่วมงานและผู้บริหารสถานศึกษาในด้านความรู้ความสามารถในการปฏิบัติงาน

1.2 นโยบายและการบริหาร (policy and administration) มีองค์ประกอบรายด้าน 2 ข้อ ประกอบด้วย 1) การบังคับบัญชา ที่มีการกำหนดแผนปฏิบัติงานที่ชัดเจน มีการมอบหมายงานที่ตรงตามความถนัด และความสามารถ มีการบังคับบัญชาให้เป็นไปตามระเบียบของทางราชการ มีการบริหารงานแบบกระจายงานและแบ่งทีมงานทำงานร่วมกัน เป็นผู้บริหารที่ทำงานอย่างรวมเร็ว ทันเหตุการณ์ รวมทั้งมีความเข้าใจในหน้าที่ ไม่อคติต่อผู้ใต้บังคับบัญชา และ 2) นโยบายและการบริหาร มีการกำหนดการดำเนินงานของโรงเรียนอย่างเหมาะสม มีการปรับปรุงเปลี่ยนแปลงในทางที่ดี สอดรับกับการประเมินต่าง ๆ เป็นนโยบายที่เกิดประโยชน์ต่อการศึกษา และทำให้บุคลากรเกิดความมุ่งมั่นทุ่มเทในการ

ปฏิบัติงาน ตรงข้ามกับนโยบายหรือการบริหารงานที่ผู้บริหารเห็นแก่ประโยชน์ส่วนตน ส่งผลบั่นทอนขวัญกำลังใจของผู้ร่วมงานเป็นอย่างมาก

1.3 ความสำเร็จในงาน (work achievements) มีองค์ประกอบรายด้าน 2 ข้อ ประกอบด้วย 1) ความสำเร็จในงานที่เกิดจากการปฏิบัติงานในหน้าที่ของความเป็นครู และต่อความรับผิดชอบที่ได้รับมอบหมาย ที่เกิดจากความมุ่งมั่นตั้งใจ มีการพัฒนาตนเองอยู่เสมอ รวมถึงการปฏิบัติงานได้ตามแผนที่วางไว้จนเกิดผลสำเร็จและเป็นไปตามเป้าหมายขององค์กร และ 2) ความรับผิดชอบที่ได้รับมอบหมายให้ทำหน้าที่หรือรับผิดชอบงานที่สำคัญ เป็นสิ่งที่แสดงให้เห็นถึงความสามารถในตัวบุคคล จึงส่งผลต่อขวัญกำลังใจในการปฏิบัติงาน ทั้งทางด้านบวกและด้านลบ สิ่งที่จะเกิดขึ้นจากการได้รับมอบหมายในงานสำคัญ คือความกดดันและความเครียดในการทำงาน แต่ในด้านดี จะทำให้เกิดความภาคภูมิใจ

1.4 สวัสดิการและผลตอบแทน (welfare and benefits) มีองค์ประกอบรายด้าน 2 ข้อ ประกอบด้วย 1) เงินเดือนและสวัสดิการ ที่มีความเหมาะสมตามตำแหน่งหน้าที่และความรับผิดชอบ กรณีที่บุคคลมีการวางแผนการเงินที่ดี ไม่เกิดปัญหาหนี้สินและไม่เดือดร้อนทางการเงิน ปัจจัยเรื่องเงินเดือนและสวัสดิการจึงไม่ได้ส่งผล ทั้งในด้านบวกและด้านลบต่อขวัญกำลังใจในการปฏิบัติงาน และ 2) ความก้าวหน้าในหน้าที่การงานที่เกิดจากความมุ่งมั่น ความตั้งใจ ความทุ่มเทในงานตามภาระหน้าที่ที่ได้รับมอบหมาย การได้รับการสนับสนุนจากผู้บริหารและเพื่อนร่วมงานให้ได้รับโอกาสการพัฒนาในหน้าที่การงาน เช่น การเลื่อนตำแหน่ง การได้รับการฝึกอบรม รวมทั้งการส่งเสริมประสบการณ์การทำงานและพัฒนาตนเองให้ก้าวหน้าขึ้นไปตามลำดับ ล้วนเป็นสิ่งที่ส่งผลต่อขวัญกำลังใจเป็นอย่างมาก ในกรณีที่บุคคลมุ่งเพียงเพื่อความก้าวหน้า จนทำในสิ่งที่ขาดคุณธรรม ทำให้เกิดความขัดแย้งในการทำงาน ส่งผลให้บุคลากรในองค์กรขาดขวัญกำลังใจในการทำงานร่วมกัน

2. แนวทางการสร้างขวัญกำลังใจในการปฏิบัติงานของข้าราชการครู ในจังหวัดนครปฐม พบว่าแนวทางการสร้างขวัญกำลังใจในการปฏิบัติงานของข้าราชการครู ประกอบด้วยองค์ประกอบ 4 ด้าน และองค์ประกอบรายด้าน 10 ข้อ ได้แก่ 1) ด้านสภาพการทำงาน ประกอบด้วย (1) ความสัมพันธ์ในหน่วยงาน (2) สภาพแวดล้อมการทำงาน (3) ความมั่นคงในงาน และ (4) การยอมรับ 2) ด้านนโยบายและการบริหาร ประกอบด้วย (1) คุณธรรม และ (2) นโยบายและการบริหาร 3) ด้านความสำเร็จในงาน ประกอบด้วย (1) ความสำเร็จในงาน และ (2) ความรับผิดชอบ และ 4) สวัสดิการและผลตอบแทน ประกอบด้วย (1) เงินเดือนและสวัสดิการ และ (2) ความก้าวหน้า ทั้งหมดนี้จะส่งผลให้บุคลากรมีความสุขในการทำงาน มีขวัญกำลังใจในการปฏิบัติงาน ก่อให้เกิดผลดีต่อการปฏิบัติงานในหน่วยงาน โดยเป็นผลให้การทำงานขององค์กรประสบผลสำเร็จตามเป้าหมาย รวมถึงครูและบุคลากรมีคุณภาพชีวิตการทำงานที่ดีและมีความสุข แนวทางการสร้างขวัญกำลังใจในการปฏิบัติงานของข้าราชการครูในจังหวัดนครปฐม ดังภาพที่ 2

ภาพที่ 2 แนวทางการสร้างขวัญกำลังใจในการปฏิบัติงานของข้าราชการครู ในจังหวัดนครปฐม

อภิปรายผล

จากข้อค้นพบของงานวิจัย ผู้วิจัยพบว่า แนวทางการสร้างขวัญกำลังใจในการปฏิบัติงานของข้าราชการครู ในจังหวัดนครปฐม มีความถูกต้อง เหมาะสม เป็นไปได้ และสามารถใช้ประโยชน์ได้ ทั้งนี้ เนื่องจากโรงเรียนทั้ง 3 โรงเรียน ได้แก่ โรงเรียนพระปฐมวิทยาลัย 2 หลวงพ่อเงินอนุสรณ์ โรงเรียนวัดดอนยายหอม (หลวงพ่อกุศลอุทิศ) และโรงเรียนวัดหนองกระพี้ มีการดำเนินงานที่เป็นระบบและเป็นการบริหารงานอย่างมีทิศทาง มีนโยบายการบริหารที่ชัดเจน จึงทำให้การบริหารงานเป็นไปในรูปแบบการสร้างขวัญกำลังใจในการปฏิบัติงาน ให้คณะครูมีแนวทางปฏิบัติที่มีความถูกต้อง เหมาะสม เป็นไปได้ และสามารถใช้ประโยชน์ได้ ดังนี้

ปัจจัยที่ส่งเสริมขวัญกำลังใจในการปฏิบัติงานของข้าราชการครู ประกอบด้วย

1. สภาพการทำงาน ประกอบด้วย 1) ด้านสภาพการทำงาน ประกอบด้วย (1) ความสัมพันธ์ในหน่วยงาน (2) สภาพแวดล้อมการทำงาน (3) ความมั่นคงในงาน และ (4) การยอมรับ ซึ่งแสดงถึงครูมีความสัมพันธ์ที่ดีกับผู้บริหารสถานศึกษา และความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างครูด้วยกัน ช่วยเหลือเพื่อนร่วมงาน ได้รับการยอมรับความสามารถในการปฏิบัติงานจากผู้บริหารสถานศึกษาและเพื่อนร่วมงานในองค์กร มีการจัดห้องปฏิบัติงานไว้เป็นสัดส่วน มีความเป็นระเบียบเรียบร้อย มีความสะอาดสบาย พร้อมทั้งมีความมั่นคงในงาน มีรายได้เพียงพอ และได้รับความยุติธรรม สอดคล้องกับงานวิจัยของนฤมล หอมเนียม และศักดิ์พันธ์์ ต้นวิมลรัตน์ ที่ได้ศึกษาการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ในโรงเรียนวัดทับกระดาน

พบว่า แนวทางในการพัฒนาด้านขอบเขตบุคลากร คือ การสร้างความสัมพันธ์ที่ดีต่อกันระหว่างเพื่อนร่วมงานส่งผลที่ดีต่อการปฏิบัติงาน ควรจัดให้มีการนิเทศ การสอนอย่างสม่ำเสมอ เพื่อให้บุคลากรได้แนะนำเกี่ยวกับการทำงานอย่างมีประสิทธิภาพให้แก่กัน ควรจัดหาหัวหน้าฝ่ายงานที่มีความรู้ความสามารถตรงกับงานที่ได้รับมอบหมาย เพื่อที่จะถ่ายทอดงานและให้คำปรึกษาได้อย่างลึกซึ้ง มีการจัดกิจกรรมหรือโครงการเพื่อเสริมสร้างขวัญกำลังใจให้กับบุคลากรเกิดความสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน (นฤมล หอมเนียม และศักดิ์พันธ์ ตันวิมลรัตน์, 2563) สอดคล้องกับงานวิจัยของอภิสิทธิ์ พึ่งภพ, วิไลวรรณ พรหมสีใหม่ และชวนคิด มะเสนะ ที่ได้ศึกษาการเสริมสร้างพลังในการปฏิบัติงานของข้าราชการครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 5 พบว่า ด้านการจัดสภาพแวดล้อมและบรรยากาศในการทำงานที่เอื้อต่อการปฏิบัติงาน ควรมีสิ่งอำนวยความสะดวก การได้รับจัดสรรวัสดุ อุปกรณ์หรือสื่อการจัดการเรียนการสอนที่เพียงพอ การทำงานที่มีการช่วยเหลือซึ่งกันและกัน จนเกิดเป็นความอบอุ่นใจและให้ความรู้สึกเป็นกันเอง (อภิสิทธิ์ พึ่งภพ, วิไลวรรณ พรหมสีใหม่ และชวนคิด มะเสนะ, 2564) สอดคล้องกับงานวิจัยของไอยรัตน์ คงทัพ และเสวียน เจนเขว่า ที่ได้ศึกษาขวัญกำลังใจในการปฏิบัติงานของครูในโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานนทบุรี เขต 2 พบว่า แนวทางการเสริมสร้างขวัญกำลังใจในการปฏิบัติงานของครูและบุคลากรในสถานศึกษา ด้านความมั่นคงของการทำงานไว้ว่า ผู้บริหารสถานศึกษาควรบริหารงานโดยยึดหลักธรรมาภิบาล มีการแต่งตั้งคณะกรรมการพิจารณาในการโยกย้ายการปฏิบัติงานอย่างเหมาะสม ดำเนินไปด้วยความยุติธรรม และสามารถตรวจสอบข้อเท็จจริงได้ ผู้บริหารสถานศึกษาเป็นแบบอย่างที่ดีในด้านการปฏิบัติงาน เป็นผู้ที่สามารถให้คำปรึกษาหรือให้คำแนะนำเมื่อบุคลากรเกิดปัญหา ให้การยกย่องชมเชย และชื่นชมยินดีเมื่อครูปฏิบัติงานจนเกิดผลสำเร็จตามเป้าหมายที่กำหนด และได้ให้แนวทางในด้านการยอมรับนับถือไว้ว่า ผู้บริหารสถานศึกษาควรชื่นชมยินดี หรือยกย่องชมเชยในความสำเร็จของครูอย่างทั่วถึง ไม่อคติให้รางวัลสำหรับครูที่ประพฤติปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดี มีความมุ่งมั่นในการทำงาน เปิดโอกาสให้ครูได้มีส่วนร่วมในการวางแผน การกำหนดนโยบายของสถานศึกษาให้ครูมีอำนาจการตัดสินใจในงานที่ได้รับมอบหมาย และเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ผลงานหรือรางวัลของครูหรือรางวัลของสถานศึกษาที่ประสบผลสำเร็จในการดำเนินงานด้านต่าง ๆ ให้ผู้ปกครอง ชุมชน คณะกรรมการสถานศึกษาหรือผู้มีส่วนเกี่ยวข้องได้รับทราบ เพื่อสร้างความเชื่อมั่นในการจัดการศึกษาของครูและสถานศึกษา (ไอยรัตน์ คงทัพ และเสวียน เจนเขว่า, 2564)

2. นโยบายและการบริหาร ประกอบด้วย (1) คุณธรรม และ (2) นโยบายและการบริหาร ซึ่งผู้บริหารควรให้ครูมีความพึงพอใจกับการบริหารงาน ได้รับความยุติธรรมและความเสมอภาคในการปฏิบัติงาน มีส่วนร่วมในการวางแผนงาน การกำหนดนโยบาย ระเบียบกฎเกณฑ์ของสถานศึกษา การบริหารงานมีความเป็นระบบแบบแผนและมีการดำเนินงานไปในทิศทางเดียวกัน ทำให้ผลการปฏิบัติงานเป็นไปตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ สอดคล้องกับงานวิจัยของบุญฤติดา แก้วทอง, วรกฤต เกื้อนช้าง และวินัย ทองมัน ที่ได้ศึกษาแนวทางการเสริมสร้างมนุษยสัมพันธ์ของบุคลากรตามหลักสังคหวัตถุ 4 ของผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนประถมศึกษา อำเภอตากฟ้า จังหวัดนครสวรรค์ พบว่า ด้านการจูงใจตามหลักทาน

ผู้บริหารควรรู้จักการให้อย่างเหมาะสม ไม่ว่าจะป็นสวัสดิการ หรือให้โอกาสในการปฏิบัติงาน การให้กำลังใจ ให้คำปรึกษา และให้คำแนะนำแก่บุคลากรด้านการทำงาน การถ่ายทอดความรู้และประสบการณ์ รวมถึงด้านการจัดการความขัดแย้งตามหลักทฤษฎีที่ผู้บริหาร ควรให้ความเป็นธรรม ไม่ใช่อคติในการตัดสินปัญหา ด้านการสื่อสารตามหลักปิยวาจา ผู้บริหารควรมี การสื่อสารที่ชัดเจนเพื่อให้เกิดความเข้าใจตรงกัน สื่อสารด้วยถ้อยคำสุภาพ จริงใจตรงไปตรงมา รับฟังความคิดเห็นของบุคลากร ใช้การสื่อสารเชิงบวก ในการสั่งการ มีการประชุมชี้แจงให้บุคลากรได้รับรู้ทั่วกันอย่างสม่ำเสมอ ส่งผลให้การดำเนินงานในสถานศึกษาเป็นไปในทิศทางเดียวกัน ด้านความไว้วางใจตามหลักอรรถจริยา ผู้บริหารควรให้ความไว้วางใจ มอบหมายภาระงานตามศักยภาพของบุคลากร มีการกระจายงานอย่างเหมาะสม นิเทศติดตามงานเป็นระยะ คอยให้คำปรึกษา และรับฟังปัญหาของบุคลากร รู้จักการใช้ทักษะการพูดด้วยความจริงใจ มีความปรารถนาดี ชื่นชมด้วยคำพูดและน้ำเสียงที่น่าฟัง มีสีหน้าแวตาทิรียาท่าทางที่เป็นมิตร ปฏิบัติตนเหมาะสม น่าเชื่อถือเสมอต้นเสมอปลาย เมื่อเกิดปัญหาสามารถเป็นที่พึ่งให้คนในองค์กรได้ ด้านการรู้เท่าทันตนเองตามหลักสมานัตตตา ผู้บริหารควรพัฒนาต่อยอดสิ่งที่เป็นจุดเด่นและปรับปรุงแก้ไขสิ่งที่เป็นจุดด้อย จัดให้มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ผู้บริหารนำทักษะความรู้ความสามารถของตนเองมาใช้ในการให้ความช่วยเหลือและสนับสนุนครู หรือใช้ในการพัฒนาสถานศึกษา รวมทั้งส่งเสริมให้ครูได้รู้ถึงศักยภาพของตนเองและนำจุดเด่นมาใช้ให้เกิดประโยชน์ต่อการพัฒนาวิชาชีพและสถานศึกษา (บุญธิดา แก้วทอง, วรกฤต เกื้อนช้าง และวินัย ทองมัน, 2565) สอดคล้องกับงานวิจัยของนฤมล หอมเนียม และศักดิ์พันธ์ ต้นวิมลรัตน์ ที่ได้ศึกษาการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ในโรงเรียนวัดทับกระดาน พบว่า แนวทางในการพัฒนาด้านขอบเขตหน้าที่/งาน คือผู้บริหารจะต้องบริหารบุคลากรให้เหมาะกับงาน ตามความรู้ความสามารถ เพื่อให้งานบรรลุวัตถุประสงค์ของสถานศึกษา รวมถึงบุคลากรต้องมีความรับผิดชอบในหน้าที่ มีความขยันหมั่นศึกษาหาความรู้เพิ่มเติมอยู่เสมอ ศึกษาข้อมูลพื้นฐานของชุมชน ตลอดจนศึกษาประเพณีวัฒนธรรมในท้องถิ่น เพื่อนำมาใช้เป็นข้อมูลในการวางแผนงานต่อไป อีกทั้งผู้บริหารสถานศึกษาควรจัดให้มีการอบรมให้ความรู้เกี่ยวกับการจัดทำโครงการหรือกิจกรรมให้กับครูและบุคลากร เพื่อให้มีความรู้และเข้าใจเกี่ยวกับการจัดทำโครงการหรือกิจกรรมของสถานศึกษา ส่งผลให้บุคลากรจัดทำโครงการได้อย่างมีประสิทธิภาพ รวมถึงจัดให้มีการศึกษาดูงานในสถานศึกษาที่มีความโดดเด่นในการจัดทำโครงการ หรือกิจกรรมที่ประสบผลสำเร็จและเป็นที่ยอมรับ เพื่อนำมาเป็นแบบอย่างในการพัฒนาโครงการให้มีประสิทธิภาพ (นฤมล หอมเนียม และศักดิ์พันธ์ ต้นวิมลรัตน์, 2563)

3. ความสำเร็จในงาน ประกอบด้วย (1) ความสำเร็จในงาน และ (2) ความรับผิดชอบ โดยที่ครูต้องมีความรับผิดชอบต่องานที่ได้รับมอบหมาย เป็นงานที่ตรงกับความรู้อาสาและความสามารถและทักษะการปฏิบัติงาน มีความมุ่งมั่นทุ่มเท ปฏิบัติงานเสร็จตามเวลาที่กำหนด มีผลการปฏิบัติงานบรรลุตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ ผลงานเป็นที่ประจักษ์ ได้รับการยอมรับและการสนับสนุนจากเพื่อนร่วมงานและผู้บริหาร สามารถผลักดันตัวเองและผู้อื่นให้ทำสิ่งใหม่ ๆ ที่มีคุณภาพจนเกิดความสำเร็จหรือมีผลงานเป็นที่ยอมรับและเกิดประโยชน์ต่อส่วนรวม ที่ส่งผลให้นักเรียนหรือผู้เรียนเกิดความรู้ และทักษะต่าง ๆ รวมถึงส่งผลให้ผู้เรียนประสบความสำเร็จ สอดคล้องกับงานวิจัยของอภิสิทธิ์ พิงภพ,

วิไลวรรณ พรหมสีใหม่ และชวนคิด มะเสนะ ที่ได้ศึกษาการเสริมสร้างพลังในการปฏิบัติงานของข้าราชการครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 5 พบว่า ด้านการสนับสนุนความก้าวหน้าในงาน จำเป็นต้องมีการสร้างแผนพัฒนาบุคลากร เพื่อส่งเสริมพัฒนาวิชาชีพให้มีความก้าวหน้า ส่งเสริมให้บุคลากรช่วยเหลือซึ่งกันและกัน มีการแลกเปลี่ยนประสบการณ์ในการทำงาน ด้านการเพิ่มพูนทักษะและความสามารถ ควรจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมทักษะความรู้ความสามารถให้บุคลากร เพื่อนำไปปรับใช้กับการปฏิบัติงานในด้านการจัดการเรียนรู้ โดยเน้นให้ครูสร้างสื่อการสอนและนวัตกรรมทางการศึกษา มีการนำเทคโนโลยีที่มีความทันสมัยมาใช้ในการสอน มีการทำวิจัยในชั้นเรียน เพื่อแก้ไขปัญหาและพัฒนาผู้เรียน สอนเสริมทักษะความรู้ใหม่ ๆ ให้กับนักเรียน รวมถึงมีการวางแผนหรือแก้ไขปัญหาาร่วมกัน เพื่อเป็นการพัฒนาบุคลากรให้มีความก้าวหน้า และเป็นการสร้างผลสำเร็จให้กับสถานศึกษา (อภิสิทธิ์ พึ่งภพ, วิไลวรรณ พรหมสีใหม่ และชวนคิด มะเสนะ, 2564) สอดคล้องกับงานวิจัยของบุญธิดา แก้วทอง, วรกฤต เกื้อนช่าง และวินัย ทองมัน ที่ได้ศึกษาแนวทางการเสริมสร้างมนุษยสัมพันธ์ของบุคลากรตามหลักสังคหวัตถุ 4 ของผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนประถมศึกษา อำเภอดากฟ้า จังหวัดนครสวรรค์ พบว่า ความไว้วางใจตามหลักอรรถจริยา ผู้บริหารควรให้ความไว้วางใจมอบหมายภาระงานตามศักยภาพความรู้ความสามารถของบุคลากร ด้วยปริมาณงานที่เหมาะสมกับตำแหน่งหน้าที่ มีการติดตามงานเป็นระยะ คอยให้คำปรึกษาและรับฟังปัญหาเพื่อสร้างความไว้วางใจใช้ทักษะการพูดด้วยความปรารถนาดี ชื่นชมด้วยความจริงใจ ปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดีให้แก่บุคลากรในสถานศึกษา สร้างความน่าเชื่อถือ เสมอต้นเสมอปลาย เป็นที่พึ่งได้ในยามที่คนในองค์กรเกิดปัญหา (บุญธิดา แก้วทอง, วรกฤต เกื้อนช่าง และวินัย ทองมัน, 2565)

4. สวัสดิการและผลตอบแทน ประกอบด้วย (1) เงินเดือนและสวัสดิการ และ (2) ความก้าวหน้า โดยครูมีความพึงพอใจกับเงินเดือนที่มีความเหมาะสมกับงานและเวลาที่ปฏิบัติงาน เพียงพอต่อค่าครองชีพ ได้รับสวัสดิการที่นอกเหนือจากเงินเดือน พร้อมทั้งได้รับความก้าวหน้าในงานตำแหน่งสูงขึ้น มีการเลื่อนขั้นเงินเดือนอย่างเป็นธรรม ได้รับโอกาสในการพัฒนาความรู้ความสามารถและประสบการณ์ในการปฏิบัติงาน สอดคล้องกับพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 หมวด 7 ครู คณาจารย์ และบุคลากรทางการศึกษา ในมาตรา 55 และมาตรา 56 ว่าด้วยเรื่องเงินเดือน สวัสดิการ ค่าตอบแทน และสิทธิประโยชน์อื่น สำหรับข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาที่มองถึงการมีรายได้ที่เพียงพอและเหมาะสมกับสถานะทางสังคมและวิชาชีพ มีการจัดตั้งกองทุนสำหรับส่งเสริมครู คณาจารย์ และบุคลากรทางการศึกษา เพื่อจัดสรรเป็นเงินสำหรับผลงานสร้างสรรค์ ผลงานดีเด่น และเป็นรางวัลเชิดชูเกียรติให้แก่ครูและบุคลากรทางการศึกษา รวมถึงการส่งเสริมให้ได้รับการพัฒนาตามมาตรฐานและจรรยาบรรณวิชาชีพให้แก่คณาจารย์และบุคลากรทางการศึกษา (ราชกิจจานุเบกษา, 2542) สอดคล้องกับงานวิจัยของอภิสิทธิ์ พึ่งภพ, วิไลวรรณ พรหมสีใหม่ และชวนคิด มะเสนะ ที่ได้ศึกษาการเสริมสร้างพลังในการปฏิบัติงานของข้าราชการครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 5 ได้กล่าวถึงด้านการให้รางวัลและการยอมรับไว้ว่า การให้รางวัลเป็นการพัฒนาบุคลากรเพื่อตอบสนองตามผลงาน โดยการมอบรางวัลจะต้องสอดคล้องกับภาระหรือหน้าที่ความ

รับผิดชอบที่ได้รับมอบหมาย มีการเผยแพร่ผลงานคุณภาพให้เป็นที่ประจักษ์ รวมถึงมีการเสริมแรง โดยการสนับสนุนให้ได้พัฒนาความรู้ความสามารถอยู่เสมอ ส่งครูไปอบรมพัฒนาตนเองและวิชาชีพ ส่งเสริมให้ทำงานตรงตามความรู้ความสามารถ (อภิสิทธิ์ พึ่งภพ, วิไลวรรณ พรหมสีใหม่ และชวนคิด มะเสนะ, 2564) สอดคล้องกับงานวิจัยของไอยรัตน์ คงทัพ และเสวียน เจนเขว่า ได้ทำการศึกษาขวัญกำลังใจในการปฏิบัติงานของครูในโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองบุรี เขต 2 พบว่า แนวทางการเสริมสร้างขวัญกำลังใจด้านความต้องการความเจริญก้าวหน้าไว้ว่า ผู้บริหารสถานศึกษาแต่งตั้งคณะกรรมการพิจารณาความดีความชอบตามระเบียบ ของทางราชการ มีความเป็นธรรม โปร่งใส และสามารถตรวจสอบข้อเท็จจริงได้ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาและสถานศึกษาควรมีแผนพัฒนาบุคลากรในการส่งเสริมให้ครูในโรงเรียนขนาดเล็กได้เข้ารับการอบรม สัมมนา หรือศึกษาดูงานอย่างต่อเนื่อง เพื่อพัฒนาตนเองและวิชาชีพ สามารถนำทักษะและความรู้ที่ได้รับมาพัฒนาโรงเรียนขนาดเล็ก ส่งเสริมให้ทำงานตรงตามความถนัด ความรู้และความสามารถ ส่งเสริมให้ทำผลงานทางวิชาการ เพื่อรองรับ การประเมินต่าง ๆ เพื่อความก้าวหน้าในวิชาชีพ (ไอยรัตน์ คงทัพ และเสวียน เจนเขว่า, 2564)

สรุป/ข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่อง “แนวทางการสร้างขวัญกำลังใจในการปฏิบัติงานของข้าราชการครู ในจังหวัดนครปฐม” สรุปได้ดังนี้ ผลการวิเคราะห์สภาพปัจจุบันเกี่ยวกับปัจจัยที่ส่งเสริมขวัญกำลังใจในการปฏิบัติงานของข้าราชการครู ในจังหวัดนครปฐม เป็นไปตามองค์ประกอบของแนวทางการสร้างขวัญกำลังใจในการปฏิบัติงานของข้าราชการครู 4 ด้าน ที่มีองค์ประกอบรายด้าน 10 ข้อ และการยืนยันความสัมพันธโดยผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 12 คน พบว่า องค์ประกอบทั้ง 4 ด้าน ที่มีองค์ประกอบรายด้าน 10 ข้อ มีความถูกต้อง เหมาะสม เป็นไปได้ และสามารถนำไปใช้ประโยชน์ได้จริงกับการสร้างขวัญกำลังใจในการปฏิบัติงานของข้าราชการครู ที่จะนำไปสู่การพัฒนาศักยภาพของข้าราชการครูเพื่อให้เกิดความสำเร็จในการปฏิบัติงาน ก่อให้เกิดประโยชน์ต่อตนเองในด้านคุณภาพชีวิตการทำงานที่ดีและมีความสุข ทั้งนี้ เนื่องจากขวัญกำลังใจในการปฏิบัติงานของบุคลากรจะเกิดขึ้นได้ ต้องอาศัยปัจจัยเป็นตัวกำหนด หรือเป็นพลังผลักดันให้เกิดการพัฒนา

ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้ สำหรับการวิจัยครั้งต่อไปจากผลการวิจัยที่ได้ นำเสนอ

1. ข้อเสนอแนะเพื่อนำไปใช้

1.1 แนวทางการสร้างขวัญกำลังใจในการปฏิบัติงานของข้าราชการครูในแต่ละโรงเรียน ควรมีกระบวนการเลือกใช้คนให้เหมาะกับงาน และเหมาะสมกับบริบทของโรงเรียน

1.2 ผู้บริหารสามารถนำแนวทางการสร้างขวัญกำลังใจในการปฏิบัติงานของข้าราชการครูจากการวิจัยครั้งนี้ ไปกำหนดเป็นแบบแผนการบริหารสถานศึกษา เพื่อสร้างกฎเกณฑ์ ข้อกำหนด หรือเป้าหมายการปฏิบัติงานร่วมกัน

1.3 ผู้บริหารควรนำแนวทางเหล่านี้ไปเป็นส่วนหนึ่งในการขับเคลื่อนการบริหารงานบุคคล โดยการเสริมสร้างความสัมพันธ์และส่งเสริมความสามัคคีในองค์กร เพื่อช่วยให้การบริหารสถานศึกษามีความคล่องตัวและราบรื่นขึ้น เนื่องจากการบริหารมีความเป็นศาสตร์และศิลป์ หากผู้บริหารมีศิลปะในการสร้างมนุษยสัมพันธ์ มีการจงใจ การโน้มน้าวใจ หรือการปลุกใจ ย่อมส่งผลให้การบริหารงานดำเนินไปได้ด้วยความเรียบร้อย ราบรื่น และก่อให้เกิดประโยชน์ ในการขับเคลื่อนสถานศึกษาด้วยบุคลากรที่มีศักยภาพ

2. ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรนำแนวทางการสร้างขวัญกำลังใจในการปฏิบัติงานของข้าราชการครู ในจังหวัด นครปฐม ไปทดลองใช้กับโรงเรียนทุกสังกัด แล้ววิจัยศึกษาแนวปฏิบัติที่เป็นเลิศของการสร้างขวัญกำลังใจในการปฏิบัติงานของข้าราชการครูแต่ละโรงเรียนว่ามีประสิทธิภาพมากน้อยเพียงใด

2.2 ควรศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อขวัญกำลังใจในการปฏิบัติงานของข้าราชการครู เพื่อให้ทราบข้อมูลในด้านต่าง ๆ และให้การส่งเสริมสนับสนุนต่อไป

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2560). *แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560 – 2579*. กรุงเทพมหานคร : พริกหวานกราฟฟิค.
- คมชัดลึกออนไลน์. (2564). *วิจารณ์สนั่นคุณภาพชีวิตครู “ทำไมครูไทยอยากลาออก” ฟุ้งขึ้นเทรนด์ทวิตเตอร์*. เรียกใช้เมื่อ 16 เมษายน 2565 จาก <https://www.komchadluek.net/hot-social/492529>.
- ซีเอสสามพลัส. (2565). *ครูหนุ่ม ร้องศูนย์ดำรงธรรม ถูกผอ.ขับรถชน ชี้ ครูอีก 25 คนขอย้ายโรงเรียน*. เรียกใช้เมื่อ 15 เมษายน 2565 จาก <https://shorturl.asia/XjJ9d>.
- ดารารัตน์ อ้นถาวร. (2562). *การเสริมสร้างพลังอำนาจส่งผลต่อขวัญกำลังใจในการปฏิบัติงานของครูในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 2. ในวิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม.*
- นฤมล หอมเนียม และศักดิ์พันธ์ ตันวิมลรัตน์. (2563). *การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ในโรงเรียนวัดทับกระดาน. วารสารการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยศิลปากร, 11(1), 98-110.*
- บุญธิดา แก้วทอง, วรกฤต เกื้อนช่าง และวินัย ทองมัน. (2565). *แนวทางการเสริมสร้างมนุษยสัมพันธ์ของบุคลากรตามหลักสังคหวัดฤ 4 ของผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนประถมศึกษา อำเภอตากฟ้า จังหวัดนครสวรรค์. วารสารวิจัยวิชาการ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 5(3), 131-146.*
- พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ. (2542). *ราชกิจจานุเบกษา เล่ม 116 ตอนที่ 74 ก หน้า 16 (19 สิงหาคม 2542).*

- พีพีทีวีออนไลน์. (2565). แฉพฤติกรรม ผอ.ใช้งานเยี่ยงทาส-ด่าทอหยาบคาย. เรียกใช้เมื่อ 15 เมษายน 2565 จาก <https://www.pptvhd36.com/news/166525>
- สมโชค ประยูรยวง. (2558). ขวัญกำลังใจในการปฏิบัติงานของบุคลากร องค์การบริหารส่วนจังหวัด สระแก้ว. ใน สารนิพนธ์รัฐศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการเมืองการปกครอง. มหาวิทยาลัยบูรพา.
- อภิสิทธิ์ พึ่งภพ, วิไลวรรณ พรหมสีใหม่ และชวนคิด มะเสนาะ. (2564). การเสริมสร้างพลังในการปฏิบัติงานของข้าราชการครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 5. วารสารวิชาการ มหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ, 15(2), 65-80.
- ไอยรัตน์ คงทัพ และเสวียน เจนเข้ว่า. (2564). ขวัญกำลังใจในการปฏิบัติงานของครูในโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองบัวรี เขต 2. วารสารรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาราชวิทยาลัย, 1(2), 49-62.

ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจใช้บริการรับส่งพัสดุของลูกค้าจากร้านสะดวกซื้อในกรุงเทพมหานคร*

FACTORS AFFECTING THE DECISION TO USE THE PARCEL DELIVERY SERVICE FROM THE CONVENIENCE STORES IN BANGKOK

ปราณี แสงอุไรประเสริฐ

Pranee Saenguraiprasert

สายพิณ ปั่นทอง

Saiphin Panthong

สถาบันการจัดการปัญญาภิวัฒน์

Panyapiwat Institute of Management, Thailand.

E-mail: Praneepae.sae@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาปัจจัยส่วนบุคคล ส่วนประสมทางการตลาดและคุณภาพการบริการที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจใช้บริการรับส่งพัสดุจากร้านสะดวกซื้อในกรุงเทพมหานคร โดยเก็บข้อมูลจากผู้บริโภคที่ใช้บริการรับส่งพัสดุจากร้านสะดวกซื้อ จำนวน 400 คน ด้วยการสุ่มแบบอาศัยความน่าจะเป็น โดยการสุ่มตัวอย่างแบบหลายขั้นตอน โดยเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสอบถาม การวิเคราะห์ข้อมูล โดยใช้สถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ ค่าเฉลี่ยร้อยละ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และทดสอบสมมติฐาน โดยใช้สถิติ T-Test, F-test การวิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์โมเมนต์ผลคูณอย่างง่ายของเพียร์สัน และการวิเคราะห์การถดถอยเชิงพหุ

ผลการวิจัยพบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง มีอายุ 26-35 ปี สถานภาพโสด มีการศึกษาอยู่ในระดับปริญญาตรี เป็นพนักงานบริษัทเอกชน และมีรายได้อยู่ระหว่าง 20,001-30,000 บาทต่อเดือน ผลการทดสอบสมมติฐานพบว่า 1) ปัจจัยส่วนบุคคล ได้แก่ ด้านอายุ ด้านอาชีพ และด้านรายได้ มีผลต่อการตัดสินใจใช้บริการรับส่งพัสดุของลูกค้าจากร้านสะดวกซื้อ ในกรุงเทพมหานคร 2) ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาด ได้แก่ ปัจจัยด้านราคา ด้านช่องทางการจัดจำหน่าย ด้านการส่งเสริมการตลาด มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจใช้บริการรับส่งพัสดุของลูกค้าจากร้านสะดวกซื้อ ในกรุงเทพมหานคร 3) ปัจจัยคุณภาพการบริการ ได้แก่ ด้านความน่าเชื่อถือ ด้านการตอบสนองอย่างรวดเร็ว ด้านความมั่นใจได้ และด้านลักษณะทางกายภาพ มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจใช้บริการรับส่งพัสดุของลูกค้าจากร้านสะดวกซื้อ ในกรุงเทพมหานคร อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ค่าอิทธิพลมีประสิทธิภาพร้อยละ 37.40

คำสำคัญ: การตัดสินใจใช้, บริการรับส่งพัสดุ, ร้านสะดวกซื้อ, ส่วนประสมทางการตลาด, คุณภาพการบริการ

*Received: 24 January 2023; Revised: 18 April 2023; Accepted: 24 April 2023

Abstract

The study on Factors affecting the decision to use the parcel delivery service from convenience stores in Bangkok aimed to study the personal factors, the marketing mix factors and quality of service factors affecting the decision to use the parcel delivery service from convenience stores in Bangkok. A Study of Service Factors Influencing Decision to Use Parcel Delivery Service from Convenience Stores in Bangkok by collecting data from 400 Probability Sampling by Multi-Stage Sampling by using research tools such as questionnaires, data analysis using descriptive statistics by finding percentage, mean and standard deviation, using statistic T-Test, F-test Pearson's Product Moment Correlation Coefficient and Multiple Regression Analysis.

The finding revealed that the most of the respondents were female, aged 26-35 years, single status, bachelor's degree education, were employees of private companies and earn between 20,001-30,000 baht per month. The hypothesis testing results showed that 1) Personal factors including age, occupation and income significantly influenced the decision to use parcel delivery service from convenience stores in Bangkok 2) The marketing mix factors including price, distribution channel and promotion of marketing significantly influenced the decision to use parcel delivery service from convenience stores in Bangkok 3) The quality of service factors including reliability, quick response, confidence and physical characteristics significantly influenced the decision to use parcel delivery service from convenience stores in Bangkok were statistically significant at the 0.05 level, the influence was 37.40% effective.

Keywords: decision to use, parcel delivery service, convenience store, marketing mix, service quality

บทนำ

ปัจจุบันพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์หรือ E-commerce มีการขยายตัวและเติบโตอย่างรวดเร็วเป็นวงกว้าง ทั้งต่างประเทศและในประเทศไทย เนื่องมาจากความทันสมัยและการเข้าถึงง่ายของเทคโนโลยี ผู้คนสามารถเข้าใช้งานโซเชียลมีเดียได้ง่ายและรวดเร็ว จึงเป็นโอกาสและช่องทางที่เอื้ออำนวยความสะดวก โดยผู้ขายสื่อสารข้อมูลหรือบริการผ่านช่องทางออนไลน์ แอปพลิเคชัน และแพลตฟอร์มต่าง ๆ ส่วนผู้ซื้อสามารถสินค้าได้ง่าย รวดเร็ว ทุกที่ ทุกเวลา ผ่านช่องทางออนไลน์เช่นเดียวกัน (ปริญานุช ศิริไพบุลย์ทรัพย์, 2560) ผู้ขายและผู้ซื้อใช้บริการจากทุกที่ ทุกประเทศหรือทุกมุมโลกได้ง่ายและตลอด 24 ชั่วโมง (Economic Intelligent Center ธนาคารไทยพาณิชย์, 2565)

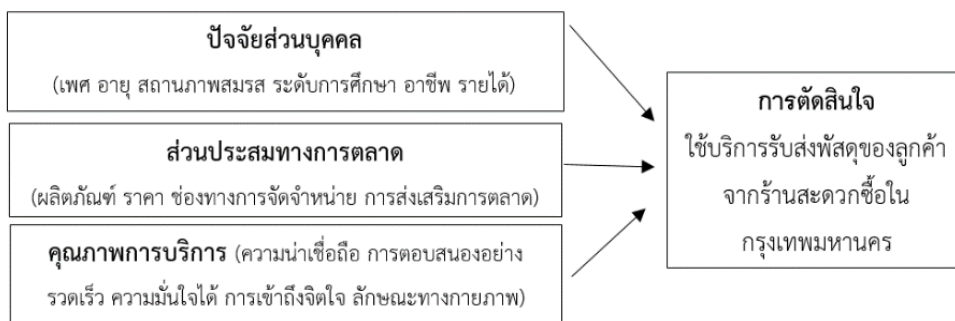
ภาคธุรกิจต้องมีการปรับตัวเปลี่ยนแปลงรูปแบบการสื่อสารการตลาดผ่านเครือข่ายสังคมออนไลน์ให้สอดคล้องกับพฤติกรรมของผู้บริโภค นำเสนอสินค้าให้ทันสมัย สร้างความแตกต่างจากคู่แข่ง มีความน่าเชื่อถือ สร้างความสะดวกสบายในการเลือกซื้อสินค้า และมีการจัดกิจกรรมทางการตลาดอย่างต่อเนื่อง (สุริรัชช์ วงษ์ทิพย์, 2561) ด้วยความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีในปัจจุบัน รวมทั้งพฤติกรรมผู้บริโภคเปลี่ยนแปลงไป คนส่วนใหญ่เริ่มจับจ่ายใช้สอยโดยใช้วิธีการสั่งซื้อสินค้าทางออนไลน์มากขึ้น เพราะด้วยวิถีชีวิตที่เร่งรีบ หลายคนไม่มีเวลาไปเดินเลือกซื้อสินค้า ความสะดวกสบายในการซื้อสินค้าเพิ่มขึ้น ช่องทางการจัดจำหน่ายที่มากขึ้น การลดต่ำลงของราคา จึงทำให้ช่องทางออนไลน์สามารถตอบโจทย์ของผู้บริโภคได้เป็นอย่างดี ส่งผลให้มีผู้ประกอบการใหม่ ๆ เข้ามาแข่งขัน และทำให้เกิดธุรกิจใหม่ ๆ ที่เชื่อมโยงกันโดยเฉพาะธุรกิจในการซื้อขายสินค้าออนไลน์ ได้แก่ กลุ่มธุรกิจค้าปลีกออนไลน์ คือ ร้านค้าที่ขายสินค้าผ่านออนไลน์ทั้งขนาดเล็กและใหญ่ กลุ่มธุรกิจแพลตฟอร์มออนไลน์ กลุ่มธุรกิจผู้ให้บริการปัจจัยพื้นฐาน ได้แก่ ผู้ให้บริการเครือข่ายโทรศัพท์ หรืออินเทอร์เน็ต และธุรกิจผู้ให้บริการเกี่ยวกับการเงินอิเล็กทรอนิกส์ หรือผู้ให้บริการอื่น ๆ ได้แก่ บริษัทที่ให้บริการโฆษณาออนไลน์ เช่น Facebook Ads. และ Google Ads. (บุรณ์เมตต์ วิวัฒน์านุกุล, 2565) จากความเชื่อมโยงทางธุรกิจของตลาด E-commerce ทำให้ธุรกิจการขนส่งเป็นอีกธุรกิจที่มีความสำคัญในการเข้ามารับส่งสินค้าและบริการ จนกระทั่งผู้ซื้อได้รับสินค้าตามที่ต้องการ จากข้อมูลพบว่า มูลค่าตลาดของบริษัทขนส่งพัสดุไทยเติบโตเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่องตั้งแต่ปี 2561 จนถึงปี 2565 และคาดว่าจะมีการเติบโตขึ้น เป็น 4.5 แสนล้านบาท เติบโตร้อยละ 24 ด้วยเหตุผลที่ว่าเป็นตัวช่วยสนับสนุนธุรกิจทางการค้าและบริการในเศรษฐกิจของทุกภาคส่วน ทำให้ประชณีย์ไทยซึ่งเป็นผู้ให้บริการจัดส่งพัสดุหลักของประเทศไทยอยู่มานานกว่า 130 ปี ได้รับผลจากการเติบโตของธุรกิจ E-commerce ด้วยเช่นกัน โดยในธุรกิจนี้มีหลายราย ได้แก่ เคอร์รี่ เอ็กซ์เพรส ลาซาด้าเอ็กซ์เพรส เอสซีจีเอ็กซ์เพรส นิมเอ็กซ์เพรส หรือแม้กระทั่งการขยายธุรกิจโดยเข้าร่วมเป็นส่วนหนึ่งในการบริการภายในร้านสะดวกซื้อ เป็นบริการที่เปิดภายในร้านสะดวกซื้อที่มีการกระจายตามพื้นที่ จากส่วนแบ่งการตลาดพบว่า Kerry Express ถือครองมากที่สุดถึงร้อยละ 29 รองลงมาคือ ไปรษณีย์ไทยร้อยละ 20 และถัดมาเป็นผู้ขนส่งรายอื่นๆ กระจายตัวออกไป

ผู้วิจัยได้เห็นความสำคัญในการพัฒนาธุรกิจของร้านสะดวกซื้อ ที่มีการแข่งขันกันอย่างรุนแรง และหาโอกาสสร้างความได้เปรียบ ด้วยการมีบริการขนส่งพัสดุในร้านสะดวกซื้อ สอดคล้องกับกลุ่มธุรกิจตลาด E-commerce ที่กำลังเติบโต จึงสนใจในการศึกษาถึงปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจใช้บริการขนส่งพัสดุจากร้านสะดวกซื้อ ในกรุงเทพมหานคร ทั้งในด้านส่วนประสมทางการตลาดและด้านคุณภาพการบริการ เพื่อนำผลการวิจัยไปประกอบการตัดสินใจต่อยอดการขยายธุรกิจขนส่งในร้านสะดวกซื้อ รวมถึงแก้ไขข้อบกพร่อง ปรับปรุงบริการ ให้สอดคล้องตรงตามความต้องการของผู้ใช้บริการได้มากที่สุด

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาปัจจัยส่วนบุคคลที่มีผลต่อการตัดสินใจใช้บริการรับส่งพัสดุจากร้านสะดวกซื้อ ในกรุงเทพมหานคร
2. เพื่อศึกษาปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจใช้บริการรับส่งพัสดุจากร้านสะดวกซื้อ ในกรุงเทพมหานคร
3. เพื่อศึกษาปัจจัยคุณภาพการบริการที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจใช้บริการรับส่งพัสดุจากร้านสะดวกซื้อ ในกรุงเทพมหานคร

กรอบแนวคิดการวิจัย

สมมติฐานของการวิจัย

1. ปัจจัยส่วนบุคคลที่ต่างกัน มีผลต่อการตัดสินใจใช้บริการรับส่งพัสดุจากร้านสะดวกซื้อ ในกรุงเทพมหานคร
2. ปัจจัยด้านส่วนประสมทางการตลาดมีอิทธิพลต่อการตัดสินใจใช้บริการรับส่งพัสดุจากร้านสะดวกซื้อ ในกรุงเทพมหานคร
3. ปัจจัยด้านคุณภาพการบริการมีอิทธิพลต่อการตัดสินใจใช้บริการรับส่งพัสดุจากร้านสะดวกซื้อ ในกรุงเทพมหานคร

วิธีดำเนินการวิจัย

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรในงานวิจัย คือ ผู้บริโภคที่ใช้บริการรับส่งพัสดุของลูกค้าจากร้านสะดวกซื้อ ในกรุงเทพมหานคร ผู้วิจัยคำนวณหากกลุ่มตัวอย่างกรณีไม่ทราบจำนวนประชากรของ (Cochran, W. G, 1977) โดยกำหนดความเชื่อมั่น 95% ความผิดพลาดไม่เกิน 5% ซึ่งคำนวณได้กลุ่มตัวอย่าง 385 คน และเพิ่มจำนวนตัวอย่างไว้ 4% คิดเป็น 15 คน เพื่อเป็นตัวแทนที่ของประชากร รวมทั้งหมด 400 คน โดยวิธีการสุ่มแบบอาศัยความน่าจะเป็น (Probability Sample) ใช้การสุ่มแบบหลายขั้นตอน โดยเลือกจากการแบ่งพื้นที่ในกรุงเทพมหานครตามเขตการดูแลจัดการ แบ่งจำนวนร้านสะดวกซื้อในแต่ละพื้นที่

ของกรุงเทพมหานคร ตามพื้นที่ของบริษัท (ข้อมูลร้านสาขา ได้จากการสำรวจข้อมูลภายในบริษัท) และใช้การสุ่มแบบแบ่งกลุ่ม จากผู้ใช้บริการรับส่งพัสดุในร้านสาขานั้น ๆ หลังจากนั้นคำนวณสัดส่วนประชากรเทียบจำนวนสัดส่วนร้านที่อยู่ในพื้นที่ที่กำหนด กำหนดสัดส่วนได้ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 การแบ่งสัดส่วนกลุ่มตัวอย่าง

เขตพื้นที่	จำนวนร้านสะดวกซื้อ	สัดส่วน 1/100	แบบสอบถาม(ชุด)
1. กรุงเทพมหานครฝั่งเหนือ BN	506	14.60	58
2. กรุงเทพมหานครฝั่งใต้ BS	678	19.56	78
3. กรุงเทพมหานครฝั่งตะวันออก BE	1,066	30.76	123
4. กรุงเทพมหานครฝั่งตะวันตก BW	900	25.97	104
5. กรุงเทพมหานครฝั่งติดปริมณฑล BG	316	9.12	36
รวม	3,515	100.00	400

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้เป็นแบบสอบถาม (Questionnaire) แบ่งส่วนของแบบสอบถามออกเป็น 5 ส่วน

ส่วนที่ 1 ข้อคำถามคัดกรองกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 2 ข้อ เพื่อให้ได้กลุ่มตัวอย่างที่แท้จริง

ส่วนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับปัจจัยส่วนบุคคล จำนวน 5 ข้อ ให้เลือกตอบเพียง

คำตอบเดียว

ส่วนที่ 3 แบบสอบถามเกี่ยวกับปัจจัยส่วนประสมทางการตลาด จำนวน 21 ข้อ

ส่วนที่ 4 แบบสอบถามเกี่ยวกับปัจจัยคุณภาพการบริการ จำนวน 25 ข้อ

ส่วนที่ 5 แบบสอบถามเกี่ยวกับการตัดสินใจใช้บริการ จำนวน 25 ข้อ

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเองที่ร้านสะดวกซื้อ และตรวจสอบให้ได้ครบตามจำนวน โดยใช้เอกสารแบบ Google Form ดำเนินการตั้งแต่เดือนกรกฎาคม ถึงเดือนสิงหาคม 2565 และนำข้อมูลที่ได้ 400 ชุด มาวิเคราะห์ทางสถิติ โดยตรวจสอบค่าดัชนีความสอดคล้อง (Index of consistency: IOC) จากผู้ทรงคุณวุฒิ 3 ท่าน ได้ค่า IOC รายข้อทุกข้อมีค่ามากกว่า 0.50 และมีค่าเฉลี่ยรวมเท่ากับ 0.987 จึงถือว่าแบบสอบถามนั้นสอดคล้องตามวัตถุประสงค์ และการตรวจสอบความเที่ยงตรง เท่ากับ 0.821 ซึ่งมากกว่า 0.7 ตามเกณฑ์มาตรฐาน (กัลยา วานิชย์บัญชา, 2561) จึงสรุปได้ว่าแบบสอบถามฉบับนี้มีความเที่ยงตรง สามารถนำแบบสอบถามไปใช้ได้

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

ใช้สถิติเชิงพรรณนา โดยการหาค่าเฉลี่ย ร้อยละ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และทดสอบสมมติฐาน โดยการวิเคราะห์ความแตกต่างระหว่างค่าเฉลี่ยของกลุ่มตัวอย่าง 2 กลุ่ม (t-Test) กลุ่มตัวอย่างตั้งแต่ 3 กลุ่มขึ้นไป (F-Test) การวิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์โมเมนต์ผลคูณอย่างง่ายของเพียร์สัน และการวิเคราะห์การถดถอยเชิงพหุ

ผลการวิจัย

1. ข้อมูลปัจจัยส่วนบุคคลพบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง ร้อยละ 56.00 มีอายุ 26-35 ปี ร้อยละ 30.75 มีสถานภาพโสด ร้อยละ 48.25 การศึกษาอยู่ในระดับปริญญาตรี ร้อยละ 58.00 เป็นพนักงานบริษัทเอกชน ร้อยละ 36.75 และมีรายได้อยู่ระหว่าง 20,001-30,000 บาทต่อเดือน ร้อยละ 31.75 ตามลำดับ

2. ผลการวิเคราะห์ระดับความคิดเห็นด้านปัจจัยส่วนประสมทางการตลาด และคุณภาพการบริการที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจใช้บริการรับส่งพัสดุของลูกค้าจากร้านสะดวกซื้อ ในกรุงเทพมหานคร ดังแสดงในตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ระดับความคิดเห็นด้านปัจจัยส่วนประสมทางการตลาด และคุณภาพการบริการที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจใช้บริการรับส่งพัสดุของลูกค้าจากร้านสะดวกซื้อ ในกรุงเทพมหานคร

ปัจจัยที่มีอิทธิพลที่ส่งผลต่อการตัดสินใจใช้บริการรับส่งพัสดุของลูกค้าจากร้านสะดวกซื้อ ในกรุงเทพมหานคร	ระดับความคิดเห็น		
	$\bar{x}$	S.D.	แปลผล
1. ด้านผลิตภัณฑ์ (Product)	4.52	0.659	มากที่สุด
2. ด้านราคา (Price)	4.40	0.705	มากที่สุด
3. ด้านช่องทางการจัดจำหน่าย (Place)	4.54	0.602	มากที่สุด
4. ด้านการส่งเสริมการตลาด (Promotion)	4.47	0.646	มากที่สุด
5. คุณภาพการบริการด้านความน่าเชื่อถือ	4.49	0.641	มากที่สุด
6. คุณภาพการบริการด้านการตอบสนองอย่างรวดเร็ว	4.48	0.650	มากที่สุด
7. คุณภาพการบริการด้านความมั่นใจได้	4.51	0.615	มากที่สุด
8. คุณภาพการบริการด้านการเข้าถึงจิตใจ	4.51	0.633	มากที่สุด
9. คุณภาพการบริการด้านลักษณะทางกายภาพ	4.47	0.659	มากที่สุด

จากตารางที่ 2 พบว่า ระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจใช้บริการรับส่งพัสดุของลูกค้าจากร้านสะดวกซื้อ ในกรุงเทพมหานคร ด้านช่องทางการจัดจำหน่าย มีความคิดเห็นในระดับมากที่สุด รองลงมาคือ ด้านผลิตภัณฑ์ ความมั่นใจได้ ด้านการเข้าถึงจิตใจ ด้านความน่าเชื่อถือ ด้านการตอบสนองอย่างรวดเร็ว ด้านการส่งเสริมการตลาด ด้านลักษณะทางกายภาพและด้านราคา ตามลำดับ

3. ผลการวิเคราะห์สมมติฐานด้านปัจจัยส่วนบุคคลที่มีผลกับการตัดสินใจใช้บริการรับส่งพัสดุของลูกค้าจากร้านสะดวกซื้อ ในกรุงเทพมหานคร ดังแสดงในตารางที่ 3

ตารางที่ 3 การเปรียบเทียบสมมติฐานด้านปัจจัยส่วนบุคคลที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจใช้บริการ

ปัจจัยส่วนบุคคลที่มีผลกับการตัดสินใจใช้บริการรับส่งพัสดุของ ลูกค้าจากร้านสะดวกซื้อ ในกรุงเทพมหานคร	t/F	Sig.
สมมติฐานที่ 1.1 เพศ	0.031	0.861
สมมติฐานที่ 1.2 อายุ	2.913	0.034
สมมติฐานที่ 1.3 การศึกษา	1.434	0.232
สมมติฐานที่ 1.4 สถานภาพ	1.760	0.173
สมมติฐานที่ 1.5 อาชีพ	9.628	0.000***
สมมติฐานที่ 1.6 รายได้	3.484	0.004**

จากตารางที่ 3 พบว่า ปัจจัยส่วนบุคคล ด้านอายุ ด้านอาชีพ และด้านรายได้เฉลี่ยต่อเดือน มีผลต่อการตัดสินใจใช้บริการรับส่งพัสดุของลูกค้าจากร้านสะดวกซื้อ ในกรุงเทพมหานคร มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

4. ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ของตัวแปรต้นด้วยการวิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์โมเมนต์ผลคูณอย่างง่ายของเพียร์สัน ดังแสดงในตารางที่ 4

ตารางที่ 4 ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เพียร์สันระหว่างตัวแปรสังเกตได้ทั้งหมด

ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจ	ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เพียร์สัน (r)								
	ด้านผลิตภัณ์ท์	ด้านราคา	ด้านช่องทาง การจัด จำหน่าย	ด้านการ ส่งเสริม การตลาด	ด้านความ น่า เชื่อถือ	ด้านการ ตอบสนอง อย่าง รวดเร็ว	ด้าน ความ มั่นใจ ได้	ด้าน การ เข้าถึง จิตใจ	ด้าน ลักษณะ ทาง กายภาพ
ด้าน ผลิตภัณ์ท์	1								
ด้านราคา	0.539**	1							
ด้านช่องทาง การจัด จำหน่าย	0.433**	0.567**	1						
ด้านการ ส่งเสริม การตลาด	0.524**	0.625**	0.563**	1					
ด้านความ น่าเชื่อถือ	0.522**	0.598**	0.481**	0.545**	1				
ด้านการ ตอบสนอง อย่าง รวดเร็ว	0.487**	0.581**	0.460**	0.552**	0.666**	1			
ด้านความ มั่นใจได้	0.494**	0.505**	0.448**	0.481**	0.580**	0.585**	1		
ด้านการเข้าถึง จิตใจ	0.451**	0.500**	0.349**	0.485**	0.549**	0.491**	0.498**	1	

ด้านลักษณะทางกายภาพ	0.440**	0.476**	0.394**	0.488**	0.517**	0.485**	0.486**	0.597**	1
---------------------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---

หมายเหตุ * :r. <0.05, **r. <0.01

จากตารางที่ 4 สามารถสรุปได้ว่า ตัวแปรส่วนใหญ่มีความสัมพันธ์กันทางบวก โดยมีค่า (r) อยู่ในระหว่าง 0.349 ถึง 0.666 แสดงให้เห็นว่า ลักษณะความสัมพันธ์ของปัจจัยที่ศึกษาเป็นเชิงเส้นตรง อยู่ในเกณฑ์ไม่เกิน 0.80 และไม่เกิดปัญหาความสัมพันธ์ของตัวแปรอิสระที่สูงเกิน

5. การทดสอบความสัมพันธ์ของตัวแปรอิสระ โดยใช้การวิเคราะห์จากค่า Tolerance และค่า VIF (Variance Inflation Factor) ของตัวแปรต้น ดังตารางที่ 5

ตารางที่ 5 การวิเคราะห์ค่า Tolerance และ ค่า VIF (Variance Inflation Factor)

ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจ	การตัดสินใจใช้บริการรับส่งพัสดุของลูกค้าจากร้านสะดวกซื้อ ในกรุงเทพมหานคร	
	Tolerance	VIF
ด้านผลิตภัณฑ์	0.584	1.712
ด้านราคา	0.442	2.262
ด้านช่องทางการจัดจำหน่าย	0.581	1.722
ด้านการส่งเสริมการตลาด	0.474	2.111
ด้านความน่าเชื่อถือ	0.422	2.368
ด้านการตอบสนองอย่างรวดเร็ว	0.451	2.220
ด้านความมั่นใจได้	0.529	1.889
ด้านการเข้าถึงจิตใจ	0.527	1.899
ด้านลักษณะทางกายภาพ	0.549	1.820

จากตารางที่ 5 พบว่า ค่า Tolerance ของตัวแปรต้นที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้มีค่าตั้งแต่ 0.422 - 0.584 ซึ่งมากกว่า 0.10 และค่า VIF ของตัวแปรต้นมีค่าตั้งแต่ 1.712 - 2.368 ซึ่งมีค่าไม่เข้าใกล้ 10 (ยูทธ ใภยวรรณ, 2562) แสดงว่า ตัวแปรมีความสัมพันธ์กันแต่ไม่ทำให้เกิดปัญหา Multicollinearity

6. ผลการวิเคราะห์ความถดถอยเชิงพหุ พิจารณาความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระ คือ ปัจจัยด้านส่วนประสมทางการตลาดและปัจจัยด้านคุณภาพการบริการที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจใช้บริการรับส่งพัสดุของลูกค้าจากร้านสะดวกซื้อ ในกรุงเทพมหานคร ดังตารางที่ 6

ตารางที่ 6 การวิเคราะห์ความถดถอยเชิงพหุของปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดและคุณภาพการบริการ

ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจ	การตัดสินใจใช้บริการรับส่งพัสดุของลูกค้าจากร้านสะดวกซื้อในกรุงเทพมหานคร				
	B	S.E.	β	t	P
ค่าคงที่	1.401	0.236		5.931	0.000
ด้านผลิตภัณฑ์	0.011	0.051	0.012	0.224	0.823
ด้านราคา	-0.206	0.055	-0.228	-3.786	0.000***
ด้านช่องทางการจัดจำหน่าย	0.108	0.053	0.108	2.059	0.040*
ด้านการส่งเสริมการตลาด	0.133	0.055	0.142	2.431	0.015*
ด้านความน่าเชื่อถือ	0.142	0.059	0.149	2.424	0.016*
ด้านการตอบสนองอย่างรวดเร็ว	0.149	0.055	0.162	2.719	0.007**
ด้านความมั่นใจได้	0.188	0.053	0.195	3.549	0.000***
ด้านการเข้าถึงจิตใจ	-0.030	0.053	-0.031	-0.570	0.569
ด้านลักษณะทางกายภาพ	0.212	0.050	0.230	4.262	0.000***

F = 25.915, *p<0.05, **p<0.01, ***p<0.001

จากตารางที่ 6 สามารถสรุปได้ว่า ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดด้านราคา ปัจจัยคุณภาพการบริการด้านความมั่นใจได้และด้านลักษณะทางกายภาพ มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจใช้บริการรับส่งพัสดุอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.0001 ปัจจัยคุณภาพการบริการด้านการตอบสนองอย่างรวดเร็ว มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจใช้บริการรับส่งพัสดุของลูกค้าอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.001 ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดด้านช่องทางการจัดจำหน่าย ด้านการส่งเสริมการตลาด และปัจจัยคุณภาพการบริการด้านความน่าเชื่อถือ มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจใช้บริการรับส่งพัสดุของลูกค้าอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 โดยมีค่าอิทธิพลที่ร้อยละ 37.40 และได้สมการเชิงพหุคูณเพื่อทำนายอิทธิพลต่อการตัดสินใจใช้บริการรับส่งพัสดุของลูกค้าจากร้านสะดวกซื้อ ในกรุงเทพมหานคร ได้ดังนี้ $Y = 1.401 + 0.108$ (ช่องทางการจัดจำหน่าย) $+ 0.142$ (การส่งเสริมการตลาด) $+ 0.149$ (ความน่าเชื่อถือ) $+ 0.162$ (การตอบสนองอย่างรวดเร็ว) $+ 0.195$ (ความมั่นใจได้) $+ 0.230$ (ลักษณะทางกายภาพ) $+ (-0.228)$ (ราคา)

อภิปรายผล

1. จากการศึกษาพบว่า ปัจจัยส่วนบุคคล ได้แก่ อายุ อาชีพ และรายได้ มีผลต่อการตัดสินใจแสดงให้เห็นว่าผู้บริโภคแต่ละช่วงอายุนั้น มีการดำเนินชีวิต ประกอบอาชีพ ความสามารถในการหารายได้และการใช้จ่ายที่บ่งบอกอำนาจการเลือกใช้บริการที่มีความแตกต่างกัน สอดคล้องกับงานวิจัยของศิริรัตน์ ญาณปรีชา ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง ปัจจัยที่ส่งผลต่อการตัดสินใจเลือกใช้บริการขนส่งพัสดุของลูกค้า บริษัท แพลซ เอ็กซ์เพรส จำกัด ในเขตจังหวัดพระนครศรีอยุธยา พบว่า ด้านอายุ รายได้ อาชีพที่

แตกต่างกัน ส่งผลต่อการตัดสินใจเลือกใช้บริการขนส่งที่แตกต่างกันที่ระดับนัยสำคัญ 0.05 (ศิริรัตน์ ญาณปรีชา, 2563)

2. ปัจจัยด้านส่วนประสมทางการตลาด จากผลการศึกษาพบว่า ปัจจัยด้านราคา ด้านช่องทางจัดจำหน่าย และด้านการส่งเสริมการตลาด มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจ อภิปรายผลดังนี้

1) ปัจจัยด้านราคา มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจใช้บริการรับส่งพัสดุของลูกค้าจากร้านสะดวกซื้อในกรุงเทพมหานคร แสดงให้เห็นว่า ด้านราคาค่าส่งพัสดุที่มีความคุ้มค่าในการใช้บริการ มีความเหมาะสมกับบริการ ราคาค่าส่งพัสดุมีให้เลือกหลายขนาดพัสดุ และมีความเหมาะสมกับระยะทางของพื้นที่ จึงเป็นสิ่งที่ลูกค้าใช้ในการตัดสินใจใช้บริการ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของกฤษฎา เครือชาลี ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง การวิเคราะห์องค์ประกอบหลักและการจัดกลุ่มพฤติกรรมผู้บริโภคต่อการตัดสินใจเลือกใช้บริการบริษัทขนส่งพัสดุ เคอรี่ เอ็กซ์เพรส จำกัด โดยลูกค้าให้ความเหมาะสมของราคากับคุณค่าที่จะได้รับ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับนัยสำคัญ 0.05 (กฤษฎา เครือชาลี, 2563)

2) ปัจจัยด้านช่องทางจัดจำหน่าย มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจใช้บริการรับส่งพัสดุของลูกค้าจากร้านสะดวกซื้อ ในกรุงเทพมหานคร แสดงให้เห็นว่าทำเลที่เหมาะสม สะดวกในการใช้บริการ มีที่จอดรถเปิดตลอด 24 ชั่วโมง สอดคล้องกับงานวิจัยของกมลชนก หมีปาน และกนกพร ชัยประสิทธิ์ ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง อิทธิพลของคุณภาพการให้บริการและส่วนประสมทางการตลาดบริการที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกใช้บริการบริษัทขนส่ง เจแอนด์ที เอ็กซ์เพรส จำกัด ของผู้บริโภคในจังหวัดปทุมธานี พบว่า ปัจจัยด้านช่องทางจัดจำหน่าย ส่งผลต่อการเลือกใช้บริการบริษัทขนส่ง เจ แอนด์ที เอ็กซ์เพรส จำกัด ของผู้บริโภคในจังหวัดปทุมธานี อย่างมีระดับนัยสำคัญที่ 0.05 (กมลชนก หมีปาน และกนกพร ชัยประสิทธิ์, 2564)

3) ปัจจัยด้านการส่งเสริมการตลาด มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจใช้บริการรับส่งพัสดุของลูกค้าจากร้านสะดวกซื้อ ในกรุงเทพมหานคร แสดงให้เห็นว่าลูกค้าสนใจและจะจดจำการตลาดที่น่าสนใจ เช่น การลดราคา การแจกคูปอง ให้ส่วนลด การสะสมคะแนน การโฆษณา การรีวิว จะเพิ่มความน่าเชื่อถือและมั่นใจในการบริการ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของกฤษฎา เครือชาลี ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง การวิเคราะห์องค์ประกอบหลักและการจัดกลุ่มพฤติกรรมผู้บริโภคต่อการตัดสินใจเลือกใช้บริการบริษัทขนส่งพัสดุ เคอรี่ เอ็กซ์เพรส จำกัด โดยลูกค้าให้ความคุ้มค่า ความเหมาะสมของราคากับสินค้าที่จะได้รับ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับนัยสำคัญ 0.05 (กฤษฎา เครือชาลี, 2563)

3. ปัจจัยด้านคุณภาพการบริการ จากผลการศึกษาพบว่า ด้านความน่าเชื่อถือ ด้านการตอบสนองอย่างรวดเร็ว ด้านความมั่นใจได้ ด้านลักษณะทางกายภาพ มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจ อภิปรายผลดังนี้

1) ปัจจัยด้านความน่าเชื่อถือ มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจใช้บริการรับส่งพัสดุของลูกค้าจากร้านสะดวกซื้อ ในกรุงเทพมหานคร แสดงให้เห็นว่าผู้ให้บริการเชื่อถือในบริการที่มีมาตรฐาน ตรวจสอบติดตามข้อมูลการจัดส่งได้อย่างรวดเร็ว แม่นยำ มีกำหนดการจัดส่งชัดเจน สอดคล้องกับงานวิจัยของวราชนก เต็งวงษ์วัฒน์ ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง คุณภาพการให้บริการการตระหนักถึงราคา ภาพลักษณ์ตรา

สินค้าและการบอกต่อส่งผลต่อการตัดสินใจเลือกใช้บริการขนส่งพัสดุของบริษัทเอกชนภายในประเทศไทยของผู้บริโภคในกรุงเทพมหานคร พบว่า ปัจจัยคุณภาพการให้บริการด้านความน่าเชื่อถือ ด้านการให้ความมั่นใจ ส่งผลต่อการตัดสินใจเลือกใช้บริการขนส่งพัสดุอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 (วรชนก เต็งวงษ์วัฒน์, 2558)

2) ปัจจัยด้านการตอบสนองอย่างรวดเร็ว มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจใช้บริการรับส่งพัสดุของลูกค้าจากร้านสะดวกซื้อ ในกรุงเทพมหานคร แสดงให้เห็นว่าผู้ใช้บริการได้รับการตอบสนองอย่างรวดเร็ว ทั้งในด้านกระบวนการทำงาน การให้ข้อมูล ระบบการตรวจรับสินค้า การจ่ายชำระค่าบริการ รวมถึงการให้ข้อมูลต่าง ๆ กับลูกค้า สอดคล้องกับงานวิจัยของกฤษฎดา เขียววัฒนสุข และสมพล พงษ์หว้า ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง ผลของคุณภาพในการให้บริการและการตัดสินใจใช้บริการของผู้ให้บริการขนส่งระหว่างบริษัทไปรษณีย์ไทย จำกัด บริษัทเคอร์รี่ เอกซ์เพรส จำกัด (ประเทศไทย) และบริษัทเอสซีจี ยามาโตะ เอ็กซ์เพรส จำกัด พบว่า บริษัทไปรษณีย์ไทย จำกัด มีคุณภาพการให้บริการด้านความเป็นรูปธรรม และความมั่นใจ มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจใช้บริการ บริษัทเคอร์รี่ เอกซ์เพรส พบว่า คุณภาพการให้บริการด้านความน่าเชื่อถือมีอิทธิพลต่อการตัดสินใจใช้บริการของลูกค้า บริษัทเอสซีจี ยามาโตะ เอ็กซ์เพรส จำกัด พบว่า คุณภาพการบริการด้านการตอบสนองอย่างรวดเร็วมีอิทธิพลต่อการตัดสินใจอย่างมีนัยสำคัญ $p < 0.05$ (กฤษฎดา เขียววัฒนสุข และสมพล พงษ์หว้า, 2562)

3) ปัจจัยด้านความมั่นใจได้ มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจใช้บริการรับส่งพัสดุของลูกค้าจากร้านสะดวกซื้อ ในกรุงเทพมหานคร แสดงให้เห็นว่าความมั่นใจในคุณภาพการบริการว่าการจัดส่งสินค้าตรงเวลาตามที่ได้แจ้งไว้ในระบบ สินค้าอยู่ในสภาพดีไม่ชำรุด และสามารถรับสินค้าได้ ณ จุดรับบริการตามที่แจ้งไว้ในทุกครั้ง รวมถึงมั่นใจในการบริการของพนักงาน สอดคล้องกับงานวิจัยของกฤษฎดา เครือชาติ ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง การวิเคราะห์องค์ประกอบหลักและการจัดกลุ่มพฤติกรรมผู้บริโภคต่อการตัดสินใจเลือกใช้บริการบริษัทขนส่งพัสดุ เคอร์รี่ เอ็กซ์เพรส จำกัด พบว่า องค์ประกอบด้านการให้ความเชื่อมั่นต่อลูกค้า มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจเลือกใช้บริการ อย่างมีระดับนัยสำคัญที่ 0.05 (กฤษฎดา เครือชาติ, 2563)

4) ปัจจัยด้านลักษณะทางกายภาพ มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจใช้บริการรับส่งพัสดุของลูกค้าจากร้านสะดวกซื้อ ในกรุงเทพมหานคร แสดงให้เห็นว่า ภาพลักษณ์ สถานที่ในการบริการ รูปแบบขั้นตอนที่มีมาตรฐาน การมีป้ายบอกราคาชัดเจน สอดคล้องกับงานวิจัยของศิริรัตน์ ญาณปรีชา ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง ปัจจัยที่ส่งผลต่อการตัดสินใจเลือกใช้บริการขนส่งพัสดุของลูกค้าบริษัท แฟลช เอ็กซ์เพรส จำกัด ในเขตจังหวัดพระนครศรีอยุธยา พบว่า ปัจจัยคุณภาพการบริการด้านความไว้วางใจได้ลักษณะกายภาพที่น่าเชื่อถือ มีผลต่อการตัดสินใจเลือกใช้บริการขนส่งพัสดุบริษัท แฟลช เอ็กซ์เพรส จำกัด อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05-(ศิริรัตน์ ญาณปรีชา, 2563)

สรุป/ข้อเสนอแนะ

จากการศึกษาเรื่อง อิทธิพลที่ส่งผลต่อการตัดสินใจใช้บริการรับส่งพัสดุของลูกค้าจากร้านสะดวกซื้อ ในกรุงเทพมหานคร สรุปได้ว่า การให้บริการรับส่งพัสดุ สามารถสร้างความได้เปรียบในการแข่งขันในธุรกิจได้ ด้วยการมีบริการขนส่งพัสดุเพิ่มในร้าน ทำให้มีจุดบริการลูกค้ามากขึ้น สะดวกขึ้นและประกอบกับปัจจัยด้านส่วนประสมทางการตลาดและด้านคุณภาพการบริการที่ต้องคำนึงถึงความน่าเชื่อถือไว้วางใจ ให้บริการอย่างรวดเร็ว มีคุณภาพและราคาเหมาะสม รวมทั้งแสดงป้ายบอกราคาชัดเจน มีการจัดระบบการชำระเงินถูกต้อง แม่นยำ รวดเร็ว จึงเป็นอีกช่องทางหนึ่งในการทำธุรกิจขนส่งร่วมกับธุรกิจร้านสะดวกซื้อ เพื่อต่อยอดการขยายธุรกิจขนส่งในร้านสะดวก ผู้วิจัยจึงมีข้อเสนอแนะดังต่อไปนี้

ข้อเสนอแนะสำหรับการนำผลการวิจัยไปใช้

1) จากผลการวิจัย ปัจจัยส่วนบุคคลที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจใช้บริการรับส่งพัสดุของลูกค้าจากร้านสะดวกซื้อ ในกรุงเทพมหานคร ได้แก่ อายุ อาชีพ และรายได้ รวมถึงพฤติกรรมของผู้บริโภคที่เปลี่ยนไปร้านสะดวกซื้อ สามารถผลิตบริการให้ตอบสนองต่อผู้ใช้บริการได้อย่างตรงตามความต้องการที่สุด โดยกำหนดกลยุทธ์ในการเปิดให้บริการรับส่งพัสดุ ที่มีความไว ส่งสินค้าได้อย่างปลอดภัย ถูกต้องและใช้บริการได้ตลอดเวลา อาจมีการทำความเข้าใจหรือฝึกอบรมพนักงานบริการ ให้เข้าถึงผู้ใช้บริการ และมีราคาเหมาะสม คำนึงถึงคุณภาพของบริการ

2) จากผลการวิจัย ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดด้านราคา ด้านช่องทางการจัดจำหน่าย และด้านการส่งเสริมการตลาด มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจใช้บริการรับส่งพัสดุของลูกค้าจากร้านสะดวกซื้อ ในกรุงเทพมหานคร ราคาและการรับประกันความปลอดภัยสินค้าจะช่วยเพิ่มความเชื่อมั่น ด้านช่องทางการจัดจำหน่ายต้องสะดวก สามารถรองรับผู้ใช้บริการได้ทุกวัย ขั้นตอนไม่ซับซ้อน เข้าใจง่าย ลูกค้าใช้บริการได้ตลอด 24 ชั่วโมง หรือมีช่องทางลักษณะเป็นตู้อัตโนมัติ เพื่อเพิ่มช่องทางและประสบการณ์ให้ลูกค้ามากขึ้น ด้านการส่งเสริมการตลาด เช่น การลดราคา การแจกคูปองส่วนลด การสะสมคะแนนร่วมกับแอปพลิเคชัน การโฆษณาประชาสัมพันธ์ การวิจารณ์หลังการขาย (Review) จะเพิ่มความน่าเชื่อถือใจในการบริการ

3) จากผลการวิจัย ปัจจัยด้านคุณภาพการให้บริการ ด้านความน่าเชื่อถือ การตอบสนองอย่างรวดเร็ว ความมั่นใจได้ และด้านลักษณะทางกายภาพ มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจใช้บริการรับส่งพัสดุของลูกค้าจากร้านสะดวกซื้อ ในกรุงเทพมหานคร การให้บริการอย่างมีอาชีพ รวมถึงความน่าเชื่อถือของพนักงาน ทั้งการแต่งกาย มารยาท วิธีการรับส่งเป็นมาตรฐานทุกสาขา พนักงานมีไหวพริบสามารถให้ข้อมูลได้ทุกส่วน ใช้คำพูดที่ดีในการสื่อสาร มีหน่วยงานดูแลลูกค้าตลอด 24 ชั่วโมง ทำให้ลูกค้ารู้สึกปลอดภัยเมื่อมาใช้บริการในร้านสะดวกซื้อ ทั้งด้านข้อมูลความเป็นส่วนตัว หรือการจัดส่งถึงมือผู้รับปลายทางได้ถูกคน และด้านลักษณะทางกายภาพ การมีสิ่งอำนวยความสะดวกอุปกรณ์ต่าง ๆ เช่น จุดพัก สายรัด สก๊อตเทป มีพื้นที่มุมให้บริการแพ็คสินค้า มีป้ายหรือโปสเตอร์ชี้แจงเกี่ยวกับเงื่อนไขการจัดส่ง เงื่อนไขการรับประกัน อัตราค่าส่งชัดเจน เพื่อทำให้เกิดผลเป็นรูปธรรมของการบริการมากยิ่งขึ้น

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

- 1) ควรศึกษาถึงความพึงพอใจของผู้ใช้บริการรับส่งพัสดุของลูกค้าจากร้านสะดวกซื้อ โดยเทียบกับคู่แข่งหลายๆ บริษัท
- 2) ควรศึกษาปัจจัยอื่น ๆ ที่ส่งผลต่อการตัดสินใจใช้บริการรับส่งพัสดุ โดยเทียบกับคู่แข่งหลายๆ บริษัท เพื่อให้เห็นข้อดี ข้อด้อยที่ชัดเจน และเพื่อนำผลที่ได้มาใช้ในการปรับปรุงหรือวางแผนการบริการให้มีประสิทธิภาพ และสร้างความพึงพอใจสูงสุดให้แก่ผู้ใช้บริการต่อไป

เอกสารอ้างอิง

- กมลชนก หมีปาน และกนกพร ชัยประสิทธิ์. (2564). อิทธิพลของคุณภาพการให้บริการและส่วนประสมทางการตลาดบริการที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกใช้บริการบริษัทขนส่งเจแอนด์ที เอ็กซ์เพรส จำกัด ของผู้บริโภคในจังหวัดปทุมธานี. *วารสารวิชาการ มหาวิทยาลัยนอร์ทกรุงเทพ*, 10(1), 25-33.
- กฤษฎา เครือชาลี. (2563). การวิเคราะห์องค์ประกอบหลักและการจัดกลุ่มพฤติกรรมผู้บริโภคต่อการตัดสินใจเลือกใช้บริการบริษัทขนส่งพัสดุ เคอรี่ เอ็กซ์เพรส จำกัด. *วารสารการจัดการธุรกิจ มหาวิทยาลัยบูรพา*, 9(1), 1-18.
- กฤษดา เขียววัฒนสุข และสมพล หุ่นหว่า. (2562). ผลของคุณภาพในการให้บริการและการตัดสินใจใช้บริการของผู้ให้บริการขนส่ง ระหว่างบริษัท ไปรษณีย์ไทย จำกัด บริษัท เคอรี่ เอ็กซ์เพรส (ประเทศไทย) จำกัด และบริษัท เอสซีจี ยามาโตะ เอ็กซ์เพรส จำกัด. *วารสารเกษมบัณฑิต*, 20(2), 92-106.
- กัลยา วานิชย์บัญชา. (2561). *สถิติสำหรับงานวิจัย*. (พิมพ์ครั้งที่ 12). กรุงเทพมหานคร : หจก.สามลดา.
- บุรณ์เมตต์ วิวัฒนานุกูล. (2564). *Stat-Horizon : ทำความรู้จักธุรกิจ B2C e-Commerce รูปแบบธุรกิจ รูปแบบการชำระเงิน และวิธีการติดตามภาวะตลาด*. เรียกใช้เมื่อ 20 เมษายน 2565. จาก <https://shorturl.asia/q6tac>.
- ปริญญช ศิริไพบูลย์ทรัพย์. (2560). ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดที่มีอิทธิพลต่อความพึงพอใจของผู้ใช้บริการ Kerry Express ในกรุงเทพมหานครและปริมณฑล. ใน *สารนิพนธ์ปริญญาบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต คณะพาณิชยศาสตร์และการบัญชี*. มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- ยุทธ ไกยวรรณ. (2562). *หลักสถิติวิจัยและการใช้โปรแกรม SPSS*. (พิมพ์ครั้งที่ 6). กรุงเทพมหานคร : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- วรรณก เต็งวงษ์วัฒน์. (2558). คุณภาพการให้บริการ การตระหนักถึงราคา ภาพลักษณ์ตราสินค้า และการบอกต่อที่ส่งผลต่อการตัดสินใจเลือกใช้บริการขนส่งพัสดุของบริษัทเอกชนภายในประเทศไทยของผู้บริโภคในกรุงเทพมหานคร. ใน *สารนิพนธ์ปริญญาบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต คณะบริหารธุรกิจ*. มหาวิทยาลัยกรุงเทพ.

- ศิริรัตน์ ญาณปรีชา. (2563). ปัจจัยที่ส่งผลต่อการตัดสินใจเลือกใช้บริการขนส่งพัสดุของลูกค้าบริษัท แพลซ เอ็กซ์เพรส จำกัด ในเขตจังหวัดพระนครศรีอยุธยา. ใน *สารนิพนธ์ปริญญาบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต คณะบริหารธุรกิจ วิชาเอกการจัดการโลจิสติกส์. เทคโนโลยีราชชมงคลธัญบุรี.*
- สุรรักษ์ วงษ์ทิพย์. (2561). เครือข่ายสังคมออนไลน์ : กลยุทธ์การสื่อสารการตลาดออนไลน์เพื่อดึงดูดผู้บริโภคในยุคดิจิทัล. *วารสารบริหารธุรกิจเทคโนโลยีมหานคร*, 15(1), 21-36.
- Cochran, W. G. (1977). *Sampling Techniques*. (3rd Edition). New York : John Wiley & Sons.Inc.
- Economic Intelligent Center ธนาคารไทยพาณิชย์. (2565). *เกาะติดตลาดขนส่งพัสดุ 2022*. เรียกใช้เมื่อ 2 กรกฎาคม 2565. จาก <https://shorturl.asia/4f7zj>.

แนวทางการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านในพื้นที่อำเภอกุตุจับ จังหวัดอุดรธานี*
GUIDELINES FOR VILLAGE FUND MANAGEMENT IN KUT CHAP DISTRICT
UDON THANI PROVINCE

ชลธิชา ชุมศรีแก้ว

Chonthicha Chumsrikaew

เขมณัฐ ภูกองไชย

Khemanat Phukongcha

มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี

Udon Thani Rajabhat University, Thailand.

E-mail: 64611152103@udru.ac.th

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาสภาพปัญหา สาเหตุของปัญหา การบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านในพื้นที่อำเภอกุตุจับ จังหวัดอุดรธานี 2) หาแนวทางในการยกระดับกองทุนหมู่บ้านในพื้นที่อำเภอกุตุจับ จังหวัดอุดรธานี ใช้รูปแบบการวิจัยเชิงคุณภาพ ถูกคัดเลือกมาแบบเจาะจง รวบรวมข้อมูลโดยการสนทนากลุ่มเฉพาะ ผู้ให้ข้อมูล ได้แก่ พัฒนาการจังหวัดอุดรธานี 1 คน พัฒนาการอำเภอกุตุจับ 1 คน กองทุนหมู่บ้านระดับตำบล 7 คน และสมาชิกกองทุนหมู่บ้าน 3 คน รวมทั้งสิ้น 12 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยคือ แบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง เก็บรวบรวมข้อมูล วิเคราะห์เนื้อหาและสรุปผลรายด้าน

ผลการวิจัยพบว่า 1. สภาพปัญหา สาเหตุของปัญหา การบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านในพื้นที่อำเภอกุตุจับ จังหวัดอุดรธานี รายด้านได้แก่ การบริหารจัดการด้านผู้นำ การบริหารจัดการด้านการมีส่วนร่วม การบริหารจัดการด้านการจัดสรรผลประโยชน์ และการบริหารจัดการด้านการเข้าถึงและตรวจสอบข้อมูลกองทุน พบว่า ผู้นำกองทุนหมู่บ้านเป็นบุคคลที่ความรู้ ความสามารถ เข้าใจในระเบียบข้อบังคับ ขาดการมีส่วนร่วมในการระดมความคิดเห็น มีการจัดสรรผลประโยชน์ตามหมวดหมู่โดยใช้หลักธรรมาภิบาล และพบปัญหาน้อยในเรื่องการบริหารจัดการด้านการเข้าถึงและการตรวจสอบกองทุน เนื่องจากมีเจ้าหน้าที่พัฒนาชุมชนเป็นที่เลี้ยง 2. แนวทางในการยกระดับกองทุนหมู่บ้านในพื้นที่อำเภอกุตุจับ จังหวัดอุดรธานี ประกอบด้วย 4 ด้าน ได้ผลการวิจัยเชิงคุณภาพ กล่าวคือ ผู้นำต้องมีความใฝ่รู้ใน

---

*Received: 13 January 2023; Revised: 21 April 2023; Accepted: 24 April 2023

ด้านการบริหารงาน เสียสละ ซื่อสัตย์ สุจริต ทันต่อเทคโนโลยี ต้องจัดเวทีการประชุมประชาคม เพื่อให้ทุกคนได้แสดงความคิดเห็น เพราะสมาชิกคือหัวใจสำคัญของการขับเคลื่อนกองทุน เพื่อสร้างระเบียบข้อบังคับด้านการจัดสรรผลประโยชน์ และกองทุนต้องมีระบบการติดตามและสรุปผลเป็นปัจจุบัน

คำสำคัญ: แนวทาง, การบริหารจัดการ, กองทุนหมู่บ้านในพื้นที่อำเภอกุดจับ จังหวัดอุดรธานี

Abstract

This research article aims to 1) to study the conditions and causes of the problems in the village fund management in Kut Chap District, Udon Thani Province 2) to find the guidelines to improve the quality of the village fund in Kut Chap District, Udon Thani Province. This qualitative research was conducted through purposive sampling and focus group discussions. The key informants were together 12 persons; 1 officer of Provincial Community Development Officer, 1 officer of Kut Chap District Development, 7 officers of Village Fund in the Sub-District, and 3 members of the village fund. The research tool was a semi-structured interview, data collection, content analysis, and findings summaries in each aspect.

The results showed that: 1. In each aspect, the problem conditions and roots of the problem in the village fund management in Kut Chap District, Udon Thani Province, were as follows: leadership management, contribution management, benefit distribution management, fund accessibility management, and information inspection management. Nevertheless, it was found that the leaders of the village fund are knowledgeable, competent, and understand the rules and regulations. Although they lack contribution in giving ideas, benefits by categories were allocated under good governance principles, and fewer problems were found in accessibility management and fund auditing due to mentorship by community development officers. 2. The guidelines for improving the quality of the village fund in Kut Chap District, Udon Thani Province, comprise 4 aspects. The results of qualitative research showed that leaders must be passionate about management, sacrifice, honesty, integrity, and technology. Moreover, community meetings must be held for anyone to express their opinions because members are the

key to supporting the fund and determining regulations on the allocation of benefits. Also, the fund must have an up-to-date monitoring and summary system.

Keywords: Guidelines, Management, Village Fund in Kut Chap District Udon Thani Province

บทนำ

ในปี พ.ศ. 2544 รัฐบาลมีเจตนารมณ์ที่จะแก้ไขปัญหาความยากจน ซึ่งเป็นปัญหาเรื้อรังที่สำคัญของการพัฒนาประเทศ จึงจำเป็นต้องรีบแก้ไขปัญหาโดยเร่งด่วน โดยได้กำหนดนโยบายเร่งด่วน เมื่อวันที่ 26 กุมภาพันธ์ 2544 ของคณะรัฐมนตรีขณะนั้น ภายใต้การนำของพันตำรวจโททักษิณ ชินวัตร นายกรัฐมนตรี ซึ่งได้กำหนดให้เป็นนโยบายเร่งด่วน โดยมีเจตนารมณ์เพื่อแก้ไขปัญหาความยากจนให้กับประชาชนในหมู่บ้านและชุมชนเมือง ค่าแถลงนโยบายดังกล่าวเพื่อจัดตั้งแหล่งละ 1 ล้านบาท (สำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรี, 2544) จัดตั้งใช้เป็นเงินทุนหมุนเวียนของกองทุนและการพัฒนาเศรษฐกิจ เพื่อให้เข้าถึงการจัดการระบบกองทุนและชุมชนเมืองของตนเอง

จากนโยบายจัดตั้งกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง เมื่อพุทธศักราช 2544 จนถึงพุทธศักราช 2564 ปัจจุบันกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองดำเนินงาน 21 ปี ซึ่งวัตถุประสงค์แห่งกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติพระราชบัญญัติ พ.ศ. 2547 พร้อมทั้งระเบียบคณะกรรมการ ประกอบการสนับสนุนนโยบายของรัฐบาล ซึ่งเป็นกลไกสำคัญขับเคลื่อนมาตรการกระตุ้นเศรษฐกิจฐานราก ปัจจุบันยังพบว่าการดำเนินงานของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองบางที่ ประสบปัญหาเกี่ยวกับการบริหารในกองทุนหมู่บ้านลดลง เช่น ปัญหาด้านขาดความรู้ในบริหารงานแบบบูรณาการ หลายแห่งหยุดดำเนินงานหรือคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านไม่สามารถบริหารจัดการกองทุนของตนเอง ขาดประสิทธิภาพในการติดตามควบคุมดูแลงบประมาณอย่างต่อเนื่อง ด้านการเงินและการบัญชีขาดได้มาตรฐาน จัดเก็บข้อมูลไม่เป็นปัจจุบัน ขาดการเปิดเผยข้อมูลการดำเนินงานและข้อมูลงบการเงิน สาเหตุเกิดจากกรรมการองค์ความรู้ ความเข้าใจ ระบบบริหารจัดการ (สำนักงานกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ, 2565)

พระราชบัญญัติกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ พ.ศ. 2547 ซึ่งกำหนดให้กองทุนเป็นนิติบุคคล ต้องมีบุคคลเข้ามาบริหารจัดการแทนนิติบุคคลนั้น ตามระเบียบว่าด้วยการจัดตั้งและบริหารกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ พ.ศ. 2551 จึงได้กำหนดคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านจำนวนไม่น้อยกว่าเก้าคน ไม่เกินสิบห้าคน โดยมีโครงสร้างประกอบด้วยประธาน รองประธาน เลขานุการ เภรัญญิก ประชาสัมพันธ์ กรรมการฝ่ายสินเชื่อ กรรมการกองทุนหมู่บ้านฝ่ายอื่น ๆ ตามระเบียบฯ

กำหนด ซึ่งวาระดำรงตำแหน่งไม่เกินคราวละสองปี ซึ่งการได้มาของคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง นั้น ต้องมาจากสมาชิกกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง ที่คัดเลือกมาจากเสียงข้างมากของสมาชิกกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองเท่านั้น

กองทุนที่มีความพร้อมหลายแห่ง มีฐานะเป็นนิติบุคคลตามที่กฎหมายรองรับนั้น จังหวัดอุดรธานี เป็นพื้นที่หนึ่งที่เป็นต้นแบบ ที่มีการบริหารจัดการกองทุนที่ดี สรุปได้คือ งบประมาณ พ.ศ. 2555 พบว่า จังหวัดอุดรธานี รวมกองทุนหมู่บ้านทั้งสิ้น 1,977 กองทุน ซึ่งเป็นกองทุนหมู่บ้าน 1,883 กองทุน กองทุนชุมชนเมือง 82 กองทุน และกองทุนชุมชนทหาร 12 กองทุน ซึ่งจัดระดับศักยภาพซึ่งประสิทธิภาพการดำเนินงานได้ ระดับดีมาก (A) 620 กองทุน ระดับดี (B) 885 กองทุน ระดับพอใช้ (C) 300 กองทุน กองทุนที่ยังไม่ได้รับการประเมินจัดระดับ 172 กองทุน (สำนักงานกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ สาขา 6, 2012) เห็นได้ว่า กองทุนนี้ตั้งอยู่ที่อำเภอกุดจับ จังหวัดอุดรธานี ระดับของกองทุนหมู่บ้านในเขตนี้ อยู่ในเกณฑ์ดีมาก 37 กองทุน อยู่ในระดับ “ดีมาก” และ 38 กองทุนอยู่ในระดับ “ดี” เป็นกองทุนได้รับรางวัลการบริหารจัดการที่ดีภายในกองทุน

กองทุนหมู่บ้านที่อยู่ในระดับดีมาก (A) ต้องผ่านการประเมินศักยภาพการดำเนินงานของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง มีองค์ประกอบโดยศักยภาพและประสิทธิภาพของหมู่บ้านและชุมชนเมืองที่ผ่านการประเมินทั้ง 3 ด้าน ดังนี้ 1. ด้านบริหารจัดการ 2. ด้านเสริมสร้างความเข้มแข็ง และ 3. ด้านผลการดำเนินงาน ซึ่งกองทุนหมู่บ้านที่อยู่ในระดับดีมาก (A) จะมีผลงานน่าสนใจหลายด้านแตกต่างกัน ประกอบกับการบริหารจัดการของกองทุนที่ดี มีคณะกรรมการที่มีความรู้ความสามารถประสบความสำเร็จในการประกอบอาชีพและมีการยกระดับกองทุนหมู่บ้านของตนเองเป็นสถาบันการเงิน และสามารถบริหารจัดการกองทุนตามระเบียบข้อบังคับของกองทุนหมู่บ้านของตนเองได้ในระดับดีมาก

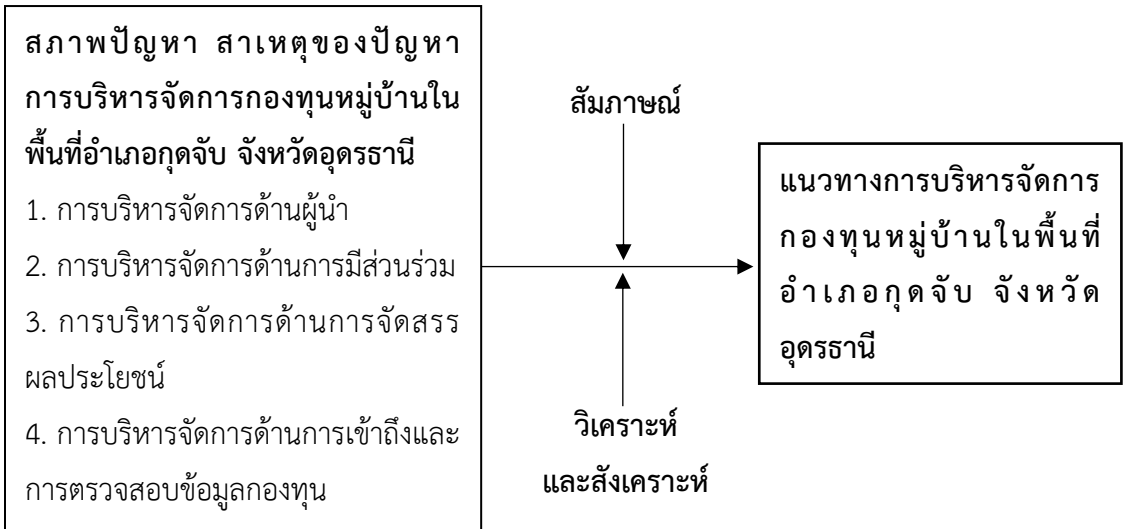
จากความเป็นมาและความสำคัญของปัญหาข้างต้น เพื่อเป็นการหาแนวทางในการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองให้ประสบความสำเร็จในการบริหารจัดการกองทุนของตนเอง โดยเป็นแบบอย่างของชุมชนอื่นได้ ผู้วิจัยจึงได้ทำการศึกษาวิจัยแนวทางการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านในพื้นที่อำเภอกุดจับ จังหวัดอุดรธานี เพื่อศึกษาสภาพปัญหา สาเหตุของปัญหา การบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้าน และเพื่อหาแนวทางในการยกระดับกองทุนหมู่บ้านในพื้นที่อำเภอกุดจับ จังหวัดอุดรธานี ซึ่งการศึกษาครั้งนี้ เพื่อที่จะนำผลการศึกษาที่ได้เป็นแนวทางในการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านในพื้นที่อำเภอกุดจับ จังหวัดอุดรธานี และกองทุนอื่นในอนาคตต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพปัญหา สาเหตุของปัญหา การบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านในพื้นที่ อำเภอกุดจับ จังหวัดอุดรธานี
2. เพื่อหาแนวทางในการยกระดับกองทุนหมู่บ้านในพื้นที่อำเภอกุดจับ จังหวัดอุดรธานี

กรอบแนวคิดของการวิจัย

กรอบแนวคิดในการวิจัย เรื่อง แนวทางการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านในพื้นที่อำเภอกุดจับ จังหวัดอุดรธานี ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องแล้ว ได้กำหนดกรอบแนวคิดในการวิจัย ดังนี้

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดของการวิจัย

ขอบเขตของการวิจัย

การวิจัยนี้ เป็นแนวทางการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านในพื้นที่อำเภอกุดจับ จังหวัดอุดรธานี ใช้รูปแบบการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ผู้วิจัยได้กำหนดการดำเนินงาน ดังนี้

1. **ขอบเขตด้านเนื้อหา** ประกอบด้วยแนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับแนวทางการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านในพื้นที่อำเภอกุดจับ จังหวัดอุดรธานี โดยมีประเด็นที่ศึกษา ได้แก่ แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการบริหารจัดการ แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับผู้นำ แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวกับการมีส่วนร่วม แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการจัดสรรผลประโยชน์ แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการเข้าถึงและการ

ตรวจสอบข้อมูลกองทุน ความรู้เกี่ยวกับกองทุนหมู่บ้าน การบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี บริบทกองทุนหมู่บ้าน อำเภอกุดจับ จังหวัดอุดรธานี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

2. **ขอบเขตด้านพื้นที่** ศึกษากองทุนหมู่บ้าน คือ กองทุนหมู่บ้านในพื้นที่อำเภอกุดจับ จังหวัดอุดรธานี

3. ขอบเขตด้านกลุ่มเป้าหมาย

กลุ่มเป้าหมายเชิงคุณภาพ ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง รวมจำนวน 12 คน โดยใช้วิธีการเลือกแบบเจาะจง ดังนี้

ตารางที่ 1 จำนวนผู้ให้ข้อมูลเชิงคุณภาพ

ผู้ให้ข้อมูล	จำนวน (คน)	เหตุผลที่เลือก
1. พัฒนาการจังหวัดอุดรธานี	1	เป็นผู้ดูแลงานกองทุนหมู่บ้านในระดับจังหวัด
2. พัฒนาการอำเภอกุดจับ	1	เป็นผู้ดูแลงานกองทุนหมู่บ้านในระดับอำเภอ
3. กองทุนหมู่บ้านระดับตำบล	7	เป็นผู้ดูแลงานกองทุนหมู่บ้านในระดับตำบล
4. สมาชิกกองทุนหมู่บ้าน	3	เป็นผู้มีส่วนเกี่ยวข้องโดยตรงกับการบริหารจัดการ และเป็นผู้มีส่วนร่วมทุกระบวนการของกองทุน
รวม	12	

4. ขอบเขตระยะเวลา

ระยะเวลาวิจัย อยู่ในช่วงปีงบประมาณ 2565 (เมษายน 2565 – พฤศจิกายน 2565)

การวิจัยครั้งนี้ แบ่งเป็น 2 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ศึกษาสภาพปัญหา สาเหตุของปัญหา การบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านในพื้นที่อำเภอกุดจับ จังหวัดอุดรธานี

ตอนที่ 2 หาแนวทางในการยกระดับกองทุนหมู่บ้านในพื้นที่อำเภอกุดจับ จังหวัดอุดรธานี

5. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือวิจัย ใช้การเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง (Structure interview) ใช้วิธีการเลือกแบบเจาะจง (Purposive selection) การสนทนากลุ่มเฉพาะ (Focus Group Discussion) ซึ่งได้สร้างขึ้นตามกรอบแนวคิดทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง โดยสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการวิจัย แบบสอบถามประกอบด้วย 4 ประเด็น ดังนี้

ประเด็นที่ 1 การบริหารจัดการด้านผู้นำ สภาพปัญหา สาเหตุของปัญหา การบริหารจัดการ กองทุนหมู่บ้านในพื้นที่อำเภอกุตุฉับ จังหวัดอุดรธานี และเพื่อหาแนวทางในการยกระดับกองทุนหมู่บ้าน ในพื้นที่อำเภอกุตุฉับ จังหวัดอุดรธานี

ประเด็นที่ 2 การบริหารจัดการด้านการมีส่วนร่วม สภาพปัญหา สาเหตุของปัญหา การบริหารจัดการ กองทุนหมู่บ้านในพื้นที่อำเภอกุตุฉับ จังหวัดอุดรธานี และเพื่อหาแนวทางในการยกระดับกองทุน หมู่บ้าน ในพื้นที่อำเภอกุตุฉับ จังหวัดอุดรธานี

ประเด็นที่ 3 การบริหารจัดการด้านการจัดสรรผลประโยชน์ สภาพปัญหา สาเหตุของปัญหา การบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านในพื้นที่อำเภอกุตุฉับ จังหวัดอุดรธานี และเพื่อหาแนวทางในการ ยกระดับกองทุนหมู่บ้านในพื้นที่อำเภอกุตุฉับ จังหวัดอุดรธานี

ประเด็นที่ 4 การบริหารจัดการด้านการเข้าถึงและการตรวจสอบข้อมูลกองทุน สภาพปัญหา สาเหตุของปัญหา การบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านในพื้นที่อำเภอกุตุฉับ จังหวัดอุดรธานี และเพื่อหา แนวทาง ในการยกระดับกองทุนหมู่บ้านในพื้นที่อำเภอกุตุฉับ จังหวัดอุดรธานี

ผลการวิจัย

ตอนที่ 1 ข้อมูลสภาพปัญหา สาเหตุของปัญหา การบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านในพื้นที่ อำเภอกุตุฉับ จังหวัดอุดรธานี สรุปผลการวิจัย ดังนี้

ด้านที่ 1 การบริหารจัดการด้านผู้นำ พบว่า ผู้นำกองทุนหมู่บ้านในพื้นที่อำเภอกุตุฉับ จังหวัดอุดรธานี เป็นบุคคลที่มีความรู้ ความสามารถ เข้าใจในเรื่องระเบียบ ข้อบังคับ หน้าที่ของตนเอง ปฏิบัติงานเป็นไปตามระเบียบข้อบังคับ โดยให้กรรมการเป็นศูนย์รวม กระจายอำนาจตามหน้าที่ มีความ เข้าใจในการบริหารจัดการกองทุนในการเรียนรู้ เป็นไปตามระเบียบของกองทุน เป็นการพึ่งพาซึ่งกันและ กัน เหมือนพี่สอนน้องด้านการเป็นผู้นำจากรุ่นสู่รุ่นในกองทุน

ด้านที่ 2 การบริหารจัดการด้านการมีส่วนร่วม พบว่า กองทุนหมู่บ้านไม่ให้ความสนใจมาก พอในการระดมความคิดเห็นในการประชุม และขาดการมีส่วนร่วมในการประชุม กรรมการ และสมาชิก ต้องมีความเข้าใจพูดคุยในการบริหารกองทุนหมู่บ้าน ต้องทำความเข้าใจให้กับสมาชิกโดยการเน้นไปที่ การประชาสัมพันธ์มากขึ้น

ด้านที่ 3 การบริหารจัดการด้านการจัดสรรผลประโยชน์ พบว่า การบริหารจัดการ ด้านการ จัดสรรผลประโยชน์กองทุนหมู่บ้านในพื้นที่อำเภอกุตุฉับ จังหวัดอุดรธานี กองทุนมีการจัดสรร ผลประโยชน์ โดยคำนึงถึงประโยชน์ส่วนรวมมากกว่าประโยชน์ส่วนตัว และใช้หลักความคุ้มค่า และคุ้ม

ทุนในการจัดแบ่งหมวดหมู่การจัดสรรผลประโยชน์ โดยใช้เสียงข้างมากในการจัดสรรผลประโยชน์ในกองทุน และยึดตามระเบียบข้อบังคับของกองทุนนั้น ๆ ที่จัดทำขึ้นเป็นลายลักษณ์อักษร เพื่อให้สมาชิกทุกคนสามารถนำเงิน ที่รวมกันเป็นหนึ่งเดียวนั้น ไปใช้ในการบริหารแบบบูรณาการร่วมกันได้

ด้านที่ 4 การบริหารจัดการด้านการเข้าถึงและการตรวจสอบข้อมูลกองทุน พบว่า มีปัญหาแต่น้อย ในเรื่องของคณะกรรมการยังไม่เพียงพอต่อความต้องการของสมาชิกกองทุน สาเหตุที่เกิดปัญหาน้อย เนื่องจากมีเจ้าหน้าที่พัฒนาชุมชนเป็นที่เล็งสามารถทราบข้อมูลได้อย่างชัดเจนและทั่วถึง

ตอนที่ 2 แนวทางในการยกระดับกองทุนหมู่บ้านในพื้นที่อำเภอภูคดจับ จังหวัดอุดรธานี
สรุปผลการวิจัย ดังนี้

ด้านที่ 1 การบริหารจัดการด้านผู้นำ พบว่า ผู้นำกองทุนหมู่บ้านต้องมีลักษณะ ด้านผู้นำ คือ 1. ใฝ่รู้ 2. รับผิดชอบ 3. เสียสละ 4. ซื่อสัตย์ สุจริต 5. ทันสมัยทางด้านเทคโนโลยี 6. เข้าใจปัญหา 7. ให้โอกาส 8. สามารถถ่ายทอดความรู้จากสำนักงานกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองมายังกองทุนได้ 9. ศึกษาข้อมูล 10. ให้ความเป็นธรรม และคุณสมบัติมีคุณสมบัติ คือ 1. มีองค์ความรู้ด้านการบริหารจัดการอย่างดี 2. เสียสละ 3. มีจิตอาสา 4. มีระดับการศึกษาที่เหมาะสม และเป็นผู้แสวงหาความรู้เพิ่มเติม ศึกษาเปรียบเทียบสำนักงานกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองอย่างสม่ำเสมอ

ด้านที่ 2 การบริหารจัดการด้านการมีส่วนร่วม พบว่า ทุกคนต้องรับทราบแนวทางการบริหารจัดการร่วมกันเพื่อเดินไปสู่เป้าหมายอย่างถูกต้อง มีความรู้ เพื่อประกอบการจัดทำข้อมูลการบริหารกองทุนหมู่บ้านได้ ในการรับความร่วมมือจากสมาชิก มีส่วนร่วม สามารถชี้แจงได้ มีวิธีการที่จะทำให้กองทุนหมู่บ้าน มีส่วนร่วม ต้องมีการจัดเวทีประชาคม ให้สมาชิกทุกคนเข้ามาแสดงความคิดเห็นหรือส่งจดหมายตามบ้าน ให้ส่งแบบตอบรับกลับมายังกองทุน ต้องมีการประชุมอบรม พบปะ แจ้งข่าวสาร อยู่เป็นประจำ วิธีการที่สำคัญที่จะทำให้กองทุนเข้ามามีส่วนร่วมต้องสร้างความมั่นใจให้กับสมาชิกก่อน ดังนี้ 1. ใช้หอกระจายข่าวในการประกาศ 2. ทำหนังสือนำเสนอในการแจ้งประชุมติดตามก่อนการประชุมให้สมาชิกทุกคนได้รับข้อมูลอย่างถ่องแท้และทันที่ ประเด็นสำคัญ คือต้องให้สมาชิกมีส่วนร่วม เพราะสมาชิกคือหัวใจสำคัญของการขับเคลื่อนกองทุน

ด้านที่ 3 การบริหารจัดการด้านการจัดสรรผลประโยชน์ พบว่า ต้องมีสัดส่วนที่ชัดเจนโดยผู้นำกองทุน คณะกรรมการกองทุน และสมาชิกของกองทุนร่วมกันออกความเห็นของการจัดสรรผลประโยชน์ของกองทุนร่วมกัน เนื่องจากการจัดสรรผลประโยชน์จะต้องเกิดขึ้นจากความพึงพอใจของทุกฝ่าย ทำให้เกิดความร่วมมือกันดีเป็นอย่างไร เนื่องจากจะได้แนวคิดและแนวทางจากทุกฝ่ายในการแก้ไขปัญหา ต้องมีการบริหารในทุกส่วนให้เกิดความเท่าเทียม เพราะบางกองทุนเกิดรายได้มาก

มีผลประโยชน์มาก ก็ควรจะได้รับการจัดสรรอย่างเหมาะสม หลีกเลี่ยงการเกิดปัญหาตามมาในกองทุน เพราะต้องทำให้เหมาะสมทุกส่วน

ด้านที่ 4 การบริหารจัดการด้านการเข้าถึงและการตรวจสอบข้อมูลกองทุน พบว่า กองทุนจะต้องมีระบบการติดตามและสรุปผลของกองทุนหมู่บ้านได้อย่างรวดเร็ว เพราะถ้าไม่มีแนวทางจะทำให้เกิดปัญหาและผลกระทบในภายหลัง ช่วยลดการเกิดปัญหา สิ่งที่ตรวจสอบได้คือ วาระการประชุม งบการเงิน เพราะกองทุนจะต้องปิดงบทุก ๆ สิ้นปีตามระเบียบกองทุน และข้อมูลเป็นปัจจุบัน ต้องใช้หลักธรรมาภิบาล คือเรื่องในการปฏิบัติงานได้อย่างถูกต้อง คุ่มค่า และตรวจสอบได้ ปลอดภัย กองทุนเข้มแข็งจะทำให้ไม่เกิดปัญหา เพราะจะทำให้โปร่งใสขึ้นภายในกองทุน เนื่องจากการใช้หลักธรรมาภิบาลจะสามารถทำให้กองทุนปลอดภัยต่อคณะกรรมการและสมาชิก เพราะข้อมูลของกองทุนจะเป็นตัวบ่งชี้ การบริหารจัดการและสามารถทราบถึงปัญหาของกองทุนได้จากข้อมูล เพราะต้องให้สมาชิกรับรู้และรับทราบ

อภิปรายผล

จากการทำวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยได้อภิปรายผลตามวัตถุประสงค์ คือ 1) เพื่อศึกษาสภาพปัญหาสาเหตุของปัญหา การบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านในพื้นที่อำเภอภูดง จังหวัดอุดรธานี 2) เพื่อหาแนวทางในการยกระดับกองทุนหมู่บ้านในพื้นที่อำเภอภูดง จังหวัดอุดรธานี ดังนี้

ผลการวิจัยสอดคล้องกับผลการศึกษา สุลักษณ์ วงศ์สุรวัดน์ และคณะ ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง การบริหารกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองระดับตีมา: กรณีศึกษาจังหวัดนครปฐม ผลการศึกษาพบว่า ประสพความสำเร็จของการบริหารจัดการที่มีประสิทธิภาพของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง จัดการกองทุนทั้งสิ้น 4 ด้าน ได้แก่ 1) แนวทางการบริหารจัดการด้านผู้นำ 2) แนวทางการบริหารจัดการด้านการมีส่วนร่วม 3) แนวทางการบริหารจัดการด้านการจัดสรรผลประโยชน์ และ 4) แนวทางการบริหารจัดการด้านการเข้าถึงและการตรวจสอบข้อมูลกองทุน (สุลักษณ์ วงศ์สุรวัดน์ และคณะ, 2562) ซึ่งแนวทางดังกล่าวจะสามารถนำไปใช้พัฒนาการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านให้มีประสิทธิภาพต่อไป

ด้านที่ 1 การบริหารจัดการด้านผู้นำ พบว่า ผู้นำกองทุนหมู่บ้านต้องมีลักษณะด้านผู้นำ คือ 1. ใฝ่รู้ 2. รับผิดชอบ 3. เสียสละ 4. ซื่อสัตย์ สุจริต 5. ทักษะทางด้านเทคโนโลยี 6. เข้าใจปัญหา 7. ให้โอกาส 8. สามารถถ่ายทอดความรู้จากสำนักงานกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองมายังกองทุนได้ 9. ศึกษาข้อมูล 10. ให้ความสำคัญและคุณสมบัติมีคุณสมบัติ คือ 1. มุ่งองค์ความรู้ด้านการบริหารจัดการอย่างดี 2. เสียสละ 3. มีจิตอาสา 4. มีระดับการศึกษาที่เหมาะสม และเป็นผู้แสวงหาความรู้เพิ่มเติม ศึกษาระเบียบสำนักงานกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองอย่างสม่ำเสมอ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัย

ของสายชล ปัญญชิต ได้ศึกษาการพัฒนากองทุนหมู่บ้านไปสู่สถาบันการเงินชุมชน พบว่า ปัจจัยที่มีผลต่อความเป็นไปได้ในการพัฒนากองทุนเป็นสถาบันการเงินชุมชนมีสองส่วนที่สำคัญ คือ ปัจจัยภายในและปัจจัยภายนอก คือ 1) ปัจจัยภายใน ได้แก่ ด้านผู้นำ เช่น การมีวิสัยทัศน์ในการบริหาร มีความซื่อสัตย์ เสียสละ เป็นที่ยอมรับของคนในชุมชน การเป็นผู้มีภูมิรู้ ภูมิฐาน ภูมิปัญญา เป็นผู้มีความพร้อมทั้งในเรื่องครอบครัวและเรื่องส่วนตัว มีความรู้ สามารถทำงานแทนกันได้ ด้านการบริหารจัดการ (สายชล ปัญญชิต, 2555) ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ จุฑามาศ นิรมลรัตน์ ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง ปัจจัยความสำเร็จของกองทุนหมู่บ้านอ้อมแก้ว หมู่ที่ 9 ตำบลมาบโป่ง อำเภอพานทอง จังหวัดชลบุรี ผลการศึกษาพบว่า ระดับปัจจัยความสำเร็จของกองทุนหมู่บ้านอ้อมแก้ว หมู่ที่ 9 ตำบลมาบโป่ง อำเภอพานทอง จังหวัดชลบุรี โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาตามรายด้านพบว่า อันดับที่ 1 คือ ด้านภาวะผู้นำของผู้บริหารกองทุนหมู่บ้าน รองลงมา คือ ด้านความสามารถในการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้าน และอันดับสุดท้าย คือ ด้านการมีส่วนร่วมของสมาชิกกองทุนหมู่บ้าน ตามลำดับ (จุฑามาศ นิรมลรัตน์, 2560)

ด้านที่ 2 การบริหารจัดการด้านการมีส่วนร่วม พบว่า ทุกคนต้องรับทราบแนวทางการบริหารจัดการร่วมกันเพื่อเดินไปสู่เป้าหมายอย่างถูกต้อง มีความรู้ เพื่อประกอบการจัดทำข้อมูลการบริหารกองทุนหมู่บ้านได้ ในการรับความร่วมมือจากสมาชิก มีส่วนร่วม สามารถชี้แจงได้ มีวิธีการที่จะทำให้อกองทุนหมู่บ้านมีส่วนร่วม ต้องมีการจัดเวทีประชาคม ให้สมาชิกทุกคนเข้ามาแสดงความคิดเห็น หรือส่งจดหมายตามบ้านให้ส่งแบบตอบรับกลับมายังกองทุน ต้องมีการประชุมอบรม พบปะ แจ้งข่าวสารอยู่เป็นประจำ วิธีการที่สำคัญที่จะทำให้อกองทุนเข้ามามีส่วนร่วมต้องสร้างความมั่นใจให้กับสมาชิกก่อน ดังนี้ 1. ใช้หอกระจายข่าวในการประกาศ 2. ทำหนังสือนำส่งในการแจ้งประชุมติดตามก่อนการประชุม ให้สมาชิกทุกคนได้รับข้อมูลอย่างถ่วงถึงและทันท่วงที ประเด็นสำคัญ คือต้องให้สมาชิกมีส่วนร่วม เพราะสมาชิกคือหัวใจสำคัญของการขับเคลื่อนกองทุน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ สุภาชนก เหล็กกล้า ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง การมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง ตำบลลาดสวาย อำเภอลำลูกกา จังหวัดปทุมธานี ผลการศึกษาพบว่า สมาชิกกองทุนมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านในระดับมาก ด้านการรับผลประโยชน์ ด้านการดำเนินกิจกรรม ด้านการประเมินผล และด้านการตัดสินใจ ตามลำดับ (สุภาชนก เหล็กกล้า, 2556) และสอดคล้องกับงานวิจัยของ ศรีธัญญา ไม่เสื่อมสุข และคณะ ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง ปัจจัยเอื้อต่อการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านที่ประสบความสำเร็จ: กองทุนหมู่บ้านห้วยผักชี ตำบลทุ่งลูกนก อำเภอกำแพงแสน จังหวัดนครปฐม ผลการศึกษาพบว่า ปัจจัยเอื้อต่อความสำเร็จในการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านห้วยผักชี คณะกรรมการและสมาชิกกองทุนหมู่บ้านห้วยผักชีมีความคิดเห็นตรงกันว่า คุณลักษณะของ

คณะกรรมการกองทุนกับคุณลักษณะและการมีส่วนร่วมของสมาชิกกองทุน เป็นปัจจัยเอื้อต่อความสำเร็จในการบริหารจัดการกองทุนในระดับมาก เมื่อพิจารณารายละเอียด พบว่า คณะกรรมการกองทุนมีความเห็นว่า ปัจจัยเอื้อต่อความสำเร็จในการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านมากที่สุด ได้แก่ ความสามารถให้คำแนะนำเกี่ยวกับการกู้ยืมได้ถูกต้อง การนำร่างระเบียบของกองทุนหมู่บ้านห้วยผักชีไปเผยแพร่ให้สมาชิกรับทราบอย่างทั่วถึง การเรียนรู้การจัดทำบัญชีอย่างต่อเนื่อง การจัดทำบัญชีและงบการเงินอย่างโปร่งใส ขณะที่สมาชิกกองทุนหมู่บ้านมีความเห็นว่า ปัจจัยเอื้อต่อความสำเร็จ ในการบริหารจัดการกองทุนมากที่สุด คือ คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านห้วยผักชีมีความเสียสละ (ศรัญญา ไม่เสื่อมสุข และคณะ, 2560)

ด้านที่ 3 การบริหารจัดการด้านการจัดสรรผลประโยชน์ พบว่า ต้องมีการกำหนดเป้าหมายที่ชัดเจน โดยผู้นำกองทุน คณะกรรมการกองทุน และสมาชิกของกองทุนได้มีความเห็นของการจัดสรรผลประโยชน์ของกองทุนร่วมกัน เนื่องจากการจัดสรรผลประโยชน์จะต้องเกิดขึ้นจากความพึงพอใจของทุกฝ่าย ทำให้เกิดความร่วมมือกันดีเป็นปกติ เนื่องจากจะได้แนวคิดและแนวทางจากทุกฝ่าย ในการแก้ไขปัญหา ต้องมีการบริหารในทุกส่วนให้เกิดความเท่าเทียม เพราะบางกองทุนเกิดรายได้มาก มีผลประโยชน์มาก ก็ควรจะได้รับการจัดสรรอย่างเหมาะสม หลีกเลี่ยงการเกิดปัญหาตามมาในกองทุน เพราะต้องทำให้เหมาะสมทุกส่วน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของวิทยากร เชื้อนแก้ว ได้ทำการศึกษาเรื่อง การดำเนินงานของกองทุนหมู่บ้านในอำเภอบ้านธิ จังหวัดลำพูน โดยศึกษาผลการดำเนินงานของกองทุนหมู่บ้านในอำเภอบ้านธิ ผลการศึกษาพบว่า ปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินงานของกองทุนหมู่บ้านได้แยกออกเป็นปัญหาที่เกี่ยวข้องกับคณะกรรมการหมู่บ้านและปัญหาของสมาชิกกองทุน โดยภาพรวมกองทุนหมู่บ้านในอำเภอบ้านธิ มีปัญหาในระดับปานกลาง โดยได้จัดกลุ่มของปัญหา พบว่า กองทุนหมู่บ้านอำเภอบ้านธิ มีปัญหาเกี่ยวกับคณะกรรมการในระดับปานกลาง ได้แก่ ความรู้ความสามารถในการบริหาร การแสดงความคิดเห็น สวัสดิการสถานที่ทำงาน ความรู้ความสามารถทางการเงิน การบัญชี การตรวจสอบการใช้เงินของสมาชิก การทำทะเบียนสมาชิก และการประชุมแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกับกองทุนอื่น และปัญหาที่มีความรุนแรงในระดับน้อย ได้แก่ ปัญหาการประสานงาน การมีส่วนร่วม การจัดสรรผลประโยชน์ให้แก่หมู่บ้าน การติดตามการส่งคืนเงิน ความโปร่งใส การพิจารณาอนุมัติเงินกู้ที่ล่าช้าและไม่เป็นธรรม การจัดสรรเงินที่ทั่วถึง การรายงานผลการดำเนินงาน และการประสานงานกับหน่วยงานราชการ (วิทยากร เชื้อนแก้ว, 2547)

ด้านที่ 4 การบริหารจัดการด้านการเข้าถึงและการตรวจสอบข้อมูลกองทุน พบว่า กองทุนจะต้องมีระบบการติดตามและสรุปผลของกองทุนหมู่บ้านได้อย่างรวดเร็ว เพราะถ้าไม่มีแนวทางจะทำให้เกิดปัญหาและผลกระทบในภายหลัง ช่วยลดการเกิดปัญหา สิ่งที่ตรวจสอบได้คือ วาระการประชุม

งบการเงิน เพราะกองทุนจะต้องปิดงบทุก ๆ สิ้นปีตามระเบียบกองทุน และข้อมูลเป็นปัจจุบัน ต้องใช้หลักธรรมาภิบาล คือเครื่องในการปฏิบัติงานได้อย่างถูกต้อง คุ่มค่า และตรวจสอบได้ ปลอดภัย กองทุนเข้มแข็งจะทำให้ไม่เกิดปัญหา เพราะจะทำให้โปร่งใสขึ้นภายในกองทุน เนื่องจากการใช้หลักธรรมาภิบาล จะสามารถทำให้กองทุนปลอดภัยต่อคณะกรรมการและสมาชิก เพราะข้อมูลของกองทุนจะเป็นตัวบ่งชี้การบริหารจัดการ และสามารถทราบถึงปัญหาของกองทุนได้จากข้อมูล เพราะต้องให้สมาชิกรับรู้และรับทราบ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของธิดาพร อินชุม ได้ศึกษาเรื่อง ปัญหาด้านการจัดทำบัญชีและการควบคุมภายในกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง : กรณีศึกษา อำเภอจอมทอง จังหวัดเชียงใหม่ จากผลการศึกษา พบว่า ปัญหาที่ส่งผลกระทบต่อการจัดทำบัญชีของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง มีสาเหตุมาจากคณะกรรมการผู้จัดทำบัญชี ส่วนใหญ่ขาดความรู้พื้นฐานด้านการจัดทำบัญชี โดยทางปฏิบัติจะเน้นการจัดทำบัญชีตามความเข้าใจและที่เคยปฏิบัติอยู่เป็นประจำ ประกอบกับผู้พนักงานบัญชีหลายคนไม่ได้รับการฝึกอบรมที่จำเป็น ในการใช้บัญชีสำหรับกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง ซึ่งทำให้ยากต่อการติดตามและจัดการกองทุนเหล่านี้ได้อย่างเหมาะสม ซึ่งหมายความว่า ไม่สามารถเปรียบเทียบผลลัพธ์ทางบัญชีสำหรับการดำเนินการแต่ละรายการได้อย่างถูกต้อง (ธิดาพร อินชุม, 2554)

สรุป/ข้อเสนอแนะ

แนวทางการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านในพื้นที่อำเภอกุฉินชัย จังหวัดอุดรธานี สรุปได้ว่า

- 1) สภาพปัญหา สาเหตุของปัญหา การบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านในพื้นที่อำเภอกุฉินชัย จังหวัดอุดรธานี รายด้านได้แก่ การบริหารจัดการด้านผู้นำ การบริหารจัดการด้านการมีส่วนร่วม การบริหารจัดการด้านการจัดสรรผลประโยชน์ และการบริหารจัดการด้านการเข้าถึงและตรวจสอบข้อมูลกองทุน พบว่า ผู้นำกองทุนหมู่บ้านเป็นบุคคลที่มีความรู้ ความสามารถ เข้าใจในระเบียบข้อบังคับ ขาดการมีส่วนร่วมในการระดมความคิดเห็น กองทุนมีการจัดสรรผลประโยชน์ โดยคำนึงถึงประโยชน์ส่วนรวมมากกว่าประโยชน์ส่วนตน และใช้หลักความคุ้มค่าและคุ้มทุน ไปใช้ในการบริหารแบบบูรณาการร่วมกัน มีการจัดสรรผลประโยชน์ตามหมวดหมู่โดยใช้หลักธรรมาภิบาล
- 2) แนวทางในการยกระดับกองทุนหมู่บ้านในพื้นที่อำเภอกุฉินชัย จังหวัดอุดรธานี ประกอบด้วย 4 ด้าน คือ ผู้นำต้องมีความใฝ่รู้ในด้านการบริหารงาน เสียสละ ซื่อสัตย์ ทันต่อเทคโนโลยี ต้องจัดเวทีการประชุมประชาคม เพราะสมาชิกคือหัวใจสำคัญของการขับเคลื่อนเพื่อสร้างระเบียบข้อบังคับด้านการจัดสรรผลประโยชน์ และต้องมีระบบการติดตามและสรุปผลเป็นปัจจุบัน

ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะดังนี้

1) ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1.1 กองทุนหมู่บ้านในพื้นที่อำเภอภูคดจับ จังหวัดอุดรธานี ควรมีการจัดฝึกอบรมเพิ่มทักษะบุคลากรให้มีความรู้ความชำนาญในการเก็บข้อมูลด้านบัญชี ด้วยระบบสารสนเทศที่ทันสมัยอย่างต่อเนื่อง

1.2 กองทุนหมู่บ้านในพื้นที่อำเภอภูคดจับ จังหวัดอุดรธานี ควรมีมาตรการตรวจสอบความถูกต้อง ฐานข้อมูลด้านบัญชีและจัดเตรียมงบประมาณ เพื่อใช้ในการจัดหาอุปกรณ์ที่ทันสมัยในการทำบัญชีกองทุนหมู่บ้าน

2) ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

2.1 กองทุนหมู่บ้านควรส่งเสริมความรู้ ความเข้าใจอย่างต่อเนื่องแก่คณะกรรมการกองทุนในด้านการบริหารจัดการกฎหมายการเงินและด้านอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง สำหรับสมาชิกควรส่งเสริมความรู้ด้านการอาชีพและสร้างความตระหนักถึงความสำคัญของการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้าน

2.2 ควรนำผลการวิจัยประเมินผลการดำเนินงานของสำนักงานกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ และหน่วยงานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินงานกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

3) ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

3.1 สภาพปัญหาและสาเหตุของปัญหา กองทุนหมู่บ้านควรจะเป็นของการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านของคณะกรรมการในพื้นที่อำเภอภูคดจับ จังหวัดอุดรธานี ในด้านการบริหารจัดการด้านการมีส่วนร่วม การบริหารจัดการด้านการจัดสรรผลประโยชน์ การบริหารจัดการด้านการเข้าถึงและการตรวจสอบข้อมูลกองทุน การศึกษาวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษาเฉพาะกองทุนหมู่บ้านในพื้นที่อำเภอภูคดจับ จังหวัดอุดรธานี หากผู้ที่สนใจจะศึกษาในครั้งต่อไป ในพื้นที่บริบทที่แตกต่างกันสามารถนำมาเปรียบเทียบ ในด้านสภาพปัญหา สาเหตุของปัญหา เพื่อนำไปสู่การยกระดับกองทุนหมู่บ้านต่อไป

3.2 ควรมีการทำการศึกษาถึงการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง ที่มีการบริหารจัดการที่ดีในบริบทที่มีความกว้างมากยิ่งขึ้น ในระดับของจังหวัด เพื่อให้เกิดการเปรียบเทียบของข้อมูลที่มีความหลากหลาย ตามบริบทกองทุนที่แตกต่างกันของแต่ละชุมชน จะสามารถนำไปสู่แนวทางในการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านแบบบูรณาการ

3.3 สำนักงานกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ ควรนำผลการศึกษาไปเผยแพร่และประชาสัมพันธ์ เพื่อเป็นประโยชน์ในทางวิชาการสำหรับผู้สนใจและต้องการศึกษา การบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านต่อไป

เอกสารอ้างอิง

- จุฑามาศ นิรมลรัตน์. (2560). ปัจจัยความสำเร็จของกองทุนหมู่บ้านอ้อมแก้ว หมู่ที่ 9 ตำบลมาบโป่ง อำเภอบ้านดอน จังหวัดชลบุรี. ใน *วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต วิชาการจัดการภาครัฐและภาคเอกชน รัฐประศาสนศาสตร์ วิทยาลัยการบริหารรัฐกิจ. มหาวิทยาลัยบูรพา.*
- ธิดาพร อินชุม. (2554). ปัญหาด้านการจัดทำบัญชีและการควบคุมภายในกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง: กรณีศึกษา อำเภอบ้านดอน จังหวัดเชียงใหม่. ใน *การค้นคว้าแบบอิสระปริญญาบัญชีมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.*
- วิทยากร เชื้อนแก้ว. (2547). การดำเนินงานกองทุนหมู่บ้านในอำเภอบ้านดง จังหวัดลำพูน. ใน *การค้นคว้าแบบอิสระ ศิลปกรรมศาสตร์มหาบัณฑิต สาขาวิชาเศรษฐศาสตร์การเมือง. มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.*
- ศรัญญา ไม่เสื่อมสุข และ คณะ. (2560). ปัจจัยเอื้อต่อการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านที่ประสบความสำเร็จ: กองทุนหมู่บ้านห้วยผักชี ตำบลทุ่งลูกนก อำเภอกำแพงแสน จังหวัดนครปฐม. ใน *การประชุมวิชาการระดับชาติครั้งที่ 14. มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.*
- สายชล ปัญญาชิต. (2555). *การพัฒนากองทุนหมู่บ้านไปสู่สถาบันการเงินชุมชน : ความรู้และข้อเสนอสู่ความจริง.* กรุงเทพมหานคร : สำนักวิทยบริการมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- สำนักงานกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ. (2563). *รายงานผลการดำเนินงานประจำปี 2563.* เรียกใช้เมื่อ 11 ตุลาคม 2565 จาก http://www.villagefund.or.th/uploads/gallery/image_big_609dea52d43ec.pdf.
- สำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรี. (2544). *คำแถลงนโยบายของคณะรัฐมนตรี พันตำรวจโท ทักษิณ ชินวัตร แถลงต่อรัฐสภา.* ราชกิจจานุเบกษา เล่มที่ 118 ตอนพิเศษ 21 ง (26 กุมภาพันธ์ 2544).
- สุภาชนก เหล็กกล้า. (2556). การมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง ตำบลลาดสวาย อำเภอลำลูกกา จังหวัดปทุมธานี. *วารสารสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์ สาขาวิชาพัฒนสังคมศาสตร์, มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, 39(2), 109-119.*
- สุลั้งก์ วงศ์สุรวัฒน์ และคณะ. (2562). การบริหารกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองระดับดีมาก: กรณีศึกษาจังหวัดนครปฐม. *วารสารสันติศึกษาปริทรรศน์, 7(3), 888-898.*

ปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิผลในการจัดการขยะรีไซเคิลของประชาชน ในเขตเทศบาลเมืองหนองคาย*

FACTORS' AFFECTING THE EFFECTIVENESS OF PEOPLE'S RECYCLING WASTE MANAGEMENT IN NONG KHAI MUNICIPALITY

ศรวุฑ ชูน้ำคำ

Sarawut Choonamcum

พัฒนพงษ์ โตภาคงาม

Pattanapong Topark-ngam

วิทยาลัยการปกครองท้องถิ่น มหาวิทยาลัยขอนแก่น

The college of local administration, Khon Kaen University, Thailand.

E-mail: ch.sarawut@kkumail.com

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาประสิทธิผลการจัดการขยะรีไซเคิลของประชาชนในเขตเทศบาลเมืองหนองคาย 2) วิเคราะห์ปัจจัยที่มีผลต่อการจัดการขยะรีไซเคิลที่มีประสิทธิผลของประชาชนในเขตเทศบาลเมืองหนองคาย 3) เสนอแนะแนวทาง วิธีการ ในการจัดการขยะรีไซเคิลที่มีประสิทธิผลในเขตเทศบาลเมืองหนองคาย การศึกษานี้เป็นการศึกษาเชิงปริมาณ กลุ่มตัวอย่าง คือ ประชาชนที่อยู่ในเขตเทศบาลเมืองหนองคาย จังหวัดหนองคาย กลุ่มตัวอย่างประชากรคำนวณโดยใช้สูตรของทาร์โร ยามาเน่ และใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบบังเอิญ จำนวน 400 คน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นแบบสอบถาม สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ การวิเคราะห์ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน การวิเคราะห์พหุคูณแบบถดถอยเชิงเส้นที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ .05 และการวิเคราะห์เนื้อหา

ผลการศึกษาพบว่า ประสิทธิภาพการจัดการขยะรีไซเคิลของประชาชนในเขตเทศบาลเมืองหนองคาย อยู่ในระดับน้อย ทั้ง 3 ด้าน ประกอบด้วยด้านการคัดแยก ด้านการเก็บรวบรวม และด้านการกำจัด จากการวิเคราะห์โดยสมการพหุคูณถดถอยเชิงเส้น พบว่า อายุ รายได้เฉลี่ยของครัวเรือน ปัจจัยด้านแรงจูงใจ และปัจจัยด้านการมีส่วนร่วม มีผลต่อการจัดการขยะรีไซเคิลที่มีประสิทธิผลของประชาชนในเขตเทศบาลเมืองหนองคาย ข้อเสนอแนะต่อการจัดการขยะรีไซเคิลที่มีประสิทธิผลของประชาชนในเขตเทศบาลเมืองหนองคาย ได้แก่ การสร้างแรงจูงใจต่าง ๆ ให้ประชาชนจัดการขยะรีไซเคิลอย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้น การสร้างการมีส่วนร่วมของประชาชนในการดำเนินการตามขั้นตอนและกระบวนการการมีส่วนร่วม รวมถึงการสร้างภาคีเครือข่ายที่ประกอบด้วยภาคส่วนต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง ทั้งภาคราชการและภาคเอกชน

*Received: 11 February 2023; Revised: 25 April 2023; Accepted: 26 April 2023

คำสำคัญ : ขยะแปรรูปใช้ใหม่, ผลสำเร็จ, องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

Abstract

This research article aims to 1) to study the level recycling waste management, 2) to investigate the factors influencing people's effectiveness of recycling waste management, and 3) to propose guidelines and methods for effectiveness of recycling waste management. This research is a quantitative study. The population in the study was people in Nong Khai Municipality. The sample in this research was 400 accidentally selected persons, calculated according to Taro Yamane. The instrument used for data collection was a questionnaire. The analytical methods include statistic mean, standard deviation, multiple linear regression at statistical significance level .05, and content analysis.

The results showed that the effectiveness of recycling waste management of people in Nong Khai Municipality was at a low level in all three aspects: separation, collection, and disposal. The analysis results by linear regression multiple equations, factors affecting the effectiveness of recycling waste management of people in Nong Khai Municipality were age, income, motivation, and participation. The recommendations for effectiveness of recycling waste management for people in Nong Khai Municipality include creating motivation for people to manage recycling waste; promoting public participation in the implementation; and building a network of relevant sectors.

Keywords: recycling waste, effectiveness, local administration

บทนำ

สถานการณ์ขยะของประเทศไทยในปัจจุบัน นับว่าเข้าขั้นร้ายแรงอันเนื่องมาจากเหตุผลที่สำคัญ ประกอบด้วย 1) การเพิ่มขึ้นของปริมาณขยะอย่างต่อเนื่องนับตั้งแต่ พ.ศ. 2551 ที่ 23.93 ล้านตันต่อปี เพิ่มขึ้นเป็น 27.06 ล้านตันใน พ.ศ. 2559 หรือเพิ่มขึ้นร้อยละ 13 สูงกว่าอัตราการเพิ่มขึ้นของประชากร ในช่วงเวลาเดียวกันจากขยะ 27.06 ล้านตันต่อปี หรือ 74,130 ตันต่อวัน หากคิดเฉลี่ยอัตราการเกิดขยะต่อคนจะมีปริมาณขยะ 1.14 กิโลกรัมต่อคนต่อวัน 2) การขาดประสิทธิภาพในการกำจัดขยะในชุมชน พบขยะตกค้างกว่าปีละ 5.67 ล้านตัน ส่วนส่วนขยะที่เข้าสู่ระบบกำจัดปีละ 15.76 ล้านตัน โดยส่วนใหญ่เกือบร้อยละ 100 กำจัดโดยวิธีการฝังกลบ โดยมีเพียง 328 แห่ง จากบ่อฝังกลบจำนวน 2,810 แห่ง ที่มีการฝังกลบอย่างถูกต้องตามหลักวิชาการ ส่วนที่เหลือกว่าร้อยละ 88 ยังดำเนินการกำจัดอย่างไม่ถูกต้องซึ่งเกิดจากข้อจำกัดในหลายด้าน เช่น ด้านพื้นที่และงบประมาณที่ใช้ในการจัดการ (นิภาพรรณ เจนสันติกุล, 2565) นอกจากนี้ ขยะถูกจัดเป็นปัญหาที่มีความสำคัญเนื่องจากได้ส่งผลกระทบต่อปัญหา

สิ่งแวดล้อม เช่น น้ำเสีย กลิ่นเหม็น ก่อให้เกิดมลพิษทางอากาศซึ่งส่งผลกระทบต่อหัวใจ อันจะส่งผลกระทบต่อสุขภาพร่างกาย ก่อให้เกิดการปล่อยก๊าซเรือนกระจกและสร้างภาวะโลกร้อน ซึ่งหากขาดการจัดการขยะที่ดีและมีประสิทธิภาพแล้ว จะส่งผลกระทบต่อปัญหาสิ่งแวดล้อมทั้งระบบได้ ซึ่งกรณีของประเทศไทย กรมควบคุมมลพิษ ได้สรุปปริมาณขยะมูลฝอยในปี พ.ศ. 2563 ไว้ว่า ในปี พ.ศ. 2563 ประเทศไทยมีขยะมูลฝอยราว 25.3 ล้านตัน หรือเฉลี่ย 69,322 ตันต่อวัน และมีอัตราการเกิดขยะมูลฝอยอยู่ที่ 1.08 กิโลกรัมต่อคนต่อวันโดยประมาณ ซึ่งเมื่อพิจารณาเป็นรายภาคพบว่า ภาคตะวันออกเฉยงเหนือมีอัตราการก่อขยะคิดเป็นจำนวนต่อวันสูงสุด คือ 17,722 ตันต่อวัน รองลงมาคือ ภาคกลาง ไม่รวมกรุงเทพมหานคร มีปริมาณขยะอยู่ที่ 16,586 ตันต่อวัน และกรุงเทพมหานคร มีปริมาณขยะอยู่ที่ 12,281 ตันต่อวัน (กรมควบคุมมลพิษ, 2565)

รัฐบาลได้กำหนดให้การแก้ไขปัญหาขยะมูลฝอยเป็นวาระสำคัญของชาติ โดยได้จัดทำแผนแม่บทด้านการบริหารจัดการปัญหาขยะมูลฝอยของประเทศ (พ.ศ. 2559-2564) โดยอาศัยแนวทางการกำจัดขยะตามแนวคิด 3Rs คือ การลดขยะ ณ แหล่งกำเนิดขยะ (Reduce) การใช้ซ้ำ (Reuse) และการหมุนเวียนกลับมาใช้ใหม่ (Recycle) และการส่งเสริมการรวมกลุ่มพื้นที่เพื่อจัดการขยะ โดยอาศัยการมีส่วนร่วมของภาคส่วนต่าง ๆ ซึ่งแผนดังกล่าวได้ถูกนำมาใช้เป็นแนวทางในการจัดการขยะมูลฝอยภายใต้แผนปฏิบัติการสำหรับการจัดการขยะมูลฝอยชุมชน หรือในอีกชื่อว่า “จังหวัดสะอาด” เพื่อเป็นกรอบให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นนำมาใช้ โดยมีแนวทางในการดำเนินงาน ได้แก่ การจัดการขยะตั้งแต่ต้นทาง กล่าวคือ การลดขยะมูลฝอย ทั้งในบ้านเรือน ที่ทำงาน และที่สาธารณะ ระดับปลายทาง คือ การจัดเก็บและการขนขยะอย่างมีประสิทธิภาพ และการจัดการที่ปลายทาง ซึ่งหมายถึง การกำจัดขยะอย่างถูกต้องตามหลักวิชาการ (กรมควบคุมมลพิษ, 2565)

เทศบาลเมืองหนองคาย มีพื้นที่ 35.13 ตารางกิโลเมตร จำนวน 43 ชุมชน ครอบคลุมพื้นที่ตำบลต่าง ๆ ประกอบด้วยตำบลในเมือง ตำบลมีชัย ตำบลเมืองหมี่ ตำบลกวนวัน บางส่วนของตำบลหนองกอมเกาะ บางส่วนของตำบลโพธิ์ชัย และบางส่วนของตำบลหาดคำ ในเขตเทศบาลเมืองหนองคาย เป็นที่ตั้งของสำนักงานราชการ สถาบันการศึกษาและสถานบริการต่าง ๆ เทศบาลเมืองหนองคายจึงเป็นศูนย์กลางความเจริญของจังหวัดหนองคาย นอกจากนี้ ด้วยสภาพที่ตั้งที่เป็นพื้นที่ชายแดน มีสะพานมิตรภาพไทย-ลาว เป็นจุดเชื่อมต่อระหว่างประเทศไทยและสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว จึงเป็นพื้นที่ที่มีความเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจ มีการลงทุนและการค้าขาย และที่สำคัญอันเป็นต้นเหตุของขยะ คือ มีนักท่องเที่ยว จึงทำให้มีปริมาณขยะมูลฝอยเป็นจำนวนมาก วิธีการจัดการขยะมูลฝอยของเทศบาลเมืองหนองคาย คือ การฝังกลบ ซึ่งเทศบาลเมืองหนองคายได้นำขยะจากเทศบาลไปฝังกลบที่บ้านดงนาเทา ตำบลสระใคร อำเภอสระใคร โดยใช้พื้นที่ 70 ไร่ ซึ่งในบริเวณนี้มีหลุมขนาดใหญ่สำหรับฝังกลบขยะอยู่ 2 หลุม ภายในพื้นที่ 70 ไร่ โดยสามารถรองรับขยะมูลฝอยได้ประมาณ 200 ตันต่อวัน ซึ่งพื้นที่แห่งนี้รองรับขยะจากเทศบาลและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นอื่น ๆ ด้วย โดยเปิดใช้งานมาตั้งแต่ปี พ.ศ. 2549 เป็นต้นมา (รัตนา พรชนรัตน์, 2565)

สำนักงานสิ่งแวดล้อมและควบคุมมลพิษที่ 9 (อุดรธานี) ได้ศึกษาที่มาของขยะของในพื้นที่จังหวัดหนองคาย โดยเก็บรวบรวมข้อมูลปริมาณขยะจากองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ประกอบด้วยขยะจากเทศบาลเมืองหนองคาย จากองค์การบริหารส่วนตำบลคอกช้าง และเทศบาลตำบลศรีเชียงใหม่ โดยใช้วิธีการรวบรวมปริมาณขยะที่มาจากรถบรรทุกขยะขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นทั้ง 3 แห่ง ผลการเก็บรวบรวมข้อมูลสรุปได้ว่า ขยะส่วนใหญ่เกือบกึ่งหนึ่งมาจากเศษอาหาร รองลงมาคือ พลาสติก อื่น ๆ และมูลฝอยจากสวน คิดเป็นร้อยละ 49.5 21.8 และ 10.7 ตามลำดับ นอกจากนี้ขยะมูลฝอยประเภทเศษอาหารที่มีสัดส่วนสูงสุดเป็นอันดับหนึ่งแล้ว สะท้อนให้เห็นว่า ปริมาณขยะพลาสติกทั้งพลาสติกใช้ครั้งเดียวและพลาสติกอื่น ๆ มีสัดส่วนที่ค่อนข้างสูง (สำนักงานสิ่งแวดล้อม ภาค 9, 2565)

ผลการศึกษาค้นคว้าประกอบขยะมูลฝอยที่ศึกษาโดยสำนักงานสิ่งแวดล้อมภาค 9 ที่กล่าวมาข้างต้น สะท้อนให้เห็นว่าขยะรีไซเคิลในเขตเทศบาลเมืองหนองคาย จำพวกขยะพลาสติก กระดาษ (ไม่รวมกระดาษชำระ) โลหะและอลูมิเนียม แก้ว จะถูกนำไปทิ้งและเก็บขนไปกำจัด ณ หลุมฝังกลบเป็นจำนวนมาก ซึ่งในที่นี้ ผู้ศึกษามองว่า หากมีการนำขยะจำพวกนี้มาคัดแยกก่อนแล้วนำไปใช้ซ้ำหรือที่เรียกว่า การรีไซเคิลใช้ประโยชน์ก่อนที่จะนำไปทิ้ง จะทำให้ปริมาณขยะที่จะจัดการขนย้ายนำไปกำจัดจะลดน้อยลง ซึ่งจะช่วยประหยัดงบประมาณขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการกำจัดขยะ อันเป็นการช่วยลดมลพิษทางอ้อมและยังเป็นการหมุนเวียนทรัพยากรนำกลับมาใช้ใหม่ ดังนั้น ผู้ศึกษาจึงศึกษาจึงสนใจที่จะศึกษาระดับการจัดการขยะของประชาชนในเขตเทศบาลเมืองหนองคาย ในปัจจุบัน เพื่อค้นหาปัจจัยที่มีผลต่อการจัดการขยะรีไซเคิล ที่มีประสิทธิผลของประชาชนในเขตเทศบาลเมืองหนองคาย ทั้งนี้ สิ่งที่ได้จากการศึกษาสามารถใช้ประกอบการวางแผนบริหารจัดการขยะรีไซเคิลของเทศบาลเมืองหนองคาย รวมทั้ง องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นอื่น ๆ สามารถศึกษาและใช้ข้อเสนอแนะไปประยุกต์และพัฒนาในพื้นที่ได้

วัตถุประสงค์การวิจัย

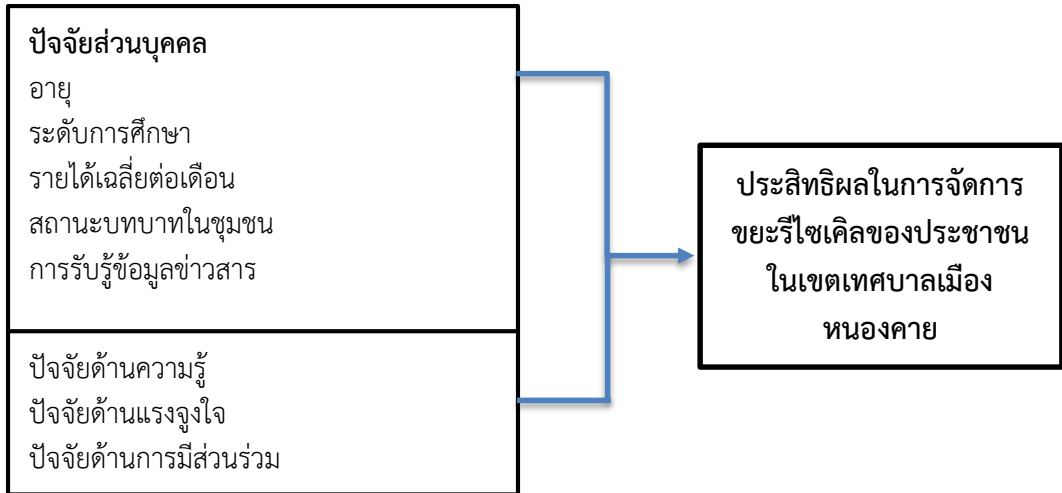
- 1) เพื่อศึกษาประสิทธิผลของการจัดการขยะรีไซเคิลของประชาชนในเขตเทศบาลเมืองหนองคาย
- 2) เพื่อวิเคราะห์ปัจจัยที่มีผลต่อประสิทธิผลในการจัดการขยะรีไซเคิลของประชาชนในเขตเทศบาลเมืองหนองคาย
- 3) เพื่อเสนอแนะแนวทาง วิธีการ ในการจัดการขยะรีไซเคิลให้มีประสิทธิผล

สมมติฐานการศึกษา

ปัจจัยส่วนบุคคล ปัจจัยด้านแรงจูงใจ ปัจจัยด้านความรู้และปัจจัยการมีส่วนร่วม มีผลต่อการจัดการขยะรีไซเคิลที่มีประสิทธิผลของประชาชนในเขตเทศบาลเมืองหนองคาย

กรอบแนวคิดการศึกษา

จากการทบทวนเอกสาร ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ผู้ศึกษาได้กำหนดกรอบแนวคิดในการศึกษาโดยกำหนดปัจจัยที่เป็นตัวแปรต้นได้แก่ อายุ ระดับการศึกษา รายได้เฉลี่ยต่อเดือน สถานะบทบาทในชุมชน และการรับรู้ข้อมูลข่าวสาร และปัจจัยที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ ปัจจัยด้านความรู้ ด้านแรงจูงใจ และด้านการมีส่วนร่วม โดยมีตัวแปรตาม คือ ประสิทธิภาพในการจัดการขยะรีไซเคิล ดังภาพที่ 1

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการศึกษา

วิธีดำเนินการวิจัย

งานศึกษานี้เป็นการศึกษาเชิงปริมาณ โดยศึกษาในเขตพื้นที่เทศบาลเมืองหนองคาย ข้อมูลในการศึกษา คือข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถามในกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร ได้แก่ ประชาชนซึ่งมีอายุตั้งแต่ 18 ปีขึ้นไปเพื่อให้ได้ผู้ตอบแบบสอบถาม ที่สามารถวิเคราะห์และตอบแบบสอบถามได้ตามวัตถุประสงค์ของคำถาม โดยอยู่อาศัยในเขตเทศบาลเมืองหนองคาย

กลุ่มตัวอย่าง คือ ข้อมูลจากเว็บไซต์ของเทศบาลเมืองหนองคาย ณ วันที่ 1 มิถุนายน 2565 ระบุว่าในเขตเทศบาลหนองคาย มีประชากร จำนวนทั้งสิ้น 46,809 คน เมื่อคำนวณหาจำนวนกลุ่มตัวอย่างโดยใช้สูตรของทาร์โร ยามาเน่ โดยกำหนดความคลาดเคลื่อนในการสุ่มกลุ่มตัวอย่างเท่ากับ 0.05 ดังนั้น จำนวนกลุ่มตัวอย่าง คือ 397 คน ใน 43 ชุมชนเพื่อป้องกันความผิดพลาด ผู้ศึกษาจะดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างจำนวน 400 คน โดยมีสัดส่วนการเก็บข้อมูลในแต่ละชุมชนตามสัดส่วนร้อยละของประชากรในแต่ละชุมชน

เครื่องมือศึกษา การศึกษาคั้งนี้ ผู้ศึกษาใช้แบบสอบถาม (Questionnaire) เป็นเครื่องมือในการศึกษาซึ่งแบบสอบถาม ประกอบด้วย 6 ตอน ประกอบด้วย ตอนที่ 1. ข้อมูลพื้นฐาน ประกอบด้วย การศึกษา อาชีพ เพศ อายุ รายได้เฉลี่ย สถานภาพในครอบครัว สถานะบทบาทในชุมชน ช่องทางการรับรู้ข้อมูลข่าวสาร ตอนที่ 2. คำถามความรู้ด้านขยะรีไซเคิล จำนวน 12 ข้อ ตอนที่ 3. คำถามการจัดการขยะรีไซเคิลที่มีประสิทธิผลของประชาชนในเขตเทศบาลเมืองหนองคาย จำนวน 8 ข้อ ตอนที่ 4. คำถามปัจจัยด้านแรงจูงใจ จำนวน 11 ข้อ ตอนที่ 5. คำถามปัจจัยด้านการมีส่วนร่วม จำนวน 7 ข้อ และตอนที่ 6. คำถามปลายเปิดแสดงความเห็น จำนวน 1 ข้อ เกี่ยวกับข้อเสนอแนะต่อการจัดการขยะรีไซเคิลในเทศบาลเมืองหนองคาย โดยได้ทำการตรวจสอบหาความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหาด้วยการหาค่าดัชนีความสอดคล้องของเนื้อหา (IOC) โดยผู้เชี่ยวชาญ 3 ท่าน โดยมีผลคะแนนในแต่ละข้อตั้งแต่ 0.67 ขึ้นไป และเก็บข้อมูลจากประชากรที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างในการวิจัยจำนวน 30 คน เพื่อหาความเชื่อมั่น (Reliability) โดยใช้สูตรสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach's Alpha Coefficient) เท่ากับ 0.911

การวิเคราะห์ข้อมูล ผู้ศึกษานำแบบสอบถามที่ได้รับการตรวจสอบแล้ว มาสร้างรหัส ใส่คู่มือลงรหัสแล้วป้อนข้อมูลลงในโปรแกรมทางสถิติ คือ โปรแกรม SPSS for Window version 26.0 แล้วประมวลผลทางสถิติและทำการการวิเคราะห์ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน การวิเคราะห์หาค่าความถี่แบบถดถอยเชิงเส้นและการวิเคราะห์เนื้อหา

ผลการศึกษา

จากการเก็บตัวอย่างจากกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 400 ผลการศึกษาพบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่อายุน้อยกว่า 25 ปี คิดเป็นร้อยละ 35.5 รองลงมาอายุระหว่าง 25–35 ปี ร้อยละ 25.8 ส่วนใหญ่สำเร็จการศึกษาในระดับปริญญาตรี ร้อยละ 46.8 รองลงมาเป็นระดับอนุปริญญา/ปวส. ร้อยละ 24.3 รายได้เฉลี่ยต่อเดือนส่วนใหญ่อยู่ระหว่าง 10,000–19,999 บาท คิดเป็นร้อยละ 31.5 รองลงมาคือ ต่ำกว่า 10,000 บาท ร้อยละ 26.0 สถานะบทบาทในชุมชน ส่วนใหญ่อยู่ในกลุ่มประชาชนทั่วไป ร้อยละ 97.3 การรับรู้ข้อมูลข่าวสารด้านการจัดการขยะรีไซเคิล ส่วนใหญ่ผ่านช่องทาง อินเทอร์เน็ต ร้อยละ 74.8 รองลงมาคือ ป้ายประชาสัมพันธ์และหนังสือพิมพ์/หนังสือ/เอกสารแผ่นพับ/ใบปลิว ร้อยละ 38.5 และ 27.0 ตามลำดับ

การวิเคราะห์ระดับการจัดการขยะรีไซเคิลของประชาชนในเขตเทศบาลเมืองหนองคาย แบ่งช่วงระดับคะแนนด้วยวิธีหาความกว้างของอันตรภาคชั้น ออกเป็น 4 ช่วง เพื่อแปลความหมายจากผลคะแนนเฉลี่ย และวิเคราะห์ค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) แปลความหมายของค่าเฉลี่ยดังนี้ 4.01-5.00 หมายถึง มากที่สุด 3.01-4.00 หมายถึงมาก 2.01-3.00 หมายถึงน้อย 1.00 - 2.00 หมายถึง น้อยที่สุด

ผลการวิเคราะห์ระดับการจัดการขยะรีไซเคิลของประชาชนในเขตเทศบาลเมืองหนองคาย พบว่าในภาพรวมอยู่ในระดับน้อย ($\bar{x}$)=2.55; S.D.=0.74) ได้แก่ 1) ด้านการคัดแยกขยะรีไซเคิล

($\bar{x}$)=2.75; S.D.=0.82) 2) ด้านการเก็บรวบรวมขยะรีไซเคิล ($\bar{x}$)=2.80 ; S.D.=1.30) 3) ด้านการกำจัดขยะรีไซเคิล ($\bar{x}$)=2.09; S.D.=0.62) ดังแสดงในตารางที่ 1

ตารางที่ 1 แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ระดับการจัดการขยะรีไซเคิลของกลุ่มตัวอย่าง

การจัดการขยะรีไซเคิล ของกลุ่มตัวอย่าง	ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$)	ส่วนเบี่ยงเบน มาตรฐาน (S.D.)	การแปลผล
ด้านการคัดแยกขยะรีไซเคิล	2.75	0.82	น้อย
ด้านการเก็บรวบรวมขยะรีไซเคิล	2.80	1.30	น้อย
ด้านการกำจัดขยะรีไซเคิล	2.09	0.62	น้อย
โดยรวม	2.55	0.74	น้อย

การวิเคราะห์ระดับความรู้ จะใช้ค่าเฉลี่ย (Mean) โดยแบ่งช่วงระดับคะแนนเพื่อแปลความหมาย โดยแบ่งออกเป็น 3 ช่วง คือ ระหว่าง 9-12 คะแนน หมายถึง มาก ระหว่าง 5-8 คะแนน หมายถึง ปานกลาง ระหว่าง 0-4 คะแนน หมายถึง น้อย ผลวิเคราะห์ระดับความรู้ใช้เกณฑ์ให้คะแนนการตอบคำถามพบว่าระดับความรู้ ด้านขยะรีไซเคิลพบว่าส่วนใหญ่อยู่ในระดับมาก (9-12 คะแนน) ร้อยละ 92.8 และระดับปานกลาง (5-8 คะแนน) ร้อยละ 7.2 ดังแสดง ในตารางที่ 2

ตารางที่ 2 แสดงระดับความรู้ด้านขยะรีไซเคิล

ช่วงคะแนน	ร้อยละ	การแปลผล
ได้คะแนนระหว่าง 9-12	92.8	มาก
ได้คะแนนระหว่าง 5-8	7.2	ปานกลาง
ได้คะแนนระหว่าง 0-4	0	-
โดยรวม	100	มาก

การวิเคราะห์ข้อมูล ปัจจัยด้านแรงจูงใจและการมีส่วนร่วม ใช้มาตราส่วนประมาณค่า Rating Scale ของ Likert แบ่งการวัดเป็น 5 ระดับ และนำคะแนนมาวิเคราะห์ค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล ปัจจัยด้านแรงจูงใจภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{x}$)=3.11 ; S.D.=0.73) พิจารณาในแต่ละข้อพบว่า ปัจจัยด้านแรงจูงใจที่มีผลระดับมาก ได้แก่ จิตสำนึกของตนเอง ($\bar{x}$)= 3.73 ; S.D.= 0.94) การได้รับบริการที่สะดวกสบาย เช่น ผู้รับซื้อขยะเข้าไปรับขยะรีไซเคิล ($\bar{x}$)= 3.46; S.D.=0.95) ต้องการให้พัฒนาเทศบาล ให้ทัดเทียมกับเมืองอื่นๆ ที่มีระบบการจัดการขยะที่มีประสิทธิภาพ ($\bar{x}$)= 3.43; S.D.=0.91) และการมีรายได้จากขยะรีไซเคิล ($\bar{x}$)=3.42; S.D.=0.97) ส่วนปัจจัยอื่น ๆ มีผลในระดับปานกลาง ดังแสดงในตารางที่ 3

ตารางที่ 3 แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ปัจจัยด้านแรงจูงใจในการจัดการขยะรีไซเคิล

ปัจจัยด้านแรงจูงใจ	ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$)	ส่วนเบี่ยงเบน	
		มาตรฐาน (S.D.)	แปลผล
การมีรายได้จากขยะรีไซเคิล	3.42	0.97	มาก
การมีของรางวัล สิ่งตอบแทนการได้สิทธิพิเศษ	3.04	0.98	ปานกลาง
ข้อมูลข่าวสาร การฝึกอบรม มีความรู้ด้านการคัดแยกขยะรีไซเคิล	2.81	0.91	ปานกลาง
การได้รับบริการที่สะดวกสบาย	3.46	0.95	มาก
การได้รับผลกระทบจากปัญหาสิ่งแวดล้อม	3.22	1.22	ปานกลาง
ความพร้อมและความสะดวกสบายของอุปกรณ์คัดแยก	2.86	1.21	ปานกลาง
การเป็นสมาชิกในกลุ่มต่าง ๆ เช่น สมาชิกชุมชน	2.66	1.17	ปานกลาง
การมีกำหนดระเบียบ ข้อบังคับในทางกฎหมาย หรือกฎระเบียบ	2.96	1.20	ปานกลาง
การได้รับการยอมรับนับถือหรือได้รับการยกย่องในชุมชน	2.67	1.17	ปานกลาง
การพัฒนาเทศบาลให้ทัดเทียมกับเมืองอื่นๆ	3.43	0.91	มาก
แรงจูงใจที่เกิดจากจิตสำนึกของตนเอง	3.73	0.94	มาก
รวม	3.11	0.73	ปานกลาง

ผลการวิเคราะห์ปัจจัยด้านการมีส่วนร่วม พบว่าอยู่ในระดับน้อย ($\bar{x}$)=2.28 ; S.D.=0.95) หากวิเคราะห์แต่ละข้อจะพบว่า อยู่ในระดับน้อยในทุกด้าน ดังแสดงในตารางที่ 4

ตารางที่ 4 แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ปัจจัยด้านการมีส่วนร่วม

ปัจจัยด้านการมีส่วนร่วม	ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$)	ส่วนเบี่ยงเบน	
		มาตรฐาน (S.D.)	แปลผล
การหาสาเหตุของปัญหาขยะรีไซเคิล	2.42	1.04	น้อย
การวางแผนป้องกันและแก้ไขปัญหาขยะรีไซเคิล	2.36	0.99	น้อย
การปรึกษาหารือในการป้องกันและแก้ไขปัญหาขยะรีไซเคิล	2.35	1.02	น้อย
การตัดสินใจการทำโครงการป้องกันและแก้ไขปัญหาขยะรีไซเคิล	2.27	1.02	น้อย
การดำเนินกิจกรรมหรือโครงการเกี่ยวกับการจัดการขยะรีไซเคิล	2.21	1.01	น้อย
การประเมินผลสำเร็จการดำเนินการป้องกันและแก้ไขปัญหาขยะรีไซเคิล	2.22	1.02	น้อย
การปรับปรุงการบริหารงานด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหาขยะรีไซเคิล	2.16	1.06	น้อย
รวม	2.28	0.95	น้อย

การวิเคราะห์ปัจจัยที่มีผลต่อการจัดการขยะรีไซเคิลที่มีประสิทธิผลของประชาชนในเขตเทศบาลเมืองหนองคาย โดยความสัมพันธ์ของตัวแปรต้นกับตัวแปรตามด้วยค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สันและสเปียร์แมน เพื่อทดสอบว่าตัวแปรใดมีความสัมพันธ์กับตัวแปรตามอย่างมีนัยสำคัญทาง

สถิติที่ระดับความเชื่อมั่น 95 เพื่อนำตัวแปรดังกล่าวเข้าสมการวิเคราะห์พหุคูณถดถอยเชิงเส้น ผลการวิเคราะห์ดังตารางที่ 5

ตารางที่ 5 ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สันและสเปียร์แมน

ตัวแปรอิสระ	ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์
อายุ	.344
รายได้เฉลี่ยของครัวเรือน	.287
สถานะหรือบทบาทที่แสดงในชุมชน -สมาชิกเทศบาล/อบต.	.103
การรับข้อมูลข่าวสารด้านขยะรีไซเคิล -อินเทอร์เน็ต	-.195 .178
-การประชุม/อบรม	
ความรู้เกี่ยวกับขยะรีไซเคิล	-.178
ปัจจัยด้านแรงจูงใจ	.443
ปัจจัยด้านการมีส่วนร่วม	.451

จากตารางที่ 5 ตัวแปรต้นที่มีความสัมพันธ์กับตัวแปรตาม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 95 มี 8 ตัวแปร ได้แก่ 1) อายุ 2) รายได้เฉลี่ยของครัวเรือน 3) สถานะหรือบทบาทที่แสดงในชุมชน(สมาชิกเทศบาล/อบต.) 4) การรับข้อมูลข่าวสาร (อินเทอร์เน็ต) 5) การรับข้อมูลข่าวสาร (การประชุม/อบรม) 6) ความรู้เกี่ยวกับขยะรีไซเคิล 7) ปัจจัยด้านแรงจูงใจ และ 8) ปัจจัยด้านการมีส่วนร่วม จึงเหมาะสมที่จะนำไปเข้าสมการพหุคูณถดถอยเชิงเส้น (Multiple Linear Regression) ซึ่งผลการวิเคราะห์ พบว่า อายุ ($\beta = .170$), รายได้เฉลี่ยของครัวเรือน ($\beta = .175$), ปัจจัยด้านแรงจูงใจ ($\beta = .291$) และปัจจัยด้านการมีส่วนร่วม ($\beta = .318$) มีผลต่อการจัดการขยะรีไซเคิลที่มีประสิทธิผลของประชาชนในเขตเทศบาลเมืองหนองคาย อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 95 รายละเอียดแสดงดังตารางที่ 6

ตารางที่ 6 สรุปผลการวิเคราะห์ปัจจัยที่มีผลต่อการจัดการขยะรีไซเคิลที่มีประสิทธิผลของประชาชนในเขตเทศบาลเมืองหนองคาย

ตัวแปรที่ได้รับการคัดเลือก	Standardized Coefficients		Collinearity Statistics	
	Beta	Sig.	Tolerance	VIF
ค่าคงที่	-	.001	-	-
อายุ	.170	.000	.747	1.338
รายได้เฉลี่ยของครัวเรือน	.175	.000	.807	1.240
ปัจจัยด้านแรงจูงใจ	.291	.000	.653	1.531
ปัจจัยด้านการมีส่วนร่วม	.318	.000	.576	1.737

$$SE_{est} = \pm 0.454$$

$$R = 0.576; R^2 = 0.435; Adj. R^2 = 0.423; F = 37.117; p\text{-value} = 0.00$$

จากผลการวิเคราะห์ดังตารางที่ 6 พบว่า ตัวแปรอิสระไม่มีความสัมพันธ์กันเองในระดับที่สูงมาก (ไม่เกิด Multicollinearity) โดยเกณฑ์ตรวจสอบค่า Tolerance > 0.2 และ ค่า VTF สูงสุดมีค่า 1.737 ซึ่งไม่เกิน 10

การวิเคราะห์และข้อเสนอแนะการจัดการขยะรีไซเคิลของผู้ตอบแบบสอบถาม มีดังนี้

1) ด้านความรู้ ควรมีการประชาสัมพันธ์ สร้างจิตสำนึกการคัดแยกขยะรีไซเคิล ให้ความรู้ อบรมชี้ให้นำขยะที่สามารถใช้ซ้ำได้นำมาใช้ใหม่อีกครั้ง และอบรมชี้ให้มีการคัดแยกขยะและทิ้งขยะให้ถูกที่

2) ด้านแรงจูงใจ ควรเพิ่มการสร้างแรงจูงใจในการแยกขยะ เช่น การสร้างเสริมสร้างมูลค่าให้กับขยะรีไซเคิล การให้ของรางวัล เป็นต้น และมีการจัดกิจกรรมการรับซื้อขยะหรือตั้งจุดรับซื้อภายใต้ การดูแลของเทศบาลเพื่ออำนวยความสะดวกแก่ประชาชน

3) ด้านการจัดการขยะรีไซเคิล ควรมีการจัดหาถังขยะอย่างเพียงพอต่อการใช้งานของประชาชน และบริเวณพื้นที่ทิ้งขยะควรมีถังขยะแยกประเภทขยะอย่างชัดเจน มีคำอธิบายที่ถังขยะแต่ละประเภท อย่างชัดเจน ควรปรับปรุงวิธีการเก็บขนขยะและรถเก็บขยะให้มีความถูกต้องและเหมาะสม มีช่องแยก ขยะแต่ละประเภท และมีการจัดเก็บขยะอย่างถูกวิธี ผู้นำชุมชนควรให้ความสำคัญกับปัญหาขยะในแต่ละ ชุมชน ควรดูแลรักษาความสะอาดของถังขยะ และบริเวณพื้นที่ที่ทิ้งขยะอยู่เสมอ ควรมีนโยบายเรื่อง การคัดแยกขยะที่เห็นเป็นรูปธรรมมีการประกาศเรื่องการคัดแยกขยะ มีกฎหมายเกี่ยวกับเรื่องการคัด แยกขยะ และมีการตักเตือนผู้ที่ทำปฏิบัติไม่ถูกต้อง

อภิปรายผล

จากผลการศึกษา สามารถนำมาอภิปรายผลการศึกษา ได้ดังนี้

1) ประสิทธิภาพการจัดการขยะรีไซเคิลของประชาชนในเขตเทศบาลเมืองหนองคายอยู่ในระดับ น้อย กล่าวคือ การจัดการขยะรีไซเคิลของประชาชนในครัวเรือน ตั้งแต่คัดแยกขยะรีไซเคิล การเก็บ รวบรวมไว้เพื่อรอการจำหน่ายและการนำขยะรีไซเคิลไปจัดการหรือกำจัดอย่างถูกต้อง ประสิทธิภาพอยู่ใน ระดับน้อย ($\bar{x}=2.55$; $S.D.=0.74$) อาจเป็นเพราะประชาชนขาดแรงจูงใจในการคัดแยกขยะรีไซเคิล ซึ่งม ีความยุ่งยากในการปฏิบัติ เช่น เมื่อคัดแยกแล้วถังขยะสำหรับทิ้งขยะรีไซเคิลมีไม่เพียงพอ ทำให้ ประชาชนทิ้งขยะทุกประเภทร่วมกันในถังเดียว หรือเมื่อการคัดแยกแล้วการเก็บรวบรวมขยะของ เทศบาลส่วนใหญ่ยังเก็บขนและเทขยะรวมกันเหมือนเดิม นอกจากนี้ ประชาชนอาจยังขาดจิตสำนึกใน การตระหนักต่อปัญหาด้านสิ่งแวดล้อม ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของนฤมล ด้านตระกูล ที่พบว่า พฤติกรรมการจัดการขยะมูลฝอยของประชาชนในองค์การบริหารส่วนตำบลชนงพระ อำเภอปากช่อง จังหวัดนครราชสีมา ในภาพรวมพบว่า อยู่ในระดับที่ไม่ปฏิบัติเลย หากพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า การ นำขยะกลับมาใช้ใหม่ มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด รองลงมาคือการคัดแยกและการลดขยะมูลฝอย (นฤมล ด้าน ตระกูล, 2560) สอดคล้องกับ วันวิสาข์ คงพิรุณและคณะ ที่พบว่า ประชากรที่ศึกษา มีองค์ความรู้ด้าน การจัดการขยะมูลฝอยระดับสูง แต่กลับพบว่าการบริหารจัดการขยะมูลฝอย อยู่ในระดับปานกลาง (วันวิสาข์ คงพิรุณและคณะ, 2560)

2) ปัจจัยส่วนบุคคล ด้าน อายุ รายได้ อภิปรายได้ว่า บุคคลที่มีอายุแตกต่างกันจะมีความรู้ความเข้าใจในการจัดการขยะรีไซเคิลที่แตกต่างกัน เนื่องจากความสามารถในการเข้าถึงสื่อข้อมูลและแหล่งความรู้ที่ต่างกัน ส่วนรายได้ มีผลต่อวิถีการใช้ชีวิต ซึ่งผู้ที่มีรายได้แตกต่างกัน อาจมีความจำเป็นหรือข้อจำกัดในการจัดการขยะในครัวเรือนที่ต่างกัน ซึ่งสอดคล้องกับการวิจัยของทศพร อารมณ์พงษ์ ที่พบว่า ปัจจัยที่มีผลต่อการจัดการขยะแบบ 3R ของประชาชนในพื้นที่เทศบาลเมืองนางรอง จังหวัดบุรีรัมย์ ได้แก่ อายุ อาชีพ รายได้ การศึกษา ระยะเวลาที่ใช้ชีวิตอยู่ในชุมชน (ทศพร อารมณ์พงษ์, 2559)

ปัจจัยด้านแรงจูงใจ อภิปรายได้ว่า แรงจูงใจ ที่ทำให้เกิดการจัดการขยะรีไซเคิลอย่างมีประสิทธิภาพของประชาชนในเขตเทศบาลเมืองหนองคาย เมื่อพิจารณาตามทฤษฎีการจูงใจตามลำดับขั้นความต้องการของมนุษย์ จะเห็นว่าการมีรายได้ด้วยการขายขยะรีไซเคิลในราคาที่เหมาะสม การจัดให้มีของรางวัลสิ่งตอบแทน การได้สิทธิพิเศษ เช่น สะสมคะแนน ขยะแลกแต้มต่าง ๆ ซึ่งสอดคล้องความต้องการในขั้นที่ 1 ด้านการดำรงชีวิต ความพร้อมและความสะดวกสบายของอุปกรณ์คัดแยกถังขยะที่รับซื้อขยะรีไซเคิลของเทศบาลที่มีอย่างเพียงพอและทั่วถึง จัดให้มีระบบการเก็บรวบรวมขยะที่มีประสิทธิภาพ การได้รับข้อมูลข่าวสาร การฝึกอบรม เสริมสร้างความรู้ด้านการคัดแยกขยะรีไซเคิล การได้รับผลกระทบจากปัญหามลพิษ การกำหนดระเบียบข้อบังคับในทางกฎหมายระเบียบในชุมชนด้านการคัดแยกขยะ ความต้องการให้ชุมชนของตนพัฒนาทัดเทียมกับเมืองอื่น ๆ สอดคล้องความต้องการในขั้นที่ 2 ด้านความมั่นคงปลอดภัย การเป็นสมาชิกในกลุ่มต่าง ๆ เช่น สมาชิกชุมชน สมาชิกธนาคารขยะ กองทุนสงเคราะห์จากขยะ สอดคล้องกับความต้องการในขั้นที่ 3 การเป็นส่วนหนึ่งการยอมรับ การได้รับยอมรับนับถือหรือได้รับการยกย่องในชุมชนหรือเป็นต้นแบบหรือแบบอย่างในชุมชน สอดคล้องกับความต้องการในขั้นที่ 4 การยกย่อง ยอมรับนับถือ สุดท้าย การมีจิตสำนึกที่จะจัดการขยะให้สำเร็จได้ด้วยตัวเองสอดคล้องกับความต้องการในขั้นที่ 5 ความต้องการประสบความสำเร็จ จะเห็นได้ว่าปัจจัยด้านแรงจูงใจนั้น ส่งผลถึงประสิทธิภาพการจัดการขยะรีไซเคิลของประชาชนอย่างชัดเจน สอดคล้องกับผลการวิจัยของศราวดี ทับผดุง ที่พบว่า แรงจูงใจในการลดขยะมูลฝอยมีผลต่อลักษณะและพฤติกรรม การลดมูลฝอยในครัวเรือนในพื้นที่ อปท. ที่ไม่มีระบบการจัดการขยะ อ.เมือง จ.พิษณุโลก และสุดท้าย ปัจจัยด้านการมีส่วนร่วมของประชาชนในเขตเทศบาลเมืองหนองคาย เมื่อพิจารณาขั้นตอนการมีส่วนร่วมจะเห็นว่า ตั้งแต่การหาสาเหตุของปัญหา การวางแผนป้องกันและแก้ไข การตัดสินใจการทำโครงการ ไปจนถึงการประเมินผลสำเร็จการดำเนินการ และการปรับปรุงวิธีบริหารงาน ประชาชนเข้าไปมีส่วนร่วมในการดำเนินโครงการร่วมกับเทศบาลค่อนข้างน้อย โดยมีส่วนร่วมเพียงบางส่วนของกระบวนการ เช่น มีส่วนร่วมในช่วงการดำเนินโครงการ อาจส่งผลให้การจัดการขยะรีไซเคิลประสิทธิภาพอยู่ในระดับที่น้อยเนื่องจากการตัดสินใจในการดำเนินการที่อาจไม่ตรงกับความต้องการ ประชาชนไม่รู้ลึกถึงความการร่วมเป็นส่วนหนึ่งของกิจกรรม (ศราวดี ทับผดุง, 2563) สอดคล้องกับงานวิจัยของกิตติ มีศิริ ที่พบว่า การมีส่วนร่วมของประชากรในชุมชนและเครือข่ายต่าง ๆ มีผลต่อความสำเร็จในการจัดการขยะชุมชน (กิตติ มีศิริ, 2559)

สรุป/ข้อเสนอแนะ

การศึกษานี้เป็นการวิเคราะห์ปัจจัยที่มีผลต่อการจัดการขยะรีไซเคิลที่มีประสิทธิผลของประชาชนในเขตเทศบาลเมืองหนองคายและเพื่อเสนอแนะแนวทาง วิธีการ ในการจัดการขยะรีไซเคิลภายใต้สมมุติฐาน 2 ข้อ คือ 1) การจัดการขยะรีไซเคิลของประชาชนในเขตเทศบาลเมืองหนองคายอยู่ในระดับน้อย 2) ปัจจัยอย่างน้อย 1 ปัจจัยประกอบด้วยปัจจัยส่วนบุคคล ปัจจัยด้านความรู้ ปัจจัยด้านแรงจูงใจ และปัจจัยการมีส่วนร่วมมีผลต่อการจัดการขยะรีไซเคิลที่มีประสิทธิผลของประชาชนในเขตเทศบาลเมืองหนองคาย กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ศึกษาในครั้งนี้ ประชาชนที่มีอายุ 18 ปีขึ้นไปอาศัยอยู่ในเขตเทศบาลเมืองหนองคายจำนวน 400 ตัวอย่าง ผลการศึกษาพบว่า การจัดการขยะรีไซเคิลที่มีประสิทธิผลของประชาชนในเขตเทศบาลเมืองหนองคาย อยู่ในระดับน้อย ($\bar{x}=2.55; S.D.=0.74$) ทั้ง 3 ด้าน คือ ด้านการคัดแยกขยะรีไซเคิล ($\bar{x}=2.75; S.D.=0.82$) ด้านการเก็บรวบรวมขยะรีไซเคิล ($\bar{x}=2.80; S.D.=1.30$) ด้านการกำจัดขยะรีไซเคิล($\bar{x}=2.09; S.D.=0.62$)

ข้อเสนอแนะ

จากผลการศึกษาข้างต้น ผู้ศึกษามีข้อเสนอแนะดังต่อไปนี้

1) เนื่องจากพบว่าประสิทธิผลในการจัดการขยะรีไซเคิลโดยรวมอยู่ในระดับน้อย ดังนั้น ผู้ศึกษาจึงมีข้อเสนอแนะเพื่อนำไปสู่การปรับปรุงเพื่อให้เกิดประสิทธิผลในการจัดการขยะรีไซเคิล ได้แก่ การเสริมสร้างการมีส่วนร่วมของประชาชนในชุมชน ในการดำเนินโครงการด้านขยะรีไซเคิล เช่น การส่งเสริมให้กลุ่มผู้นำชุมชน ซึ่งมีความเชื่อมโยงและเป็นตัวประสานในด้านต่าง ๆ ระหว่างเทศบาลและประชาชนในพื้นที่ ควรเพิ่มบทบาทในการส่งเสริมการจัดการขยะรีไซเคิลในพื้นที่เป็นผู้นำในการรณรงค์สร้างจิตสำนึกและแรงจูงใจในการคัดแยกขยะรีไซเคิลแก่ประชาชน เผยแพร่นโยบายอย่างทั่วถึงและต่อเนื่อง รวมทั้งเป็นผู้กำกับดูแลพฤติกรรมของคนในชุมชนในการคัดแยกและทิ้งขยะ ประชาชนควรมีการร่วมกันกำหนดนโยบายหรือข้อบังคับด้านขยะรีไซเคิลที่ชัดเจน เพื่อให้เกิดการปฏิบัติร่วมกัน หากมีการกำหนดเป็นข้อบังคับจะทำให้เกิดการปฏิบัติมากยิ่งขึ้น โดยกำหนดเป็นข้อตกลงร่วมกัน นอกจากนี้ควรประสานกับส่วนราชการที่เกี่ยวข้องในการจัดหาถังขยะรีไซเคิลโดยชุมชนให้เพียงพอ หรือชุมชนอาจจัดหาเองหากมีงบประมาณ พร้อมระบุประเภทถังขยะอย่างชัดเจนเข้าใจง่าย กระจายอย่างทั่วถึงและปริมาณเพียงพอในแต่ละชุมชน และช่วยกันดูแลรักษาอย่างสม่ำเสมอ นอกจากนี้ประชาชนในพื้นที่ควรสะท้อนปัญหาที่อาจเกิดจากระบบการเก็บขนขยะที่ไม่มีประสิทธิภาพ เพื่อให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องได้ปรับปรุงแก้ไขให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น ตัวอย่างเช่น การจัดให้มีจุดรวบรวมขยะรีไซเคิลประจำชุมชน ซึ่งสามารถคัดแยกขยะแต่ละประเภทได้ เพื่อป้องกันไม่ให้เกิดการขนถ่ายขยะรวมกัน จัดกิจกรรมอบรมให้ความรู้ด้านการจัดการขยะ รวมทั้งเป็นผู้นำชุมชนต้องกำกับดูแลพฤติกรรมของคนในชุมชนในการคัดแยกและทิ้งขยะและเผยแพร่ประชาสัมพันธ์นโยบายด้านขยะรีไซเคิลให้ประชาชนในชุมชนได้รับรู้อย่างทั่วถึงและกำหนดเป็นนโยบายสำคัญของชุมชนเช่นเดียวกับนโยบายด้านอื่น

2) ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับปัจจัยที่มีผลต่อการจัดการขยะรีไซเคิลที่มีประสิทธิผลของประชาชนในเขตเทศบาลเมืองหนองคาย มีดังนี้

2.1 ด้านแรงจูงใจ ผู้ศึกษามีข้อเสนอแนะแนวทางในการสร้างแรงจูงใจเพื่อให้ประชาชนคัดแยกขยะรีไซเคิลมากขึ้น ดังนี้ ควรมีการรณรงค์ส่งเสริม การสร้างจิตสำนึก ให้ประชาชนตระหนักถึงปัญหาและร่วมรับผิดชอบต่อสิ่งแวดล้อม ร่วมกันช่วยแก้ไขปัญหาของเมือง โดยครอบคลุมทุกกลุ่มทั้งนักเรียน นักศึกษาประชาชนทั่วไป โดยเฉพาะกลุ่มเยาวชน นักเรียน นักศึกษาที่จะเป็นกำลังสำคัญในการพัฒนาเมืองต่อไป ประสานกับภาคส่วนต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องในการจัดให้มีบริการด้านการจัดเก็บรวบรวมขยะที่สะดวกและง่าย เช่น มีระบบการรับซื้อขยะรีไซเคิล ที่สามารถเข้าถึงในชุมชนต่าง ๆ และมีการซื้อขายในราคาที่เป็นธรรมและเหมาะสมก่อให้เกิดรายได้ เพื่อสร้างแรงจูงใจให้ประชาชนคัดแยกขยะ นอกจากนี้ การสร้างแรงจูงใจผ่านกิจกรรม เช่น การมอบประกาศเกียรติคุณแก่ชุมชนหรือบุคคลที่มีผลการปฏิบัติดีเยี่ยม การจัดกิจกรรมการแข่งขันชิงรางวัล หรือให้สิทธิพิเศษต่าง ๆ เช่น ขยะแลกแต้มเพื่อรับของรางวัล การสร้างเครือข่าย กลุ่มด้านการคัดแยกขยะรีไซเคิลในชุมชน เพื่อสร้างความสามัคคีร่วมมือร่วมใจในการดูแลชุมชนร่วมกัน และร่วมกันกำหนด ระเบียบ กติกา ข้อบังคับ มาตรการทางสังคม รวมถึงบทลงโทษที่ชัดเจน เพื่อบังคับให้เกิดการปฏิบัติร่วมกัน

2.2 ด้านการมีส่วนร่วม ผู้ศึกษามีข้อเสนอแนะแนวทางในการสร้างการมีส่วนร่วม ดังนี้ ภาคประชาชนควรเข้าไปมีส่วนร่วมในการดำเนินโครงการอย่างแท้จริง ตั้งแต่กระบวนการระบุปัญหา ค้นหาสาเหตุ การวางแผน การดำเนินการและประเมินผล นำเสนอความคิดเห็นของประชาชนต่อรูปแบบนโยบายด้านขยะรีไซเคิลที่เหมาะสมกับชุมชน และการเสริมสร้างเครือข่ายความร่วมมือทั้งภาคประชาชน ภาครัฐและเอกชนที่เกี่ยวข้อง เช่น สำนักงานทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมประจำจังหวัดหรือสำนักงานสิ่งแวดล้อมภาคในพื้นที่ บริษัท ร้านรับซื้อของเก่าเพื่อสร้างเครือข่ายในการทำงานร่วมกันอย่างมีประสิทธิภาพ

ข้อเสนอแนะสำหรับการศึกษาคั้งต่อไป

1) เนื่องจากการศึกษาในครั้งนี้เป็นการศึกษากลุ่มประชากรในเขตพื้นที่เทศบาลเมือง ควรมีการศึกษาในพื้นที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นอื่น ๆ เพื่อเปรียบเทียบผลการศึกษาในกลุ่มประชาชนที่แตกต่างออกไป

2) ในการศึกษาควรมีการศึกษาวิจัยในเชิงคุณภาพเพิ่มเติม และใช้เครื่องมือการศึกษาวิจัยที่หลากหลายขึ้น เช่น การสัมภาษณ์เชิงลึก การจัดเวทีรับฟังความคิดเห็น การสนทนากลุ่ม เป็นต้น เพื่อให้ประชาชนได้แสดงความคิดเห็นที่หลากหลาย เป็นอิสระ และได้ข้อมูลเชิงลึก เพื่อใช้ปรับปรุงและพัฒนากระบวนการจัดการขยะรีไซเคิลขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นให้ดียิ่งขึ้น

3) ควรมีการศึกษาเพิ่มเติมโดยศึกษาในมุมมองขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เพื่อให้ได้ข้อมูลเพิ่มเติมและเปรียบเทียบกับข้อมูลที่ได้กับการศึกษาในกลุ่มประชาชน

เอกสารอ้างอิง

กรมควบคุมมลพิษ. (2559). แผนแม่บทการจัดการขยะมูลฝอยของประเทศ (2559-2564). เรียกใช้เมื่อ 9 มิถุนายน 2565 จาก <https://www.pcd.go.th/publication/5061>.

- กรมควบคุมมลพิษ. (2563). รายงานสถานการณ์ สถานที่กำจัดขยะมูลฝอยชุมชนของประเทศไทย ปี พ.ศ. 2563. เรียกใช้เมื่อ 9 มิถุนายน 2565 จาก <https://www.pcd.go.th/publication/14745>
- กิตติ มีศิริ. (2559). ปัจจัยแห่งความสำเร็จในการจัดการขยะมูลฝอยโดยชุมชน: กรณีศึกษาชุมชนเขตคูไพเราะ 3,4,5 เขตพระโขนง กรุงเทพมหานคร. ใน รายงานการค้นคว้าอิสระปริญญารัฐศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาบริหารรัฐกิจและกิจการสาธารณะสำหรับนักบริหาร คณะรัฐศาสตร์. มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- ทศพร อารณพงษ์. (2559). ปัจจัยที่มีผลต่อการจัดการขยะของประชาชนในเขตเทศบาลเมืองนางรอง อำเภอนางรอง จังหวัดบุรีรัมย์. ใน วิทยานิพนธ์ปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารงานก่อสร้างและสาธารณูปโภค สำนักวิชาวิศวกรรมศาสตร์. มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี.
- นฤมล ด่านตระกูล. (2560). พฤติกรรมจัดการขยะมูลฝอยของประชาชนในองค์การบริหารส่วนตำบลชนงพระ อำเภอปากช่อง จังหวัดนครราชสีมา. ใน วิทยานิพนธ์ปริญญารัฐศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการภาครัฐและภาคเอกชน วิทยาลัยบริหารรัฐกิจ. มหาวิทยาลัยบูรพา.
- นิภาพรณ เจนสันติกุล. (2565). การบริหารจัดการขยะมูลฝอยขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในประเทศไทย (Solid Waste Management of Local Administrative Organizations in Thailand). *วารสารสิ่งแวดล้อม*, 26(1), 1-7.
- รัตนา พรชนรัตน์. (2559). สถานการณ์ขยะมูลฝอยเทศบาลเมืองหนองคายปี 2559. เทศบาลเมืองหนองคาย nongkhaimunicipality. เรียกใช้เมื่อ 1 มิถุนายน 2565, จาก <https://shorturl.asia/cgZU>.
- วันวิสาข์ คงพิรุณและคณะ. (2560). ปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมการจัดการขยะในหมู่บ้านโป่งปะ ตำบลแก่งไสภา อำเภอวังทอง จังหวัดพิษณุโลก. *วารสารวิชาการสาธารณสุข*, 26(2), 310-321.
- ศรารุณี ทับผดุง. (2563). ปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมการลดปริมาณขยะมูลฝอยครัวเรือนในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลที่ไม่มีการบริหารจัดการขยะมูลฝอย อำเภอเมือง จังหวัดพิษณุโลก. ใน วิทยานิพนธ์ปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต บัณฑิตวิทยาลัย. มหาวิทยาลัยนเรศวร.
- สำนักงานสิ่งแวดล้อม ภาค 9. (2565). หนังสือ สำนักงานสิ่งแวดล้อมภาค 9 (อุตรธานี). ที่ ทส.0205(09)/30 ลงวันที่ 5 มกราคม 2565 เรื่อง ส่งผลการศึกษาองค์ประกอบขยะมูลฝอยขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในพื้นที่จังหวัดหนองคาย.

ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดที่มีผลต่อพฤติกรรมการตัดสินใจซื้อ เครื่องสำอางผ่านช่องทางช้อปปิ้งในเขตกรุงเทพมหานคร*

MARKETING MIX FACTORS AFFECTING COSMETIC PURCHASING DECISION VIA SHOPEE IN BANGKOK

นฤมล ทิมิลกุล

Naruemol Timilkul

กนิษฐา ฤทธิ์คำรพ

Kanitta Richkamroph

สถาบันการจัดการปัญญาภิวัฒน์

Panyapiwat Institute of Management, Thailand.

E-mail: catzatominkun2536@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาปัจจัยส่วนบุคคลที่มีผลต่อพฤติกรรมการตัดสินใจซื้อเครื่องสำอางผ่านแอปพลิเคชันช้อปปิ้ง ในเขตกรุงเทพมหานคร 2) ศึกษาปัจจัยส่วนประสมการตลาดที่มีต่อพฤติกรรมการซื้อเครื่องสำอางผ่านช่องทางช้อปปิ้ง ในเขตกรุงเทพมหานคร งานวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ โดยใช้แบบสอบถามในการเก็บข้อมูล ทำการเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่าง ทั้งหมด 400 คน สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ประกอบด้วยค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน การวิเคราะห์สถิติด้วย T-test (Independent Sample t-test) ใช้วิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียวโดยสถิติทดสอบ F-test (One way ANOVA) การวิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เพียร์สัน และการวิเคราะห์การถดถอยเชิงพหุคูณ

ผลการวิจัย พบว่า ปัจจัยส่วนบุคคลจำแนกตามเพศ การศึกษา และรายได้ที่แตกต่างกัน มีผลต่อกระบวนการตัดสินใจซื้อเครื่องสำอางผ่านแอปพลิเคชันช้อปปิ้ง ในเขตกรุงเทพมหานคร โดยรวมไม่แตกต่างกัน แต่ปัจจัยส่วนบุคคลจำแนกตามอายุและอาชีพ ที่แตกต่างกัน มีผลต่อการตัดสินใจซื้อเครื่องสำอางผ่านแอปพลิเคชันช้อปปิ้ง ในเขตกรุงเทพมหานครที่แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 และปัจจัยส่วนประสมทางการตลาด ด้านผลิตภัณฑ์ ด้านราคา ด้านช่องทางการจัดจำหน่าย ด้านการส่งเสริมการตลาด ด้านกระบวนการบริการ และด้านลักษณะทางกายภาพ มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจซื้อเครื่องสำอางผ่านแอปพลิเคชันช้อปปิ้ง ในเขตกรุงเทพมหานคร อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 มีระดับความคิดเห็นในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ด้านที่อยู่ในระดับเห็นด้วยมากที่สุด ได้แก่ ด้านผลิตภัณฑ์ ด้านกระบวนการ ด้านลักษณะทางกายภาพ ด้านส่งเสริมการตลาด ด้านช่องทาง

*Received: 11 February 2023; Revised: 26 April 2023; Accepted: 27 April 2023

การจัดจำหน่าย และด้านราคา ตามลำดับ ส่งผลให้การทำนายการตัดสินใจซื้อเครื่องสำอางผ่านแอปพลิเคชันช้อปปิ้ง ในเขตกรุงเทพมหานคร คิดเป็นร้อยละ 89.2

คำสำคัญ: เครื่องสำอาง, แอปพลิเคชันช้อปปิ้ง, ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาด, การตัดสินใจซื้อ

Abstract

This research article aims to 1) study personal factors affecting cosmetic purchasing decisions via Shopee in Bangkok; and 2) study marketing mix factors affecting cosmetic purchasing via Shopee in Bangkok. This research was conducted in the form of quantitative research, and questionnaires were used to collect data from 400 samples. The statistics used for analyzing the data consisted of percentage, means, standard deviation, T-test, independent sample, One-Way ANOVA, Pearson's Product Moment Correlation Coefficient, and Multiple Regression Analysis.

The results revealed that personal factors classified by different genders, educational levels, and income had no different effects on cosmetic purchasing decisions via Shopee in Bangkok in overview. However, personal factors classified by different ages and occupations had different effects on cosmetic purchasing decisions via Shopee in Bangkok in overview, with statistical significance at 0.05. Moreover, the marketing mix factors on Product, Price, Place, Promotion, Process, and Physical Evidence affecting cosmetic purchasing decision via Shopee in Bangkok with statistical significance at 0.05. The overall opinion was the highest. The most agreeable were Product, Process, Physical Evidence, Promotion, Place and Price, respectively. The predicting cosmetic purchasing decision via Shopee in Bangkok was calculated to be 89.2%.

Keywords: cosmetic, Shopee, marketing mix factors, purchasing decision process

บทนำ

ในปัจจุบันโลกของธุรกิจการค้าออนไลน์เติบโตขึ้นอย่างต่อเนื่อง ทั้งนี้ เนื่องจากเทคโนโลยีที่ก้าวหน้า ทำให้การเข้าถึงอินเทอร์เน็ตของผู้บริโภคสะดวก รวดเร็ว และง่ายตายแค่เพียงปลายนิ้วสัมผัส ปัจจัยที่สำคัญมาจากการที่ธุรกิจต่าง ๆ มองว่าเวลานี้ E-Commerce เป็นช่องทางการขายหลักในการเข้าถึงผู้บริโภค อีกทั้งยังมีการเข้ามาของผู้ให้บริการจากต่างประเทศ ทำให้เกิดการแข่งขันด้านการให้บริการเพื่อตอบสนองความต้องการของผู้บริโภคให้ได้มากที่สุด นอกจากนี้ยังมีสถิติที่น่าสนใจเกี่ยวกับตัวเลขของคนไทยที่ใช้อินเทอร์เน็ตเติบโตขึ้นสูงอย่างต่อเนื่อง โดยคนไทยส่วนใหญ่ใช้อินเทอร์เน็ตเฉลี่ย 10 ชั่วโมง 5 นาทีต่อวัน เพิ่มขึ้นจากปี 2560 เฉลี่ย 3 ชั่วโมง 41 นาทีต่อวัน (สำนักงานพัฒนาธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์, 2563) ดังนั้น ธุรกิจจึงใช้ช่องทางนี้ในการสร้างความรับรู้ในแบรนด์ (awareness)

และพัฒนาความผูกพันกับผู้บริโภคด้วย (engagement) ในขณะที่การเติบโตของ E-Commerce ได้เข้ามาช่วยตอบสนองความต้องการความสะดวกรวดเร็วของผู้บริโภคในการเลือกซื้อสินค้า ซึ่งส่งผลให้ช่วงเวลาที่ผู้บริโภคมักจะมีการเปลี่ยนใจจากการซื้อสินค้าลดลง (moment of truth)

ในปี 2564 คนไทยซื้อสินค้าผ่านออนไลน์มีประมาณ 7.9-8 ล้านคน ข้อมูลค่ารวมของอุตสาหกรรมเครื่องสำอางของไทยอยู่ที่ประมาณ 2.51 แสนล้านบาท แยกเป็นตลาดในประเทศ 66.9 ตลาดส่งออกร้อยละ 33.1 ตัวเลขที่ปรากฏดังกล่าว เป็นตัวเลขที่แสดงให้เห็นว่าปัจจุบันร้อยละพฤติกรรมผู้บริโภคเปลี่ยนแปลงไปจากที่เคยเดินทางไปซื้อสินค้าถึงร้านค้า หรือห้างสรรพสินค้าต่าง ๆ ก็เปลี่ยนเป็นใช้เทคโนโลยีผ่านโทรศัพท์มือถือหรือคอมพิวเตอร์ เพื่อตอบสนองความต้องการ และความสะดวกสบายของตนเองมากขึ้น ทั้งนี้ พบว่าปัจจัยที่สนับสนุนพฤติกรรมผู้บริโภคให้หันไปใช้จ่ายผ่านระบบออนไลน์มากขึ้น คือการส่งของที่รวดเร็ว ประหยัดเงินได้มากกว่า สามารถรับสินค้าได้และตรงตามความต้องการของผู้บริโภค ด้วยความนิยมที่ปรับตัวเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง ทำให้ธุรกิจซื้อขายผ่านระบบออนไลน์กลายเป็นอีกกลุ่มธุรกิจที่น่าจับตามองและน่าสนใจ นับแค่ผู้ให้บริการซื้อสินค้าผ่านระบบออนไลน์ขนาดใหญ่ ทั้งสัญชาติไทยและต่างชาตก็มิให้เลือกอย่างมาก เปิดตัวกันหลากหลาย นำสินค้าต่าง ๆ มาตอบสนองความต้องการของผู้บริโภค ยังเป็นการอำนวยความสะดวกแก่ผู้บริโภคได้เป็นอย่างดี อีกทั้งสินค้าส่วนใหญ่ที่นำมาจำหน่ายผ่านระบบออนไลน์นั้น มีความหลากหลาย ตอบสนองความต้องการได้อย่างชัดเจน ตั้งแต่เครื่องอุปโภคบริโภค ของใช้ในครัว ของใช้ในบ้าน เครื่องประดับ เสื้อผ้า และอื่น ๆ การซื้อสินค้าผ่านระบบออนไลน์จึงครอบคลุมทุกอย่าง (ครองขวัญ รอดมวน, 2562)

ปัจจุบันไม่เพียงแต่ผู้หญิงเท่านั้นที่ให้ความสำคัญกับการดูแลตัวเอง แม้แต่เพศชายยังหันมาให้ความสำคัญกับเรื่องความงามมากขึ้น โดยเฉพาะกลุ่มผู้ชายรักสวยรักงาม (Metro Sexual) และมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง ทำให้ตลาดขยายตัวอย่างต่อเนื่อง และมีการแข่งขันที่รุนแรงขึ้นเรื่อย ๆ ส่งผลให้ผู้ประกอบการ หันมาใช้กลยุทธ์การตลาดรูปแบบต่าง ๆ เพื่อชิงส่วนแบ่งการตลาด จากตลาดเครื่องสำอางและสินค้า 뷰ตี้ ในไทย คาดว่าจะโตได้อีกปี ร้อยละ 7.7 ยิ่งวิถีชีวิตคนไทยที่เข้าถึงอินเทอร์เน็ตได้ง่าย ๆ ก็จะมีลูกค้าคนไทยซื้อสินค้าเสริมสวยอีกเยอะ จะเห็นได้จากพฤติกรรมกรซื้อเครื่องสำอางของคนไทย ถ้าไปดูสถิติที่ Ecommerce IQ ไปสำรวจเมื่อปี 2561 สถิติการซื้อเครื่องสำอางในประเทศไทยมากที่สุด จากการสำรวจของ Ecommerce IQ ปี 2560 ลำดับที่ 1 ได้แก่ ลาซาด้า (Lazada) ร้อยละ 29.9 อันดับที่ 2 ซ้อปี้ (Shopee) ร้อยละ 27.3 และอันดับที่ 3 Konvy ร้อยละ 15.3 ตามลำดับ (Marketing Oops, 2563) จากสถิติดังกล่าวจะเห็นว่า Shopee เป็นตลาดซื้อขายแบบโซเซียลที่มุ่งเน้นการใช้งานผ่านโทรศัพท์มือถืออันดับแรก (Mobile First) เพื่อให้ทุกคนสามารถเลือกดูและซื้อขายได้อย่างสะดวก โดยเป็นแพลตฟอร์มที่ออกแบบขึ้นเพื่อชาวเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ด้วยการผสมผสานคุณลักษณะของตลาดซื้อขายแบบผู้บริโภคสู่ผู้บริโภค (C2C) เข้ากับระบบการชำระเงินและการสนับสนุนด้านโลจิสติกส์ เพื่อให้การช้อปปิ้งออนไลน์กลายเป็นเรื่องที่สะดวก ปลอดภัย และไร้ความยุ่งยาก ในปี 2559 ที่ผ่านมามียอดการดาวโหลดสูงถึง 25 ล้านครั้ง โตเป็น 4 เท่านับจากปี 2558 มียอดการติดตามในโลกโซเซียลมากกว่า 2 ล้านคน มียอดการสั่งซื้อโดยเฉลี่ยสินค้า 1,595 ชิ้นต่อ

คน ซึ่งสินค้าที่มีคนสั่งซื้อมากที่สุดสำหรับผู้หญิงคือ “ชุดชั้นในกระชับสัดส่วน” ในขณะที่ผู้ชายนิยมซื้อ “ฟิล์มกันรอยสมาร์ตโฟน” และมียอดการแชตในกล่องข้อความมากถึง 9,805 ข้อความ (Think about wealth, 2563)

จากข้อมูลข้างต้น ทำให้ผู้วิจัยมีความสนใจที่จะทำการศึกษา เรื่องปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดที่มีผลต่อพฤติกรรมการตัดสินใจซื้อเครื่องสำอางผ่านช่องทางช้อปปิ้ง ในเขตกรุงเทพมหานคร เพื่อให้ทราบถึงปัจจัยต่าง ๆ ที่จะมีผลต่อการตัดสินใจซื้อและเป็นข้อมูลแนวทางให้ผู้ประกอบการ นำไปปรับเปลี่ยนกลยุทธ์ให้เข้ากับสภาวะทางการแข่งขันที่รุนแรงโดยมุ่งเน้นการตอบสนองปัจจัยดังกล่าวอย่างมีประสิทธิภาพ

วัตถุประสงค์การวิจัย

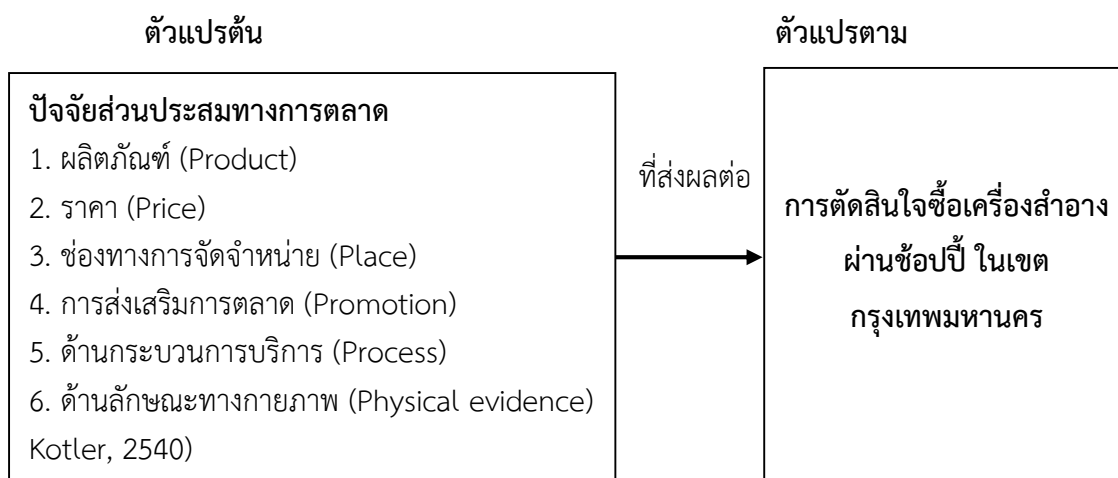
1. เพื่อศึกษาปัจจัยส่วนบุคคลที่มีต่อพฤติกรรมการตัดสินใจซื้อเครื่องสำอางผ่านช่องทางช้อปปิ้ง ในเขตกรุงเทพมหานคร
2. เพื่อศึกษาปัจจัยส่วนประสมการตลาดที่มีต่อพฤติกรรมการซื้อเครื่องสำอางผ่านช่องทางช้อปปิ้ง ในเขตกรุงเทพมหานคร

สมมติฐานการวิจัย

ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาด มีผลต่อพฤติกรรมการตัดสินใจซื้อเครื่องสำอางผ่านช่องทางช้อปปิ้ง ในเขตกรุงเทพมหานคร

กรอบแนวคิดการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยมุ่งศึกษาปัจจัยส่วนประสมทางการตลาด ที่มีผลต่อการตัดสินใจซื้อเครื่องสำอางผ่านช่องทางช้อปปิ้ง ในเขตกรุงเทพมหานคร โดยได้กำหนดกรอบแนวคิดการวิจัยดังแสดงในรูปที่ 1

รูปที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาวิจัยเรื่อง ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาด ที่มีผลต่อพฤติกรรมการตัดสินใจซื้อเครื่องสำอางผ่านช่องทางโซเชียลมีเดีย ในเขตกรุงเทพมหานคร มีการกำหนดดังนี้

1. ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ผู้บริโภคในเขตกรุงเทพมหานครที่เคยซื้อเครื่องสำอางผ่านช่องทางโซเชียลมีเดียอย่างน้อย 1 ครั้ง ทั้งเพศชายและเพศหญิง

2. การคำนวณขนาดของกลุ่มตัวอย่างในการวิจัยเชิงปริมาณ โดยการคำนวณที่ไม่ทราบจำนวนที่แน่นอนของผู้บริโภคทั้งเพศชาย เพศหญิงเคยใช้ผลิตภัณฑ์เครื่องสำอางในเขตกรุงเทพมหานครช่วง 1 ปีที่ผ่านมา ผู้วิจัยจึงคำนวณหาขนาดกลุ่มตัวอย่างด้วยการใช้สูตรของ Cochran (Cochran, W.G, 1977) ดังนี้

$$\text{แทนสูตร} \quad n = \frac{0.5(1-0.5)z^2 1.96^2}{(0.05)^2}$$

$$= 384.16 \text{ คน}$$

จากการคำนวณขนาดของกลุ่มตัวอย่างมีค่าเท่ากับ 385 คน เพื่อลดความคลาดเคลื่อนของข้อมูลผู้วิจัยเพิ่ม และเพื่อป้องกันความผิดพลาดจากการตอบแบบสอบถามอย่างไม่สมบูรณ์ จึงได้ทำการสำรวจกลุ่มตัวอย่างเพิ่มอีก 15 คน รวมกลุ่มตัวอย่างทั้งสิ้น 400 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นแบบสอบถาม โดยผู้วิจัยกำหนดโครงสร้างแบบสอบถาม ตามตัวแปรที่ศึกษาจากกรอบแนวคิดของการวิจัย ที่ผู้วิจัยได้ศึกษาข้อมูลจากเอกสารแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เป็นคำถามชนิดปลายปิด โดยแบ่งโครงสร้างของแบบสอบถามออกเป็น 4 ส่วน ได้แก่

ส่วนที่ 1 แบบสอบถามคำถามคัดกรองเกี่ยวกับผู้ที่เคยซื้อเครื่องสำอางผ่านช่องทางโซเชียลมีเดีย ในเขตกรุงเทพมหานคร ได้แก่ เคย และไม่เคยซื้อเครื่องสำอางผ่านช่องทางโซเชียลมีเดียในเขตกรุงเทพมหานคร โดยเป็นคำถามแบบหลายตัวเลือก

ส่วนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของผู้ทำแบบสอบถาม ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ รายได้ต่อเดือน ซึ่งเป็นคำถามปลายปิดแบบให้เลือกตอบ

ส่วนที่ 3 แบบสอบถามเกี่ยวกับปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจซื้อเครื่องสำอางผ่านช่องทางโซเชียลมีเดีย ซึ่งลักษณะคำถามเป็นคำถามปลายปิด แบ่งเป็น 5 ระดับ แบบมาตราส่วนประเมินค่า (Rating Scale Method) ในรูปแบบของลิเคิร์ต (Likert' Scale)

ส่วนที่ 4 แบบสอบถามเกี่ยวข้องกับพฤติกรรมการตัดสินใจซื้อเครื่องสำอางผ่านช่องทางโซเชียลมีเดีย ในด้านของการตัดสินใจซื้อ ซึ่งลักษณะคำถามเป็นคำถามปลายปิด แบ่งเป็น 5 ระดับ แบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale Methods ในรูปแบบของลิเคิร์ต (Likert's Scale)

การเก็บรวบรวมข้อมูล

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ เก็บข้อมูลโดยใช้วิธีการแจกแบบสอบถาม (Questionnaire) โดยแจกให้กับผู้บริโภครทั้งเพศชาย เพศหญิงเคยใช้ผลิตภัณฑ์เครื่องสำอางในเขตกรุงเทพมหานคร ช่วง 1 ปีที่ผ่านมา ซึ่งผู้วิจัยเก็บแบบสอบถามคืนด้วยตนเอง โดยกลุ่มตัวอย่างมีจำนวน 400 คน

การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการตามขั้นตอน ดังนี้

1. นำแบบสอบถามที่ผ่านการตรวจสอบความถูกต้องและครบถ้วนจากผู้ตอบแบบสอบถามแล้ว นำแบบทดสอบมาลงรหัส (Code) ตามเกณฑ์ของเครื่องมือแต่ละส่วน
2. นำแบบสอบถามที่ลงรหัสแล้วมาบันทึกลงในโปรแกรมสำเร็จรูป เพื่อทำการประมวลผลข้อมูลที่ได้เก็บรวบรวมมา และทำการคำนวณหาค่าทางสถิติ แล้วนำผลที่ได้มาวิเคราะห์เพื่อตอบคำถามงานวิจัยและวัตถุประสงค์ตามที่ตั้งไว้ โดยการนำเสนอในรูปแบบตารางประกอบเรียงความและนำผลการศึกษาที่วิเคราะห์มาได้สรุปผลการวิจัย นำมาอภิปรายผลและเขียนข้อเสนอแนะ

สถิติที่ใช้ในการวิจัย

ผู้ทำวิจัยได้กำหนดค่าสถิติสำหรับวิเคราะห์ข้อมูลไว้ ดังนี้

1. การวิเคราะห์ข้อมูลในเชิงรูปแบบพรรณนา (Descriptive Statistics) การวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับข้อมูลปัจจัยส่วนบุคคล ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาด และการตัดสินใจซื้อเครื่องสำอางผ่านช่องทางปี โดยได้มีการอธิบายค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และนำเสนอข้อมูลโดยจัดทำในรูปแบบตาราง ตามความเหมาะสม
2. การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงอนุมาน (Inferential Statistics) การวิเคราะห์สมมติฐานของงานวิจัยนี้ เกี่ยวข้องกับข้อมูลปัจจัยส่วนบุคคล ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาด และการตัดสินใจเลือกซื้อเครื่องสำอางผ่านช่องทางปี โดยใช้เครื่องมือทางสถิติ ดังต่อไปนี้
  - 2.1 การวิเคราะห์ t-test (Independent sample t-test) เพื่อใช้ในการทดสอบความแตกต่างระหว่างค่าเฉลี่ยของกลุ่มตัวอย่าง 2 กลุ่ม ของข้อมูลปัจจัยส่วนบุคคล (เพศ) ที่มีผลต่อการตัดสินใจซื้อเครื่องสำอางผ่านช่องทางปี ในเขตกรุงเทพมหานคร
  - 2.2 การวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One-Way ANOVA) เพื่อใช้ในการทดสอบความแตกต่างที่มีตั้งแต่ 2 กลุ่มตัวอย่างขึ้นไป ของข้อมูลปัจจัยส่วนบุคคล (อายุ อาชีพ ระดับการศึกษา และรายรับเฉลี่ยต่อเดือน) ที่มีผลต่อการตัดสินใจซื้อเครื่องสำอางผ่านช่องทางปีในเขตกรุงเทพมหานคร
  - 2.3 การวิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์โมเมนต์ผลคูณอย่างง่ายของเพียร์สัน (Pearson's Product Moment Correlation Coefficient ค่า r) โดยกำหนดค่าสถิติที่ระดับ 0.01 และ 0.05 หรือระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 99 และร้อยละ 95 (Hair, J., et al, 2553)

เกณฑ์การวิเคราะห์

ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ (r)	ความหมาย
0.81 – 1.00	มีความสัมพันธ์กันมากที่สุด
0.61 – 0.80	มีความสัมพันธ์กันอยู่ในระดับสูง
0.41 – 0.60	มีความสัมพันธ์กันในระดับปานกลาง
0.20 – 0.41	มีความสัมพันธ์กันในระดับค่อนข้างต่ำ
0.01 – 0.20	มีความสัมพันธ์กันในระดับต่ำ

2.4 การวิเคราะห์สมการถดถอยเชิงพหุคูณ (Multiple Regression Analysis – MRA)

เป็นการวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อหาความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรตาม (Dependent Variable) จำนวนหนึ่ง ตัวแปรกับตัวแปรอิสระ (Independent Variable) ตั้งแต่ 2 ตัวแปรขึ้นไป

ผลการวิจัย

ผลการวิจัยเรื่อง ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาด ที่มีผลต่อการตัดสินใจซื้อเครื่องสำอางผ่านช่องทางออนไลน์ ในเขตกรุงเทพมหานคร พบว่า

1. ปัจจัยส่วนบุคคล พบว่า กลุ่มตัวอย่างที่ตอบแบบสอบถามในการศึกษานี้ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง ร้อยละ 63.5 อายุ 25 - 31 ปี ซึ่งเป็นกลุ่มคนวัยทำงานตอนต้น ร้อยละ 33.5 การศึกษาปริญญาตรีหรือเทียบเท่า ร้อยละ 66.3 ข้าราชการ/พนักงานรัฐวิสาหกิจ ร้อยละ 33.8 และมีรายได้ระหว่าง 15,001 - 20,000 บาท ร้อยละ 26.0

2. ผลการวิเคราะห์ปัจจัยด้านส่วนประสมทางการตลาด (6P'S) ที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการตัดสินใจซื้อเครื่องสำอางผ่านช่องทางออนไลน์ ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 แสดงค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและการแปลผลของปัจจัยส่วนประสมทางการตลาด

ส่วนประสมทางการตลาด	$\bar{X}$	S.D.	ความหมาย
1. ด้านผลิตภัณฑ์ (Product)	4.68	0.463	มากที่สุด
2. ด้านราคา (Price)	3.91	1.227	มาก
3. ด้านช่องทางการจัดจำหน่าย (Place)	4.51	0.566	มากที่สุด
4. ด้านการส่งเสริมการตลาด (Promotion)	4.52	0.618	มากที่สุด
5. ด้านลักษณะทางกายภาพ (Physical Evidence)	4.54	0.622	มากที่สุด
6. ด้านกระบวนการ (Process)	4.66	0.552	มากที่สุด
เฉลี่ย	4.47	0.674	มากที่สุด

จากตารางที่ 1 พบว่าปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดโดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด โดยมีค่า $\bar{X}$ = 4.47 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.674 โดยด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านผลิตภัณฑ์ ($\bar{X}$ = 4.68) และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ด้านราคา ($\bar{X}$ = 3.91)

3. ผลการวิเคราะห์พฤติกรรมการตัดสินใจซื้อเครื่องสำอางผ่านช่องทาง

ตารางที่ 2 แสดงค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการแปลผลของพฤติกรรมการตัดสินใจซื้อเครื่องสำอางผ่านช่องทาง

พฤติกรรมการตัดสินใจซื้อ	$\bar{X}$	S.D.	ความหมาย
1. มีการจัดรายการส่งเสริมการขาย เช่น นาที่ทอง (Flash Sale) ราคาสินค้าจะมีราคาถูกกว่าปกติ และมีการจัดรายการส่งเสริมการขายในช่วงเทศกาลต่าง ๆ จึงส่งผลให้ท่านตัดสินใจซื้อเครื่องสำอางผ่านช่องทาง	4.22	0.762	มากที่สุด
2. การที่ท่านได้ค้นหาและเปรียบเทียบราคาสินค้าด้วยตัวเองส่งผลให้ท่านตัดสินใจซื้อเครื่องสำอางผ่านช่องทาง	4.59	0.492	มากที่สุด
3. มีรายละเอียดเกี่ยวกับผลิตภัณฑ์อย่างครบถ้วน จึงส่งผลให้ท่านตัดสินใจซื้อเครื่องสำอางผ่านช่องทาง	4.73	0.445	มากที่สุด
4. ท่านสามารถสั่งซื้อสินค้าได้ตลอด 24 ชั่วโมง และสามารถเลือกชำระค่าสินค้าได้หลากหลายช่องทางจึงส่งผลให้ท่านตัดสินใจซื้อเครื่องสำอางผ่านช่องทาง	4.62	0.585	มากที่สุด
5. คุณภาพของสินค้าและบริการที่ท่านได้รับ ท่านพึงพอใจและอยากกลับมาใช้บริการอีกครั้ง	4.44	0.634	มากที่สุด
เฉลี่ย	4.52	0.583	มากที่สุด

จากตารางที่ 2 ผลวิเคราะห์พบว่า การตัดสินใจซื้อเครื่องสำอางผ่านช่องทาง ในเขตกรุงเทพมหานคร โดยรวมเห็นด้วยมากที่สุด โดยมีค่า $\bar{X}$ เท่ากับ 4.52 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.583 หากทำการวิเคราะห์รายข้อ พบว่า อยู่ในระดับมากที่สุดทุกข้อ โดยข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ มีรายละเอียดเกี่ยวกับผลิตภัณฑ์อย่างครบถ้วน จึงส่งผลให้ท่านตัดสินใจซื้อเครื่องสำอางผ่านช่องทาง $\bar{X}$ เท่ากับ 4.73 และข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ มีการจัดรายการส่งเสริมการขายในช่วงเทศกาลต่าง ๆ จึงส่งผลให้ท่านตัดสินใจซื้อเครื่องสำอางผ่านช่องทาง $\bar{X}$ เท่ากับ 4.22

4. ผลการทดสอบสมมติฐาน วิเคราะห์ความสัมพันธ์ของปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดกับกระบวนการตัดสินใจซื้อเครื่องสำอางผ่านช่องทาง ในกรุงเทพมหานคร

ตารางที่ 3 ผลการวิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์โมเมนต์ผลคูณอย่างง่ายของเพียร์สัน

ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาด	ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เพียร์สัน (r)					
	ผลิตภัณฑ์	ราคา	ช่องทางการจัดจำหน่าย	การส่งเสริมการตลาด	ลักษณะทางกายภาพ	กระบวนการ
ผลิตภัณฑ์	1					
ราคา	.248**	1				

ช่องทางการจัดจำหน่าย	.620**	.257**	1			
การส่งเสริมการตลาด	.244**	.277**	.226**	1		
ลักษณะทางกายภาพ	.257**	.268**	.257**	.748**	1	
กระบวนการ	.603**	.285**	.713**	.580**	.675**	1

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ≤ 0.01

จากตารางที่ 3 พบว่า ผลการวิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์โมเมนต์ผลคูณอย่างง่ายของ เพียร์สัน ทดสอบกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด 21 คู่ พบว่า ตัวแปรมีความสัมพันธ์กันทางบวกโดยมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ (r) ระหว่าง 0.226 ถึง 0.748 แสดงว่าค่าความสัมพันธ์อยู่ในเกณฑ์ไม่เกิน 0.80 จึงนำไปทดสอบเพื่อหาสมการถดถอยสหสัมพันธ์ (Multiple Regression; MRA)

ตารางที่ 4 แสดงผลการทดสอบสัมประสิทธิ์การถดถอยของปัจจัยส่วนประสมทางการตลาด

ส่วนประสมทางการตลาด	กระบวนการตัดสินใจซื้อ		t	Sig.	Collinearity Statistics	
	B	Std. Error			Tolerance	VIF
(Constant)	0.191	0.033	5.860	0.000*		
ด้านผลิตภัณฑ์	0.004	0.009	7.474	0.030*	.599	1.668
ด้านราคา	0.002	0.002	0.889	0.010*	.877	1.141
ด้านช่องทางการจัดจำหน่าย	0.020	0.011	3.860	0.000*	.601	1.663
ด้านการส่งเสริมการตลาด	0.399	0.008	9.010	0.000*	.886	1.128
ด้านลักษณะทางกายภาพ	1.468	0.099	3.846	0.000*	.544	1.838
ด้านกระบวนการ	0.185	0.022	8.418	0.000*	.544	1.838
R Square = 0.894 Adjusted R Square = 0.892 Std. Error of the Estimate = 0.042						

หมายเหตุ.* ระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ผลการศึกษาตามตารางที่ 4 แสดงผลการทดสอบสัมประสิทธิ์การถดถอยของปัจจัยส่วนประสมทางการตลาด พบว่า ส่วนประสมทางการตลาด ทั้ง 6 ด้าน มีอิทธิพลต่อกระบวนการตัดสินใจซื้อเครื่องสำอางผ่านช่องทางโซเชียลมีเดียในเขตกรุงเทพมหานคร อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และมีค่าความคลาดเคลื่อนมาตรฐานของการพยากรณ์เท่ากับ 0.042 ทั้งนี้ สามารถอธิบายปัจจัยส่วนประสมทาง

การตลาด ได้ว่า มีความสัมพันธ์กับกระบวนการตัดสินใจซื้อเครื่องสำอางผ่านช่องทางโซเชียลมีเดียในเขตกรุงเทพมหานคร ที่มีค่าสัมประสิทธิ์ของการพยากรณ์ปรับปรุง (R Square) เท่ากับ ร้อยละ 89.4 หมายถึง ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาด สามารถพยากรณ์อิทธิพลต่อการตัดสินใจซื้อเครื่องสำอางผ่านช่องทางโซเชียลมีเดียในเขตกรุงเทพมหานครของผู้บริโภคได้ถึงร้อยละ 89.4 ส่วนที่เหลือ อีกร้อยละ 10.6 คือ ปัจจัยอื่นนอกเหนือจากที่ได้กล่าวมา

5. สรุปผลการทดสอบสมมติฐาน ผลการวิจัยเรื่อง ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาด ที่มีผลต่อการตัดสินใจซื้อเครื่องสำอางผ่านช่องทางโซเชียลมีเดียในเขตกรุงเทพมหานคร

ตารางที่ 5 สรุปผลการทดสอบสมมติฐาน

สมมติฐาน	ผลการทดสอบสมมติฐาน	
	ส่งผล	ไม่ส่งผล
สมมติฐานที่ 1 ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาด ที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจซื้อเครื่องสำอางผ่านช่องทางโซเชียลมีเดียในเขตกรุงเทพมหานคร	√	

จากตารางที่ 5 สมมติฐานปัจจัยส่วนประสมทางการตลาด ที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจซื้อเครื่องสำอางผ่านช่องทางโซเชียลมีเดียในเขตกรุงเทพมหานคร ผลการทดสอบพบว่า ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาด มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจซื้อเครื่องสำอางผ่านช่องทางโซเชียลมีเดียในเขตกรุงเทพมหานคร

อภิปรายผล

อภิปรายผลการวิจัยเรื่อง ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดที่มีผลต่อพฤติกรรมการตัดสินใจซื้อเครื่องสำอางผ่านช่องทางโซเชียลมีเดียในเขตกรุงเทพมหานคร ได้ดังนี้

สมมติฐานปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการตัดสินใจซื้อเครื่องสำอางผ่านช่องทางโซเชียลมีเดียในเขตกรุงเทพมหานคร ในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณารายด้านพบว่า ด้านที่อยู่ในระดับเห็นด้วยมากที่สุด ได้แก่ ปัจจัยด้านผลิตภัณฑ์ ด้านกระบวนการ ด้านลักษณะทางกายภาพ ด้านส่งเสริมการตลาด ด้านช่องทางการจัดจำหน่ายและปัจจัยด้านราคา ตามลำดับ

การทดสอบสัมประสิทธิ์การถดถอยที่มีความสัมพันธ์ของปัจจัยของส่วนประสมทางการตลาดพบว่า ด้านผลิตภัณฑ์ ด้านราคา ด้านช่องทางการจัดจำหน่าย ด้านการส่งเสริมการตลาด ด้านลักษณะทางกายภาพ และด้านกระบวนการ มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจซื้อเครื่องสำอางผ่านช่องทางโซเชียลมีเดียในเขตกรุงเทพมหานคร ($p < 0.05$) โดยร่วมกับการทำนายการตัดสินใจซื้อเครื่องสำอางผ่านช่องทางโซเชียลมีเดียในเขตกรุงเทพมหานคร คิดเป็นร้อยละ 89.2 ซึ่งผลเป็นไปในทิศทางเดียวกับข้อมูลการวัดระดับความคิดเห็นของประชากรในเขตกรุงเทพมหานคร ที่เกี่ยวกับปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดทั้ง 6 ด้าน ที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจซื้อเครื่องสำอางผ่านช่องทางโซเชียลมีเดีย ซึ่งสามารถอธิบายเพิ่มเติมได้ดังนี้

ด้านผลิตภัณฑ์ จากการศึกษา พบว่า ปัจจัยด้านผลิตภัณฑ์ มีผลต่อพฤติกรรมการตัดสินใจซื้อเครื่องสำอางผ่านช่องทางโซเชียลมีเดียในเขตกรุงเทพมหานคร ซึ่งผลเชิงบวก ทั้งนี้ เพราะร้านค้าที่จำหน่าย

เครื่องสำอางร่วมกับข้อป้มีความน่าเชื่อถือ และมีการแสดงข้อมูลรายละเอียดและปรับปรุงข้อมูลสินค้าอย่างสม่ำเสมอ สอดคล้องกับชนิตา เสถียรโชค พบว่า ปัจจัยด้านผลิตภัณฑ์มีผลกับความพึงพอใจของผู้ซื้อสินค้าผ่านช่องทางอิเล็กทรอนิกส์บน Lazada สินค้าที่มีขายต้องคุณภาพ สามารถเปลี่ยนคืนสินค้าได้ หากเกิดปัญหา มีการแสดงข้อมูลรายละเอียดและปรับปรุงข้อมูลของสินค้าบนเว็บไซต์และแอปพลิเคชันอย่างสม่ำเสมอ (ชนิตา เสถียรโชค, 2560)

ด้านราคา จากการศึกษา พบว่า ปัจจัยด้านราคา มีผลต่อพฤติกรรมการตัดสินใจซื้อเครื่องสำอางผ่านข้อป้ ในเขตกรุงเทพมหานคร มีราคาถูกกว่าการซื้อผ่านช่องทางอื่น ๆ และค่าธรรมเนียมการจัดส่งมีอัตราที่เหมาะสม สอดคล้องกับชนิตา เสถียรโชค พบว่า ราคา มีผลกับความพึงพอใจของผู้ซื้อสินค้าผ่านช่องทางอิเล็กทรอนิกส์บน Lazada มากที่สุด เนื่องจากสินค้าครอบคลุมทุกความต้องการของผู้ซื้อในราคาที่เหมาะสมกับคุณภาพสินค้า และถูกกว่าเมื่อเปรียบเทียบกับที่อื่น (ชนิตา เสถียรโชค, 2560)

ด้านช่องทางการจัดจำหน่าย จากการศึกษา พบว่า ปัจจัยด้านช่องทางการจัดจำหน่าย มีผลต่อพฤติกรรมการตัดสินใจซื้อเครื่องสำอางผ่านข้อป้ ในเขตกรุงเทพมหานคร สามารถเลือกดูสินค้าผ่านข้อป้ได้ 24 ชั่วโมง และมีบริการจัดส่งสินค้าครอบคลุมทุกพื้นที่ สอดคล้องกับชนิตา เสถียรโชค พบว่า สามารถสั่งซื้อสินค้าได้ทุกที่ ทุกเวลา (ชนิตา เสถียรโชค, 2560) และสอดคล้องกับเสาวลักษณ์ สมานพิทักษ์วงศ์ พบว่า กลุ่มตัวอย่างใช้ส่วนประสมการตลาดด้านช่องทางการจัดจำหน่ายในการดำเนินธุรกิจมากที่สุด คือ ในการซื้อสินค้าผ่านทางระบบอินเทอร์เน็ต มีความเพียงพอต่อความต้องการและเข้าถึงได้ตลอดเวลา (เสาวลักษณ์ สมานพิทักษ์วงศ์, 2560)

ด้านการส่งเสริมการตลาด จากการศึกษา พบว่า ปัจจัยด้านส่งเสริมการตลาด มีผลต่อพฤติกรรมการตัดสินใจซื้อเครื่องสำอางผ่านข้อป้ ในเขตกรุงเทพมหานคร มีการจัดกิจกรรมส่งเสริมการขายในช่วงเทศกาลต่าง ๆ และมีการทำกิจกรรมส่งเสริมการขายที่ตรงต่อความต้องการ เช่น ลด แลก แจก แถม จัดส่งฟรี สอดคล้องกับไสรยา ชะเอม พบว่า ตัวแปรที่มีผลต่อการตัดสินใจซื้อสินค้าออนไลน์กับ Lazada ของผู้บริโภคในเขตกรุงเทพมหานคร ได้ดีที่สุดคือ ปัจจัยด้านการส่งเสริมทางการตลาด ผลิตภัณฑ์ ราคา ช่องทางการจัดจำหน่าย ตามลำดับ และผลการวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณ พบว่า ปัจจัยต่าง ๆ ได้แก่ ผลิตภัณฑ์ ราคา ช่องทางการจัดจำหน่าย การส่งเสริมการตลาด มีความสัมพันธ์กับการตัดสินใจซื้อสินค้าออนไลน์ กับ Lazada ของผู้บริโภคในเขตกรุงเทพมหานคร (ไสรยา ชะเอม, 2560)

ด้านลักษณะทางกายภาพ จากการศึกษา พบว่า ปัจจัยด้านลักษณะทางกายภาพ มีผลต่อพฤติกรรมการตัดสินใจซื้อเครื่องสำอางผ่านข้อป้ ในเขตกรุงเทพมหานคร มีรูปแบบของเมนูต่าง ๆ แบ่งออกเป็นหมวดหมู่อย่างชัดเจนและง่ายต่อการใช้งาน และเว็บไซต์มีความสวยงามและน่าสนใจ สอดคล้องกับเปรมกมล หงส์ยนต์ พบว่า โครงสร้างของเว็บไซต์ควรมีการใช้เมนูต่าง ๆ ที่เข้าใจง่าย เช่น เป็นการลิงค์ด้วยข้อความเพื่อไม่ให้รกเกินไปและเป็นไปในทางเดียวกัน มีการเชื่อมโยงข้อมูลทั้งภายในและภายนอกได้อย่างรวดเร็วและไม่ซับซ้อน เนื้อหาในการนำเสนอจะต้องกระชับ เข้าใจง่าย และมีการนำรูปภาพมาประกอบ (เปรมกมล หงส์ยนต์, 2562)

ด้านกระบวนการ จากการศึกษา พบว่า ปัจจัยด้านกระบวนการ มีผลต่อการตัดสินใจซื้อเครื่องสำอางผ่านช่องทางออนไลน์ ในเขตกรุงเทพมหานคร ระบบแจ้งยืนยันการสั่งซื้อสินค้า และมีขั้นตอนการสั่งซื้อที่ไม่ซับซ้อนเข้าใจ สอดคล้องกับชนิตา เสถียรโชค พบว่า แอปพลิเคชันและเว็บไซต์มีขั้นตอนการสั่งซื้อสินค้าที่เข้าใจง่าย ไม่ซับซ้อน มีระบบแจ้งยืนยันการสั่งซื้อสินค้าและระบบติดตามสถานะการณจัดส่งได้ (ชนิตา เสถียรโชค, 2560)

ดังนั้น ส่วนประสมทางการตลาด ได้แก่ ด้านผลิตภัณฑ์ ด้านราคา ด้านช่องทางการจัดจำหน่าย ด้านการส่งเสริมการตลาด ด้านลักษณะทางกายภาพ และด้านกระบวนการ พบว่า ทุกด้านมีอิทธิพลต่อการตัดสินใจซื้อเครื่องสำอางผ่านช่องทางออนไลน์ ในเขตกรุงเทพมหานคร

สรุป/ข้อเสนอแนะ

การศึกษาเรื่อง ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดที่มีผลต่อพฤติกรรมการตัดสินใจซื้อเครื่องสำอางผ่านช่องทางออนไลน์ ในเขตกรุงเทพมหานคร สรุปได้ดังนี้ ส่วนประสมทางการตลาดที่มีผลต่อพฤติกรรมการตัดสินใจซื้อ มากที่สุด คือ ด้านผลิตภัณฑ์ โดยผู้บริโภคจะให้ความสำคัญกับรายละเอียดของสินค้าเป็นส่วนใหญ่ หากมีรายละเอียดสินค้าที่ครบถ้วน ชัดเจน จะส่งผลให้ผู้บริโภคมีความสนใจในตัวสินค้า และสร้างความน่าเชื่อถือ ทำให้ผู้บริโภคตัดสินใจที่จะซื้อเครื่องสำอางผ่านช่องทางออนไลน์มากขึ้น นอกจากนี้ ส่วนผสมทางการตลาดอื่นๆ ได้แก่ ด้านราคา ด้านช่องทางการจัดจำหน่าย ด้านการส่งเสริมการตลาด ด้านลักษณะกายภาพ และด้านกระบวนการ ในทุกด้านต่างก็มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจซื้อเครื่องสำอางผ่านช่องทางออนไลน์ ในเขตกรุงเทพมหานครเช่นเดียวกัน

ข้อเสนอแนะสำหรับผู้ประกอบการ

ผู้วิจัยขอสรุปข้อเสนอแนะต่อผู้ประกอบการของช่องทางออนไลน์ สำหรับการขายเครื่องสำอางผ่านช่องทางออนไลน์ ในเขตกรุงเทพมหานคร ตามปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจซื้อเครื่องสำอางผ่านช่องทางออนไลน์ ในเขตกรุงเทพมหานคร ดังนี้

1. ปัจจัยด้านผลิตภัณฑ์ ผู้ประกอบการควรให้ความสำคัญในด้านของผลิตภัณฑ์ อาทิ เครื่องสำอางหลากหลายประเภทครอบคลุมทุกความต้องการ
2. ปัจจัยด้านราคา ผู้ประกอบการควรแสดงรายละเอียดสินค้าและราคาที่ชัดเจน ราคาเหมาะสมกับคุณภาพสินค้า เพราะปัจจัยทางด้านราคาเป็นปัจจัยสำคัญที่ผู้บริโภคให้ระดับความคิดเห็นด้วยมากที่สุด เนื่องจากลูกค้าต้องเปรียบเทียบราคาจากหลายๆ ร้าน เพื่อให้ได้ราคาถูกที่สุด
3. ปัจจัยด้านช่องทางการจัดจำหน่าย มีแอปพลิเคชันและเว็บไซต์พร้อมสำหรับการใช้งานสามารถหาสินค้าได้อย่างรวดเร็ว ตามหมวดหมู่ และมีการเปรียบเทียบราคาของร้านต่าง ๆ อย่างชัดเจน
4. ปัจจัยด้านการส่งเสริมการตลาด ทำสื่อหรือการส่งเสริมการขายที่เข้าใจง่าย ไม่ซับซ้อน โดยทำกิจกรรมส่งเสริมการขายที่ตรงต่อความต้องการ เช่น ลด แลก แจก แถม จัดส่งฟรี และมีการจัดกิจกรรมส่งเสริมการขายในช่วงเทศกาลต่าง ๆ

5. ปัจจัยด้านลักษณะทางกายภาพ แอปพลิเคชันควรมีความสวยงามและน่าสนใจ มีรูปแบบของเมนูต่าง ๆ และมีสีสันเหมาะสม ง่ายต่อการอ่านข้อมูลและมองรูปภาพ

6. ปัจจัยด้านกระบวนการ ผู้ประกอบการควรมีขั้นตอนการสั่งซื้อที่ไม่ซับซ้อนเข้าใจง่าย สามารถดำเนินการบริการให้มีความสะดวกและรวดเร็ว มีระบบแจ้งยืนยันการสั่งซื้อสินค้า ควรมีช่องทางการชำระเงินหลากหลายช่องทาง และมีการติดต่อประสานงานที่มีประสิทธิภาพ อำนวยความสะดวกในเรื่องของระยะเวลาและการชำระเงินเพื่อแสดงให้เห็นถึงคุณภาพมาตรฐานในการทำงานของบริษัท

ข้อเสนอแนะในการดำเนินการวิจัยครั้งต่อไป

1. เลือกสินค้าที่ความแตกต่างจากการศึกษาในครั้งนี้ เช่น ผลิตภัณฑ์บำรุงผิว เพื่อพัฒนาการขายสินค้าประเภทต่าง ๆ ให้ตรงตามความต้องการลูกค้ามากขึ้น

2. ควรศึกษาตัวแปรอิสระในปัจจัยอื่น ๆ เช่น การสื่อสารการตลาดแบบออนไลน์ หรือ ภาพลักษณ์ตราสินค้า ความเชื่อถือ และความพึงพอใจต่อความภักดี ที่มีผลต่อการตัดสินใจซื้อเครื่องสำอางในข้อปี่ นอกเหนือจากที่ผู้วิจัยได้ทำการศึกษา

เอกสารอ้างอิง

ครองขวัญ รอดมวน. (2561). พฤติกรรมผู้บริโภคยุคใหม่. เรียกใช้เมื่อ 20 ธันวาคม 2562 จาก <https://www.thaipost.net/main/detail/15886>.

ชนิตา เสถียรโชค. (2560). พฤติกรรมการซื้อสินค้าและปัจจัยที่มีผลต่อความพึงพอใจของผู้ซื้อสินค้าผ่านช่องทางอิเล็กทรอนิกส์บน Lazada. ใน *วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต คณะพาณิชยศาสตร์และการบัญชี มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์*.

เปรมกมล หงส์ยนต์. (2562). ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจซื้อสินค้าผ่านทางแอปพลิเคชันออนไลน์ (ลาซาด้า) ของผู้บริโภคยุคดิจิทัลในกรุงเทพมหานคร. ใน *วิทยานิพนธ์บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการทั่วไป มหาวิทยาลัยสยาม*.

สำนักงานพัฒนาธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์. (2563). *พฤติกรรมผู้ใช้อินเทอร์เน็ตในประเทศไทย*. เรียกใช้เมื่อ 28 มกราคม 2563 จาก <https://www.etcha.or.th/th/NEWS/ETDA-Revealed-Thailand-Internet-User-Behavior-2019.aspx>.

เสาวลักษณ์ สมานพิทักษ์วงศ์. (2560). ส่วนประสมทางการตลาดในการตัดสินใจซื้อสินค้าผ่านทางระบบอินเทอร์เน็ตของผู้บริโภคในเขตจังหวัดสงขลา. ใน *วิทยานิพนธ์บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต คณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยสงขลา*.

โสธยา ชะเอม. (2560). ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดที่มีผลต่อการตัดสินใจซื้อสินค้าออนไลน์ กับ Lazada (ลาซาด้า) ของผู้บริโภคในเขตกรุงเทพมหานคร. ใน *วิทยานิพนธ์บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต ภาควิชาการเงินและการธนาคาร มหาวิทยาลัยรามคำแหง*.

Cochran, W.G. (1977). *Sampling Techniques*. New York : John Wiley & Sons.

Hair, J., et al. (2553). *Multivariate data analysis (7th ed.)*. Upper saddleRiver. New Jersey : Pearson Education International.

Marketing Oops. (2562). การซื้อเครื่องสำอางและสินค้า 뷰ตี้ ของคนไทย. เรียกใช้เมื่อ 20 มกราคม 2563 จาก <https://www.marketingoops.com/reports/beauty-product-thai-buying-behavior-2018>.

Think about wealth. (2563). สถิติการใช้งานแอปพลิเคชันออนไลน์. เรียกใช้เมื่อ 25 มกราคม 2563 จาก <https://www.thinkaboutwealth.com/lazada-shopee-1111>.

การขึ้นทะเบียนตัวรูปพรรณสัตว์พาหนะ: ศึกษาในเชิงประวัติศาสตร์
และพัฒนาการของกฎหมาย*

THE REGISTRATION TICKET IDENTITY OF BEATS OF BURDEN:
A HISTORICAL STUDY AND DEVELOPMENT OF LAW

ณัฐพร นามหนองปรือ

Nattaporn Namnongprue

อัจฉราพร สีหวัฒน์

Acharaporn Seehawattana

ภิชญา จงอุดมการณ์

Peachaya Jongudomkarn

มหาวิทยาลัยขอนแก่น วิทยาเขตหนองคาย

Khon Kaen University Nong Khai Campus, Thailand.

E-mail: Nattaporn.nam@kkumail.com

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาประวัติศาสตร์ความเป็นมาและพัฒนาการของกฎหมาย เกี่ยวกับการจดทะเบียนตัวรูปพรรณสัตว์ 2) ศึกษาการบังคับใช้กฎหมายพระราชบัญญัติสัตว์พาหนะ พุทธศักราช 2482 กับสภาพสังคมในปัจจุบันที่เปลี่ยนแปลงไป 3) วิเคราะห์ปัญหาและเสนอแนะการบังคับใช้กฎหมายที่เหมาะสม โดยมีวิธีการดำเนินวิจัยเป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ ศึกษาจากเอกสารกฎหมาย ตำรา หนังสือ และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง นำเสนอเป็นรายงานการวิจัยด้วยวิธีอภิปรายเชิงพรรณนา

ผลการศึกษาพบว่า ประวัติศาสตร์และพัฒนาการของกฎหมายกับการจดทะเบียนตัวรูปพรรณสัตว์ ในอดีตมีกฎหมายลักษณะอาญา ร.ศ. 127 ว่าด้วยปลุสสัตว์ ได้แก่ แพะ แกะ สุกร และสัตว์พาหนะ ได้แก่ ช้าง ม้า โค กระบือ ล่อ ซึ่งรวมทั้งสัตว์ที่ใช้เป็นอาหารและสัตว์ที่ใช้เป็นพาหนะ ในอดีตให้ความสำคัญกับสัตว์พาหนะจึงได้มีการตรากฎหมายสัตว์พาหนะแยกออกมาต่างหาก เรียกว่าพระราชบัญญัติสัตว์พาหนะ พ.ศ. 2482 เพราะมีการเคลื่อนย้ายสัตว์พาหนะเข้า-ออกตามด่านชายแดนจำนวนมาก งานทะเบียนสัตว์พาหนะจึงมีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการรักษาความสงบและความมั่นคง

---

*Received: 13 January 2023; Revised: 23 April 2023; Accepted: 24 April 2023

ของประเทศชาติและสิทธิในทรัพย์สินของประชาชน เนื่องด้วยกฎหมายดังกล่าวถูกบังคับใช้มานานถึง 84 ปี โดยไม่ได้รับการปรับปรุงแก้ไขให้ทันสมัย ทั้ง ๆ ที่พบว่าในปัจจุบันการใช้ประโยชน์จากสัตว์พาหนะมีรูปแบบที่เปลี่ยนแปลงไปตามสภาพสังคมและเศรษฐกิจ สัตว์พาหนะมีจำนวนลดน้อยลง และการบังคับใช้กฎหมายไม่สามารถส่งผลถึงเจตนารมณ์แห่งการตรากฎหมาย การศึกษาหลักและมาตรการทางกฎหมายเรื่องการจดทะเบียนตัวรูปพรรณสัตว์พาหนะของประเทศสหรัฐอเมริกา จะเป็นประโยชน์ต่อการปรับปรุงแก้ไขกฎหมายของไทยให้ทันสมัย เป็นที่ยอมรับและเกิดประโยชน์กับเจ้าของสัตว์อย่างแท้จริง

คำสำคัญ: พระราชบัญญัติสัตว์พาหนะ พุทธศักราช 2482, การขึ้นทะเบียนตัวรูปพรรณ

Abstract

This research article aims to 1) to explore the background and evolution of the law governing regarding registration of the Animal Species Ticket. 2) to examine the Beasts of Burden Act, B.E. 2482 (1939) legal enforcement process in light of the shifting social climate. And 3) to assess issues and suggest the most effective legal action. The research approach is a qualitative research, which analyzes legal documents, books, and related studies. Afterward, it was presented as a research report using the descriptive discussion approach.

According to the study of the background, history, and development of the law governing the beasts of burden registration of certificate of identification, there was once the Penal Code of Siam R.S. 127 that dealt with livestock like goats, sheep, and pigs as well as beasts of burden like elephants, horses, cows, buffaloes, and mules. There is evidence that these animals serve as food and transportation, and that many animals cross the borders of the country to enter and leave. Therefore, it is crucial that all animals used for transportation are registered in order to safeguard both residents' property rights and the nation's peace and security. Then, as a particular law controlling animals of burden, the Beasts of Burden Act, B.E. 2482 (1939), has a significant impact. The aforementioned rule has remained in force for 84 years without being revised, despite the fact that the use of beasts of burden has changed across society and the economy

and that there are now fewer mounts accessible. Therefore, the meaning of the law cannot be enforced with the same force as its text of legislation. Studying the rules and legal framework governing the registration of certificates of identity in the United States of America can help modernize Thai law and obtain recognition and benefits for pet owners.

Keywords: Beast of Burden Act B.E. 2484 (1939), Ticket Registration

บทนำ

เมื่อกล่าวถึงกฎหมายที่ยังคงมีสภาพบังคับที่ใช้อยู่ในปัจจุบัน พ.ร.บ. สัตว์พาหนะ พ.ศ. 2482 เป็นกฎหมายอีกฉบับหนึ่งที่ได้มีการออกมานานเป็นเวลาถึง 84 ปี ยังคงใช้บังคับเรื่อยมาและไม่ได้มีการแก้ไขปรับปรุงกฎหมายให้ทันต่อสภาพสังคมในปัจจุบัน กฎหมายเก่าที่มีไว้หากไม่เป็นปัญหาหรือผลกระทบเกิดขึ้น การคงไว้ก็คงไม่ได้เกิดความเสียหายแต่ประการใด ในทางกลับกัน หากการมีกฎหมายแต่ไม่มีสภาพบังคับให้เกิดผลตามเจตนารมณ์ของกฎหมายจะมีประโยชน์ได้อย่างไร จึงนำไปสู่การศึกษาประวัติและพัฒนาการกฎหมาย ในที่นี้จึงขอกล่าวถึงคำนิยามของกฎหมาย เหตุผลความจำเป็นในการออกกฎหมาย สภาพการบังคับใช้กฎหมาย ประโยชน์ที่ได้รับและหน้าที่ความรับผิดชอบของผู้มีส่วนได้เสียเกี่ยวกับการจดทะเบียนตัวรูปพรรณสัตว์พาหนะ

การขึ้นทะเบียนตัวรูปพรรณสัตว์พาหนะในปัจจุบัน ได้ให้คำจำกัดความ และหลักเกณฑ์ในการจดทะเบียนทำตัวรูปพรรณสัตว์พาหนะไว้ ดังนี้ คือ

สัตว์พาหนะ หมายถึง สัตว์ 6 ประเภท ที่ต้องจดทะเบียนทำตัวรูปพรรณ คือ ช้าง ม้า โค กระบือ ล่อ ลา ตำนีรูปพรรณ หมายถึง ลักษณะสัณฐานโดยเฉพาะของสัตว์พาหนะแต่ละตัวซึ่งเป็นอยู่เองหรือซึ่งทำให้มีขึ้นใช้เป็นเครื่องหมาย ตัวรูปพรรณ หมายถึง เอกสารแสดงตำหนิรูปพรรณสัตว์พาหนะ นายทะเบียน หมายถึง นายอำเภอ หรือผู้ทำการแทน หรือปลัดอำเภอผู้เป็นหัวหน้าประจำกิ่งอำเภอ หรือผู้ซึ่งรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยแต่งตั้ง เจ้าพนักงาน หมายถึง พนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจ ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา และนายทะเบียนสัตว์พาหนะ สัตว์พาหนะที่ต้องจดทะเบียนทำตัวรูปพรรณ ได้แก่ (1) ช้างเมื่อมีอายุย่างเข้าปีที่แปด (2) สัตว์อื่นนอกจากโคตัวเมียมีอายุย่างเข้าปีที่หก (3) สัตว์ใดได้ใช้ขับขี่ ลาก เช่น หรือใช้งานแล้ว (4) สัตว์ใดที่มีอายุย่างเข้าปีที่สี่ เมื่อนำออกนอกราชอาณาจักร (5) โคตัวเมียมีอายุย่างเข้าปีที่หก เมื่อนำมาทำการโอนกรรมสิทธิ์ เว้นแต่ในกรณีรับมรดก สัตว์พาหนะที่ไม่อยู่ในข้อบังคับให้ต้องจดทะเบียนทำตัวรูปพรรณดังกล่าวข้างต้น จะขอจด

ทะเบียนทำตัวรูปพรรณก็ได้ (ราชกิจจานุเบกษา, 2482)

ปัจจุบันการบังคับใช้กฎหมายมีลักษณะเปลี่ยนแปลงไปตามสภาพสังคม เศรษฐกิจ (กรุงเทพมหานคร คอลัมน์นิสต์, 2564) แต่ก่อนนั้นที่ได้มีการกำหนดกฎหมายเกี่ยวกับสัตว์ และปรับปรุงทำให้มี พ.ร.บ.สัตว์พาหนะ พ.ศ. 2482 ขึ้น มีหลักการสำคัญคือหน่วยงานของรัฐหรือทางราชการจะทำการจดทะเบียนสัตว์พาหนะไว้ทั้งหมด เพื่อเป็นฐานข้อมูลในการตรวจสอบและออกตัวรูปพรรณประจำตัวสัตว์ไว้ทุกตัวให้เจ้าของเป็นผู้ยึดถือไว้ (กรมการปกครอง กองการทะเบียน, 2532) โดยรูปพรรณดังกล่าวนี้เป็นเอกสารแสดงกรรมสิทธิ์ว่าผู้ใดเป็นเจ้าของสัตว์ตัวใด หากมีการเคลื่อนย้ายสัตว์ออกจากท้องที่อำเภอหนึ่ง ไปยังพื้นที่หนึ่ง หรือมีการเคลื่อนไหวของกรรมสิทธิ์ ไม่ว่าจะเป็นการซื้อขาย แลกเปลี่ยน ให้ จำนอง หรือกระทำการใดเกี่ยวกับสัตว์ เจ้าของจะต้องแจ้งต่อนายทะเบียนในท้องที่อำเภอนั้น ๆ เพื่อจะต้องแก้ไขเปลี่ยนแปลงข้อมูลให้ถูกต้องเป็นปัจจุบัน และจะทำให้เจ้าของสัตว์ที่ได้ทำการจดทะเบียนทำตัวรูปพรรณ ได้รับการคุ้มครองกรรมสิทธิ์ในสัตว์พาหนะของตนได้อย่างมั่นคงยิ่งขึ้น ทำให้เกิดการลักทรัพย์ ลักขโมย ในอดีต หรือการแย่งกรรมสิทธิ์กันเป็นไปได้ยาก เพราะมีหลักฐานของทางราชการที่สามารถเป็นสิ่งยืนยันกรรมสิทธิ์ของเจ้าของเองได้ และยังช่วยให้การสืบสวนสอบสวนติดตามจับกุมคนร้ายที่ทำการลักสัตว์พาหนะเป็นไปได้อย่างมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น และช่วยลดภาระการสืบพยานเพื่อพิสูจน์กรรมสิทธิ์ในกระบวนการพิจารณาของศาลได้อีกด้วย (อุษณีย์ เต็มสุขสวัสดิ์, 2544)

โดยสรุป วิจัยนี้จะกล่าวถึงหลักการที่เกิดขึ้นของการจดทะเบียนตัวรูปพรรณ การศึกษาสภาพของสัตว์ที่ทำให้มีการกำหนดกฎหมายขึ้นตั้งแต่ในอดีตจนถึงปัจจุบัน โดยเริ่มต้นจากสภาพของสัตว์ ได้แก่ ช้าง ม้า โค กระบือ ล่อ ลา การศึกษาประวัติและพัฒนากฎหมายต่อการเปลี่ยนแปลงกับสภาพสังคมในปัจจุบัน นำไปสู่ศึกษาเปรียบเทียบกฎหมายสหรัฐอเมริกา เพื่อให้เกิดมาตรการและการตีความในการบังคับใช้กฎหมายให้มีประสิทธิภาพเกิดประโยชน์สูงสุดต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

- 1) เพื่อศึกษาประวัติศาสตร์ความเป็นมา ปัญหา และพัฒนากฎหมาย เกี่ยวกับการจดทะเบียนตัวรูปพรรณสัตว์
- 2) เพื่อศึกษาการบังคับใช้กฎหมายเกี่ยวกับตัวรูปพรรณสัตว์พาหนะของไทยกับของต่างประเทศ
- 3) เพื่อวิเคราะห์และเสนอแนะแนวทางการบังคับใช้กฎหมายที่เหมาะสม

วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษานี้ใช้วิธีการศึกษาเอกสาร (Documentary research) โดยการศึกษาค้นคว้าจากตำรา หนังสือ บทความ และคำพิพากษาของศาล ทั้งของประเทศไทยและต่างประเทศ และเอกสารอื่น ๆ รวมทั้งส่วนที่มีใช้กฎหมาย เช่น ประวัติศาสตร์และเศรษฐกิจ ในระบบหนังสืออิเล็กทรอนิกส์ (e-Book) แล้วนำมาศึกษาวิจัยทางกฎหมายในเชิงพรรณนาและวิเคราะห์เพื่อเปรียบเทียบและหาข้อสรุป

ผลการวิจัย

ประวัติที่มาและพัฒนาการของกฎหมาย ความเป็นมาของสัตว์พาหนะในอดีต เดิมมีกฎหมาย ลักษณะอาญา ร.ศ. 127 มาตรา 6 (16) ว่า “ที่เรียกว่าปศุสัตว์และสัตว์พาหนะนั้น ทานหมายรวมตลอดถึง ช้าง ม้า โค กระบือ ล่อ แพะ แกะ และสุกรด้วย” ตามกฎหมายบทนี้ได้แยกสองคำ คือ “ปศุสัตว์” ได้แก่ แพะ แกะ และสุกร ส่วน “สัตว์พาหนะ” ได้แก่ ช้าง ม้า โค กระบือ ล่อ ทั้งปศุสัตว์และสัตว์พาหนะ มีประโยชน์มากมาย จำพวกแรกใช้เป็นอาหาร จำพวกหลังใช้เป็นทั้งอาหาร และใช้เป็นพาหนะ ลาก เช่น ช้าง ชี ได้อีกเช่นกัน เหตุเช่นนี้บ้านเมืองในยุคเก่า ผู้ที่มีอำนาจออกกฎหมายจึงหันมาเอาใจใส่กับสัตว์ทั้ง 2 จำพวกนี้ กล่าวคือ ได้มีการจัดการออกกฎหมายแสดงกรรมสิทธิ์ เพื่อป้องกันการลักขโมย ทั้งออกกฎหมายป้องกันโรคสัตว์อันจะเกิดแก่มนุษย์ในทางที่เอามาบริโภคเนื้อสัตว์เป็นอาหาร และออกกฎหมายป้องกันโรคให้แก่สัตว์โดยตรง ออกกฎหมายในเรื่องการควบคุมดูแลความเป็นอยู่ของสัตว์ในด้านอื่น ๆ (พระวรภักดีพิบูลย์, 2565)

นิยามของกฎหมาย คำว่า “สัตว์พาหนะ” ตาม พ.ร.บ. สัตว์พาหนะ หมายถึง ช้าง ม้า โค กระบือ ล่อ ลา ซึ่งได้ทำหรือต้องทำตัวรูปพรรณตาม พ.ร.บ. นี้ และ “ตำหนิรูปพรรณ” หมายถึง ลักษณะ สันฐาน โดยเฉพาะของสัตว์พาหนะแต่ละตัวซึ่งอาจแตกต่างกันไป (ราชกิจจานุเบกษา, 2541) ทั้งนี้ อาจเป็นตำหนิที่มีอยู่แล้ว หรือซึ่งทำขึ้นใหม่เพื่อใช้เป็นเครื่องหมาย เนื่องจากสัตว์พาหนะต่าง ๆ เหล่านี้ มีลักษณะและรูปร่างเหมือนกัน การที่จะจำแนกเป็นการเฉพาะตัวจึงต้องมีการทำเครื่องหมายไว้ และสัตว์พาหนะตาม พ.ร.บ. นี้ ไม่รวมถึงกรณีที่เป็นสัตว์พาหนะของราชการทหาร เว้นแต่ได้มีการโอนกรรมสิทธิ์ในสัตว์นั้นให้แก่เอกชน สัตว์ทั้ง 5 ชนิด อันได้แก่ ช้าง ม้า โค กระบือ ล่อ ได้ขึ้นชื่อและถูกเรียกว่าเป็นสัตว์พาหนะตั้งแต่อดีตโบราณกาลนานมาแล้ว และเหตุผลที่ได้นำมาจดทะเบียนและใช้เป็นสัตว์พาหนะจนถึงปัจจุบันตามสภาพและลักษณะของสัตว์ดังกล่าว คือ

ช้าง คนไทยได้รู้จักนำช้างปามาฝึกใช้งาน เพื่อเป็นสัตว์พาหนะในการเดินป่าในระยะไกล ๆ บรรทุกสิ่งของ ลากซุงหรือฝึกเป็นช้างศึกในการทำสงคราม เพราะช้างเป็นสัตว์ใหญ่ที่มีพลังกำลังมาก

มีความฉลาดและเชื่อฟังคำสั่งของผู้เลี้ยงหรือควาญช้าง ช้างถือเป็นสัตว์พาหนะที่มีความสำคัญมากในการทำศึกสงคราม (พระวรวงศ์ดำริไพฑูริย์, 2565)

ม้า เป็นสัตว์พาหนะที่ดีเลิศในสมัยโบราณ เพราะม้ามีความสามารถวิ่งไปมาได้รวดเร็ว และใช้ไปได้ทุกประเภทเส้นทาง ม้าจะมีความอดทนและแข็งแรง คนโบราณจึงใช้ม้าสำหรับราชการทหาร ใช้ม้าในการสื่อสาร ขนส่ง และการออกรบ แต่ในปัจจุบันการใช้แรงงานม้า สำหรับการทำให้รถนำลดน้อยลงไปมาก เนื่องจากมีการพัฒนานำเครื่องจักร เครื่องมือทุ่นแรง มาใช้ทดแทนแรงงานสัตว์มากขึ้น และใช้เป็นยานพาหนะในราชการทหารม้าอีกด้วย (พระวรวงศ์ดำริไพฑูริย์, 2565)

โคและกระบือ แต่เดิมในอดีตนั้น คนไทยเลี้ยงวัวและควายไว้ใช้งาน เช่น ไถนา ลากเกวียน ในชนบทแทบทุกบ้านมีการเลี้ยงวัว หรือเลี้ยงควายหรือทั้งวัวและควายไว้ประจำบ้าน เมื่อมีจำนวนมาก บ้าง น้อยบ้าง ตามแต่ฐานะ โค กระบือ จึงเป็นสัตว์พาหนะที่ทำประโยชน์ให้แก่ชาวนา ชาวไร่ เป็นอันมาก ยังใช้เนื้อเป็นอาหารได้ด้วย จากแกะนั้นเอง ทำให้เกิดการลักขโมยโค กระบือของราษฎร ชุกชุม จนทำให้รัฐต้องออกกฎหมายควบคุมเกี่ยวกับโค กระบือ (จรัญ จันทลักษณ์, 2551)

ลา เป็นสัตว์ที่ถูกมนุษย์นำมาใช้งานเพื่อประโยชน์ในด้านต่าง ๆ มาแต่ในอดีต มีความแข็งแรง แต่มีขนาดเล็กกว่าม้า จึงถูกนำมาใช้งานในการเกษตรหรือการขนสัมภาระ (เพ็ญพิชญา เตียว, 2565)

ล่อ เป็นสัตว์พันธุ์ผสมระหว่างลาตัวผู้และลาตัวเมีย บรรทุกน้ำหนักได้ดี เดินในพื้นที่แห้งขรุขระ และปีนภูเขาได้ดีกว่าม้า ฉลาดเฉลียว แข็งแกร่งวิ่งไวปราดเปรียว อายุยืนยาว ทำงานได้อึด อดทน นิสัยเชื่อง มีสัญชาตญาณการระวังภัยสูง เดินทางรวดเร็วกว่าลา นิยมใช้เป็นพาหนะขนของ โดยขนาดปริมาณที่สามารถบรรทุกสิ่งของได้รวดเร็วและแม่นยำในการจดจำเส้นทางสูง (เพ็ญพิชญา เตียว, 2565)

คนไทยและสัตว์มีความสัมพันธ์กันมาตั้งแต่อดีตกาล (สุภาพรรณ ไกรเดช และวรรณวิสาข์ ไชโย, 2565) โดยคนไทยยุคแรกดำรงชีวิตด้วยการล่าสัตว์ ยังไม่รู้จักเลี้ยงสัตว์และเพาะปลูก ต่อมาคนไทยเริ่มผลิตอาหารเอง เริ่มเลี้ยงสัตว์ไว้เป็นอาหารและใช้เป็นพาหนะ คนไทยนำสัตว์ป่ามาใช้ประโยชน์ทั้งทางตรงและทางอ้อม บางครั้งการใช้ประโยชน์ดังกล่าวก็เหมือนเป็นการทำร้ายและทรมาณสัตว์ไปด้วยเช่นกัน ดังนั้น คนไทยจึงต้องใช้ศิลปะและวิทยาศาสตร์ในการจัดการสัตว์ เนื่องจากสัตว์เป็นทรัพยากรธรรมชาติที่สามารถทดแทนได้ในตัวเอง สามารถอำนวยประโยชน์ทั้งทางตรงและทางอ้อมต่อสังคมโลกและประเทศไทยได้เช่นเดียวกับทรัพยากรธรรมชาติประเภทอื่น ๆ แต่ผลจากการนำทรัพยากรสัตว์ของประเทศมาใช้ประโยชน์ โดยขาดการจัดการบนพื้นฐานของวิชาการ จึงส่งผลให้สัตว์ในประเทศไทยได้ลดจำนวนลงและนำไปสู่การสูญพันธุ์ไปแล้วหลายชนิด ปัญหาการคุกคามต่อการคงอยู่ของสัตว์นั้นยังคงเกิดอยู่อย่างต่อเนื่อง ย้อนหลังไปในอดีตกว่า 50 ปีที่ผ่านมา นับตั้งแต่ได้มีการออกระเบียบและกฎหมายเพื่อคุ้มครองสัตว์ เพื่อจะได้สร้างนโยบายและแนวทางปฏิบัติ รวมทั้งกลไกและฐานข้อมูล

วิชาการ และสิ่งสำคัญยิ่งในกลไกที่นำไปเกิดงานวิชาการ การพัฒนาศักยภาพของบุคลากรให้เกิดความชำนาญในการดำเนินงานและการใช้วิชาการด้านสัตว์อย่างถูกต้อง นอกจากนี้ การร่วมมือระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทั้งสถาบันการศึกษา หน่วยงานภาครัฐ และเอกชนในงานด้านการอนุรักษ์สัตว์ถิ่นที่อาศัยของสัตว์ และสภาพแวดล้อมธรรมชาติ ต้องอาศัยข้อมูลและความรู้ทางวิทยาศาสตร์ที่จะดำเนินการในเรื่องต่าง ๆ ดังกล่าวให้สัมฤทธิ์ผล โดยต้องอาศัยความร่วมมือและประสานการดำเนินงานวิชาการให้เป็นรูปธรรมจากหลาย ๆ ฝ่ายร่วมกัน ในแนวทางที่เรียกว่า “ประชารัฐ”

จากการศึกษาพบว่า ในบรรดาพระราชบัญญัติและประมวลกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับสัตว์พาหนะ มีพระราชบัญญัติ 1 ฉบับหลัก ๆ เท่านั้น ที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับสัตว์พาหนะโดยตรง ได้แก่ พ.ร.บ. สัตว์พาหนะ พ.ศ. 2482 ตามนัยมาตรา 4 โดยในฐานะเป็นสัตว์เลี้ยง สัตว์พาหนะ และสัตว์เศรษฐกิจ เช่น โค กระบือ และสัตว์ชนิดอื่น ๆ ที่มนุษย์ใช้เป็นพาหนะ พระราชบัญญัตินี้ ยังไม่ครอบคลุมไปถึงการคุ้มครอง อนุรักษ์ และการบริหารจัดการที่เกี่ยวข้องกับสัตว์พาหนะอย่างมีประสิทธิภาพได้ กล่าวคือ

1) ประวัติศาสตร์และพัฒนาการของการบังคับใช้กฎหมายที่เกี่ยวกับสัตว์พาหนะ จะเห็นได้ว่า พระราชบัญญัติสัตว์พาหนะ พ.ศ. 2482 ที่ใช้อยู่จนถึงปัจจุบัน มีความสำคัญและเกี่ยวข้องกับการจดทะเบียนตัวรูปพรรณสัตว์พาหนะมากที่สุดในบรรดาข้อกฎหมายต่าง ๆ ที่ได้ออกบังคับใช้มาเพื่อคุ้มครองกรรมสิทธิ์และป้องกันการลักสัตว์พาหนะ แต่อย่างไรก็ดี เนื่องจาก พ.ร.บ. สัตว์พาหนะ พ.ศ. 2482 ที่ได้มีการประกาศใช้มานานมากกว่า 80 ปีมาแล้ว และได้มีการเสนอแนะให้ปรับปรุงแก้ไขข้อกฎหมายเพื่อให้สอดคล้องและเป็นไปตามสภาพสังคมปัจจุบันตลอดเรื่อยมา แต่ก็ยังไม่เป็นที่สนใจหรือหยิบยกมาให้ความสำคัญเท่าที่ควร ส่วนใหญ่จะเป็นการพูดถึงการแก้ไขตัวรูปพรรณข้างเสียมากกว่า เพื่อให้สอดคล้องกับการแก้ไขปัญหาล่าช้าในปัจจุบัน จะเห็นได้ว่า เมื่อประมาณ 10 กว่าปีที่ผ่านมา สังคมได้ให้ความสำคัญในเรื่องข้างมากที่สุด เพราะข้างคือสัตว์ประจำชาติไทย (ราชกิจจานุเบกษา, 2482) ในขณะที่คุณค่าและความสำคัญของข้างไทยได้มีการลดลงไปทุกขณะ จึงได้มีประชาสัมพันธิ์ให้ช่วยกันการอนุรักษ์ข้างและพยายามหาทางแก้ไขปัญหาล่าช้าข้อกฎหมายอยู่ตลอด แต่กระนั้นแล้วก็ยังเป็นปัญหาเรื้อรังมานานสำหรับข้อถกเถียงเกี่ยวกับการตรวจสอบตัวรูปพรรณข้าง ระหว่างข้างป่าและข้างบ้าน ซึ่งเป็นสาเหตุสำคัญที่ทำให้ข้าง โดยเฉพาะข้างป่าถูกล่าจากฝืนป่าออกมาเพื่อสวมตัวรูปพรรณ เพื่อให้กลายเป็นข้างที่ถูกกฎหมาย ก่อนที่จะถูกนำไปใช้เป็นเครื่องมือดำเนินธุรกิจต่าง ๆ ทั้งเดินขอกทานข้างถนน ใช้แรงงานในป่า แสดงโชว์ในปางข้างตามแหล่งท่องเที่ยวทั่วไป ฯลฯ ประเด็นนี้เป็นเรื่องหนึ่งที่มีพยายามเคลื่อนไหวขอให้มีการปรับปรุงให้เหมาะสมกับสถานการณ์มาเป็นเวลานาน แต่ก็ยังไม่มีความคืบหน้าใด ๆ ที่ผ่านมามีการนำเสนอร่างแก้ไข ปรับปรุงกฎหมายฉบับนี้จากหลากหลายหน่วยงาน แต่ก็ยังไม่มีความชัดเจน

2) การบังคับใช้กฎหมายเกี่ยวกับตัวรูปพรรณสัตว์พาหนะของระบบการจดทะเบียนใช้ลักษณะเฉพาะของสัตว์เป็นเครื่องพิสูจน์กรรมสิทธิ์ ดังนั้น การจดทะเบียนจึงต้องจดลักษณะเฉพาะของสัตว์เป็นเครื่องพิสูจน์กรรมสิทธิ์ ดังนั้น การจดทะเบียนจึงต้องจดลักษณะเฉพาะของสัตว์แต่ละตัว ๆ ไป กฎหมายจึงต้องบังคับให้เจ้าของต้องนำสัตว์พาหนะไปจดทะเบียนต่อนายทะเบียนท้องที่ เพราะไม่นำสัตว์ตัวใดมาตรวจดำหนิรูปพรรณเพื่อจดทะเบียน นายทะเบียนก็ไม่สามารถออกตัวรูปพรรณได้ ทำให้ไม่มีเอกสารที่จะใช้พิสูจน์กรรมสิทธิ์ว่าสัตว์ตัวที่พบหรือตัวที่เจ้าพนักงานจับได้เป็นของตนหรือไม่ แต่กฎหมายก็ไม่ได้บังคับทุกกรณีไป โดยยกเว้นสำหรับสัตว์ประเภทเดียวกันกับสัตว์พาหนะที่อยู่ นอกเหนือจากเกณฑ์ที่กฎหมายกำหนด เช่น มีอายุยังไม่ถึงเกณฑ์ที่ต้องจดทะเบียน หรือโคตัวเมียเจ้าของ จะเลือกที่จะนำไปจดทะเบียนทำตัวรูปพรรณหรือไม่ก็ได้ ขึ้นอยู่กับความสมัครใจ แต่เมื่อได้จดทะเบียนแล้วก็จะได้รับความคุ้มครองตามที่กฎหมายกำหนดเช่นเดียวกับสัตว์พาหนะที่กฎหมายบังคับว่าต้องจดทะเบียน ประเทศสหรัฐอเมริกา การจดทะเบียนส่วนใหญ่จะใช้ความสมัครใจของเจ้าของสัตว์เป็นสำคัญ กล่าวคือ กฎหมายไม่ได้บังคับว่าเจ้าของสัตว์ทุกคนจะต้องจดทะเบียนตรารูปพรรณ ใครจะจดทะเบียนเพื่อใช้เครื่องหมายตรารูปพรรณหรือไม่ก็ได้ แต่ถ้าผู้ใดได้ทำเครื่องหมายหรือประทับตรารูปพรรณกับสัตว์ของตนแล้ว ถือว่าต้องการได้รับความคุ้มครองและป้องกันจากกฎหมาย ก็ต้องไปจดทะเบียนเพื่อใช้ตรารูปพรรณหรือเครื่องหมายนั้นด้วย เพื่อเป็นการป้องกันการใช้ตรารูปพรรณหรือเครื่องหมายที่เหมือนกันหรือคล้ายกัน ยกเว้นกรณีของรัฐแท้กซัสที่กฎหมายบังคับว่าเจ้าของสัตว์ที่อยู่ในความคุ้มครองของกฎหมาย จะต้องมีเครื่องหมายหรือตรารูปพรรณ

3) วิเคราะห์และเสนอแนะแนวทางการบังคับใช้กฎหมายที่เหมาะสม เสนอแนะการบังคับใช้กฎหมายที่เหมาะสม ปรับกฎหมาย พ.ร.บ.สัตว์พาหนะ พ.ศ. 2482 แก้ไขการจัดหมวดหมู่ตัวบทกฎหมายในเรื่องของสัตว์ตามสภาพการใช้งานโดยเฉพาะ การจัดทำตัวรูปพรรณและปรับอัตราค่าธรรมเนียมในการจดตัวรูปพรรณ เพื่อให้เหมาะสมกับสภาพสังคมในปัจจุบัน ปรับมาตรการในการซื้อขายให้สอดคล้องกับประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ในเรื่องซื้อขายสังหาริมทรัพย์

อภิปรายผล

เหตุผลความจำเป็นในการออกกฎหมาย คุณค่าและความสำคัญของสัตว์พาหนะในสมัยโบราณ เมื่อกล่าวถึงสังคมและประวัติศาสตร์ของประเทศไทย มีหลายสิ่งหลายอย่างที่ได้เปลี่ยนแปลงไปตามยุคสมัยและกาลเวลา เรื่องราวในสมัยโบราณบางเรื่องบางเหตุการณ์ ยังคงเป็นสิ่งที่น่าสนใจและเป็นประวัติศาสตร์ที่ทำให้เกิดมีพัฒนาการของกฎหมายที่ใช้อยู่ในปัจจุบัน ในสมัยรัชกาลที่ 5 เกิดปัญหาโจร

ผู้ร้ายชุกชุมในเขตภาคกลางของประเทศไทย เพราะมีปัจจัยสภาพเศรษฐกิจที่เจริญเติบโตอย่างรวดเร็ว แต่ในอีกด้านหนึ่งโจรยังเป็นผู้รักษาความสงบในท้องถิ่น เพราะรัฐยังคงดูแลไม่ทั่วถึง โจรจึงเป็นผู้ดูแลความปลอดภัย (พีรศักดิ์ ชัยได้สุข, 2505) ที่ชาวบ้านให้การยอมรับ อันเป็นวิถีชีวิตภายใต้ “ระบบอุปถัมภ์” ที่เกิดขึ้นในช่วงเวลาก่อนการปฏิรูปการปกครอง จนสมัยหลังการปฏิรูปการปกครอง รัฐมีมาตรการต่าง ๆ ในการปราบโจรแต่ไม่สำเร็จ พบว่ามีข้าราชการ กำนันและผู้ใหญ่บ้าน กลับเป็นผู้ให้ความช่วยเหลือพวกโจร ปัญหาที่เกิดขึ้นดังกล่าว รัฐจึงออกนโยบายต่าง ๆ ในการป้องกันและปราบปราม ไม่ว่าจะเป็นการพัฒนากองพลตระเวน การเพิ่มประสิทธิภาพของเจ้าหน้าที่ การแก้ไขปรับปรุงกฎหมาย

ในอดีตนั้น เจตนารมณ์ของกฎหมายฉบับนี้ ก็เพื่อเป็นการคุ้มครองกรรมสิทธิ์และป้องกันการลักขโมยสัตว์ เนื่องจากสมัยอดีตแต่โบราณ การเดินทางคมนาคม ขนส่ง ขนถ่ายสิ่งของต่าง ๆ ยังไม่สะดวก มีความลำบาก การขนถ่ายสัมภาระสิ่งของต้องอาศัยสัตว์พาหนะเป็นตัวช่วยในการเดินทาง ในอดีตสัตว์พาหนะจึงมีความจำเป็นมาก และรัฐได้มองเห็นถึงความจำเป็นของสัตว์ต่าง ๆ เหล่านี้ ได้เล็งเห็นถึงคุณค่าและความสำคัญ มีราคา จำเป็นต้องมีการควบคุมและป้องกันการลักขโมยสัตว์และการคุ้มครองกรรมสิทธิ์ที่จะต้องออกตัวรูปพรรณ (กรมการปกครอง สำนักบริหารการทะเบียน, 2555) ตัวรูปพรรณจึงเป็นรายละเอียดและหนังสือที่สามารถแสดงถึงความเป็นเจ้าของสัตว์ และสัตว์มีรูปพรรณสัณฐานเป็นเช่นไร ทำให้สามารถซื้อขายจำหน่าย จ่ายโอนแก่กันได้ เนื่องจากสัตว์พาหนะเป็นไปตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 456 ต้องทำเป็นหนังสือและจดทะเบียนต่อพนักงานเจ้าหน้าที่ จึงสามารถที่จะบังคับตามกฎหมายได้ ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ได้กำหนดให้สัตว์พาหนะเป็นสังหาริมทรัพย์ชนิดพิเศษ ซึ่งในการทำนิติกรรมต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับสัตว์พาหนะนั้นนั้นต้องมีการจดทะเบียน อีกทั้งบางกรณีกฎหมายที่ใช้บังคับกับสัตว์พาหนะก็มีลักษณะแตกต่างจากสังหาริมทรัพย์ทั่วไป นอกจากนี้ ยังมีการกำหนดหลักเกณฑ์ต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับสัตว์พาหนะ รวมทั้งสมควรปรับปรุงกฎหมายว่าด้วยการคุ้มครองกรรมสิทธิ์และการป้องกันการลักสัตว์พาหนะให้เหมาะสมยิ่งขึ้น

ปัจจุบันถึงแม้จะมีการลดทอนความสำคัญลงไปบ้าง แต่ก็ยังคงมีใช้อยู่ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับบทบัญญัติหลัก ๆ กฎหมายเกี่ยวกับสัตว์พาหนะ ตามกฎหมายที่ใช้อยู่ นั่นก็คือ พ.ร.บ. สัตว์พาหนะ พ.ศ. 2482 เป็นกฎหมายของนักปกครองท้องที่ ซึ่งอยู่ในความดูแลของกระทรวงมหาดไทย แต่เดิมกฎหมายสัตว์พาหนะได้ตราออกมาใช้บังคับ เนื่องจากในอดีตได้มีการมองว่า สัตว์พาหนะเป็นสิ่งที่มีความจำเป็น เป็นสิ่งที่มีคุณค่า เป็นสิ่งที่มีวิถีคนสมัยก่อนได้ถูกเลี้ยงไว้เพื่อที่จะใช้งานหนัก บรรทุก ขับขี่ ชักจูง ลาก เช่น แขนมนุษย์ จึงทำให้มีราคาแพง เช่นนี้จึงทำให้เป็นที่หมายปองแก่บรรดาโจรผู้ร้ายที่มาทำการชิงทรัพย์หรือปล้นทรัพย์ตามบ้านเรือนในอดีต จึงเป็นสภาพปัญหาที่เกิดขึ้นในอดีต ทำให้มีการมองเห็นปัญหาและได้มีการกำหนดไว้ในประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์นอกเหนือจาก พ.ร.บ. สัตว์พาหนะ

การบังคับใช้กฎหมายของ พ.ร.บ. สัตว์พาหนะ พ.ศ. 2482 ออกมาเป็นเวลานาน และยังไม่เคยมีการปรับปรุงให้เข้ากับสภาพของสังคมจนถึงปัจจุบันกว่า 84 ปี (กรมการปกครอง, 2537) ทำให้กฎหมายดังกล่าวไม่สามารถบรรลุได้ตามเจตนารมณ์ของกฎหมายได้เท่าที่ควร ทำให้เกิดปัญหาและอุปสรรค คือ

1) กฎหมายได้กำหนดให้ผู้ที่เป็นเจ้าของสัตว์ จะต้องนำสัตว์พาหนะของตนเองไปจดทะเบียนตามที่กำหนด ซึ่งมีโทษตามกฎหมายหากไม่ปฏิบัติตาม แต่เนื่องจากประชาชนไม่ได้ใส่ใจที่จะนำสัตว์ของตนไปจดทะเบียนทำตัวรูปพรรณ ตามที่กฎหมายได้กำหนดให้เป็นหน้าที่ของเจ้าของสัตว์ และมีบทลงโทษสำหรับผู้ฝ่าฝืน ทำให้รัฐหรือทางราชการไม่สามารถจดทะเบียนทำตัวรูปพรรณสัตว์พาหนะได้อย่างทั่วถึง ปัญหานี้ได้รับการยืนยันจากผู้แทนของกรมปศุสัตว์ว่า กรณีของโคและกระบือที่มีจำนวนมากที่สุดในบรรดาสัตว์พาหนะทั้งหลาย ได้มีการออกตัวรูปพรรณไม่ถึงร้อยละ 20 เมื่อสัตว์พาหนะจำนวนมากไม่ได้จดทะเบียนทำตัวรูปพรรณ ในขณะที่กฎหมายดังกล่าวยังมีบทลงโทษทางอาญาอยู่เช่นนี้ จึงมีปัญหาคืออื่น ๆ ตามมา โดยเฉพาะอย่างยิ่งการที่เจ้าหน้าที่ของรัฐใช้อำนาจในตำแหน่งหน้าที่โดยมิชอบแสวงหาผลประโยชน์ต่อราษฎรผู้ฝ่าฝืนกฎหมาย ทำให้ประชาชนมีความรู้สึกลัวกฎหมายฉบับนี้ นอกจากจะไม่มีประโยชน์แล้ว ยังเป็นโทษต่อพวกเขาอีกด้วย จนกระทั่งมีการเรียกร้องให้มีการยกเลิกกฎหมายฉบับนี้ต่อรัฐสภามาแล้ว ตามร่าง พ.ร.บ. ยกเลิก พ.ร.บ. สัตว์พาหนะ พ.ศ. 2482 พ.ศ. ...ที่นายศิลป์ชัย นัยปรี สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พรรคชาติไทยเป็นผู้เสนอ (สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา, 2536)

2) ใบแสดงตัวรูปพรรณสัตว์ ที่เป็นแบบเก่าและได้ทำมาเป็นเวลานาน บางรายยังคงถือเอกสารเดิมอยู่ ปัจจุบันตัวรูปสัตว์บางรายการไม่สามารถยืนยันหรือสามารถแสดงได้ว่าเป็นของสัตว์ใดบ้างตามกฎหมายแต่เดิมผู้ที่มีชื่อในตัวรูปพรรณสัตว์ชนิดใด ย่อมเป็นผู้มีกรรมสิทธิ์ในสัตว์พาหนะชนิดนั้น แต่ปัจจุบันตัวรูปพรรณได้มีการจัดทำกันมานานมากและยังคงเป็นแบบเก่า ซึ่งมีตัวรูปพรรณจำนวนมากที่ยังไม่อาจพิสูจน์ได้ว่าตัวแบบพิมพ์ฉบับใดเป็นของสัตว์ใดบ้าง มีการผสมปนเปและซับซ้อนกันมาก ปัญหานี้เห็นได้จากการควบคุมสัตว์ตามพระราชบัญญัติโรคระบาด พ.ศ. 2499 กรมปศุสัตว์ไม่สามารถอาศัยตัวรูปพรรณเป็นหลักฐานเพื่อบันทึกข้อมูลต่าง ๆ เกี่ยวกับสัตว์พาหนะได้ โดยต้องจัดทำเครื่องหมายในการตรวจโรคขึ้นเองเป็นเครื่องหมายติดไว้ที่หูของสัตว์

3) สภาพสังคมที่เปลี่ยนแปลงไป ทำให้ผู้เป็นเจ้าของนำสัตว์พาหนะของตนมาจดทะเบียนน้อยลง (กรมการปกครอง สำนักบริหารการทะเบียน, 2555) เนื่องจากสภาพของสัตว์ในปัจจุบันแตกต่างจากในอดีต การปฏิบัติหน้าที่ตามกฎหมายของงานทะเบียนสัตว์พาหนะ การบังคับให้เป็นไปตามกฎหมายของเจ้าหน้าที่และประชาชนให้เกิดประโยชน์สูงสุดกับสภาพสังคมในปัจจุบัน จึงต้องดูความจำเป็นตามสภาพแวดล้อมแต่ละพื้นที่ และสภาพการของสัตว์ที่ยังคงมีอยู่ในปัจจุบัน ผู้ปฏิบัติงานต้อง

ศึกษาลักษณะตามธรรมชาติของสัตว์พาหนะช้าง ม้า โค กระบือ ล่อ ลา สภาพการใช้งานสัตว์ของสัตว์แต่ละชนิดที่นำมาจดทะเบียน ระเบียบกฎหมายและรวมทั้งแบบพิมพ์ต่าง ๆ ที่ทางราชการกำหนดขึ้นอย่างละเอียด ประกอบกับการปฏิบัติงานทะเบียนสัตว์พาหนะ มีขั้นตอนการปฏิบัติที่ซับซ้อน แบบพิมพ์ที่ใช้มีเป็นจำนวนมากถึง 21 แบบ ยากต่อการทำความเข้าใจของเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงาน ให้เกิดผลในการบริการประชาชนได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ประโยชน์ที่ได้รับและหน้าที่ความรับผิดชอบของผู้มีส่วนได้เสียเกี่ยวกับการจดทะเบียนตัวรูปพรรณสัตว์พาหนะ ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ก็ได้มีการกล่าวเอาไว้ว่า ทรัพย์สินที่สำคัญก็คือ อสังหาริมทรัพย์ ก็คือบรรดาที่ดิน บ้านติดที่ดิน ยังหมายความรวมถึงเรือ แพ และสัตว์พาหนะด้วย จะเห็นได้ว่า สัตว์พาหนะก็เป็นทรัพย์สินที่สำคัญในอดีต ที่ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ นำมากำหนดให้ถ้าหากว่าจะมีการซื้อขายกัน ต้องทำเป็นหนังสือและจดทะเบียนต่อพนักงานเจ้าหน้าที่ คือกฎหมายได้กำหนดแบบเอาไว้และให้ความสำคัญกับเรือแพและสัตว์พาหนะ เทียบเคียงหรือเทียบเท่า อสังหาริมทรัพย์ประเภทที่ดิน และยังกำหนดไว้ใน พ.ร.บ. สัตว์พาหนะ พ.ศ. 2482 ในเรื่องเกี่ยวกับการจดทะเบียน ในการทำเป็นหนังสือและจดทะเบียนตัวรูปพรรณสัตว์พาหนะ ตัวรูปพรรณคือตัวดำหนีสัตว์พาหนะนั้น ๆ

จะเห็นได้ว่า การที่ พ.ร.บ. สัตว์พาหนะ พ.ศ. 2482 ได้กำหนดให้โทษแก่เจ้าของสัตว์ ที่ฝ่าฝืนไม่นำสัตว์พาหนะไปจดทะเบียนตามกฎหมาย ไม่มีผลในทางปฏิบัติได้ เพราะกรณีการจดทะเบียนเป็นไปเพื่อประโยชน์แก่ตัวเจ้าของสัตว์เอง หากไม่จดทะเบียนก็เฉพาะตัวเจ้าของสัตว์นั่นเองเท่านั้น ที่จะได้รับผลร้ายจากข้อสันนิษฐานของกฎหมาย ที่อาจจะถูกพนักงานใช้อำนาจยึดจับไว้สอบสวน หรือไม่มีหลักฐานเอกสารไปแสดงหรือพิสูจน์กรรมสิทธิ์สัตว์ของตน โดยไม่มีผู้ใดที่จะได้รับผลร้ายในกรณีดังกล่าวเลย นอกจากนี้ แม้ว่าเจ้าของสัตว์จะฝ่าฝืน ก็คงไม่มีเจ้าหน้าที่หรือเจ้าพนักงานคนใดที่จะร้องทุกข์กล่าวโทษเพื่อเอาความผิดกับเจ้าของสัตว์ด้วย แต่ถ้าจะเอาโทษกับการฝ่าฝืนดังกล่าวจริง ก็เท่ากับไม่เป็นการส่งเสริมในการคุ้มครองกรรมสิทธิ์ เพราะคงไม่มีบุคคลใดกล้าที่จะไปขอพิสูจน์กรรมสิทธิ์ว่าสัตว์ที่หายไปและเจ้าหน้าที่ได้ตรวจพบนั้น เป็นสัตว์ของตนหรือไม่ เพราะหากใช่ ตนอาจจะต้องได้รับโทษในกรณีที่ฝ่าฝืนไม่ยอมนำสัตว์ไปจดทะเบียน ในเมื่อถึงกำหนดเวลาที่ต้องจดทะเบียนตามกฎหมายแล้ว ดังนั้น จึงไม่มีความจำเป็นที่จะกำหนดโทษไว้เช่นนั้น

สำหรับของประเทศสหรัฐอเมริกา มาตรการบังคับใช้อยู่ที่ระบบของกฎหมายเอง (Code of Federation Regulations) จะต้องพยายามพิสูจน์หรือจูงใจให้ผู้เป็นเจ้าของสัตว์เห็นว่า การปฏิบัติตามบทบัญญัติที่กฎหมายกำหนดจะทำให้เจ้าของสัตว์ได้รับประโยชน์อย่างแท้จริง กล่าวคือ วัตถุประสงค์ของกฎหมายต้องเป็นเครื่องชี้วัดในการปฏิบัติได้อย่างจริงจัง ในที่นี้คือ ถ้าได้ติดเครื่องหมายหรือ

ประทับตรารูปพรรณกับสัตว์ของตนแล้ว จะสามารถป้องกันมิให้สัตว์ของตนต้องถูกขโมยไปได้ หรือกรณีที่มีสัตว์ถูกขโมยไปแล้ว เจ้าหน้าที่สามารถติดตามสัตว์กลับคืนมาให้แก่ผู้เป็นเจ้าของ โดยไม่ต้องมีการพิสูจน์สอบสวนสิทธิใด ๆ อีก ที่สร้างภาระความเดือดร้อนให้แก่เจ้าของสัตว์เกินควร ก็จะทำให้ผู้เป็นเจ้าของสัตว์เกิดความเชื่อมั่นในระบบกฎหมายและยินยอมด้วยความสมัครใจที่จะจดทะเบียน การใช้เครื่องหมายหรือตรารูปพรรณต่อทางราชการ แต่ทั้งนี้ ทางราชการก็ต้องมีมาตรการเสริมอื่น ๆ ที่เป็น การสนับสนุนด้วย เช่น Texas Statutes, Agriculture Code ปัจจุบันกฎหมายของมลรัฐเท็กซัสได้ กำหนดให้หน่วยงานของทางราชการที่เกี่ยวข้อง ต้องจัดให้มีโครงการหรือมาตรการพิเศษป้องกันหรือ สืบสวนการสูญหายของม้า ซึ่งถือเป็นสัตว์ประเภทหนึ่งที่มีราคาสูง หรือทางราชการอาจจะขอความร่วมมือจากองค์กรภาคเอกชน ให้ช่วยติดตามสืบหาการขโมยปศุสัตว์ ซึ่งได้แก่ TSCRA เป็นต้น และที่สำคัญที่สุดคือ มาตรการการป้องกันของเจ้าของสัตว์เอง ที่จะมีส่วนช่วยให้บรรลุตามวัตถุประสงค์ของกฎหมายมากขึ้น (อุษณีย์ เต็มสุขสวัสดิ์, 2544)

แต่สำหรับกรณีกฎหมายบังคับให้ต้องจดทะเบียนตรารูปพรรณ กฎหมายมลรัฐเท็กซัสได้วาง มาตรการบังคับให้มีการปฏิบัติตามโดยกำหนดไว้ในกฎหมายไว้ เช่น

- 1) การโอนปศุสัตว์ประเภทม้าหรือวัวจะต้องมีหลักฐานเป็นหนังสือจากผู้อน มื่อนั้น จะต้อง สันนิษฐานไว้ก่อนว่า เป็นการโอนโดยไม่ชอบด้วยกฎหมาย เพื่อบังคับให้มีการจัดทำตรารูปพรรณ
- 2) ให้อำนาจแก่ผู้ตรวจสัตว์ในการออกใบรับรองการตรวจสัตว์ เพื่อใช้ในการเคลื่อนย้ายสัตว์ โดยจะไม่รับรองการตรวจให้ในกรณีที่สัตว์ (วัว) ไม่มีการประทับตรารูปพรรณหรือติดเครื่องหมายที่หู หรือแม้แต่ในกรณีที่ตรารูปพรรณหรือเครื่องหมายที่ไม่ชัดเจนเพียงพอ

สรุป/ข้อเสนอแนะ

การศึกษาทำให้เราได้ทราบถึงประวัติและพัฒนาการของกฎหมายเกี่ยวกับสัตว์พาหนะและการ ขึ้นทะเบียนเป็นสัตว์พาหนะ ความจำเป็นในการออกกฎหมายเพื่อใช้บังคับมาจนถึงทุกวันนี้ ทำให้ทราบ ถึงแนวทางของความสำเร็จและการยังคงอยู่ของ พ.ร.บ. สัตว์พาหนะ พ.ศ. 2482 แต่กฎหมายไม่เป็นที่ กล่าวถึงหรือเป็นที่คุ้นเคยเหมือนเมื่อก่อนอีกต่อไป ทำให้อาจถูกลืมไปบ้างว่าประเทศไทยมีกฎหมายแบบ นี้อยู่ใช้บังคับ

ข้อเสนอแนะ

ผู้ศึกษามีข้อเสนอแนะแนวทาง ดังต่อไปนี้

1. กฎหมายที่ใช้บังคับมาเป็นเวลานาน แต่ยังมีผลบังคับใช้ในบางพื้นที่ อาจเป็นที่ถูกกลืนแต่ยังมีผลบังคับในบางพื้นที่ในแต่ละชุมชน แน่แน่นอนว่าในมุมมองของการจะออกกฎหมายใด ก็เพื่อตอบสนองต่อผู้คนในสังคม เพราะสังคมอยู่คู่กับกฎหมาย ถ้ากฎหมายมีความล้าสมัย ไม่เป็นที่กล่าวถึงและไม่ทันต่อสภาพสังคมปัจจุบัน ควรให้มีการแก้ไขปรับปรุงให้ทันต่อสถานการณ์บ้านเมือง ผู้ศึกษาเห็นว่าควรยังคงรักษา พ.ร.บ. สัตว์พาหนะ พ.ศ. 2482 ไว้อยู่ตราบเท่าที่กฎหมายประมวลแพ่งและพาณิชย์ ยังบัญญัติให้สัตว์พาหนะเป็นสังหาริมทรัพย์ชนิดพิเศษในการกระทำนิติกรรมใด ๆ

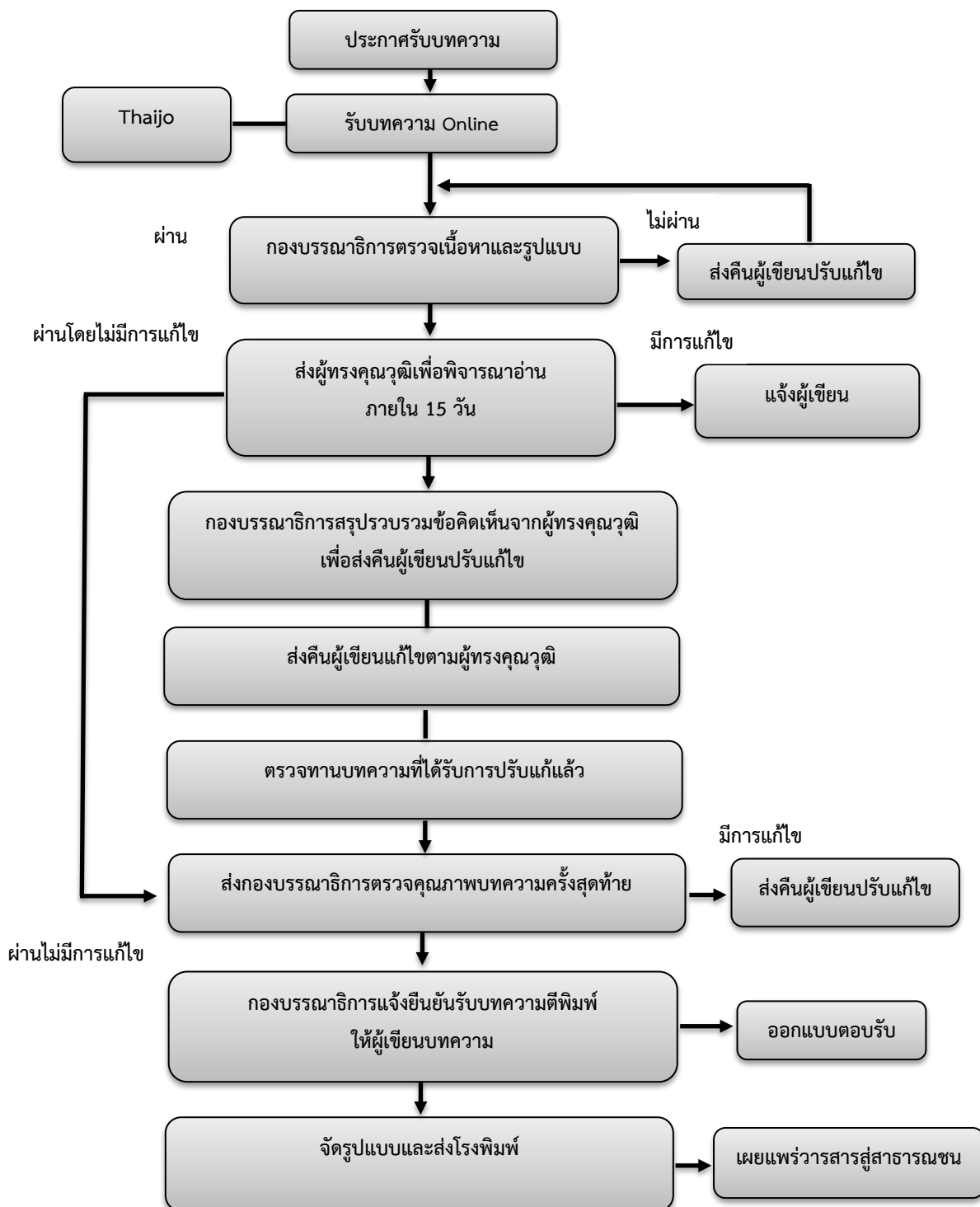
2. กรณีอัตราค่าธรรมเนียมที่ต้องชำระในการนำสัตว์ไปจดทะเบียนแต่ละตัว กฎหมายได้กำหนดไว้ในอัตราที่ต่ำ ตามที่ได้ออกกฎหมายมาไม่เคยมีการแก้ไขปรับปรุงในเรื่องนี้เลย ซึ่งปัจจุบันเห็นว่าสังคมตอนนี้ผ่านมามากหลายสิบปี ถ้าการที่จะเพิ่มอัตราค่าธรรมเนียมเหมือนกฎหมายอื่น ๆ ย่อมส่งผลกระทบต่อประชาชน เพราะ พ.ร.บ. สัตว์พาหนะ พ.ศ. 2482 เรื่องการนำสัตว์ไปจดทะเบียนในปัจจุบันค่อนข้างมีน้อยมาก และไม่จำเป็นอีกต่อไป ทำให้ประชาชนไม่นำสัตว์มาจดทะเบียนเลย ผู้ศึกษาเห็นว่า กฎหมายทุกฉบับที่บัญญัติขึ้นย่อมมีโทษเสมอ การคิดอัตราค่าธรรมเนียมตามแบบเดิม ก็เป็นค่าใช้จ่ายที่น้อย และอาจเปิดช่องทางให้เจ้าพนักงานแสวงหาผลประโยชน์ในทางเช่นนี้โดยไม่ชอบก็เป็นได้ เช่น การเรียกเก็บอัตราค่าธรรมเนียมเกินกว่าที่ระบุไว้ในกฎหมายที่กำหนด ควรส่งเสริมให้ประชาชนทราบข้อกฎหมายและโทษหากไม่ปฏิบัติตามและเป็นการเสนอให้เจ้าหน้าที่บังคับใช้กฎหมายให้เป็นผลอีกด้วย ควรให้มีการปรับปรุงอัตราค่าธรรมเนียมที่เหมาะสมกับปัจจุบัน และเปิดโอกาสให้ประชาชนนำสัตว์มาจดทะเบียนด้วยความสมัครใจแทน ในส่วนของบทกำหนดโทษ หากในกรณีที่ได้มีการกระทำนิติกรรมเกี่ยวกับสัตว์พาหนะ หากฝ่าฝืนย่อมมีโทษเป็นไปตามกฎหมายเช่นกัน

3. ควรส่งเสริมให้มีการบังคับใช้กฎหมาย ให้ประชาชนตระหนักถึงคุณค่าและอนุรักษ์สืบสานการปฏิบัติที่เคยเป็นมาแต่ในอดีต ให้เห็นถึงคุณค่าของสัตว์พาหนะและความสำคัญของกฎหมายไม่ให้เป็นกฎหมายที่ถูกกลืนทิ้งไป โดยให้คำนึงถึงความสำคัญของการจดทะเบียน ซึ่งประชาชนส่วนน้อยอาจไม่ทราบ ถ้าไม่ใช่หน่วยงานที่ใกล้ชิดหรือกับกับดูแล เจ้าหน้าที่อาจจะแนะนำในการให้บริการแก่ประชาชน หรือมีการประชาสัมพันธ์เผยแพร่ให้ประชาชนทราบ หรือลงพื้นที่ตามโครงการบริการจังหวัดเคลื่อนที่แบบบูรณาการ และหน่วยบำบัดทุกข์บำรุงสุขจังหวัด ในส่วนในรับผิดชอบของกรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทย ที่ได้มีการกำหนดที่จัดขึ้นทุกจังหวัดตามอำเภอแต่ละอำเภอน้อยปีละ 1 ครั้ง

เอกสารอ้างอิง

- กรมการปกครอง. (2537). “รายงานการประชุมการพิจารณาปรับปรุงแก้ไข พ.ร.บ. สัตว์พาหนะ พ.ศ. 2482, ครั้งที่ 2/2537”.
- กรมการปกครอง กองการทะเบียน. (2532). *คู่มือปฏิบัติงานทะเบียนสัตว์พาหนะ พ.ศ. 2482*. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์ส่วนท้องถิ่น กรมการปกครอง.
- กรมการปกครอง สำนักบริหารการทะเบียน. (2555). “หนังสือกระทรวงมหาดไทย ที่ มท 0309.3/ว 4718 ลว 9 ตุลาคม 2555 เรื่อง การปฏิบัติตามพระราชบัญญัติสัตว์พาหนะ พ.ศ.2482”.
- กรุงเทพธุรกิจ คอลัมน์อีสต์. (2564). *กฎหมายมีลักษณะเปลี่ยนแปลงไปตามสภาพสังคม เศรษฐกิจจริงหรือไม่*. เรียกใช้เมื่อ 6 พฤศจิกายน 2564. จาก <https://shorturl.asia/uS4g8>.
- จรัญ จันทลักษณ์. (2551). วิวาห์. ใน *สารานุกรมไทยฉบับเยาวชน โดยพระราชประสงค์ในพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ฉบับเสริมการเรียนรู้*. เล่ม 12, หน้า 138.
- พระวรภักดีพิบูลย์. (2505). “กฎหมายเกี่ยวกับสัตว์”. เรียกใช้เมื่อ 16 มิถุนายน 2565 จาก <http://www.library.polsci.chula.ac.th/dl/5944b39dfc475df6c64c14ec61c7e34c>.
- พิรศักดิ์ ชัยได้สุข. (2505). *ชาติเสือไว้ลาย*. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์มติชน.
- เพ็ญพิชญา เตียว. (2565). “ล่อ” สัตว์ลูกผสมม้า ลา ฉลาด อึด แต่คือเป็นที่หนึ่ง. เรียกใช้เมื่อ 16 มิถุนายน 2565 จาก. http://iadopa.org/clip/ot_0005.jpg.
- ราชกิจจานุเบกษา. (2482). *พระราชบัญญัติสัตว์พาหนะ พุทธศักราช 2482*. เล่มที่ 56 ตอนที่ 55 หน้า 1493 (6 พฤศจิกายน 2482).
- ราชกิจจานุเบกษา. (2541). *ประกาศสำนักนายกรัฐมนตรี เรื่อง วันช้างไทย*. เล่ม 115 ตอนที่ 46 ง หน้า 1 (18 มิถุนายน 2541).
- สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา. (2536). “หนังสือด่วนที่สุด ที่ นร 0601/1208 เรื่อง ร่างพระราชบัญญัติยกเลิก พระราชบัญญัติสัตว์พาหนะ พุทธศักราช 2482 พ.ศ. ...”.
- สุภาพรรณ ไกรเดช และวรรณวิสาข์ ไชโย. (2565). “ความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์กับสัตว์ในทัศนะของปีเตอร์ ซิงเกอร์”. *วารสารปณิธาน*, 16(2), 85-110.
- อุษณีย์ เต็มสุขสวัสดิ์. (2544). ปัญหามาตรการในการคุ้มครองกรรมสิทธิ์และป้องกันการลักสัตว์พาหนะตาม พ.ร.บ.สัตว์พาหนะ พ.ศ. 2482. ใน *วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต คณะนิติศาสตร์*. มหาวิทยาลัยรามคำแหง.

ขั้นตอนการดำเนินงานวารสารศึกษิตาลัย

คำแนะนำสำหรับผู้พิมพ์บทความ

1. ประเภทของบทความที่ตีพิมพ์ในวารสารศึกษิตาลัย

1.1 บทความวิชาการ ได้แก่ งานเขียนทางวิชาการในศาสตร์สาขาต่าง ๆ ที่มีการรวบรวมข้อมูลความคิดเห็น ข้อยุติ ข้อเสนอแนะและประสบการณ์เกี่ยวกับเรื่องใดเรื่องหนึ่งเข้าไว้ด้วยกันอย่างเป็นระบบ โดยผู้เขียนค้นคว้าจากเอกสาร การสังเกต การสัมภาษณ์ เป็นต้น แล้ววิเคราะห์อย่างสมเหตุสมผล

1.2 บทความวิจัย (Research article) ได้แก่ บทความที่นำเสนอผลการศึกษาค้นคว้าใหม่ ๆ ทั้งในด้านทฤษฎีและด้านปฏิบัติ เป็นการนำเสนอปัญหาที่ผู้เขียนได้ศึกษาหรือประเด็นที่ต้องการคำตอบ มีการกำหนดกรอบแนวคิด การเก็บรวบรวมข้อมูลและวิเคราะห์ข้อมูลอย่างเป็นระบบ พร้อมทั้งสรุปปัญหาอย่างชัดเจน อันเป็นการสร้างฐานความรู้ที่มีคุณค่าทางวิชาการ ซึ่งไม่เคยตีพิมพ์ในวารสารใด ๆ มาก่อน

2. การจัดเตรียมบทความ

วารสารศึกษิตาลัย ได้กำหนดการเตรียมต้นฉบับไว้ ดังนี้

1) ต้นฉบับบทความต้องมีความยาว 12 – 14 หน้ากระดาษ A4 (รวมเอกสารอ้างอิง) พิมพ์บนกระดาษหน้าเดียว ใช้ตัวอักษรแบบ TH SarabunPSK ตั้งค่าน้ำกระดาษขอบบน 3 ซม. ขอบล่าง 1.5 ซม. ขอบซ้าย 2.5 ซม. ขอบขวา 1.5 ซม. กำหนดระยะห่างระหว่างบรรทัดเท่ากับ 1 การนำเสนอรูปภาพและตาราง ต้องนำเสนอรูปภาพและตารางที่มีความคมชัด พร้อมระบุหมายเลขกำกับรูปภาพไว้ด้านล่าง พิมพ์เป็นตัวหนา เช่น ตาราง 1 หรือ Table 1 และ รูป 1 หรือ Figure 1 รูปภาพที่นำเสนอต้องมีรายละเอียดของข้อมูลครบถ้วนและเข้าใจได้ โดยไม่จำเป็นต้องกลับไปอ่านที่เนื้อความอีก ระบุลำดับของรูปภาพทุกรูปให้สอดคล้องกับเนื้อหาที่อยู่ในต้นฉบับ โดยคำอธิบายต้องกระชับและสอดคล้องกับรูปภาพที่นำเสนอ

2) ชื่อเรื่องต้องมีภาษาไทยและภาษาอังกฤษ พิมพ์ไว้หน้าแรกตรงกลาง

3) ชื่อผู้เขียน ทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ พร้อมระบุสังกัดหรือหน่วยงาน และ E-mail พิมพ์ด้วยตัวอักษรปกติอยู่ใต้ชื่อเรื่อง โดยเอียงมาทางด้านขวา

4) มีบทคัดย่อภาษาไทยและภาษาอังกฤษ ไม่เกิน 300 คำต่อบทคัดย่อ

5) กำหนดคำสำคัญ (Keywords) ทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ

6) การเรียงหัวข้อ หัวข้อใหญ่สุด ให้พิมพ์ชิดขอบด้านซ้าย หัวข้อย่อยเว้นห่างจาก หัวข้อใหญ่ 3-5 ตัวอักษร พิมพ์หัวที่ 6 และหัวข้อย่อยขนาดเดียวกัน ต้องพิมพ์ให้ตรงกัน เมื่อขึ้นหัวข้อใหญ่ ควรเว้นระยะพิมพ์ เพิ่มอีก 0.5 ช่วงบรรทัด

7) การใช้ตัวเลขคำย่อ และวงเล็บ ควรใช้ตัวเลขอารบิกทั้งหมด ใช้คำย่อที่เป็นสากลเท่านั้น (ระบุคำเต็มไว้ในครั้งแรก) การวงเล็บภาษาอังกฤษ ควรใช้ดังนี้ (Student centred learning)

8) ส่งบทความต้นฉบับที่ E-mail : Sjmcunk@gmail.com

บทความวิจัย ให้เรียงลำดับสาระ ดังนี้

1) บทคัดย่อ (Abstract) เสนอวัตถุประสงค์ของการวิจัย วิธีการวิจัยและผลการวิจัยโดยสรุป มีความกะทัดรัด และสั้น

2) บทนำ (Introduction) ระบุความสำคัญของปัญหาการวิจัยกรอบแนวคิดและระบุวัตถุประสงค์การวิจัย

3) วิธีดำเนินการวิจัย (Research Methodology) ระบุแบบแผนการวิจัยการได้มาซึ่งกลุ่มตัวอย่างและการกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่าง เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล และการวิเคราะห์ข้อมูล

4) ผลการวิจัย (Results) เสนอผลที่พบตามวัตถุประสงค์การวิจัยตามลำดับอย่างชัดเจน

5) สรุป (Conclusion) ระบุข้อสรุปที่สำคัญและข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้ และประเด็นสำหรับการวิจัยต่อไป

6) ข้อเสนอแนะ (Suggestion) หมายถึง ประเด็นที่ผู้วิจัย เสนอแนะขึ้นมาจากผลการวิจัย หรือข้อค้นพบจากการวิจัย โดยมีวัตถุประสงค์สำคัญ เพื่อให้ข้อมูล คำแนะนำแนวทาง หรือวิธีการใด ๆ แก่ผู้ที่เกี่ยวข้อง เพื่อนำ ข้อเสนอแนะไปใช้ให้เกิดประโยชน์ในด้านต่าง ๆ เช่น การพัฒนา การปรับปรุง การเปลี่ยนแปลง หรือเพิ่มประสิทธิภาพการดำเนินงาน หรือการบริหารจัดการ เป็นต้น

7) เอกสารอ้างอิง (References) ต้องเป็นรายการที่มีการอ้างอิงไว้ในเนื้อเรื่องเท่านั้น ใช้การอ้างอิงแบบ APA

บทความวิชาการ ให้เรียงลำดับสาระ ดังนี้

1) บทคัดย่อ (Abstract)

2) บทนำ (Introduction)

3) เนื้อเรื่อง (Content) แสดงสาระสำคัญที่ต้องการนำเสนอตามลำดับ

- 4) สรุป (Conclusion)
- 5) เอกสารอ้างอิง (Reference) การอ้างอิงในเนื้อเรื่องใช้ระบบ APA

3. ระบบการอ้างอิงและเอกสารอ้างอิงทางวิชาการ

เอกสารที่นำมาอ้างอิงควรได้มาจากแหล่งที่มีการตีพิมพ์ชัดเจน อาจเป็นวารสาร หนังสือหรือข้อมูลทางอินเทอร์เน็ต ทั้งนี้ ผู้เขียนบทความต้องเป็นผู้รับผิดชอบต่อความถูกต้องของเอกสารอ้างอิงทั้งหมดก่อนส่งต้นฉบับ ผู้เขียนบทความควรตรวจสอบถึงความถูกต้องของการอ้างอิงเอกสารเพื่อป้องกันความล่าช้าในการตีพิมพ์บทความ เนื่องจากบทความที่มีการอ้างอิงไม่ถูกต้อง จะไม่ได้รับการส่งต่อเพื่อพิจารณาโดยผู้ทรงคุณวุฒิ จนกว่าการอ้างอิงเอกสารจะได้รับการแก้ไขให้ถูกต้อง

การอ้างอิงในเนื้อหาบทความ

รูปแบบการอ้างอิงในเนื้อเรื่องและท้ายเล่ม ใช้วิธีการอ้างอิงระบบนาม – ปี ตามรูปแบบของ American Psychological Association (APA) ให้ใช้ระบบตัวอักษรโดยใช้วงเล็บ เปิด-ปิด แล้วระบุชื่อ-นามสกุลของผู้เขียน และปีที่พิมพ์ กำกับท้ายเนื้อความที่ได้อ้างอิง โดยการกรอกข้อมูลอ้างอิงในฟังก์ชันการอ้างอิง ของโปรแกรม Microsoft Word 2010 เป็นต้นไป เอกสารอ้างอิงที่ใช้อ้างอิงในบทความจะต้องปรากฏในเอกสารอ้างอิงท้ายบทความทุกรายการ โดยรูปแบบของเอกสารอ้างอิง มีดังนี้

อ้างอิงจากเอกสารภาษาไทย

- 1) พระไตรปิฎกและอรรถกถาให้อ้างชื่อคัมภีร์/เล่มที่/ข้อที่/เลขหน้า มาด้วย ตัวอย่าง เช่น “ภิกษุทั้งหลาย เพราะอวิชาเป็นปัจจัย สังขารทั้งหลายจึงมี เพราะสังขารเป็นปัจจัย วิญญาณจึงมี ฯลฯ ความเกิดขึ้นแห่งกองทุกข์ทั้งหมดนี้ มีได้ด้วยประการ ฉะนี้” (ส.นิ. 16/35/75) เป็นต้น
- 2) ผู้แต่งหนึ่งราย ให้อ้างชื่อผู้แต่งแล้วตามด้วยเครื่องหมายจุลภาค (,) และตามด้วยปีที่พิมพ์ เช่น (สมภาร พรหมทา, 2555)
- 3) ผู้แต่งสองราย ให้อ้างชื่อของผู้แต่งทั้งสองรายโดยใช้คำว่า “และ” ในการเชื่อมผู้เขียนทั้งสองแล้วตามด้วยเครื่องหมายจุลภาค (,) และปีที่พิมพ์ เช่น (พระธรรมโกศาจารย์ (ประยูร ธมมจิตโต) และพระมหาพรหมชา ธรรมหาโส, 2550)
- 4) ถ้ามีผู้แต่งมากกว่า 2 รายให้อ้างชื่อของผู้แต่งรายแรกแล้วเพิ่มคำว่า “และคณะ” แล้วตามด้วยเครื่องหมายจุลภาค (,) และตามด้วยปีที่พิมพ์ เช่น (พระมหาสุทิตย์ อากาศโรและคณะ, 2558)
- 5) กรณีที่เนื้อความเป็นเรื่องเดียวกัน หรือผลการวิจัยเหมือนกัน แต่มีผู้อ้างอิงหลายคน ให้ใช้รายการอ้างอิงที่ใกล้เคียงปีปัจจุบันมากที่สุด

อ้างอิงจากเอกสารภาษาอังกฤษ

- 1) ถ้ามีผู้แต่งหนึ่งรายให้อ้างนามสกุลของผู้แต่ง ตามด้วยเครื่องหมายจุลภาค (,) และปีที่พิมพ์ เช่น (Keown, 2010)
- 2) ถ้ามีผู้แต่งสองรายให้อ้างนามสกุลของผู้แต่งทั้งสองราย โดยใช้เครื่องหมายแอนด์ (&) คั่นกลางระหว่างนามสกุลของผู้แต่งทั้งสอง แล้วตามด้วยเครื่องหมายจุลภาค (,) และปีที่พิมพ์ เช่น (Hersey & Blanchard, 2010)
- 3) ถ้ามีผู้แต่งมากกว่า 2 รายให้อ้างนามสกุลของผู้แต่งรายแรกตามด้วย et al. ตามด้วยเครื่องหมายจุลภาค (,) และปีที่พิมพ์ (Kaiser et al., 2010)

เอกสารอ้างอิงท้ายเล่ม

(1) พระไตรปิฎก อรรถกถา

รูปแบบ :

ผู้แต่ง.// (ปีที่พิมพ์).// ชื่อพระไตรปิฎกอรรถกถา.// สถานที่พิมพ์: / สำนักพิมพ์หรือโรงพิมพ์.

ตัวอย่าง :

มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. (2539). พระไตรปิฎกฉบับภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

2) หนังสือ

รูปแบบ :

ผู้แต่ง.// (ปีที่พิมพ์).// ชื่อหนังสือ.// (ครั้งที่พิมพ์).// สถานที่พิมพ์: / สำนักพิมพ์หรือโรงพิมพ์.

ตัวอย่าง :

พระมหาทวิ มหาปณฺโญ. (2557). ดุลยภาพชีวิตเชิงพุทธ เพื่อความมีอายุยืน. (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพมหานคร : ห้างหุ้นส่วนจำกัด ภาพพิมพ์.

(3) บทความในหนังสือ

รูปแบบ :

ผู้แต่ง.// (ปีที่พิมพ์).// ชื่อบทความ.// ใน ชื่อบรรณาธิการ (บรรณาธิการ).// ชื่อเรื่อง/ (เลขหน้าที่อ้าง).// สถานที่พิมพ์: / สำนักพิมพ์หรือโรงพิมพ์.

ตัวอย่าง :

สมพร รุ่งเรืองกลกิจ. (2553). พระพุทธศาสนากับงานสุขภาพจิต. ใน พระมหาหรรษา ธมฺมหาโส (บรรณาธิการ). *พระพุทธศาสนากับการฟื้นตัวจากวิกฤติการณ์โลก*. (หน้า 3-20). กรุงเทพมหานคร: บริษัท 21 เซ็นจูรี จำกัด.

(4) บทความจากวารสาร**รูปแบบ :**

ผู้แต่ง.// (ปีที่พิมพ์).// ชื่อบทความ.// ชื่อวารสาร.// ปีที่(ฉบับที่), /เลขหน้าแรก ที่ตีพิมพ์-เลขหน้าสุดท้ายที่ตีพิมพ์.

ตัวอย่าง :

บรรจบ บรรณรุจิ. (2557). พระวัคกลีในคัมภีร์บาลี : จุดเชื่อมโยงที่ยังไม่พบ. *วารสารบัณฑิตศึกษาปริทรรศน์*, 10(2), 25-44.

(5) บทความในสารานุกรม

รูปแบบ : ผู้แต่ง.// (ปีที่พิมพ์).// ชื่อบทความ.// ใน ชื่อสารานุกรม, / (เล่มที่อ้าง, หน้าเลขหน้าที่อ้าง).
สถานที่พิมพ์: / สำนักพิมพ์หรือโรงพิมพ์.

ตัวอย่าง :

ปรีชา พิณทอง. (2532). คละล่า. ใน *สารานุกรมภาษาอีสาน-ไทย-อังกฤษ*, (หน้า 173). อุบลราชธานี : ด้านสุทธาการพิมพ์ จำกัด.

(6) หนังสือพิมพ์**รูปแบบ :**

ผู้แต่ง.// (วันที่ เดือน ปีที่พิมพ์).// ชื่อบทความ.// ชื่อหนังสือพิมพ์, / เลขหน้า.

ตัวอย่าง :

เบริญญ 10. (22 พฤษภาคม 2562). เหลียวหลังแลหน้ามหาจุฬาฯ ทางเลือกสำหรับคนชนบท. *เดลินิวส์*, น. 5.

(7) สารนิพนธ์, วิทยานิพนธ์, ดุษฎีนิพนธ์, รายงานการวิจัย**รูปแบบ :**

ผู้แต่ง.// (ปีที่พิมพ์).// ชื่อวิทยานิพนธ์.// ใน ระดับวิทยานิพนธ์ สาขา.// ชื่อมหาวิทยาลัยที่พิมพ์.

ตัวอย่าง :

พระมหาประหยัด ปณฺญาโร (สุนนท์). (2542). จริยธรรมในล้ากลอน. ใน *วิทยานิพนธ์พุทธศาสตร์มหาบัณฑิต สาขาวิชาพระพุทธศาสนา*. มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

แม่ชีกฤษณา รักษาโณมและคณะ. (2556). รูปแบบและกระบวนการจัดการท่องเที่ยวทางพระพุทธศาสนาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ : กระบวนการเปลี่ยนแปลง “เส้นทางบุญ” สู่ “เส้นทางธรรม”. ใน *รายงานการวิจัย*. สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ (วช).

(8) สัมภาษณ์**รูปแบบ:**

ชื่อผู้ที่ได้รับการสัมภาษณ์.// (วัน เดือน ปี ที่สัมภาษณ์).// ชื่อเรื่องที่สัมภาษณ์.// (ชื่อผู้สัมภาษณ์)

ตัวอย่าง :

โกเมทร์ อ่อนนุช. (5 พ.ย. 2560). ความเชื่อเรื่องนาคในพระพุทธศาสนา. (นางสาวเจนจิรา พุ่มแก้ว, ผู้สัมภาษณ์)

(9) สื่อออนไลน์**รูปแบบ :**

ผู้แต่ง.// (ปีที่เผยแพร่).// ชื่อเรื่อง.// เรียกใช้เมื่อ/จาก แหล่งที่มาของข้อมูล (URL)

ตัวอย่าง :

เสฐียรพงษ์ วรรณปก. (2562). *สิ่งแรกในพระพุทธศาสนา (4)*. เรียกใช้เมื่อ 18 พฤษภาคม 2562 จาก https://www.matichonweekly.com/column/article_193297

(10) ราชกิจจานุเบกษา**รูปแบบ:**

ชื่อกฎหมาย.// (ปีที่พิมพ์).// ชื่อเรื่อง (ถ้ามี).// ราชกิจจานุเบกษา เล่มที่/ตอนที่/หน้า/(วันเดือนปี).

ตัวอย่าง:

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ (ฉบับที่ 4). (2562). ราชกิจจานุเบกษา เล่ม 136 ตอนที่ 57 ก หน้า 49 (1 พฤษภาคม 2562).

ประกาศกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม. (2562). เรื่อง กำหนดประเภทและขนาดของโครงการหรือกิจการซึ่งต้องจัดทำรายงานการวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อม และหลักเกณฑ์

วิธีการ ระเบียบปฏิบัติ และแนวทางการจัดทำรายงานการวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อม.
ราชกิจจานุเบกษา เล่ม 129 ตอนพิเศษ 97 ง หน้า 1 (20 มิถุนายน 2555).

ตัวอย่างเอกสารอ้างอิง

- มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. (2535). *พระไตรปิฎกฉบับภาษาบาลี ฉบับมหาจุฬาเตปิฎก 2500*. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระธรรมปิฎก (ป.อ.ปยุตฺโต). (2547). *จาริกบุญ-จาริกธรรม*. กรุงเทพมหานคร : บริษัท พิมพ์สวย จำกัด.
- ประพันธ์ ศุภสร. (2554). อัมมสันตติ: วิธีการตอบปัญหาเรื่องกรรมกับอนัตตาของพระนาคเสน. *วารสารบัณฑิตศึกษาปริทรรศน์*, 7(1), 54-61.
- สมภาร พรหมทา. (2534). อดีตตากับนัตถิตาในพุทธปรัชญาเถรวาท. ใน *ดุชนิพนธ์อักษรศาสตร์ดุชนิพนธ์บัณฑิต ภาควิชาปรัชญา*. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ปรีชา พิณทอง. (2532). คอลัมน์. ใน *สารนุกรมภาษาอีสาน-ไทย-อังกฤษ*, (หน้า 173). อุบลราชธานี: ด้านสุทธาการพิมพ์ จำกัด.
- พระศรีคัมภีร์ญาณ (สมจินต์ สมมาปัญญา). (2555). *การจัดการศาสนาและวัฒนธรรมในอุษาอาคเนย์ เพื่อการอยู่ร่วมกันอย่างสันติ*. เรียกใช้เมื่อ 4 กันยายน 2556 จาก <https://is.gd/zOr2aQ>
- Boo Elizabeth. (1990). *Ecotourism: The Potentials and Pitfalls*. Vol. 1 and 2. World Wildlife Fund. Washington, D.C.
- Kiarash, A. (2007). Human Dignity in Islamic Bioethics. *The Iranian Journal of Allergy*, 6 (5), 25-28.

4. เจื่อนไขของบรรณาธิการ

เมื่อผู้ทรงคุณวุฒิตรวจประเมินบทความแล้ว มีความเห็นให้แก้ไข กองบรรณาธิการจะส่งคืนเพื่อให้เจ้าของบทความแก้ไข โดยจะยึดถือข้อเสนอแนะของผู้ทรงคุณวุฒิผู้ตรวจประเมินเป็นเกณฑ์หลัก และขอสงวนสิทธิ์ที่จะพิจารณาไม่ตีพิมพ์ หากรายงานการวิจัย บทความทางวิชาการหรือบทความวิจัยนั้น ไม่ตรงกับแนวทางของวารสารปัญญาภิธาน หรือไม่ผ่านการประเมินของผู้ทรงคุณวุฒิหรือผู้เชี่ยวชาญ เมื่อบทความที่ได้รับการตีพิมพ์แล้ว ผู้นิพนธ์บทความจะได้รับลิงก์วารสาร ฉบับที่นำบทความลงตีพิมพ์ พร้อมกับหนังสือรับรองการตีพิมพ์บทความ

ตัวอย่างการเตรียมต้นฉบับบทความวิจัย

ชื่อบทความ (ไทย) (20 pt)

ชื่อบทความ (อังกฤษ) (18 pt)

ชื่อ-นามสกุล ผู้เขียนบทความ (ไทย) (14 pt)

ชื่อ-นามสกุล ผู้นิพนธ์บทความ (อังกฤษ) (12 pt)

หน่วยงานต้นสังกัด (ไทย) (14 pt)

หน่วยงานต้นสังกัด (อังกฤษ) (12 pt)

E-mail: (12 pt)

บทคัดย่อ (18 pt) (ไม่เกิน 300 คำ)

(16 pt) วัตถุประสงค์ของการวิจัย ระบุประเภทของวิจัย ประชากรกลุ่มตัวอย่าง เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย การเก็บรวบรวมข้อมูล สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ผลการวิจัยที่พบ (เลือกนำเสนอเฉพาะผลการวิจัยที่มีความน่าสนใจมากที่สุด).....

คำสำคัญ : 3-5 คำ

Abstract (18 pt)

(16 pt) ให้ตรงตามบทคัดย่อภาษาไทย.....

Keywords: 3-5 words

บทนำ (18 pt)

(ไม่ควรเกิน 4 ย่อหน้า) (16 pt)

1. กล่าวถึงความเป็นมาแล้วความสำคัญของปัญหา โดยกว้าง ๆ (อ้างอิงนโยบาย กฎหมาย หรือแนวคิดทฤษฎีมารองรับ).....
2. กล่าวถึงสภาพปัญหาปัจจุบันที่เกิดขึ้น (อ้างอิงงานวิจัยหรือทฤษฎีมารองรับ).....
3. กล่าวถึงสภาพปัญหาของประชากรกลุ่มตัวอย่างที่ต้องการศึกษา.....
4. สรุปความเป็นมาทั้งหมดชี้ให้เห็นถึงความสำคัญของการวิจัยและประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ..

วัตถุประสงค์ของการวิจัย (16 pt)

- 1.....(16 pt).....
- 2.....(16 pt).....
- 3.....(16 pt).....

วิธีดำเนินการวิจัย (18 pt)

(16 pt) ระบุรูปแบบของการวิจัย, ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง, วิธีการได้มาซึ่งกลุ่มตัวอย่าง, การสร้างเครื่องมือและตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ, การเก็บรวบรวมข้อมูลการวิเคราะห์ข้อมูล.....

ผลการวิจัย (18 pt)

(16 pt) ผลการวิจัยต้องตอบวัตถุประสงค์ทุกข้อ.....

อภิปรายผล (18pt)

(16 pt) อภิปรายผลการวิจัยที่พบตามวัตถุประสงค์ ผลการวิจัยสอดคล้องหรือไม่สอดคล้องกับผลการวิจัยของใคร สามารถนำมาอภิปรายได้ทั้งหมด.....
.....
.....

องค์ความรู้ใหม่ (18pt) (ถ้ามี)

(16 pt) ระบุองค์ความรู้อันเป็นผลสัมฤทธิ์ที่ได้จากการวิจัย สันเคราะห์ออกมาในรูปแบบโมเดล พร้อมคำอธิบายรูปแบบ/โครงสร้างของโมเดลอย่างกระชับ เข้าใจง่าย.....
.....
.....

สรุป/ข้อเสนอแนะ (18pt)

(16pt) สรุปผลการวิจัยทั้งหมด สั้น ๆ กะทัดรัดได้ใจความพร้อมข้อเสนอแนะที่ได้จากการวิจัย และการนำผลการวิจัยไปใช้ รวมถึงเสนอแนะแนวทางในการวิจัยครั้งต่อไป.....
.....
.....

เอกสารอ้างอิง : (18 pt) อ้างอิงแบบ APA

.....(16 pt).....
.....
.....(16 pt).....
.....
.....(16 pt).....
.....
.....(16 pt).....
.....

ตัวอย่างการเตรียมต้นฉบับบทความ วิชาการ

ชื่อบทความ(ไทย) (20 pt)

ชื่อบทความ(อังกฤษ) (18 pt)

ชื่อ-นามสกุลผู้เขียนบทความ(ไทย) (14 pt)

ชื่อ-นามสกุลผู้นิพนธ์บทความ (อังกฤษ) (12 pt)

หน่วยงานต้นสังกัด(ไทย) (14 pt)

หน่วยงานต้นสังกัด(อังกฤษ) (12 pt)

E-mail: (12 pt)

บทคัดย่อ (18 pt)

(16 pt).....

.....

.....

.....

คำสำคัญ: 3-5 คำ

Abstract (18 pt)

(16 pt).....

.....

.....

.....

Keywords: 3-5 words

บทนำ (18 pt)

(16 pt).....

.....

.....

.....

.....

เนื้อหา (18 pt)

(16 pt).....
.....
.....

สรุป (18 pt)

(16 pt).....
.....
.....

เอกสารอ้างอิง (18 pt) อ้างอิงแบบ APA

.....(16 pt).....
.....
.....(16 pt).....
.....
.....(16 pt).....
.....
.....(16 pt).....
.....

แบบฟอร์มนำส่งบทความเพื่อพิจารณาตีพิมพ์ในวารสารศึกษิตาลัย
วัดศรีสุมงคล ตำบลในเมือง อำเภอเมืองหนองคาย จังหวัดหนองคาย

1. ชื่อ-ฉายา-นามสกุลของผู้นิพนธ์บทความ

(ภาษาไทย).....

ชื่อ-ฉายา-นามสกุลของผู้นิพนธ์บทความ

(ภาษาอังกฤษ).....

ตำแหน่ง :

( ) อาจารย์ มหาวิทยาลัย.....( ) บุคคลทั่วไป

( ) นิสิต/นักศึกษา มหาวิทยาลัย.....

ระดับ ปริญญาโท ปริญญาเอก

ประเภทบทความ ( ) บทความวิจัย ( ) บทความวิชาการ ( ) อื่น.....

(ภาษาไทย).....

(ภาษาอังกฤษ).....

2. สถานที่ติดต่อผู้นิพนธ์บทความ

ที่อยู่ติดต่อสะดวกที่สุด.....

.....โทรศัพท์.....E-mail.....

เมื่อคณะบรรณาธิการของวารสารพิจารณาแล้ว มีมติให้แก้ไขปรับปรุงบทความ ข้าพเจ้ามีความยินดีรับไปแก้ไขตามมติดังกล่าวนั้น และข้าพเจ้าขอรับรองว่า บทความนี้ไม่เคยลงตีพิมพ์ในวารสารใดมาก่อน และไม่ได้คัดลอกหรือดัดแปลงมาจากของผู้ใดทั้งสิ้น

ทั้งนี้ ข้าพเจ้าได้ชำระค่าธรรมเนียมขอตีพิมพ์บทความลงในวารสารศึกษิตาลัย ตามอัตราที่ได้กำหนดไว้แล้ว

ลงชื่อ.....

(.....)

ผู้นิพนธ์บทความ

วันที่.....เดือน.....พ.ศ.....

หมายเหตุ : กรุณาส่งแบบฟอร์มไปที่ สำนักงานวารสารศึกษิตาลัย วัดศรีสุมงคล ตำบลในเมือง อำเภอเมืองหนองคาย จังหวัดหนองคาย หรือที่ E-mail: Sjmckunk@gmail.com